

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X

ปีที่ 10 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2566)

E-ISSN: 2630-0362

Vol.10 No.7 (July 2023)

📌 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

📌 เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

● ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระธรรมวัชรบัณฑิต	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระเทพวัชรจารย์	ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระเทพปัญญาสุธี	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระครูอรุณสุตาลังการ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● บรรณาธิการบริหาร

บุญญาดา จงละเอียด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภิต	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
พระครูโมสิตพัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ประเทศไทย
สืบพงษ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
กันตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
สมบุรณ์ บุญโท	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	ประเทศไทย
ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
ธนิต ยืนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	ประเทศไทย
ธานี วรรณทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	ประเทศไทย
บุษกร สุขแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ประเทศไทย
มุกดาวรรณ พลเดช	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	ประเทศไทย
อุทัย เอกสะพัง	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย

มะลิวัลย์ โยธารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

อนุชิต ปราบพาล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

สามเณรศักดิ์ดินญ อาษา	วัดสนธิ์ นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ธีรนนท์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ชาลิสา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย

☛ ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปริ้น & ดีไซน์ ไวนิล สติ๊กเกอร์	ประเทศไทย

☛ จัดรูปเล่ม

อนุชิต ปราบพาล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001
155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 7 ประจำปีพุทธศักราช 2566 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศ ปีที่ 10 ฉบับที่ 7 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 29 เรื่อง บทความวิชาการ 4 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยบทความฉบับนี้กล่าวถึง “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQN+)” ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการเปิดกว้างในเรื่องของความหลากหลายทางเพศแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเกิดประเด็นปัญหาการตีตราและเลือกปฏิบัติหลงเหลืออยู่ในฐานะของแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งภาครัฐและเอกชนยังมีความกังวลในหลายประเด็นที่ยังเป็นปัญหาต่อการทำงาน ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถเข้ามาแลกกับการทำงานที่ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติต่อความหลากหลายมางเพศที่เป็นอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการทำงานในทุกภาคส่วน ซึ่งการกีดกันหรือการเลือกปฏิบัติของเพื่อร่วมงานจะไม่ค่อยกล้าแสดงอย่างเปิดเผย เป็นการขูขบขินินทา การดูถูกเหยียดหยาม ดังนั้น จึงต้องพยายามพิสูจน์ด้วยผลงาน ความรู้และความสามารถ เพื่อการยอมรับคนเพศตรงข้ามในฐานะแรงงาน รวมถึงการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ในแบบฉบับของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศแบบผิด ๆ ที่ว่าเป็นคนผิดปกติหรือเจ็บป่วยทางจิต หรือเป็นปัญหาทางเพศ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวจะแก้ไขได้นั้น ต้องแก้ไขที่กฎหมายแม้ที่เป็นร่มใหญ่ของกฎระเบียบทั้งหมด คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อส่งผลให้ปัญหาอื่นแก้ไขได้ง่ายขึ้น และลดความกังวลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และท้ายที่สุดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งที่มีอาชีพประจำและอาชีพอิสระ อันเป็นแรงงานที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้มีความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่องและทัดเทียมกับอารยประเทศ การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะในสังคมไทยนั้นยังมีปรากฏการณ์ ดังกล่าว ให้เห็นอยู่ไม่น้อยทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งนั่นเป็นการขัดแย้งกับโครงสร้างทางสังคมที่มองว่าสังคมมีเพียงสองเพศคือหญิงและชาย แม้ว่าการตีตราและการเลือกปฏิบัตินั้นจะมีความรุนแรงน้อยลงกว่าก่อนเก่าก็ตาม แต่นั่นก็ได้สร้างบาดแผลหรือรอยร้าวให้กับผู้ที่ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติ ดังนั้นหากจะให้เกิดความเท่าเทียมกัน และยอมรับในอัตลักษณ์ในแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน องค์กรควรที่จะยอมรับศักยภาพในการทำงาน ทั้งความรู้ ความสามารถ และตัวตนของบุคคลมากกว่าเรื่องเพศ เพราะนั่นจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างไร้ขีดจำกัด อีกทั้ง ยังทำให้ระบบการทำงานทุกภาคส่วนมีความกลมกลืนกันอย่างลงตัว อันจะสามารถต่อรองอำนาจทางทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า และมีความหลากหลายในการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรของตนเองได้ต่อไปอันไร้ขีดจำกัด

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอรับรองไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ป.ญญาตา จงละเอียต

ป.ญญาตา จงละเอียต

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(ง)

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยวิธีผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

DEVELOPMENT OF ACTIVE LEARNING AND PROJECT – BASE LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON BLENDED APPROACH TO ENHANCE COMPETENCIES IN EDUCATIONAL INFORMATION TECHNOLOGY AND INNOVATION FOR PRE-SERVICE TEACHER OF RAJABHAT UNIVERSITY

ดิเรก อุ่นแก้ว, วิวัฒน์ มีสุวรรณ, จันทร์จิรา พยัคฆ์เทศ

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ ด้วยทำรำโนราห์โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ

THE DEVELOPMENT A LEARNING MANAGEMENT MODEL WITH CO-OPERATION LEARNING STAD TECHNIQUES ON THE INVENTION OF THE MUSICAL COMPOSITION MARCH WIENGSA SCHOOL WITH MANOHRA PHONEMES BY USING SIMPSON'S PRACTICAL SKILL FOR STUDENTS IN GRADE 3, WIENGSA SCHOOL

สุชนา เทือกสุบรรณ

การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

PUBLIC SERVICES OF LOCAL GOVERNMENT A CASE OF TAKEINRAM PHUSING PHU SING DISTRICT SISAKEIT PROVINCE

กวินทร์ ทศพะรินทร์

การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION BY USING COOPERATIVE LEARNING STAD TECHNIQUE WITH SQ4R TECHNIQUE FOR GRADE 8 STUDENTS

สุไรยา ศรีอำมหิต และเกตุฉา บุญปรการ

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECT COMMUNITY INVOLVEMENT OF SMALL SCHOOL IN NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จุฑามาศ เขี่ยมกร, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาดะกาญจน์

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

SPIRITUAL AND IDEOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISRATORS AFFECTING EFFECTIVENESS IN THE NEXT NORMAL IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SAKAE0

อนันต์ ฉิมยงค์, เรืองวิทย์ นิลโคตร, วัชรวิทย์ บุญลอย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BY USING MODEL BASED LEARNING ON THE TOPIC OF IMMUNE SYSTEM TO ENHANCE SYSTEMS THINKING ABILITY FOR ELEVENTH GRADE STUDENTS

วรรณชนก เปรมบุญ, มนสิข สิริธิตสมบูรณ์, อังคณา อ่อนธานี

การพัฒนาทักษะปฏิบัติการรำนากฎศิลป์โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE DEVELOPMENT OF DANCE PERFORMANCE SKILLS USING DAVIES' PRACTICAL SKILLS TEACHING MODEL COMBINED LEARNING OF MATTAYOMSUKSA 1 STUDENT

พรพิมล แก้วเกาะสบ้า และเก็ตถวา บุญปรการ

การศึกษากระบวนการจิตปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงวัย

A STUDY OF SPIRITUAL AND RELIGIOUS PROCESSES IN STRENGTHENING THE IMMUNE SYSTEM OF THE ELDERLY

เพ็ญแข ภูมายาง

การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE PROMOTION OF LOCAL NEWS AWARENESS FOR THE PUBLIC IN LANSKA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุพัฒน์ ไชยคช, กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรียา ชำนาญพุดพิร

การวิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองค์คุลิมาลเถระ

AN ANALYSIS OF THE ENLIGHTENMENT OF PHRA ANGULIMALA THERA

พระมหาเศกศักดิ์ จันทวโธ (ทองอ่อน), พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, สิริโชค ปาณะศรี

การสร้างชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

CREATION OF TEACHING KITS TO DEVELOP THAI LISTENING SKILLS FOR FIRST YEAR UNDERGRADUATE STUDENTS FACULTY OF EDUCATION, SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

นิดาริน จุลวรรณ

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

GUIDELINE FOR CREATIVE TOURISM MANAGEMENT BASE ON SOCIAL CAPITAL AND CULTURAL CAPITAL IN KOH KRET COMMUNITY, NONTABURI PROVINCE

เบญจรงค์ พันสะอาด

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2**

TRANSFORMATIVE LEADERSHIP OF EXCUTIVES AFFECTING THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE
OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS PRIMARY SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT
DISTRICT 2

ณัฐพงศ์ จริตงาม, สมปอง รักษาธรรม, วีระยุทธ ชาคะกาญจน์

กระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัย ผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้า

THE PROCESS OF CREATING VALUE AND INNOVATION FOR THE ELDERLY COMMUNITY
THROUGH WEAVING COMMUNITY ENTERPRISES

เพียงแข ภูผายาง และสัณชัย รำเพยพัค

**แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี**

WORK MOTIVATION AFFECTING ORGANIZATIONAL ENGAGEMENT OF PRIVATE SCHOOL
TEACHERS UNDER THE OFFICER OF EDUCATION RATCHABURI PROVINCE

ชลปวีร์ เดชขุนทด และสุมิตรา ยาประดิษฐ์

การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ

STIGMA AND DISCRAMINATION AGAINT LGBTQN+ WORKERS

ณัฐวิโรจน์ มหายศ และเพ็ญศรี ฉิรินัง

**โมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ภายหลังการ
แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19**

THE MODEL FOR DEVELOPING CUSTOMER LOYALTY IN THE SPA AND MASSAGE BUSINESS AFTER
THE SPREAD OF THE COVID-19 PANDEMIC

กิตติภักดิ์ ปรีดาธรรม และอดิชาติ โรจนกร

**การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัด
นครราชสีมา เครือข่ายที่ 3**

PARENTAL PARTICIPATION AFFECT EARLY CHILDHOOD EDUCATION MANAGEMENT PRIVATE
SCHOOL NAKHON RATCHASIMA PROVINCE NETWORK 3

สุนันทา ซาอูรัมย์ และโสภณ เพ็ชรพวง

การใช้ภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติเพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

USING AUTOBIOGRAPHICAL FILMS TO ENHANCE ENGLISH LISTENING SKILLS

พรชิตา ธรรมสาร, สิริยากร บุญสวัสดิ์, จันทวรรณ สำราญสำรวจกิจ, ชนัญญา โสมณวัฒน์, ณัฐพัชร สายเสนา

**การออกแบบแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคู้งสำเภา อำเภอมโนรมย์
จังหวัดชัยนาท**

DESIGNING THAILAND'S CENTRAL TOURISM ATTRACTIONS, CASE STUDY OF KHUNGSAMPHAO
COMMUNITY, MANOROM, CHAINAT

ชัยณรงค์ อริยะประเสริฐ และวัฒนพันธุ์ ครุฑะเสน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีรวัฒน์ จังหวัดชัยนาท

IMPROVING THE AGING QUALITY OF LIFE IN WANG MAN SUB-DISTRICT, WAT SING DISTRICT,
CHAINAT PROVINCE

ปัตตะนะ สิงห์ขอม, ปิยจิตร สังข์พานิช, ณัฐพัชร สายเสนา, ธวัช คำทองทิพย์, สุชาติพิทย์ รัษฎปต์

**ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2**

ACADEMIC AFFAIRS EFFICIENCIES OF SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

องอาจ พรหมคง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 2**

THE ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PROMOTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF
THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF SMALL SCHOOLS AS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER THE
OFFICE OF NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

วิรินญา ยางกลาง และวรสิทธิ์ รัตนวราหะ

รู้เท่าทันเมลาโทนิน : ประโยชน์และผลกระทบต่อสุขภาพ

UNDERSTANDING MELATONIN: HEALTH BENEFITS AND EFFECTS

นภดล พิมสาร, ขวลิต ลิ้มลิขิตอักษร, นราธิป บวชสันเทียะ

**การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา**

MODEL-BASED LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOP MISCONCEPTIONS OF GRADE 11TH STUDENTS
IN BIOLOGY

วิษชุดา พลยางนอก และศิริรัตน์ ขาวนา

**การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่
จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544**

RECOURSE FROM OFFICIALS UNDER THE VICTIMS COMPENSATION ACT AND EXPENSES TO
DEFENDANTS IN CRIMINAL CASE ACT 2001

ภรณ์วิรินทร์ อิวสกุล

**ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2**

RELATIONSHIP BETWEEN PARTICIPATORY ADMINISTRATION AND EFFECTIVENESS OF SCHOOLS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิสนีย์ นุราช และวิรัตน์ ธรรมาภรณ์

ผลการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดโรงพยาบาลเกาะสมุย

THE EFFECT OF SEPSIS GUIDELINE FOR PATIENTS WITH SEPSIS IN KOH SAMUI HOSPITAL

นาตยา บุญสุข

**การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์กับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใน
มุมมองของนักศึกษา**

INFORMATION EXPOSURE VIA PUBLIC INFORMATION MEDIA ONLINE AND THE IMAGE OF
BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY FROM THE PERSPECTIVE OF BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY
STUDENTS

สุกัญญา บุรณเดชาชัย, กฤติญา กวีจารุภรณ์, ฅภาเกตุ โจรนสร้างสกุล

การบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยสื่อดิจิทัลสังคมออนไลน์

LOCAL GOVERNMENT MANAGEMENT WITH DIGITAL SOCIAL MEDIA

เสกศักดิ์ อยู่ดี, พระมหาติลกร์ศรี รุติจาโร (วุฒิยา), ภัชดา สุวรรณนวล

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF WHOLE LANGUAGE CURRICULUM FOR EARLY CHILDHOOD IN SICHON EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT SCHOOL NETWORK GROUP 2 UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ศุภางค์ญิรา ปานจันทร์, อีระพงษ์ สมเขใหญ่, กษมา ศรีสุวรรณ

การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) 328

ASSESSMENT OF THE MORAL AND INTEGRITY DEVELOPMENT PROJECT FOR STUDENTS OF WATMAISUKONTARAM (PINRATANARAS) SCHOOL

สมบัติ เดชบำรุง, เปรมชัย สโรบล, สุชาติ เศวตบดี, ฐิตาภรณ์ เฟื่องหนู

การพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล: คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 340

DEVELOPMENT OF STUDENTS BASED ON INDIVIDUAL DIFFERENCES: EDUCATION ADMINISTRATION QUALITY OF THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

สมใจ เดชบำรุง, สุชาติ เศวตบดี, เปรมชัย สโรบล, วิโรจน์ สุรสาคร

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

การพัฒนาแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยวิธีผสมผสาน
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ*

DEVELOPMENT OF ACTIVE LEARNING AND PROJECT – BASE LEARNING
INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON BLENDED APPROACH TO ENHANCE
COMPRETENCIES IN EDUCATIONAL INFORMATION TECHNOLOGY
AND INNOVATION FOR PRE-SERVICE TEACHER OF RAJABHAT UNIVERSITY

¹ดิเรก อุ่นแก้ว*, ¹วิวัฒน์ มีสุวรรณ, ²จันทร์จิรา พยัคฆ์เทศ

Direk Ounkaew, Wiwat Meesuwan, Janjira Payakpate

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนธ์ จังหวัดพิษณุโลก

¹Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนธ์ จังหวัดพิษณุโลก

²Faculty of Science, Naresuan University, Thailand

*Corresponding author E-mail: direko58@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ทดลองใช้รูปแบบ และ 3) นำเสนอรูปแบบรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการทดลองรูปแบบในงานวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างรูปแบบและหาคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ, ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับ ในกระบวนการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาค้นคว้า, ขั้นเชื่อมโยงปัญหา, ขั้นระดมสมอง, ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นไตร่ตรองสะท้อนคิด โดยกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนั้นอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบเชิงรุก และแบบโครงงาน ซึ่งเกิดขึ้นในห้องเรียนปกติ และการเรียนแบบออนไลน์ 2) การทดลองใช้รูปแบบ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสมรรถนะของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสมรรถนะที่ 1 อยู่ในระดับดี เฉลี่ยร้อยละ 79.68 สมรรถนะที่ 2 อยู่ในระดับดี เฉลี่ยร้อยละ 88.38 ส่วนด้านความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.56, S.D. = 0.61) 3) ผลการนำเสนอเพื่อรับรองประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.52, S.D.=0.51)

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก, การเรียนรู้แบบโครงงาน, การแบบผสมผสาน, สมรรถนะ, นวัตกรรมทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to create and evaluate the quality of an active learning and project-based learning instructional model based on blended approach to enhance the competencies on educational innovation and information technology for pre-service teacher of Rajabhat University, 2) to try out the proposed instructional model, and 3) to evaluate the achievement of the proposed instructional model. The samples used for this research were 35 students of the third-year bachelor degree of education in childhood education major, faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University. Research findings were as follows: 1) an instructional model for enhancing the competencies on educational innovation and information technology for pre-service teacher of Rajabhat University consisted of four components: input, process, output and feedback. Five steps of process are researching, problem statement, brainstorming, observation, and synthesizing/ reflecting. These steps were inserted as the activities of the active learning and problem-based learning into both normal classroom (Face-to-Face Learning) and online classroom (Online Learning). Learners' learning post-test achievements were higher than the pre-test achievements with statistical significance at .05. Overall mean score of the 1st competency, the ability to choose apply and evaluate media, innovation and Information Technology for learning, equaled 79.68%, a very good level. The 2nd competency was ability to use Information Technology for communication. Its overall mean score equaled 88.38%, a good level. Finally, The total mean score for learners' opinion at the most level (Mean = 4.56, S.D. = 0.61). By the evaluation of five experts, this model was suitable for enhancing the competencies at the most level (Mean = 4.52, S.D.=0.51)

Keywords: Active Learning, Project-based Learning, Blended Learning, Competency, Educational Innovation.

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบการผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้กำหนดการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาชีพครูในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูครบทุกมาตรฐานความรู้ โดยมีคณะครุศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนในมาตรฐานความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา จากการสอบถามด้วยแบบสอบถามและจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กับอาจารย์ผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ที่เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา อาจารย์ผู้สอนในสถาบันราชภัฏในเขตภาคเหนือ เกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าว พบว่าการจัดการเรียนการสอนในมาตรฐานดังกล่าวมีการจัดกลุ่มเรียนและกลุ่มผู้สอนจำนวนหลายกลุ่มเรียนต่อภาคการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้สอนมีจำนวนหลายท่านและมีรูปแบบการสอนที่แตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์ผู้สอนพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเรื่องความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนที่มีสมรรถนะการเรียนรู้ไม่เท่ากันเป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ จากผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าว พบว่า ผู้เรียนมีความประสงค์ให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยเน้นไปที่การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับการเรียนการสอนเชิงรุก ที่ส่งเสริมให้ผู้ได้ได้แสดงออกทางความคิดและความสนใจในรายวิชาที่อยาก

เรียนอย่างรู้ เมื่อผู้เรียนตระหนักเห็นถึงความสำคัญของความรู้และสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฝึกสอน) เป็นความรู้ที่จำเป็นหากสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพครูหรือประกอบกับการใช้ชีวิตประจำวันในอนาคต ทั้งนี้หากคณาจารย์ผู้สอนมีรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเดียวกันที่มีมาตรฐานเดียวกัน สามารถให้นักศึกษาที่มีความแตกต่างเรื่องการรับรู้และการสื่อสารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยให้มีความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Model) คือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ ตามหลักแนวคิดทฤษฎี โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี โดยที่รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ (ทิตินา แคมมณี, 2560)

ในประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กำหนดสาระความรู้ สมรรถนะ หมวด 1 ได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูมาตรฐานความรู้ที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูเป็นผู้ที่มีสาระความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสารสนเทศทั้งในด้านหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยี และนวัตกรรม การศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้มีสมรรถนะในด้านการประยุกต์ใช้ และประเมินสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เป็นผู้ที่สามารถพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารได้ ตลอดจนสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (คณะกรรมการคุรุสภา, 2556) การจัดรูปแบบการเรียนการสอนก็เช่นกัน จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนแสดงออกทางความคิด เน้นการนำเทคโนโลยีและรูปแบบการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ปัจจุบันมีการนำเทคนิคการสอนเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายโดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้สอนต้องลดบทบาทในการสอนเดิมจากการเรียนการสอนโดยตรง (Direct Teaching) ต้องปรับเปลี่ยนเทคนิคและวิธีการ วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Bonwell, C. C., & Eison, J. A., 1991) เพราะการเรียนรู้เชิงรุกคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมผ่านการปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และพัฒนานตนเองเต็มตามศักยภาพ (Hazzan, O., Lapidot, T., & Ragonis, N., 2004) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (Meyers, C. & Jones, T. B., 1993) เช่นเดียวกับ (เนาวนิตย์ สงคราม, 2550) และ บุหงา วัฒนะ ชี้ให้เห็นว่าความเด่นชัดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือช่วยให้นักศึกษาเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้น ในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนแบบออนไลน์ (Online Learning) (บุหงา วัฒนะ, 2546) นอกจากการเรียนออนไลน์แล้วยังมีรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดการปฏิบัติและคิดแบบวิทยาศาสตร์ การเรียนการสอนชนิดนี้ เรียกว่า การเรียนแบบโครงงาน (Project - Base Learning) ผู้เรียนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าตามความสามารถของผู้เรียนเองภายใต้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือผลงานซึ่งมีความสมบูรณ์ในตัว โดยนักเรียนเป็นผู้

วางแผนการศึกษาค้นคว้า ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

จากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของจำนวนการใช้เทคโนโลยี และการเพิ่มจำนวนการเจริญเติบโตของข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ทำให้เกิดวิธีการเรียนรู้ที่ผสมผสาน ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ที่เรียนในห้องเรียน ผสมผสานกับเทคโนโลยีเป็นการเรียนแบบออนไลน์ ทั้งนี้การผสมผสานเป็นวิธีการที่ท้าทายที่จะนำมาแก้ไขการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จากการผสมผสานเทคนิคและวิธีการ การนำเทคโนโลยีมาใช้ มาเป็นการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เปลี่ยนจากการเรียนตามเนื้อหาในตำรา มาสู่การลงมือปฏิบัติ (เนาวนิตย์ สงคราม, 2555) สอดคล้องกับ Al-Balushi & Al-Aamri ได้กล่าวถึงการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจากการชิ้นงาน (Project Base Learning) สอนแบบโครงงานไม่ได้เรียกร้องมากไปกว่าการสอนแบบดั้งเดิม ในแง่ของทรัพยากรและเวลา การจัดกระบวนการเรียนการสอนสามารถนำไปปฏิบัติโดยใช้ทรัพยากรเพียงเล็กน้อย ภายในอาคารเรียน และ ภายในเวลาที่กำหนดสำหรับการศึกษาเรื่องนั้น ๆ ก็จะสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (Al-Balushi, S. M., & Al-Aamri, S. S., 2014)

จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันผู้สอนจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน และจะต้องมีการผสมผสานระหว่างเทคนิค และวิธีการเรียนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนออนไลน์ การทำกิจกรรมทางการเรียน จำเป็นจะต้องเอื้อต่อผู้เรียน ทั้งนี้ถ้ามี เทคโนโลยีและรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพแล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตั้งไว้ก็สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนก็ยังคงต้องมีการเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) เพื่อนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับจากใบงานในการเรียนแบบออนไลน์ จากการทำโครงงาน (Project-Base Learning) และเพื่อได้รับข้อชี้แนะแรกเปลี่ยนจากเพื่อนร่วมชั้นและผู้สอนในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยวิธีผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งรูปแบบในงานวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) กับการเรียนในห้องเรียนปกติ (Face to Face) มาผสมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 - 2.1 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบฯ
 - 2.2 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบฯ
 - 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบฯ
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นลักษณะ “การวิจัยและพัฒนา” (Research and Development) ซึ่งเป็นแบบกลุ่มทดลองเดียวที่มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pre-Test Post-Test Design) มีขั้นตอนการ

ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 และ 2 เป็นขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการศึกษาผลการใช้รูปแบบ และขั้นตอนสุดท้าย ขั้นตอนที่ 4 เป็นการนำเสนอรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา วิธดำเนินการ ได้แก่ ศึกษาองค์ประกอบ ขั้นตอน ด้านการเรียนการสอนเชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ผลการดำเนินการ คือ ได้องค์ประกอบ ขั้นตอน รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการ ศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิธดำเนินการ ได้แก่ 1) การจัดสนทนากลุ่ม 2) ประเมินร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงาน 3) สร้างห้องเรียนออนไลน์ของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน 4) ศึกษาประสิทธิภาพห้องเรียนการเรียนรู้เชิงรุกแบบออนไลน์ 5) พัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ 6) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ ผลที่ได้ผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ 1) ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างรูปแบบ 2) ผลการประเมินรูปแบบของ ผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างรูปแบบ 3) ผลการประเมินคุณภาพของ แผนการจัดการเรียนการสอนตาม รูปแบบ 4) ผลการประเมินประสิทธิภาพห้องเรียนออนไลน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกแบบออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการ ศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการ ศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิธดำเนินการ คือจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมฯ ผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ 2) สมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิธดำเนินการคือ 1) นำรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสานไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรับรองรูปแบบฯ และนำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ 1) ผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 และ 2 การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่ และการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 42 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 3 (การศึกษาผลการใช้รูปแบบ)

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ลงทะเบียนเรียนรหัสวิชา 1133301 (นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา) จำนวน 35 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 4 (ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป ทางด้านสาขาเทคโนโลยีการศึกษาหรือเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา หรือเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันราชภัฏซึ่งมีประสบการณ์การสอนในสถาบันอุดมศึกษาและเกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. สมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
3. ความคิดเห็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ฯ
2. บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่พัฒนาตามรูปแบบฯ
3. แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรหัสวิชา 1133301
2. แบบประเมินสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ฯ
3. แบบสอบถามวัดความคิดเห็นผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

1. รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ฯ
2. แบบประเมินรับรองรูปแบบฯ

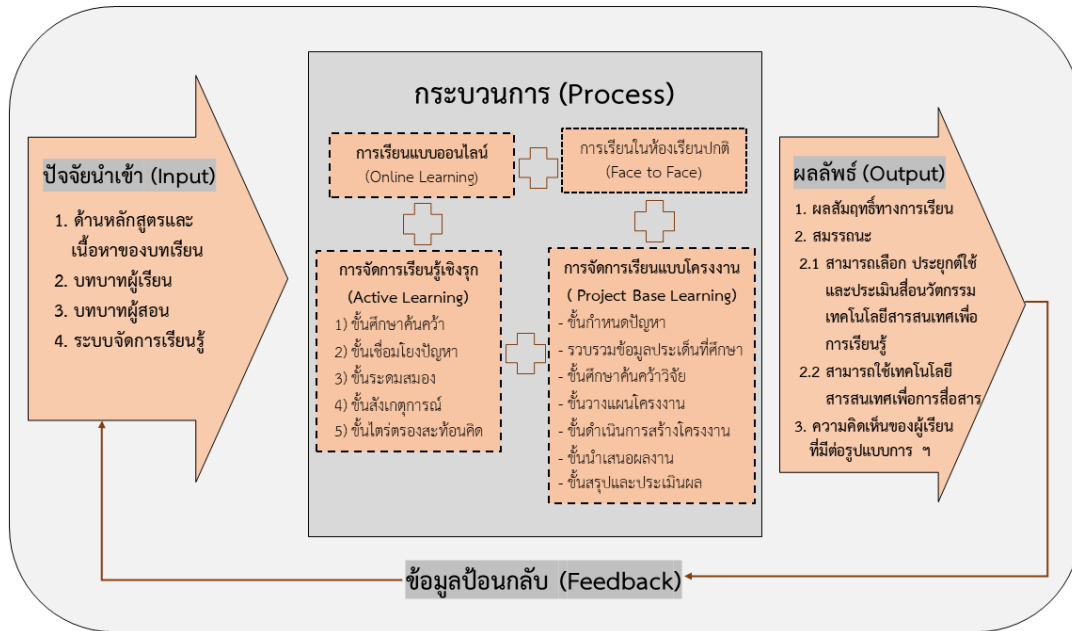
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพและดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม
2. ค่าเฉลี่ยร้อยละ $\bar{X}$
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบฯ องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input), 2) กิจกรรมการเรียนการสอน (Process), 3) ผลลัพธ์ (Output) และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ด้านขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบและขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน ที่เรียนตามรูปแบบ โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบ และเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนไปเปรียบเทียบ โดยใช้สูตร t-test dependent sample ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ

(n = 35)

คะแนนทดสอบ	n	mean	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	35	17.74	23.31	7.47 *	34	.000
หลังเรียน	35	22.23	9.06			

p* < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 2 คำร้อยละของสมรรถนะของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ

(n = 35)

สมรรถนะ	ผู้สอนประเมิน	ประเมินตนเอง	เพื่อนประเมิน	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	ความหมาย
1. สามารถเลือก ประยุกต์ใช้และ ประเมินสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	80.00	78.10	81.43	79.68	ดี
2. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	79.52	81.59	83.02	88.38	ดี

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสมรรถนะของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนตามรูปแบบ พบว่า สมรรถนะ ด้านที่ 1 สามารถเลือก ประยุกต์ใช้และประเมินสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.68 ส่วนสมรรถนะที่ 2 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.38

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นที่ผู้เรียนประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านรูปแบบการเรียนการสอน	4.71	0.46	มากที่สุด
2. ด้านการเรียนในห้องเรียนปกติ	4.60	0.56	มากที่สุด
3. ด้านการออกแบบบทเรียนบนเว็บไซต์/การเรียนออนไลน์	4.51	0.68	มากที่สุด
4. ด้านระบบบริหารจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายห้องเรียนออนไลน์ (Learning Management System)	4.43	0.68	มาก
5. ด้านการเรียนแบบโครงงาน	4.67	0.47	มากที่สุด
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.75	0.43	มากที่สุด
ภาพรวม	4.56	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนตามรูปแบบมีความคิดเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้น ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.61)

3. ผลการนำเสนอรูปแบบเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการการรับรองรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นการพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านองค์ประกอบ			
1. องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.60	0.55	เหมาะสมมากที่สุด
2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
3. องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ (Output)	4.20	0.45	เหมาะสมมาก

ประเด็นการพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
4. องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	3.60	0.55	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย	4.30	0.66	เหมาะสมมาก
ด้านขั้นตอน			
1 ขั้นศึกษาค้นคว้า	4.40	0.55	เหมาะสมมาก
2 ขั้นเชื่อมโยงปัญหา	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
3 ขั้นระดมสมอง	4.40	0.55	เหมาะสมมาก
4 ขั้นสังเกตการณ์	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5 ขั้นสะท้อนคิดหรือขั้นสรุป	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.52	0.51	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบของรูปแบบภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.66) ด้านขั้นตอนมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.51)

อภิปรายผล

1. การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรูมมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการกิจกรรมการเรียนการสอน (Process) องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ (Output) องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ด้านขั้นตอนของรูปแบบประกอบด้วยขั้นตอนการทํากิจกรรม 5 ขั้นตอนคือ ขั้นศึกษาค้นคว้า, ขั้นเชื่อมโยงปัญหา, ขั้นระดมสมอง, ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นไตร่ตรองสะท้อนคิด การเรียนเชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือกระทำ (Active Learning) มากกว่าการเรียนที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว (Passive Learning) (Sweller, J., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในมโนทัศน์ที่สอนได้ถูกต้องและลึกซึ้ง เกิดความคงทนถาวร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดี เกิดความสนุกสนานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในการเรียนการสอน และเมื่อมีการนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วย ทำให้สามารถเรียนแบบออนไลน์ได้ การออกแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ช่วยลดช่องว่างระหว่างบุคคล ไม่จำกัดสถานที่ และไม่จำกัดเวลา (Anywhere, Anytime) ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี (Driscoll, M., 2002); (Fink, L. D., 2003); (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2542) การนำการเรียนการสอนเชิงรุกออนไลน์มาใช้สนับสนุนการเรียนการสอน จึงเป็นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียน จุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายทางการเรียนที่ตั้งไว้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ ซึ่งบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้พัฒนาตามกระบวนการของของทฤษฎีระบบ (Systems Approach) และใช้หลักการของ ADDIE Model ซึ่งเอื้อและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาความรู้ ซึ่งเป็นการตอบสนองวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุราภรณ์ ปฐมวงษ์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลงานวิจัย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 มีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (จุราภรณ์ ปฐมวงษ์, 2565) สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแก้ปัญหาพร้อมกันและเทคนิคซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแก้ปัญหาพร้อมกันและเทคนิคซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู ผู้เรียนที่เรียนด้วย รูปแบบมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความพึงพอใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สรุปได้ว่าการนำรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น (ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์, 2557)

2.2 การศึกษาสมรรถนะของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับดี สมรรถนะที่ 1 สามารถเลือก ประยุกต์ใช้ และประเมินสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เฉลี่ยร้อยละ 79.75 อยู่ในระดับดี สมรรถนะที่ 2 สามารถใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 80.63 อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี คชาไพโร การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสมรรถนะอยู่ในระดับดีเยี่ยม (เมธี คชาไพโร, 2558) สอดคล้องกับ จันทรา แซ่ลิว ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัยภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 60 คน สังกัดภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ดังนั้นจะพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนและสอดคล้องจะช่วยให้ผู้เรียนผู้เรียนปฏิบัติได้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหรือสามารถปฏิบัติงานนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (จันทรา แซ่ลิว, 2560)

2.3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบฯ การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ารูปแบบฯ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.46) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ มีสุวรรณ ที่ได้ศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเรียนผ่านเครือข่ายไร้สายบนเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (PDA) พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบอยู่ในระดับมาก (วิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2551)

3. การนำเสนอเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าร่องรอยประกอบของรูปแบบภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.66) ด้านขั้นตอนมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.51) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี คชาไพร การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลิตวิจัย พบว่า การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.68) (เมธี คชาไพร, 2558) สอดคล้องกับ จิรภา อรรถพร ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนิสิตปริญญาบัณฑิต จากการศึกษาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในการพิจารณา โดยมีค่าเฉลี่ยรวมคิดเป็น 4.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 ซึ่งอยู่ในระดับดี (จิรภา อรรถพร, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีรูปแบบการผสมผสาน (Blended Learning) ระหว่างการเรียนแบบออนไลน์ (Online Learning) เข้ากับการเรียนในชั้นเรียนปกติ (Face to Face) การเรียนแบบโครงงาน (Project - Base Learning) โดยนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยจะเน้นตามข้อกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูมาตรฐานความรู้ที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อกำหนดของคุรุสภา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนแบบโครงงานด้วยวิธีการผสมผสาน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ, ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับ ในกระบวนการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาค้นคว้า, ขั้นเชื่อมโยงปัญหา, ขั้นระดมสมอง, ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นไตร่ตรองสะท้อนคิด โดยกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนั้นอยู่ในกิจกรรมการเรียนทั้งแบบเชิงรุก และแบบโครงงาน ซึ่งเกิดขึ้นในห้องเรียนปกติ และการเรียนแบบออนไลน์ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ผู้สอนควรมีความรู้พื้นฐานในการสร้างบทเรียนออนไลน์ และการผลิตสื่อการเรียนการสอนออนไลน์พร้อมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลบนสื่อออนไลน์ 2) ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เรียนรู้เชิงรุกแบบออนไลน์ โดยแจ้งให้ผู้เรียนทราบขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม การแบ่งกลุ่มย่อย ต้องกำหนดให้ชัดเจน และผู้สอนควรเป็นคนให้คำแนะนำ คอยให้คำปรึกษา เมื่อผู้เรียนพบปัญหา มีการออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนทักษะ

ปฏิบัติ และปลูกฝังทัศนคติในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การเรียนการสอนเชิงรุกแบบออนไลน์ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องทำข้อตกลงการเรียนรู้ร่วมกันถึงรายละเอียดของงานที่มอบหมาย รวมถึงเกณฑ์การให้คะแนน ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ความเหมาะสมของผลงานและการประเมินผล ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบในส่วนของตนเองอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 4) การเรียนการสอนเชิงรุก เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อความเข้าใจและเพื่อความรู้ที่คงทน บทบาทผู้สอนจึงเป็นเพียงคอยให้คำปรึกษาชี้แนะ ไม่ควรชี้นำหรือยึดยึดประเด็นใดประเด็นหนึ่งให้ผู้เรียน ทุกขั้นตอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีข้อความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วม 5) ด้านโปรแกรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ปัจจุบันมีความหลากหลายยืดหยุ่น ใช้งานง่าย ควรพิจารณาเลือกตามความเหมาะสมว่าจะนำตัวไหนมาดำเนินการในการเรียนการสอนหรือใช้สำหรับเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารกับผู้เรียน ผู้สอนมากยิ่งขึ้น เพราะว่าใช้งานง่าย การใช้ Line, google class room, Zoom, WebEx, Microsoft Team

เอกสารอ้างอิง

- เนาวนิตย์ สงคราม. (2550). การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานเพื่อการออกแบบการศึกษานอกสถานที่เสมือนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาบัณฑิต. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 82-95.
- เมธี คชาไพร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2542). การสอนผ่านเครือข่ายเวิลด์ ไวด์ เว็บ. วารสารครุศาสตร์, 27(3), 18-28.
- ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแก้ปัญหา ร่วมกันและเทคนิค ซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู. ใน ดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการคุรุสภา. (2556). สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2561 จาก <https://shorturl.asia/lvEpJ>
- จันทร์หา แซ่ลิว. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิด สำหรับเด็กปฐมวัย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิรภา อรรถพร. (2557). พัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(4), 122-136.
- จุราภรณ์ ปฐมวงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่. Journal of Modern Learning Development, 7(4), 143-159.

- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุหงา วัฒนะ. (2546). Active Learning. วารสารวิชาการ, 6(9), 30-34.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายไร้สายบนเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (PDA). ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- Al-Balushi, S. M., & Al-Aamri, S. S. (2014). The effect of environmental science projects on students' environmental knowledge and science attitudes. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 23(3), 213-227.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC: George Washington University.
- Driscoll, M. (2002). *Web-Based Training: Creating e-Learning Experiences*. 2 nd.ed. San Francisco: Jossey-Bass Pfeiffer.
- Fink, L. D. (2003). *Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses*. Jossey-Bass: San Francisco.
- Hazzan, O., Lapidot, T., & Ragonis, N. (2004). *Guide to Teaching Computer Science: And Activity Based Approach*. New York: Springer.
- Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). *Promoting active Learning: Strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sweller, J. (2006). *The worked example effect and human cognition: Learning and Instruction*. New Jersey: Educational Technologies.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ

ด้วยทำรำโนราห์โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ*

THE DEVELOPMENT A LEARNING MANAGEMENT MODEL WITH CO-OPERRATION
LEARNING STAD TECHNIQUES ON THE INVENTION OF THE MUSICAL
COMPOSITION MARCH WIENGSA SCHOOL WITH MANOHRA PHONEMES BY USING
SIMPSON'S PRACTICAL SKILL FOR STUDENTS IN GRADE 3, WIENGSA SCHOOL

สุชญา เทือกสุบรรณ*

Suchaya Tueksuban

โรงเรียนเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Wiengsa School, Suratthani, Thailand

*Corresponding author Email: suchayatueksuban@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยทำรำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2) เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการทำรำของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยทำรำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และ 3) การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยทำรำโนราห์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม เลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ม. 3/9 และ 3/10 เรียนนาฏศิลป์ ภาคเรียนที่ 2 ปี 2565 จำนวน 87 คน โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Independent และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียน มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่า ($\bar{X}$ = 25.37, S.D.= 1.90) และกลุ่มควบคุมมีค่า ($\bar{X}$ = 20.44, S.D.= 2.68) และการประเมินทักษะปฏิบัติมีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการทำรำของนักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบ $t = 10.219$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการแนวคิดทฤษฎี ด้านหลักการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และด้านแบ่งปันความสำเร็จ

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, การจัดการเรียนรู้ร่วม, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, มโนราห์

* Received April 29, 2023; Revised May 14, 2023; Accepted June 12, 2023

Abstract

This article of this study was: 1) Compare the student's visual arts achievement in learning about the invention of the Marsh School music composition with Nora phonetic theme. Between the experimental group and the control group, 2) Compare the dance practice skills for students in learning about the invention of the Marsh School Music Composition with Nora Dimension. Between the experimental group and the control group. And 3) The development a learning management model with co-operative learning, STAD technique on the invention of the musical composition march Wiengsa school with Manorah phonemes by using Simpson's practical skills for students in grade 3 at Wiengsa school. The qualitative research by us the tool as a questionnaire. Select purposive sampling such as: students in grade 3/9 and 3/10 at Wiengsa school in the basic dance course, semester 2, academic year 2022 for all 87 persons. Using analyzed with frequency statistics, percentage, average, standard deviation, independent t-test assumptions and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the research were as follows: 1) Comparing learning achievements in dancing arts of students. There were scores from the post-test test of the experimental group ($\bar{X} = 25.37$, S.D.= 1.90) and the control group ($\bar{X} = 20.44$, S.D.= 2.68), and the evaluation of practical skills was significantly higher than the control group, statistical at the 0.05 level, 2) Compare the dance practice skills for students. There was learning achievement between the experimental group and the control group with t test statistics $t = 10.219$, were statistically significant at 0.05. And 3) The development a learning management model with co-operative learning, STAD technique on the invention, there are 6 components: principles, concepts, theories Principles of learning management learning process learning support Evaluation and sharing success.

Keywords: Development Model, Co-operative Learning, STAD Technique on the Invention, Manorah Phonemes

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้นเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษ ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น ในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างาน

ศิลปะที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สารที่ 2 ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ซึ่งในการร้องเพลง และเล่นดนตรีใน รูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี วัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และสารที่ 3 นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึทาง ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ในการศึกษาปัจจุบันได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยได้นำแนวคิดทาง เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมเข้ามาเป็นบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผลการเรียนรู้มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น จากการติดตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนพบปัญหา หลายอย่าง เช่น ปัญหาการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามปรัชญา หรือบริบทที่นักเรียนอาศัยอยู่ ไม่สอดคล้องกับ ประสบการณ์หรือชุมชนที่นักเรียนดำเนินชีวิต และทักษะที่ต้องการให้นักเรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นมุ่งเน้นให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากครูส่วนใหญ่นิยมสอนโดยวิธีการบรรยายหน้าชั้น จุด ศูนย์กลางความรู้ของนักเรียนอยู่ที่ครูผู้สอน และครูเป็นผู้กำหนดกรอบคำถามและคำตอบ การสอนนั้นมีคำถาม หรือคำพูดที่เป็นคำถามปลายปิด ไม่ค่อยใช้วิธีการอภิปรายหาคำตอบ รวมถึงขาดสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพที่ไม่ เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน (นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์, 2558) ดังเช่น ในวิชานาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะแห่งการ ละคร ฟ้อนรำ และดนตรี เป็นศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรม แสดงถึงลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน จึง นับเป็นมรดกประจำชาติที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้คนในสังคม ทั้งประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ ช่วยพัฒนาทางด้าน ร่างกาย สร้างบุคลิกภาพ ทรวดทรงสง่างาม บุคลิกดีและสามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางจิตใจ และทัศนคติ ช่วยให้มีจิตใจ ร่าเริง แจ่มใส กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณที่ดี ฝึกการ เป็นผู้นำ ผู้ตาม ความพร้อมเพรียง ความสวยงาม ตลอดจนฝึกความอดทน ความขยันหมั่นเพียร รู้จักถ่ายทอด ความคิดความรู้สึก จินตนาการทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์ในความงาม ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคม อยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษาท่าทางและดนตรี ทั้งยังรวมศิลปะแขนงอื่น ๆ ไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม ประติมากรรมและนาฏกรรม ฉะนั้น การแสดงนาฏศิลป์จึงเป็นพฤติกรรมที่หล่อหลอมรวมสิ่งที่ดี งามที่เกี่ยวข้องกับกาย วาจา ใจ ที่แสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจน (วิมลศรี อุปรมย์, 2555)

จากประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้มีการนำนาฏศิลป์ไทยมาเป็นส่วนหนึ่งของการ จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ทั้งนี้ในการจัดการเรียนสอนนาฏศิลป์ไทยจะเน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติให้ เกิดความชำนาญด้วย บทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำเนื้อหา การฝึกเป็นระยะเวลานานพอสมควรจนกระทั่งผู้รับการฝึก สามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็น หลักใหญ่ ๆ ได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงาม ยิ่งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์บางคน ซึ่งในปัจจุบันการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยได้ กำหนดหลักสูตรให้ ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ในด้านทฤษฎีครูผู้สอนก็จะสอนอธิบายตามรายละเอียดของเนื้อหาเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจ ด้านการฝึกทักษะผู้เรียนก็ฝึกโดยอาศัยจดจำท่าทางและเลียนแบบจากครูผู้สอนเป็นหลัก และนักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าผู้เรียนที่มีทักษะ มีใจรักและสนใจก็จะทำได้เร็ว ทำได้สวย แต่ถ้าผู้เรียนบางคนไม่

สนใจในการฝึกก็ทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความรู้สึกเบื่อ ไม่สนใจเรียน และเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่ตัวผู้เรียนนั้นจะฝึกฝน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชานาฏศิลป์อยู่ในระดับต่ำ (ประเมษฐ์ บุญยะชัย, 2546) เมื่อกล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) ระบุว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียนเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของ กล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลายส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและ มีความชำนาญ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย (ทิตินา แหมมณี, 2559)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะในการปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจเกิดจากรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ เนื้อหาที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้นก็สมารถทำได้น้อย ทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อเกิดการได้รับการฝึกทักษะด้านนาฏศิลป์ได้น้อยและไม่ชัดเจนจนทำให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวเองนั้นทำไม่ได้ และทำให้ไม่มีความสุขในการเรียน และทำให้ผู้เรียนไม่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีการที่จะพัฒนาในกิจกรรมการเรียนรู้อีกเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะอย่างเต็มที่ เพราะเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความถนัด ความสนใจ และมีการรับรู้ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความสำคัญของเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ ด้วยท่ารำโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ เพื่อพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาทำรำนาฏศิลป์ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติได้อย่างแท้จริงในเรื่องของนาฏยศัพท์และภาษาท่า รำวงมาตรฐาน นาฏศิลป์พื้นเมือง และเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่วางไว้ มีทักษะความชำนาญทางนาฏศิลป์ดีขึ้นหลังจากใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งยังให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างในการศึกษาทำรำเพิ่มเติมจากวิดีโอที่ค้น เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทยพื้นฐานดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการทำของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเป็นเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ประชากร (Population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ จังหวัด สุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้อง รวมทั้งหมด 153 คน (โรงเรียนเวียงสระ, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ จังหวัด สุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบความสามารถที่มีความเท่าเทียมกัน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 จำนวน 43 คน และ 3/10 จำนวน 44 คน รวมจำนวนทั้งหมด 87 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970)

1.3 ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น การเรียนการสอนนาฏศิลป์ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมิน สาระนาฏศิลป์ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณแบบสอบถามโดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมิน ด้านภาษา และด้านวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.50 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์และจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ในแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และสถานศึกษาที่สังกัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) ตอนที่ 2 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำนโนราห์ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนที่ 3 การประเมินประเมินทักษะปฏิบัติเรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำนโนราห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, R., 1967) โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ระยะที่ 2 คือ หาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำนโนราห์ ระยะที่ 3 คือ ประเมินทักษะปฏิบัติเรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำนโนราห์ และระยะที่ 4 คือ และนำผลคะแนนการพัฒนารูปแบบการเรียน และการรับรองผลงานกลุ่มมาสรุปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำนโนราห์โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Independent และความสัมพันธ์ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ

ตารางที่ 1 คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนการประเมินทักษะปฏิบัติระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

เลขที่	คะแนนแบบทดสอบ		คะแนนประเมินทักษะปฏิบัติ	
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
1	16	25	18	28
2	17	26	20	30
3	16	26	20	28
4	17	25	20	30
5	18	26	20	24
6	20	24	20	30
7	22	24	20	26
8	21	26	20	26
9	23	25	22	24
10	26	27	26	28
11	27	24	28	26
12	18	25	20	30
13	19	25	18	28
14	18	28	20	26
15	20	24	20	26
16	17	26	20	28
17	25	27	24	28
18	27	25	26	30
19	18	27	18	28
20	19	25	18	30
21	21	26	20	28
22	17	20	18	26
23	17	28	16	28
24	19	21	26	28
25	20	25	22	30
26	21	26	20	26
27	23	25	20	28
28	22	23	20	28
29	21	25	22	28
30	22	22	20	26
31	20	25	22	26
32	21	23	20	24
33	20	26	20	30
34	22	25	22	28
35	19	28	18	28

เลขที่	คะแนนแบบทดสอบ		คะแนนประเมินทักษะปฏิบัติ	
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
36	20	27	22	26
37	21	28	20	30
38	24	23	28	28
39	22	25	22	28
40	21	28	20	30
41	21	26	22	28
42	23	27	20	26
43	18	29	18	30
รวม	879	1,091	914	1,192
ค่าเฉลี่ย	20.44	25.37	21.25	27.72
S.D.	2.68	1.90	2.70	1.80

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนการประเมินทักษะปฏิบัติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 25.37$, S.D.= 1.90) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 20.44$, S.D.= 2.68) และจากการการประเมินทักษะปฏิบัติ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 27.72$, S.D.= 1.80) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 21.25$, S.D.= 2.70) โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการร่าของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยทำรำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการร่าของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยทำรำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
หลังเรียน	กลุ่มทดลอง	43	25.37	1.921	10.219**	0.000
	กลุ่มควบคุม	43	20.44	2.690		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระด้วยทำรำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 25.37$, S.D.= 1.92) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 20.44$, S.D.= 2.69) จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบ $t = 10.219$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ ด้วยทำรำโนราห์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ มีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

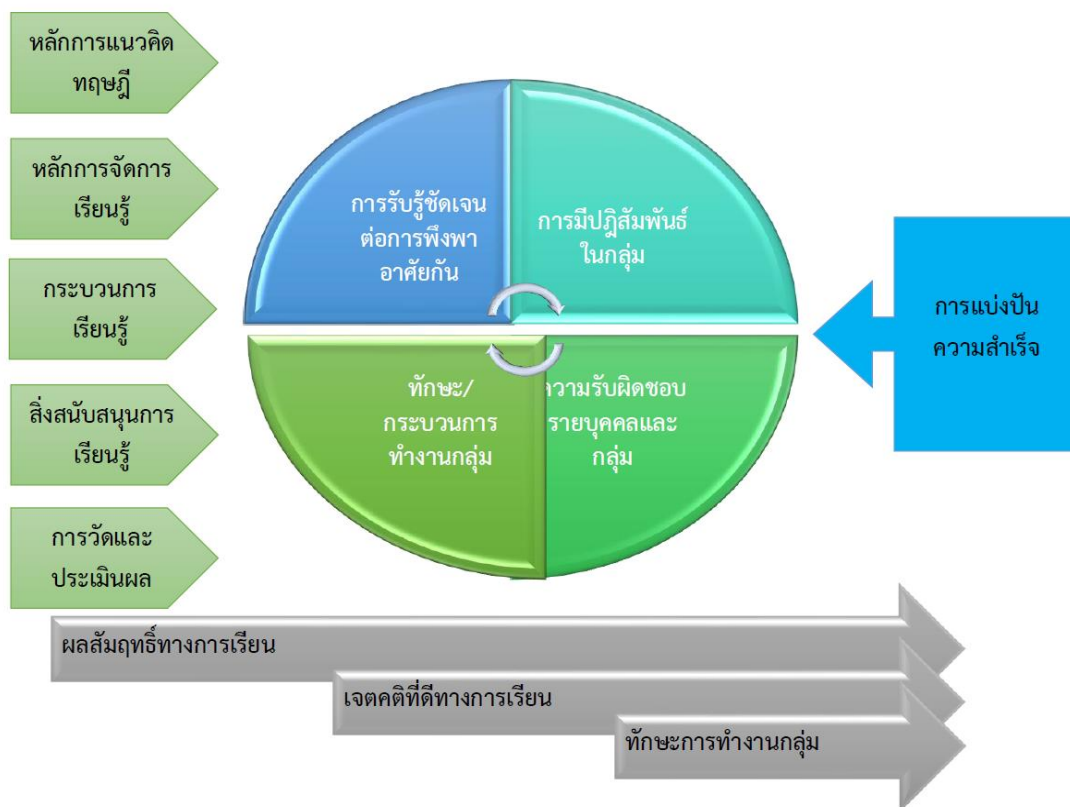
ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติทำทางประกอบเพลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเรียนรู้ เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ทักษะปฏิบัติ	กลุ่มทดลอง	43	27.72	1.798	14.783**	0.000
	กลุ่มควบคุม	43	21.25	2.697		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการทำรำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเรียนรู้ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 27.72$, S.D.= 1.79) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 21.25$, S.D.= 2.69) จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบ $t = 14.783$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง มาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน เวียงสระ มีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำ รำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ พบว่า การจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการทำให้สมาชิก ในกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานเกิดความสำเร็จทั้งของตนเองและ ความสำเร็จของกลุ่ม โดยการสอนเริ่มที่ครูให้ความรู้มีการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละกลุ่มจะ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันแล้วให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน โดยเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียน ที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ซึ่งได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม โดยตรงและทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวสนุกสนานกับการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติที่ดีทางการเรียน และทักษะการทำงานกลุ่มในวิชานาฏศิลป์ส่งผลให้อยากเรียนมากขึ้น ดังนั้น ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ หลักการ แนวคิดทฤษฎี หลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และ แบ่งปันความสำเร็จ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำมโนราห์โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของchimpชั้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำมโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ คำนวณวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนการประเมินทักษะปฏิบัติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 25.37$, S.D.= 1.90) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 20.44$, S.D.= 2.68) และจากการประเมินทักษะปฏิบัติ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 27.72$, S.D.= 1.80) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 21.25$, S.D.= 2.70) โดยการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำมโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของchimpชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ทักษะปฏิบัติของchimpชั้นช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการ ประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดีมีความถูกต้องและมีความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ นิสา เมลานนท์ ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง นาฏลีลานาฏยศัพท์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการละคร และสาขาวิชานาฏดุริยางคศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ที่เรียนโดยนวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏลีลา

นาฏยศัพท์ พบว่า มีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่านักศึกษาศึกษาที่เรียน โดยวิธีสอนปฏิบัตินาฏศิลป์ตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน มีทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์ที่ใช้ในวัตกรรมการสอนโดยรวมและรายเพลงทุกเพลง สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นิสา เมลานนท์, 2555) และเนื่องจากจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันทำให้ผู้เรียนเพิ่มความสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ และยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ฝึกความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย ซึ่ง จุฑารัตน์ ดวงเทียน ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนิยม 12 ประการ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะปฏิบัติการรำของกลุ่มทดลอง จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนิยม 12 ประการ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จุฑารัตน์ ดวงเทียน, 2558)

2. การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการรำของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 27.72$, S.D.= 1.79) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 21.25$, S.D.= 2.69) จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบ $t = 14.783$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับจำเนียร หาญชัยภูมิ ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนศิลปะ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดพัฒนาทักษะ ปฏิบัติของซิมพ์ซันสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาทำให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างดี (จำเนียร หาญชัยภูมิ, 2554)

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานเกิดความสำเร็จทั้งของตนเองและความสำเร็จของกลุ่ม โดยเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ซึ่งได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง และทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตื้นเต้นสนุกสนานกับการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติที่ดีทางการเรียน และทักษะการทำงานกลุ่มในวิชานาฏศิลป์ส่งผลให้อยากเรียนมากขึ้น ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ หลักการแนวคิดทฤษฎี หลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการแบ่งปันความสำเร็จ ดังที่ อิศรา รุ่งอภิญา ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคSTAD ร่วมกับแบบฝึกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในเรื่องหลักภาษาได้อย่างบทเรียน เรื่องชนิดของประโยค ซึ่งตอบสนองตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มีการกำหนดให้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์โครงสร้างประโยคสามัญ ประโยครวม และประโยคซ้อนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มละความสามารถ และมีการสร้างแบบฝึกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังมี

การทดสอบความรู้ เพื่อวัดผลรายบุคคลซึ่งนำไปสู่การประเมินผลความสำเร็จของแต่ละกลุ่ม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนเกิดความต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะเป็นตัวเสริมแรง ทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ของตนและเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จของกลุ่ม จะเห็นได้ว่า นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการวางแผนร่วมกันเพื่อเตรียมตัว เตรียมความพร้อมในการทำงานกลุ่มให้ออกมาสมบูรณ์ได้อย่างดีเยี่ยม ทำให้เห็นถึงความรัก ความสามัคคี และรู้จักรับฟังซึ่งกันและกันในกลุ่ม (อิศรา รุ่งอภิญา, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการทำรำของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ พบว่า ทักษะการปฏิบัติทำรำของกลุ่มทดลอง จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนด้วยท่ารำโนราห์โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ หลักการแนวคิดทฤษฎี หลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการแบ่งปันความสำเร็จ จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้ค้นพบข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ คือ 1) ผู้สอนควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านเทคนิควิธี ต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านผลงาน ความคิด วิธีการ และข้อเสนอแนะที่หลากหลายรูปแบบ และ 2) ผู้สอนควรทำการตรวจสอบสภาพอุปกรณ์ ให้มีความพร้อมอยู่เสมอเพื่อไม่เป็นที่อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ผู้สอนควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในระยะยาวจากการเรียนการสอนโดยใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ ด้วยท่ารำโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ 2) ผู้สอนควรพัฒนาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ในเนื้อหาวิชา อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพื่อการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ไปในทางที่หลากหลายมีประสิทธิภาพและมีจำนวนมากขึ้นต่อไป และ 3) ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนโดยแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงมาร์ชโรงเรียนเวียงสระ ด้วยท่ารำโนราห์ โดยการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระ กับรูปแบบ อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จำเนียร หาญชัยภูมิ. (2554). การร้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จุฑารัตน์ ดวงเทียน. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงค่านิยม 12 ประการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขวกิรติพงศ์. (2558). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- นิสา เมลานนท์. (2555). พัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาศิลป์ เรื่อง นาฏลีลานาฏยศัพท์ โดยใช้วิธีสอนปฏิบัติ นาฏลีลตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Symson). ฉะเชิงเทรา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏราชชนรินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2546). จาริตประเพณี การถ่ายทอดทำรำหน้าพาทย์เพลงองค์พระพิราพ. วารสารศิลปากร, 1(1), 6-36.
- โรงเรียนเวียงสระ. (2565). ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนเวียงสระ. สุราษฎร์ธานี: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเวียงสระ.
- วิมลศรี อุปรมย์. (2555). นาฏกรรมและการละคร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิศรา รุ่งอภิญา. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึก. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining sampling size for research activities". Educational and Psychological Measurement, 30(1), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ*
PUBLIC SERVICES OF LOCAL GOVERNMENT A CASE OF TAKEINRAM PHUSING
PHU SING DISTRICT SISAKET PROVINCE

กวิณท์ ทศพระรินทร์*

Gavin Totsparin

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Political science, Bangkokthonburi University, Thailand

*Corresponding author E-mail: research@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลตะเคียนราม จำนวนทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน โดยวิธีใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamana ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เครื่องมือทางสถิติ ใช้สถิติบรรยาย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ ค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ แล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ จากการศึกษา พบว่า 1) ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.83 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านการไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.89 รองลงมา คือ ด้านถนน มีค่าเฉลี่ย 2.86 และน้อยที่สุดคือด้านการประปา มีค่าเฉลี่ย 2.75 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การให้บริการสาธารณะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ตำบลตะเคียนราม

Abstract

The public services of local government. A Case Study of the district Phu Sing district of Si Sa Ket Karam Showcase aims to study 1) the public service of the Administration District Showcase Ram 2) To compare satisfaction the public service of the Administration District Showcase Ram By sex, age, education, occupation and monthly income and 3) to study the

* Received May 1, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 5, 2023

problems and suggestions about the public services of the district administration Showcase Ram. The sample consisted of residents in the district Showcase Ram village, which has a total of 10 samples of 367 people by a formula of Taro Yamana 0.05 level tolerances and to determine the proportion of the population. (Proportional to Size) data were collected using a questionnaire. Statistical tools Descriptive statistics were frequency, percentage, average, standard deviation. Statistical inference and the values (t-test) to test one-way ANOVA (One-Way ANOVA) if the difference. The pair will test the method of Scheffe were then processed by computer analysis. The study found that 1) Satisfaction with public services of the Tambon Administrative Showcase Ram by the three sides are moderate with an average of 2.83, considering each aspect of electricity is most average was 2.89 second. is on the road with an average of 2.86 and a minimum of water with an average of 2.75. 2) Test the hypothesis that people with different gender. The satisfaction of the public service is no different. But age, last Education, occupation and monthly income differences are satisfied with the public services. had different satisfaction with public service. Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: The Public Services, Local Government, Takeinram Phusing

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองภายใต้ระบบประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและทางการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบใช้อำนาจรัฐทุกระดับและมาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) หัวใจสำคัญต่อความสำเร็จในการกระจายอำนาจ คือ การที่ภาคประชาสังคม องค์กรอาสาสมัครและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สมยศ นาวิการ, 2549) ทั้งในรูปของการสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงาน การเสนอความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงาน ดังนั้น แผนการกระจายอำนาจจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชนในท้องถิ่น (สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2550)

องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546 (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2549) โดยในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ที่มีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและยังสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งบางครั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ฉะนั้นการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนา และการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ดาวสวรรค์ รื่นรมย์, 2560)

ผู้วิจัยในฐานะพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจจะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขวางแผนพัฒนาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนรามให้สอดคล้องตามความต้องการของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลตะเคียนราม จำนวนทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน โดยวิธีใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamana (Yamane, T., 1967) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้สำหรับการทำวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ สถิติการบรรยาย(Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่(Frequency) ร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง(Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที(t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว(One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เพศหญิง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 และเพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 96 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.2) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 85 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.2) การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 144 คน (คิดเป็นร้อยละ 39.2) รองลงมาคือระดับประถมศึกษา จำนวน 132 คน (คิดเป็นร้อยละ 36.0) ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 179 คน (คิดเป็นร้อยละ 48.8) รองลงมาคืออาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง จำนวน 88 คน (คิดเป็นร้อยละ 24.0) มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทลงมา จำนวน 156 คน (คิดเป็นร้อยละ 42.5) รองลงมาคือมีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 165 คน (คิดเป็นร้อยละ 45.5)
2. ผลจากการศึกษาวิเคราะห์การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.28 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจการให้บริการด้านการ

ไฟฟ้ามากที่สุด ซึ่งอยู่ใน ระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 รองลงมาคือ ด้านถนน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.26 และ น้อยที่สุดคือด้านการประปา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ตะเคียนราม ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ด้านถนนแตกต่างกัน และผู้ที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน ตำบลตะเคียนราม ด้านการประปา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความ แตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé) มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ด้านถนน พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20 ปีลงมา มีความพึงพอใจต่อการให้บริการ สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม แตกต่างจากผู้มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี และอายุ 51 ปีขึ้นไป ผู้มีระดับการศึกษา ปวช., ปวส., หรือเทียบเท่าอนุปริญญา และผู้มีการศึกษามัธยมศึกษา แตกต่างจากผู้มี ระดับการศึกษา ปวช., ปวส., หรือเทียบเท่าอนุปริญญา ผู้มีอาชีพ ลูกจ้าง/รับจ้าง แตกต่างจาก ผู้มีอาชีพเกษตรกร, และผู้มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว แตกต่างจาก ผู้มีอาชีพเกษตรกร, อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ผู้มี รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทลงมา แตกต่างจาก ผู้มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท นอกนั้นไม่พบ ความแตกต่างเป็นรายคู่

3.2 ด้านการประปา พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20 ปีลงมา มีความพึงพอใจต่อการ ให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม แตกต่างจากผู้มีอายุ 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี แตกต่างจาก ผู้มีอายุ 41 – 50 ปี ผู้มีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง และผู้มี ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว แตกต่างจาก ผู้มีอาชีพเกษตรกร ผู้มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทลงมา แตกต่างจาก ผู้มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และ 20,001 บาทขึ้นไป นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

3.3 ด้านการไฟฟ้า พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ด้านการไฟฟ้า ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อ การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ให้ความสำคัญกับการให้บริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐาน มี การบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ทุกแผน

ด้านถนน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองภายใต้ระบบ ประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นหลัก ทั้งนี้ก็เพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรม ท้องถิ่นได้เอง ทำให้ชุมชนนั้น ๆ ได้รับการบริการ อย่างสะดวกรวดเร็ว ทันใจ ถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจน อย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ ตามความต้องการหรือตามที่คาดหวังไว้ ประชนจึงเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ด้านการไฟฟ้า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมา จากการให้บริการสาธารณะซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจ กระทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เมื่อองค์กรได้กระทำอย่างรวดเร็ว ทันใจ ถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจน ต่อเนื่องและมีคุณภาพ ประชาชนผู้ใช้บริการย่อมเกิดความพึงพอใจ

ด้านการประปา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก งานให้บริการไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐ หรือภาคเอกชน จะต้องไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง และต้องให้ความเสมอภาคทุกระดับชั้นเท่าเทียมกัน อย่างยุติธรรม

ซึ่งในภาพรวม และทั้ง 3 ด้านสอดคล้องกับ ธรรมนูญชนนจ์ ภูจอมจิตร ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้านจะพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค มีค่าเฉลี่ย 3.74 2) ด้านระบบไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ย 3.79 3) ด้านระบบระบายน้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.67 และ 4) ด้านการคมนาคมและขนส่ง มีค่าเฉลี่ย 3.65 (ธรรมนูญชนนจ์ ภูจอมจิตร, 2563)

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน จำแนกเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านถนน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ไม่แตกต่างกัน ส่วน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ย่อมมีภาวะความตรึงเครียดในการใช้ชีวิตประจำวันมากร้อยละแตกต่างกัน ฉะนั้น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน จึงมีผลต่อความพึงพอใจการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม จะมากขึ้นหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับภาวะความเครียดของบุคคลนั้น ๆ แต่โดยภาพรวมแล้วระดับความพึงพอใจด้านถนนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลวิจัยของ ธนากร สาธาระกุล ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอหรือสว. จังหวัดนราธิวาส” พบว่า ประชาชนในอำเภอหรือสว.มีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม อยู่ในระดับกลาง เมื่อแยกรายประเด็น พบว่า ด้านงานถนน ด้านอาคาร สถานที่ ด้านงานขุดสระ และงานประปา อยู่ในระดับกลาง (ธนากร สาธาระกุล, 2546)

ด้านการประปา พบว่า ประชาชนที่มีเพศและระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ไม่แตกต่างกัน ส่วน อายุ อาชีพ และมีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการ การโต้ตอบกับบุคคลอื่น และสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์การรับรู้เรียนรู้ สิ่งที่จะได้รับตอบแทนที่แตกต่างกันไปในสถานการณ์การบริการก็เช่นเดียวกันบุคคลรับรู้หลายอย่างเกี่ยวกับการบริการ ไม่ว่าจะเป็นประเภทของการบริการหรือคุณภาพของการบริการ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมผัสบริการต่าง ๆ หากไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริการ หรือตามสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ เช่น การประปายังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน น้ำประปาไม่ได้มาตรฐาน ชุน มีตะกอน และมีกลิ่นเหม็น ประชาชนก็ย่อมเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงขับ (Drive Theory) ที่เชื่อว่าการกระทำต่าง ๆ และพฤติกรรมของบุคคล นั้น ๆ จะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับภายในของ

แต่ละบุคคล แรงขับมี 2 ลักษณะ คือ แรงขับภายในร่างกายซึ่งเกิดจากความต้องการของร่างกาย และแรงขับภายนอกเป็นความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป สืบเนื่องมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล ฉะนั้น ผู้มีอายุ อาชีพ และมีรายได้ต่อเดือน จึงมีผลต่อความพึงพอใจการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนรามแตกต่างกันไป

ด้านการไฟฟ้า พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า คนเราไม่จะมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันแต่ทุกคนก็มีความต้องการสิ่งต่าง ๆ เพื่อการดำเนินชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมนูญ บัญชาโด ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน (ธรรมนูญ บัญชาโด, 2561) และสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ เนียมสูงเนิน ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่าประชาชนจะมีอาชีพหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน แต่จะมีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง และด้านน้ำประปา ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน (ประสิทธิ์ เนียมสูงเนิน, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ควรตรวจสอบมาตรฐานของถนนก่อนอนุมัติให้ผ่าน ซ่อมแซมยกถนนให้สูงขึ้น ทำถนนลูกรัง หรือทำถนนคอนกรีต ขยายแนวถนนเพิ่มเติม และควรวางท่อระบายน้ำข้างถนน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ควรสำรวจจุดเจาะน้ำบาดาลหรือควรมีเครื่องกรองน้ำที่มีคุณภาพ เพิ่มสารคลอรีนหรือสารส้มเพื่อทำให้น้ำตกตะกอนก่อนนำไปใช้ หรือทำฟุนลอนน้ำเพื่อป้องกันการสูบน้ำถึงกันบ่อ ล้างถังน้ำบ่อย ๆ สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถบริหารจัดการให้เจ้าหน้าที่การประปาไปดูงานเกี่ยวกับการทำประปาให้มีคุณภาพ และหมู่บ้านใดยังไม่มีประปาใช้ ก็ควรจัดสรรงบประมาณทำประปาให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนราม ควรส่งเจ้าหน้าที่ออกสำรวจตามจุดเสี่ยง ตามทางแยก ทางเข้าหมู่บ้าน จุดไหนยังมีไฟส่องสว่างให้ดำเนินการติดตั้งให้เรียบร้อย และควรจัดสรรงบประมาณอุดหนุนไฟฟ้าเพื่อการเกษตรให้ครอบคลุม เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชนน จูจอมจิตร. (2563). ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมบริหารศน์, 4(1), 1-11.
- ดาวสวรรค์ รื่นรมย์. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักงานทะเบียนธุรกิจนาเที่ยวและมัคคุเทศก์ สาขาภาคเหนือ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธนากร สาธาระกุล. (2546). ความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส. ใน รายงานวิจัย. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ธรรมบุญ บุญชาโด. (2561). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 7(1), 143-153.
- ประสิทธิ์ เนียมสูงเนิน. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลกุฉินารายณ์ อำเภอสว่างวีรวัฒน์ จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (6 เมษายน 2560).
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2549). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมยศ นาวิการ. (2549). การพัฒนาองค์การและการจูงใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2550). เคล็ดลับไม่ลับการตลาดบริการ. กรุงเทพมหานคร: ยูบีซีแอล บุ๊คส์.
- Yamane, T. (1967). Statistics,; Aa Introductory Analysis. New York: Harpet and Row.

การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION BY
USING COOPERATIVE LEARNING STAD TECHNIQUE WITH SQ4R TECHNIQUE
FOR GRADE 8 STUDENTS

สุไรยา ศรีอาหมัด* และเก็ทตวา บุญปรากการ

Suraiya Sriahmad and Kettawa Boonprakarn

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University, Thailand

*Corresponding author E-mail: suraiya.sri076@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนส่งเสริมวิทยามูลนิธิ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนทั้ง 4 ห้อง มีความสามารถ เก่งปานกลางอ่อน คละกัน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้ค่าที่ t - test dependent ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียน ($\bar{X}$ = 20.07, S.D. = 3.58) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 12.43, S.D. = 3.14) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, เทคนิค STAD, เทคนิค SQ4R

Abstract

The purpose of this research to develop English Reading Comprehension by Using Cooperative Learning STAD Technique with SQ4R Technique before and after the study of Grade 8 Students. This research is Quasi-experimental research. The researcher designed the quasi-

experimental research using the One-Group Pretest-Posttest Design. The sample group in this study was 40 Grade 8 Students in semester 1, the academic Year 2023, at Songserm Wittaya School, Hatyai District, Songkhla Province, which was obtained from Cluster Random sampling because the students in all four classes had good, fair, poor abilities by using the classroom as a random unit. The research instruments were 1) Four lesson plans on The Development of English Reading Comprehension by Using Cooperative Learning STAD Technique with SQ4R Technique for Grade 8 Students three periods per week, total 12 hours. 2) A multiple-choice English Reading Comprehension Test 30 questions. The statistics used for data analysis 1) Basic statistics were percentage, mean, and standard deviation. 2) Statistics used to analyze difficulty, discrimination, and reliability. 3) The statistic used to test hypothesis were t - test dependent. The results found that English Reading Comprehension skill by Using cooperative learning STAD technique with SQ4R technique for Grade 8 Students after learning ($\bar{X} = 20.07$, S.D. = 3.58) was higher than before ($\bar{X} = 12.43$, S.D. = 3.14) at the statistical significance level of .01.

Keywords: English Reading Comprehension, STAD Technique, SQ4R Technique

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลกส่งผลให้เกิดความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในทุก ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง หรือการศึกษา การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาในการสื่อสาร รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ และใช้ในการศึกษา สังคมไทยได้มีการเปิดรับเอาภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย และในปัจจุบันมีการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ภาษาอังกฤษจึงถูกบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรทุกระดับ การศึกษาในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก เพราะตระหนักว่าภาษาอังกฤษจะเป็นหนทางที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ข่าวสาร และพัฒนาตนเองไปสู่สากลประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้ระบุให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หนึ่งในนั้น คือ ทักษะการอ่าน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนส่งเสริมวิทย์มูลนิธิ พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งทราบได้จากผลการสังเกตการณ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาเหตุของปัญหามาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่ไม่ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทันสมัย หรือไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนเท่าที่ควร รวมไปถึงการที่ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างของนักเรียนแต่ละบุคคล (วัลลภ ใหญ่เลิศ, 2556)

ซึ่งสาเหตุนี้เนื่องมาจากการจัดรูปแบบการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือรสนิยมในการเรียนภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผู้เรียนคำนึงถึงความสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาการทางด้านภาษาที่น้อยลง เพราะหากนักเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนถ่ายทอดก็จะทำให้นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้น และไม่มีสมาธิในการเรียนในช่วงเวลานั้น ๆ สาเหตุต่อมา คือ วิธีการสอนของผู้สอนยังไม่สามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านภาษาได้มากเท่าที่ควร การเน้นการออกเสียง การแยกเสียง ซึ่งผู้สอนใช้วิธีการสอนทักษะการอ่านแบบปกติทั่วไปในการจัดการเรียนการสอน เช่น มีคำถามนำก่อนเริ่มอ่าน หรือให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มโดยไม่มีขั้นตอนใด ๆ ชี้แจง เป็นต้น ทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายมากพอ

ด้วยเหตุนี้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จึงถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งวิธีหรือเทคนิคที่จะพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ คือ เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นวิธีอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างรวดเร็ว การสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นการสอนที่ได้รับการพัฒนาโดยตั้งอยู่บนรากฐานแนวคิดทางการเรียนการสอนภาษา ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและประโยชน์ของเทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R ไว้ดังนี้ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะ, 2554) เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นวิธีซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่เขาคาดว่าจะรู้จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่าน ได้อย่างรวดเร็วจดจำได้ดีและทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (Survey) ขั้นตั้งคำถาม (Question) ขั้นอ่าน (Read) ขั้นทบทวน (Record) ขั้นเขียนสรุปใจความสำคัญ (Recite) ขั้นบอกคำตอบอีกครั้ง (Reflect) ซึ่งเทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R นี้จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าให้รู้ว่าจะอ่านแล้วต้องรู้อะไร สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านหรือสรุปใจความสำคัญ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อ่านได้ นอกจากนี้ การนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานต่ำสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการอ่านได้ดีขึ้นเมื่อได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนที่มีความรู้พื้นฐานที่สูงกว่า นับได้ว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไข อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Teams-Achievement Division, STAD) มาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดบนพื้นฐานการเรียนรู้ที่แตกต่างของผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีความมั่นใจในการเรียนรู้และการใช้ภาษา เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสื่อสาร มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (ศุภนิษฐ์ ตรีประทุม และคณะ, 2558) ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหลาย ๆ ด้าน

จากความหมายและประโยชน์ของเทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R และเทคนิค STAD ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R เป็นการแก้ไขทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลของการวิจัยจะส่งผลที่สำคัญไปสู่ผู้เรียนได้โดยตรงในพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนให้มีความสามารถที่สอดคล้องและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว ที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) มีลักษณะการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂
	เมื่อ E	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
	T ₁	แทน	ทดสอบก่อนเรียน
	T ₂	แทน	ทดสอบหลังเรียน
	X	แทน	การใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค STAD

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนส่งเสริมวิทยามูลนิธิ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา จำนวน 4 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 137 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนส่งเสริมวิทยามูลนิธิ ตำบลคูเต่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random sampling) ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนทั้ง 4 ห้อง มีความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน คละกัน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ซึ่งประกอบไปด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 2) สาระสำคัญ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 8) บันทึกหลังการสอน จำนวน 4 แผน รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง รายละเอียดดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 Birthday แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 The city of three mist แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 City or Countryside? แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 Araya's Exciting Story 3) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ด้านการสอนภาษาอังกฤษ 1 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน นำคะแนนการประเมินคุณภาพมาวิเคราะห์ โดยพิจารณาค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จากการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านมีค่าเท่ากับ 4.89 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ หมายความว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ 5) นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน 6) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้หลังจากการทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่

กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 40 คน เพื่อเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.2 แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ 1) ศึกษาขั้นตอนและวิธีการสร้างแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ 2) วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ 3) นำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ด้านการสอนภาษาอังกฤษ 1 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ด้านเนื้อหา ความชัดเจนทางภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา เพื่อนำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และบรรลุลตามเป้าหมาย โดยการหาค่า IOC 4) นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) อยู่ระหว่าง 0.00 - 1.00 แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ ซึ่งปรากฏว่าแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 1.00 5) นำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยการนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ ปรากฏว่ามีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.55 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2 - 0.75 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 6) จัดทำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 40 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 40 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนส่งเสริมวิทยามูลนิธิ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา 1) ดำเนินการทดสอบก่อนการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค STAD กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ด้วยแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ (Pre - test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) ทำการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ใช้เวลาสอนจำนวน 12 ชั่วโมง 3) ให้ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษชุดเดิม (Post - test) เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ทางสถิติประกอบกับคะแนนการทดสอบก่อนเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T - test dependent 2) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 1) การวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) 2) การวิเคราะห์หาความยากง่ายของแบบทดสอบ (P) 3) การวิเคราะห์หาอำนาจจำแนก (Discrimination) (R) 4) การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	40	12.43	3.14	-18.63	39	.000*
หลังเรียน	40	20.07	3.58			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส่งเสริมวิทยามูลนิธิ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.14 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.58 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R แล้วพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 20.07, S.D. = 3.58) ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ได้มากขึ้น เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน เพื่อฝึกทักษะการอ่านไปพร้อมๆกัน ส่งเสริมผู้เรียนได้รู้จักการช่วยเหลือกัน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R นั้นพบว่า ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการเรียนแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ (STAD) และวิธีการสอนแบบปกติ ของ พนอ เลิศรอด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ (STAD) มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พนอ เลิศรอด, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของ จิตติวรดา พิมพานนท์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.02/78.33 ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.62 การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จิตติวรดา พิมพานนท์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณา พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R มีคะแนนเฉลี่ย 12.43 และหลังการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R มีคะแนนเฉลี่ย 20.07 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ จะต้องอาศัยเวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ฉะนั้นครูผู้สอนควรจัดเวลาให้เหมาะสม และครบทุกขั้นตอน 2) บทอ่านที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรเป็นบทอ่านที่เหมาะสมกับผู้เรียน ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป 3) ในการจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค SQ4R ครูผู้สอนควรบันทึกหลังการจัดการเรียนการสอนตามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบเจอในสภาพจริงในแต่ละครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตติวรดา พิมพ์านนท์. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พนอ เล็ดรอด. (2560). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ (STAD) และวิธีการสอนแบบปกติ. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศกุนิชญ์ ตรีประทุม และคณะ. (2558). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารช่อพะยอม, 26(1), 183-191.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินติ้ง.

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1*

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECT
COMMUNITY INVOLVEMENT OF SMALL SCHOOL IN NAKHON SI THAMMARAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จุฑามาศ เยี่ยมกร*, อรรครา ธรรมาทิกุล, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

Jutamas Yiamkorn, Akkara Thammatikul, Werayut Chatakan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: jutamas150837@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก 4) บทบาทของผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอน 217 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความเป็นผู้นำ ส่งผลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r = .73^{**}$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) บทบาทของผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องเป็นผู้นำแบบนักพัฒนา เพื่อเป็นตัวกระตุ้นความร่วมมือของชุมชนได้ เนื่องจากชุมชนต้องการเห็นการพัฒนาของโรงเรียน พร้อมและเต็มใจให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งภาวะการเป็นผู้นำแบบนักพัฒนาที่ดีส่งผลให้องค์กรทุกฝ่ายให้ความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และให้ความร่วมมือที่จะขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา

* Received April 26, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted June 16, 2023

Abstract

The purposes of this research were to study 1) The Transformational leadership of administrators in small schools 2) Community participation in small schools 3) The Transformational Leadership of administrators affecting of community participation in small schools 4) Community participation in small schools affecting community participation in small educational institutions Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. Is a quantitative research. The research samples included 217 teachers The results of the research revealed that 1) The Transformational leadership of school administrators The overall picture is at the highest level. 2) Community participation in small educational institutions. 3) The Transformational leadership of school administrators affecting community participation in small educational institutions found that Transformational leadership of school administrators was at a high level. All 4 aspects are aspects of inspiration. individual consideration leadership change and leadership have a positive effect on community participation in small educational Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 had a high positive relationship ($r = .73^{**}$) there were statistical significant relationship at 0.01. 4) The role of a Transformational leadership affecting community participation in small educational institutions, it was found that a good school administrator must be a Transformational leaders. To be a catalyst for community cooperation Because the community wants to see the development of schools in the community. Ready and willing to cooperate in promoting and participating in various developments. Transformational leadership for good results in the organization from all departments to trust, trust, and cooperate to drive higher quality educational institutes.

Keywords: Community Involvement, School Administrators, Transformational Leadership

บทนำ

การจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ของชาติมากที่สุด ในปัจจุบันอยู่ภายใต้การบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลาง โดยในระดับพื้นที่มีหน่วยงานที่กำกับ ดูแล ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการศึกษา การที่สถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหาร ครู ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นตัวแปรสำคัญ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา เพราะเป็นผู้นำนโยบายแนวดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารต้องไม่หยุดนิ่ง ต้องเคลื่อนไหวและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา พัฒนาส่งเสริมบุคลากร เปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น ไม่กีดกันความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำของการปฏิรูปการศึกษาได้ ในขณะเดียวกันต้องรักษาความเป็นปึกแผ่นและบรรยากาศในการทำงานที่ดีไว้ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาชุมชนและสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทาง

ปัญญาและความมุ่งมั่นทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทน ในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย สามารถนำมาพัฒนาชุมชนของตนเองได้ (ธัญญา เอมพงษ์, 2561)

สถานศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยที่ชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความสำเร็จของ สถานศึกษา ขณะเดียวกันโรงเรียนก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน ดังนั้น นอกจากการบริหารงาน สถานศึกษาในด้านวิชาการและการบริหารจัดการแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีอีกหนึ่งบทบาทสำคัญในการสร้าง กลไกการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน พัฒนาความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันกับชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และเพื่อได้รับความร่วมมือสนับสนุน จากชุมชนในกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน (ประสงค์ ถึงแสง, 2559)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา ที่เล็งเห็นว่าการมีส่วนร่วม ของชุมชนมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของ ผู้บริหารให้สามารถบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาด เล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาด เล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ด้วยแบบสอบถามการวิจัย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูล เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 และตอนที่ 4 คำถามแบบอัตนัย บทบาทของผู้นำแบบ นักพัฒนาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 527 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครทซ์และมอร์แกน (Krejcie, R.V., & D.W. Morgan, 1970) ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 217 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของครูและบุคลากร ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และตอนที่ 4 แบบสอบถามอัตนัย บทบาทของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 ข้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 แล้ว นำแบบสอบถามที่พร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามมาจัดระบบ ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกชุด ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Packages for Social Science) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสาระสำคัญ แบบสอบถามอัตนัย เกี่ยวกับ บทบาทของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 ข้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) หาค่าสถิติ ดังนี้ 1) คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) แบบสอบถามภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment coefficient of Correlation) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) 4) วิเคราะห์แบบสอบถามอัตนัย บทบาทของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบถาม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็นผู้นำ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.60	0.47	มากที่สุด	1
2. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.52	0.60	มากที่สุด	3
3. ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.49	0.52	มาก	4
4. ด้านความเป็นผู้นำ	4.53	0.56	มากที่สุด	2
โดยรวมเฉลี่ย	4.54	0.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาแยก เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการ สร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.47) ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) ด้านการคำนึงถึงปัจเจก บุคคล ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.52)

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย ด้านการจัดการและกำหนดทิศทางของการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการจัดการและกำหนดทิศทางของการศึกษา	4.47	0.55	มาก	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.37	0.56	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.34	0.69	มาก	4
4. ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	4.53	0.60	มากที่สุด	1
โดยรวม	4.43	0.60	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน และด้านที่อยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.60) ด้านการจัดการและกำหนด ทิศทางของการศึกษา ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.55) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.69)

3. ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยแสดงความความสัมพันธ์กัน ระหว่าง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็น

ผู้นำ ที่ส่งผลต่อ ด้านการจัดการและกำหนดทิศทางของการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา ของผู้บริหารสถานศึกษา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก				
	ด้านการจัดการ และกำหนด ทิศทางของ การศึกษา (Y ₁)	ด้านการมีส่วนร่วม ในการ ปฏิบัติการ (Y ₂)	ด้านการมีส่วนร่วม ในการ ประเมินผล	ด้านเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ กับชุมชน (Y ₄)	รวม
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X ₁)	.69**	.61**	.70**	.68**	.67**
ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X ₂)	.75**	.66**	.71**	.77**	.72**
ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X ₃)	.83**	.76**	.78**	.77**	.79**
ด้านความเป็นผู้นำ (X ₄)	.75**	.67**	.69**	.73**	.71**
เฉลี่ยรวม	.76**	.68**	.72**	.74**	.73**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r = .73^{**}$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็นผู้นำ ส่งผลทางบวกต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

4. บทบาทของผู้นำแบบนักพัฒนาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์บทบาทภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จากแบบสอบถามอันทันที ปรากฏผล ดังนี้ บทบาทของผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องเป็นผู้นำแบบนักพัฒนา จะต้องเป็นตัวกระตุ้นในการสร้างความร่วมมือของชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนต้องการเห็นการพัฒนาของโรงเรียนในชุมชน ชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ภาวะการเป็นผู้นำที่ดีส่งผลให้องค์กรทุกฝ่ายให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในความร่วมมือที่จะขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นในระยะยาว มีผลทำให้ชุมชนได้เข้าถึงและได้มีส่วนร่วมช่วย ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาโดยเป็นไปในทิศทางที่ชุมชนและสถานศึกษาต้องการ โดยผู้นำแบบนักพัฒนามีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างมาก หากผู้นำมีเป้าหมายที่ชัดเจนและผลที่จะตามมาส่งผลดีต่อสถานศึกษาและชุมชน เชื่อว่าการทำงานร่วมกันของชุมชนจะทำให้สถานศึกษาเป็นไปด้วยดี ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่ดี ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ของสององค์กรมีความหนักแน่น ทั้งนี้ จะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากผู้นำทั้งสองฝ่ายเกิดความเห็นชอบและร่วมมือกัน หากผู้นำเป็นนักพัฒนาและสามารถกระตุ้นในชุมชนร่วมมือได้ และผู้นำแบบพัฒนาสามารถสร้างความเชื่อมั่น แรงศรัทธาให้ประจักษ์แก่ชุมชนโดยรอบ ทำให้การทำงานขับเคลื่อนขององค์กรร่วมกับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ต้องมีวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือตามนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี เน้นการทำงานเป็นทีม มุ่งประโยชน์ส่วนรวม ผู้ตามเชื่อถือจากการเห็นผู้นำทำ จึงศรัทธาปฏิบัติตาม โดยมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา ทั้งนี้ เป็นผู้นำที่มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน วางนโยบายขององค์กรอย่างชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความไว้วางใจและความเคารพนับถือและมุ่งมั่นประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับ (วิชย อุตสาหจิต, 2554) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะของผู้นำที่สามารถแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงนำไปสู่การปฏิบัติ สามารถทำให้บุคคลสนใจและยินดีปฏิบัติตามสิ่งที่เสนอ โดยผู้นำจะทำงานที่ท้าทายและเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์นำไปสู่กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ (อัญมณี วัฒนรัตน์, 2556) ศึกษาภาวะผู้นำแบบพัฒนาการจัดการความสุข แบบเป็น อยู่ คือ ที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในองค์กรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้าง องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) กลุ่มองค์กรนำร่องรุ่นที่ 1 ผลที่พบการศึกษาครั้งนี้ทำให้ เสนอแนะ ได้ว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาช่วยส่งเสริมให้ พนักงานมีการจัดการความสุขในการทำงานได้มาก องค์กรควรส่งเสริมและพัฒนาผู้นำ ให้มีภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา รวมทั้งพัฒนาพนักงานให้ มีการจัดการความสุขแบบเป็น-อยู่-คือ

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจเป็นผู้ชี้แนะ โดยวิธีการที่ทำให้เกิด แรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำตามหรือปฏิบัติได้ กำหนดเป้าหมายร่วมกันจะทำให้งานที่ทำนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกให้ผู้ตามตระหนักถึงคุณค่า ความหมายและความสำคัญของงานที่ทำ ตลอดจนสร้างความน่าท้าทาย ในการทำงานให้กับผู้ตาม (Bass, B.M. and Avolio, B.J., 1990) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Fleur Kappen, 2010) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จขององค์กรในปัจจุบัน ผู้นำที่มีประสิทธิภาพควรกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาของพวกเขา ด้วยแรงบันดาลใจจากภายในและภายนอกของพนักงาน ด้วยภาวะผู้นำคือ ความเป็นผู้นำในการทำธุรกรรมและการเปลี่ยนแปลง ความเป็นผู้นำการทำธุรกรรมสามารถมองเห็นเป็นสัญญาณที่กำหนดหรือตกลงระหว่างผู้นำและผู้ตาม ผู้ตามจะพยายามแลกเปลี่ยนเพื่อรับรางวัลหรือหลีกเลี่ยงการลงโทษเมื่อเทียบกับความเป็นผู้นำการผู้นำเหล่านี้พยายามสนับสนุนความพยายามพิเศษด้วยความไว้วางใจและความมุ่งมั่น มีแนวโน้มที่จะสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถูกรวมเข้ากับแรงจูงใจสองประเภทคือภายในและภายนอกแรงจูงใจ แรงจูงใจภายในมีแรงผลักดันภายใน ดังนั้นลักษณะงานบางอย่างคือ พนักงานต้องรับรู้เนื้อหาการทำงานว่าเป็นที่น่าพอใจและการตอบสนอง แรงจูงใจภายนอกเป็นแรงผลักดันจากภายนอกและมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของกิจกรรมสำหรับคนงานเอง ผลลัพธ์อาจเป็นรางวัลหรือการหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่มุมที่น่าพึงพอใจและการเติมเต็มที่อยู่ภายในบุคคลที่

มีแรงจูงใจกำลังมองหา นอกจากนี้การมุ่งเน้นภายในและความสนใจกับกระบวนการเป็นทำให้ได้ประสิทธิภาพและข้อมูลเชิงลึก

1.2 ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด แต่เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารและเป็นการร่วมกันปฏิบัติงาน ให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พิศมัย หลงเจริญ, 2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน อุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู เสียสละ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะให้ความสนใจสนทนเป็นกันเอง กับครู ไม่วางตัวสูงกว่าครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้ความจริงใจกับครูและพร้อมที่จะช่วยเหลือทุกเมื่อ

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน และด้านที่อยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการจัดการและกำหนดทิศทางของ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ทั้งนี้ จากการบริหารสถานศึกษาแล้วสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จก็คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา นั้นต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นโดยเฉพาะในโรงเรียน ขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษารวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อกูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการด้านภูมิปัญญากับบุตรหลานย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากร เพิ่มส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียนรวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัว ผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ (รัตนพร รัตนสุวรรณ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุภาพ เต็มรัตน์, 2564) ได้ศึกษาแนวทางการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหา น้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการ บริหารงานบุคคล 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียน และ ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทาง ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า แต่ละด้านควรเน้นจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินงานต้อง ถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นด้านที่มี ค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละ องค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับเวลา แต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้าง พลังการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วน ร่วมเข้าใจ สถานการณ์และอุปสรรคมากขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา (ทำนอง ภูเกิตพิมพ์, 2551) ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จิรนนท์ หนูผาสุก, 2558) สภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน สัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 และเปรียบเทียบ สภาพการดำเนินงาน สัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 2.1.1 สภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.1.2 ผล การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ปรากฏว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ สถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y₃) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนหรือชุมชนผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับนักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจใน เรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น หลักสูตรการเรียนการสอน การร่วมประเมินผลกิจกรรม การจัดสรร ทรัพยากรสำหรับนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของนักเรียนและ สถาบันการศึกษา (ดิเรก วรรณเศียร, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุรัตน์ ก้อนนาคและ พรเทพ รู้แผน, 2553) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า ภาพการ มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล มีส่วนร่วมน้อยสุด

3. ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r = .73^{**}$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็นผู้นำ ส่งผลทางบวกต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาด เล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลในการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สนับสนุนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือของครู ความสนใจและความร่วมมือของชุมชน และกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วม (นฤมล คำอ่อน, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (รัตนพร รัตนสุวรรณ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุภาพ เต็มรัตน์, 2564) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า แต่ละด้านควรเน้นจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินงานต้องถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา จึงจะส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. บทบาทของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนา ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องเป็นผู้นำแบบนักพัฒนาต้องเป็นตัวกระตุ้นความร่วมมือของชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนต้องการเห็นการพัฒนาของโรงเรียนในชุมชน ชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ภาวะการเป็นผู้นำที่ดีส่งผลให้องค์กรทุกฝ่ายให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ให้ความร่วมมือที่จะขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นในระยะยาว ทำให้ชุมชนได้เข้าถึงและได้มีส่วนช่วยทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาโดยเป็นไปในทิศทางที่ชุมชนและสถานศึกษาต้องการ โดยผู้นำแบบนักพัฒนามีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างมาก หากผู้นำมีเป้าหมายที่ชัดเจนและผลที่จะตามมาส่งผลดีต่อสถานศึกษาและชุมชน เชื่อว่าการทำงานร่วมกันของชุมชนจะทำให้สถานศึกษาเป็นไปด้วยดี ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ของสององค์กรมีความหนักแน่น ทั้งนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากผู้นำทั้งสองฝ่ายเกิดความเห็นชอบและร่วมมือกัน หากผู้นำเป็นนักพัฒนาและสามารถกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือได้ และผู้นำแบบนักพัฒนาสามารถสร้างความเชื่อมั่น แรงศรัทธา เพื่อให้ประจักษ์แก่ชุมชนโดยรอบ จะทำให้การทำงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรร่วมกับชุมชนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีบทบาทของผู้นำแต่ละคนแตกต่างกันตาม บุคลิกลักษณะและสถานการณ์ ผู้นำถูกคาดหวังในด้านบทบาท (Role Expected) คือ บทบาทที่ สังคมคาดหวังไว้กับตำแหน่ง หน้าที่ กฎ ระเบียบ วัฒนธรรม ความเชื่อของสังคม ความต้องการของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงลักษณะตามธรรมชาติของงาน แต่บางครั้งผู้นำไม่สามารถปรับตัวยอมรับกับบทบาทเหล่านี้ตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งการรับรู้บทบาทของผู้นำ (Perceived

Role) จะขึ้นอยู่กับความต้องการ คุณลักษณะ ค่านิยมและทักษะของผู้นำ ผู้นำอาจ เกิดความขัดแย้งในบทบาทถ้า บทบาทตามความรู้ ไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้ (Yukl G.A., 1998) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณต วฑฒโน, 2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับต่างๆ การพัฒนาในระดับชุมชนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมี คุณสมบัติที่พึง ประสงค์ สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม จะเป็นการ สร้างความสุขหรือ สร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น อำนาจของผู้นำ จะต้องมีการใช้ให้ถูกต้องเพราะอำนาจเป็นสิ่ง ที่สร้างหายนะ หรือ ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชุมชนได้ ชุมชนจะพบกับปัญหาในด้านต่างๆ ตามมา การเลือกสรร ผู้นำของชุมชนสังคมก็เป็น สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมากยิ่งขึ้นว่าคุณสมบัติที่มีผู้นำ คนที่เป็นผู้นำมักมี ลักษณะบางอย่างที่เด่นกว่าผู้ตาม คนที่เป็นผู้นำมักเป็นคนที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ผู้อื่นยอมทำตาม อีกทั้ง ผู้ตามยอมได้นำเอาความประพฤติ ได้นำเอา แบบอย่างในการทำงาน ผู้ตามบางคนถึงกับยอมถอดแบบผู้นำ บางคนลอกเลียนแบบอย่างของผู้นำ การพัฒนา ชุมชนประสบความสำเร็จจากกระบวนการพัฒนาชุมชน ทำให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทที่ ชัดเจนในการทำให้ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำ ความสำเร็จจากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน แต่ในขณะที่เดียวกันต้องได้รับความร่วมมือ ของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญ และรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนเพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิด ขึ้นจากคนเพียงคนเดียว ทุก ๆ คนทำให้เกิดขึ้น ก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้พร้อม ๆ กันต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนของการมีส่วนร่วม ของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน และด้าน ที่อยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน ผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้าง แรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็นผู้นำส่งผลทางบวกต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของภาวะผู้นำแบบนักพัฒนาที่ส่งผลต่อการ มีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขนาดเล็กของผู้บริหาร จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ดีจะต้องเป็นผู้นำแบบนักพัฒนาต้องเป็นตัวกระตุ้นความร่วมมือของชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนต้องการ เห็นการพัฒนาของโรงเรียนในชุมชน ชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ภาวะการเป็นผู้นำที่ดีส่งผลให้องค์กรทุกฝ่ายให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ให้ความ ร่วมมือที่จะขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นในระยะยาว ทำให้ชุมชนได้เข้าถึงและได้มีส่วนช่วยทำให้ สถานศึกษามีการพัฒนาโดยเป็นไปในทิศทางที่ชุมชนและสถานศึกษาต้องการ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำ บทบาทผู้นำแบบนักพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาไปปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ควรให้ความสำคัญต่อ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริม กิจกรรมต่าง ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษารวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้การจัด การศึกษาศึกษาเป็นไปด้วยดี ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่ดี ก็จะทำให้ ความสัมพันธ์ของสององค์กรมีความหนักแน่นมากขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมใน ปัจจัยทุกด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงและด้าน ความเป็นผู้นำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือผู้เข้ารับการพัฒนากลยุทธ์ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วทพโน. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 6(ฉบับพิเศษ), 529-538.
- จิรนนท์ หนูผาสุก. (2558). สภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทำนอง ภูเกิตพิมพ์. (2551). แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา เอมพงษ์. (2561). ความสำคัญของการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <http://https://education.maggang.com>
- นฤมล คำอ่อน. (2550). รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดเขาพระนิม. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 13(3), 315-332.
- ประสงค์ ถึงแสง. (2559). กลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/52243>
- พิศมัย หลงเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตนพร รัตนสุวรรณ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุภาพ เต็มรัตน์. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3), 1-16.
- วิชัย อุตสาหจิต. (2554). องค์การแห่งความสุขกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม. วารสารพุทธพัฒนบริหารศาสตร์, 53(1), 67-102.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรัตน์ ก้อนนาคและ พรเทพ รู้แผน. (2553). แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัญมณี วัฒนรัตน์. (2556). ภาวะผู้นำแบบพัฒนาการจัดการความสุขแบบเป็นอยู่คือ และความสุขในการทำงาน กรณีศึกษา องค์การสร้างสุข. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การคณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1990). The four Is Transformational Leadership. Journal Of European Industrial Training, 15(2), 9-16.

- Fleur Kappen. (2010). How leadership-styles contribute to employees' intrinsic and extrinsic motivation. Retrieved March 15, 2021, from <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=121021>
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Yukl G.A. (1998). Leadership in Organizations. New Jersey: Prentice-Hall.

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว*

SPIRITUAL AND IDEOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISRATORS
AFFECTING EFFECTIVENESS IN THE NEXT NORMAL IN SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SAKAEO

อนันต์ ฉิมยงค์*, เรืองวิทย์ นิลโคตร, วัยวุฒิ บุญลอย

Anan Chimyong, Reongwit Nilkote, Waiwoot Boonloy

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: ananchimyong2520@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ปีการศึกษา 2565 จำนวน 260 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ผลวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลได้ร้อยละ 28.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สร้างสมการพยากรณ์ สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 2.155 + 0.138 (X_2) + 0.367 (X_3)$ และในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.157 (X_2) + 0.433 (X_3)$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ, อุดมการณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคเน็กซ์นอร์มัล

* Received April 29, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 12, 2023

Abstract

This research article aimed to: 1) the spiritual and ideological leadership of school administrators, 2) the schools' effectiveness in the next normal, 3) study the relationship between the spiritual and ideological leadership of school administrators, and the schools' effectiveness in the next normal, and 4) create a forecast for the spiritual and ideological leadership of school administrators affecting the schools' effectiveness in the next normal under the Secondary Educational Service Area Office Sakaeo. It is quantitative research. The sample group of this research was 260 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Sakaeo in academic year 2022, and was determined by Krejcie and Morgan Table. The instrument for data collection was done by five rating scale questionnaires that had reliability 0.90. The statistics was used by Percentage, Average, Standard Deviation, Person Correlation Coefficient, and a Multiple Regression analysis. The results found that: 1) the spiritual and ideological leadership of school administrators is at the high level 2) the schools' effectiveness in the next normal is at the high level 3) the spiritual and ideological leadership of school administrators has the positive relationship at moderate level with the schools' effectiveness in the next normal with the statistical significance at the 0.01 and 0.05 level and 4) the spiritual and ideological leadership of school administrators affects the schools' effectiveness in the next normal, and is able to forecast the schools' effectiveness by 28.30 percent with the statistical significance at the 0.05. It was able to forecast equation in raw score form was $\hat{Y} = 2.155 + 0.138 (X_2) + 0.367 (X_3)$, and the forecast equation in the standard score form was $\hat{Z}_y = 0.157 (X_2) + 0.433 (X_3)$

Keywords: The Spiritual Leadership, Ideological, The Administrator, The Next Normal

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยแผนแม่บททางการศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) เป็นเครื่องมือพัฒนาการศึกษา ได้แก่ 1) การพัฒนาเด็กไทยให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดประดิษฐ์ขั้นสูง เป็นผู้ประกอบการโดยอยู่บนพื้นฐานคุณค่าของความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้และออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนให้เป็นผู้ให้คำแนะนำทางการเรียน (Facilitator) ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และ 4) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้เนื่องจากความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท เน้นการเรียนรู้จากข้อมูล (Data) มากกว่าองค์ความรู้ที่ได้จากเรียน (Knowledge) และให้ความสำคัญกับการสอน (Teaching) มากกว่าให้นักเรียนได้เรียนรู้ (Learning) (จรรยา หยุทอง, 2561) และยิ่งไปกว่านั้น ก็คือ การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ไม่เว้นแม้กระทั่งการศึกษาของไทยที่ส่งผลเสียไว้สามประการหลัก ๆ คือ 1) นักเรียนขาดโอกาสและความ

เสมอภาคทางการศึกษาโดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เนื่องจากขาดทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์จำพวกคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และสัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น 2) การเรียนการสอนออนไลน์ที่ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากครูผู้สอนและนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย 3) ระบบส่งเสริมและการบริหารจัดการทางด้านออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เพียงพอ จนทำให้เกิดช่องโหว่ทางด้านนโยบาย ระเบียบ กฎหมายและหน่วยงานในระดับปฏิบัติการไม่สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัวและขาดอิสระ (มูลนิธิธินันท์แห่งเอเชีย, 2564) ซึ่งวิกฤตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาไทยที่ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่ามกลางวิถีชีวิตแบบ “เน็กซ์นอร์มัล” ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้คนดำรงชีวิตในสภาพที่ไร้การสัมผัสมากขึ้น อาศัยแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อุปโภค บริโภค และใส่ใจความสะอาดและความปลอดภัยของสุขภาพมากขึ้น (สุวิมล มธูรส, 2564); (ธนาภัสสร สนธิรักษ์ และคณะ, 2565); (พระครูวิบูล สรกิจ, 2565)

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงกลายมาเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ต้องปรับตัวและเรียนรู้ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนที่ต้องทิ้งห้องเรียนและเปลี่ยนมาเรียนผ่านหน้าจอมือถือหรือคอมพิวเตอร์ อีกทั้งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำโดยประเมินได้จากคะแนน O-NET ในระดับประเทศ เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน 3 ปีซ้อนหลัง โดยเฉพาะสามวิชาหลัก ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ชั้น ป.6, ม. 3 และ ม.6 มีผลคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมไม่เกินร้อยละ 50 ซึ่งล่าสุด ในปีการศึกษา 2564 ภาษาอังกฤษ ป.6 = 39.22, ม.3 = 31.11, ม.6 = 25.56 วิทยาศาสตร์ ป.6 = 34.31, ม.3 = 31.45, ม.6 = 28.65 และคณิตศาสตร์ ป.6 = 36.83, ม.3 = 24.47, ม.6 = 21.28 สอดคล้องกับ ผลคะแนนในระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว และระดับโรงเรียนในสังกัด ชั้น ม.3 และ ม.6 ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ปี 2564 ภาษาอังกฤษ ม.3 (ร.ร. = 34.16, เขตพื้นที่ ๑ = 30.79) ม.6 (ร.ร. = 28.70, เขตพื้นที่ ๑ = 25.83) วิทยาศาสตร์ ม.3 (ร.ร. = 32.90, เขตพื้นที่ ๑ = 31.67) ม. 6 (ร.ร. = 31.89, เขตพื้นที่ ๑ = 29.04) และคณิตศาสตร์ ม.3 (ร.ร. = 27.01, เขตพื้นที่ ๑ = 24.75) ม. 6 (ร.ร. = 25.72, เขตพื้นที่ ๑ = 21.83) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงจะต้องพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ที่ยากลำบากในปัจจุบัน และใช้ความอดทน อดกลั้น เพียรพยายามวิริยะอุตสาหะ และทุ่มเทสติปัญญาในการทำงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องอาศัยความมีจิตวิญญานและอุดมการณ์ของผู้บริหารเป็นแรงผลักดัน กระตุ้นการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การจะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน และสิ่งที่จะเป็นเครื่องมือให้กับผู้บริหารสถานศึกษารับมือจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ก็คือ ภาวะผู้นำในด้านจิตวิญญานและอุดมการณ์ซึ่งการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญานและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้วจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญานและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญานและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ปีการศึกษา 2565 จำนวน 773 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว, 2565)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ปีการศึกษา 2565 จำนวน 260 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายชั้น (Multi – Stage Random Sampling) กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามด้านภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993) จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ที่ 0.276 ถึง 0.681 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.859

2. แบบสอบถามด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993) จำนวน 25 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ที่ 0.252 ถึง 0.908 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.946

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 15 วันหลังจากการจัดส่ง โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการแจกแจงความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้วโดยการแจกแจงความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้วโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยการวิเคราะห์ ถอดอypพหุคูณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น (Cronbach, L. J., 1990)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์และการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 260		แปลผล	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีวิสัยทัศน์	4.40	0.44	มาก	3
2. การสร้างความหวังและศรัทธา	4.55	0.35	มากที่สุด	1
3. ความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.48	0.30	มาก	2
รวม	4.48	0.29	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการสร้างความหวังและศรัทธา ด้านความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และด้านการมีวิสัยทัศน์

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุค เน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล	n = 260		แปลผล	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.44	0.39	มาก	2
2. การพัฒนาทัศนคติเชิงบวก	4.40	0.40	มาก	4
3. การแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา	4.40	0.35	มาก	4
4. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.41	0.39	มาก	3
5. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	4.45	0.37	มาก	1
รวม	4.42	0.31	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้วโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาทัศนคติเชิงบวกกับด้านการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X _{tot}	Y _{tot}
X ₁	1.000				
X ₂	0.437**	1.000			
X ₃	0.162**	0.529**	1.000		
X _{tot}	0.745**	0.836**	0.705**	1.000	
Y _{tot}	0.140**	0.385**	0.516*	0.437*	1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

Model	b	S.E.	β	t	P-value
1 (Constant)	2.468	0.203		12.140	0.000
ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (X ₃)	0.437	0.045	0.516	9.665	0.000
2 (Constant)	2.155	0.237		9.111	0.000
ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (X ₃)	0.367	0.053	0.433	6.958	0.000
การสร้าง ความหวังและศรัทธา (X ₂)	0.138	0.055	0.157	2.517	0.012

R = 0.532³, R² = .283, Adjust R² = .278, S.E._{est} = .26344, F = 50.835 Sig. = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R²) เท่ากับ 0.283 หมายความว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ความผันแปรของประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ได้ร้อยละ 28.30

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (X₃) (P-Value = 0.000) และการสร้าง ความหวังและศรัทธา (X₂) (P-Value = 0.012) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์ นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว พบว่า ด้านความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ($\beta = 0.433$) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มากที่สุด รองลงมาด้านการสร้างความหวังและศรัทธา ($\beta = 0.157$) ตามลำดับ และสามารถนำเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.155 + 0.138 (X_2) + 0.367 (X_3)$$

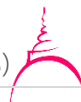
สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.157 (X_2) + 0.433 (X_3)$$

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความหวังและศรัทธาอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ครูต้องแบกรับภาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนแบบออนไลน์ การหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต จนทำให้ครูเหนื่อย หดกำลังใจในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสนับสนุนและเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจ ได้แสดงออกถึงการทำงานที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ใช้หลักการ “ครองตน ครองงาน” เป็นแบบอย่างที่ดี อดทน เสียสละ เพื่อให้ครูเกิดความรัก ความศรัทธา และร่วมมือกันในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ด้านความรักความปรารถนาดี อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกถึงความรักความเมตตาแก่คณะครูอย่างสม่ำเสมออันจะนำไปสู่การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับคณะครูตามหลักทฤษฎีของมาสโลว์ที่มีความต้องการและการยอมรับในระดับขั้นต้นไปสู่ระดับขั้นสูง (Hierarchy & Needs) ส่วนด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารจำเป็นที่จะใช้วิสัยทัศน์เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองและสถานศึกษาให้เป็นยอมรับนับถือและเชื่อถือจากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อความร่วมมือและสามัคคีกันในการทำงาน และแสดงให้เห็นทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคเน็กซ์นอร์มัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลวัต แสงสีงาม ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก (พลวัต แสงสีงาม, 2564) สอดคล้องกับ ดวงทิพย์ ขุนโนนเขา และคณะ ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : การวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวมอยู่ระดับมากถึงมากที่สุด (ดวงทิพย์ ขุนโนนเขา และคณะ, 2562)

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานแบบเป็นหมู่คณะ (Teamwork) ขับเคลื่อนและบูรณาการกระบวนการทำงานผ่านงานโครงการหรือกิจกรรมกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้จัดขึ้น กระทำตนให้มีคุณค่า และเป็นตัวอย่างที่ดี จนทำให้เกิดความรักในศักดิ์ศรี เกียรติยศ ชื่อเสียงของการเป็นครู มีมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มุ่งมั่น เสียสละ และอุทิศตนทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐศิษฐ์ จิตรจันทน์ และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องภาวะผู้นำ

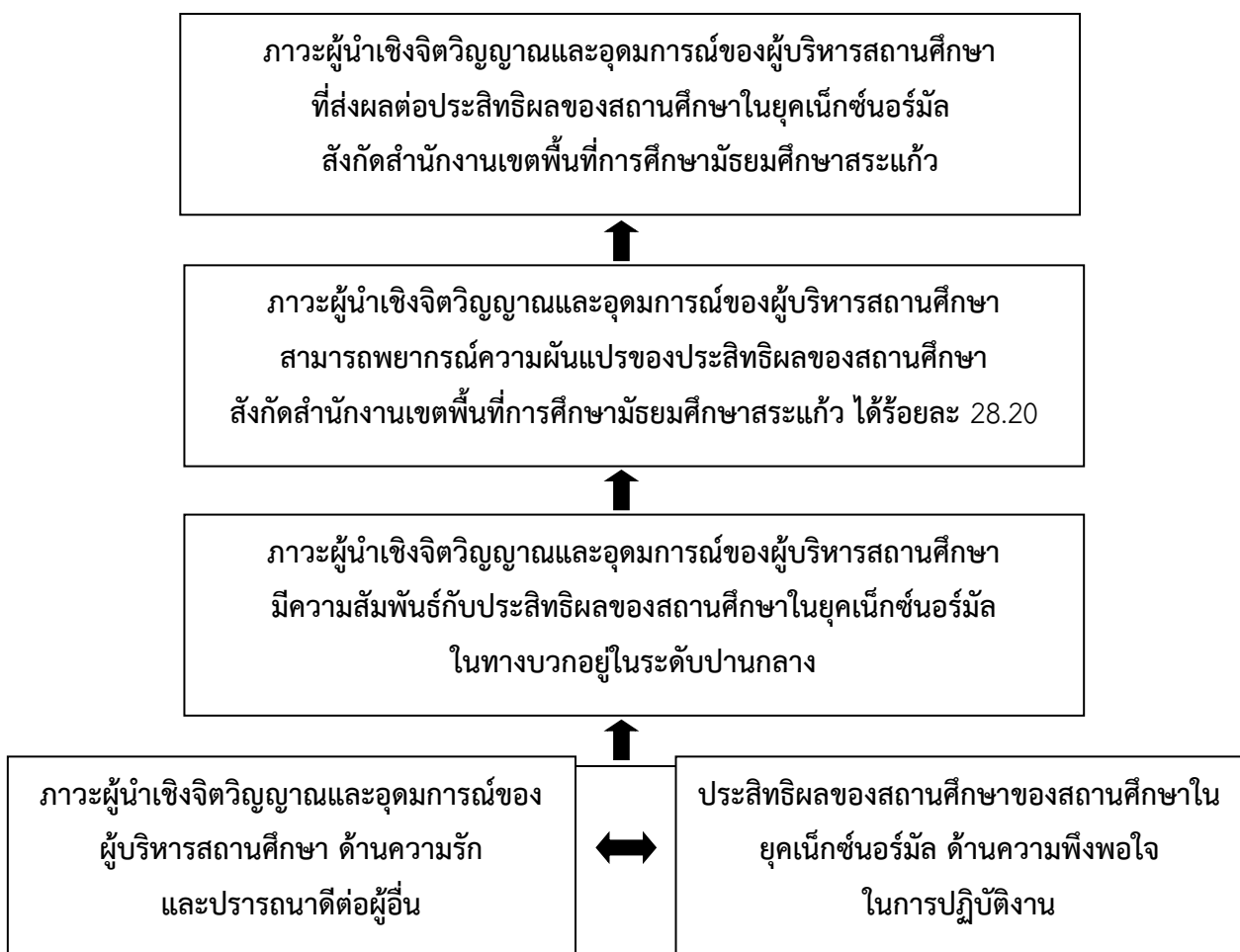
เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ณัฐศิษฐ์ จิตรจำนงค์ และคณะ, 2566) สอดคล้องกับ เสรี ภักดี และคณะ ได้ศึกษากระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดยะลา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (เสรี ภักดี และคณะ, 2565) สอดคล้องกับ เยวเรศ บัวขาว และคณะ ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรม เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (เยวเรศ บัวขาว และคณะ, 2560)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารได้สร้างขวัญกำลังใจให้กับคณะครูอย่างสม่ำเสมอ เห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ สร้างพลังงานเชิงบวก ซึ่งให้เห็นถึงคุณค่าในตนเองและการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานแบบยั่งยืน สอดคล้องกับ ธมลวรรณ มีเหมย และคณะ ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้จิตวิญญาณองค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้นธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้และจิตวิญญาณในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงาน (ธมลวรรณ มีเหมย และคณะ, 2554) สอดคล้องกับ นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม, 2561) สอดคล้องกับ ภูริกานต์ วัจนประภาศักดิ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ วัฒนธรรมองค์การ และผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับบังคับบัญชา บริษัทอุตสาหกรรมกระดาษแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของพนักงานระดับบังคับบัญชามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงาน (ภูริกานต์ วัจนประภาศักดิ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2557)

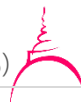
4. ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว พบว่า ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่นส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้แสดงออกถึงความเมตตา ความรักความเอาใจใส่ให้กับครูและการทำงาน เสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน จนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน เคารพศรัทธาเชื่อฟังตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจนส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวิน ศิลาพันธ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำที่แท้จริง และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่มีต่อความร่วมมือของข้าราชการในกรมราชทัณฑ์ในเรือนจำพิเศษ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริงและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานสามารถร่วมกันพยากรณ์ความร่วมมือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (ชวิน ศิลาพันธ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บาฟาตาล และคณะ ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงการสอน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่ประยุกต์ใช้กับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทั้งสามด้านที่ประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำเชิงการสอน ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทาง จิตวิญญาณส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของครูในสถานศึกษาโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.05 (Bafadal, I. et al., 2018)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ผู้บริหารสถานศึกษามีความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่นมากที่สุด ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ในทางบวกในระดับปานกลาง ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ความผันแปรของประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ได้ร้อยละ 28.30

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ด้านย่อยของด้านความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมให้ครูและผู้ร่วมงานมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะส่งเสริมและให้ความสำคัญตามบริบทของสถานศึกษา มีรูปแบบและขั้นตอนการเลื่อนตำแหน่งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ตรวจสอบได้ และได้การยอมรับจากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิด ความน่าเชื่อถือ และเกิดศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลจะสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ภูมิใจและเห็นคุณค่าการทำงานแบบเป็นทีม (Teamwork) ให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา มีทัศนคติที่ดี และตระหนักถึงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารนั้นเป็น สิ่งที่มีคุณค่า สร้างความภาคภูมิใจและชื่อเสียงได้ตลอดจนแสดงถึงความเป็นมืออาชีพ (Professional) ในหน้าที่การงาน การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของตัวแปรพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น และการสร้างความหวังและศรัทธา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปวางแผนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาทั้งสองด้านดังที่กล่าวมา เพราะเป็นเครื่องมือชั้นดีในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกถึงความรักและปรารถนาดี สร้างขวัญกำลังใจ สร้างพลังงานเชิงบวกให้กับครูในการทำงาน รวมไปถึงการกระตุ้นให้เป็นแบบอย่างที่ดี หนักแน่น ตัดสินใจเด็ดเดี่ยว จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้ร่วมงานและชุมชน และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล เพื่อสร้างเป็นโมเดลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว และควรมีการทำวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

เอกสารอ้างอิง

- จรรุญ หนูทอง. (2561). ทำไมการศึกษาของไทยจึงล้มเหลว? เรียกใช้เมื่อ 16 มกราคม 2566 จาก <https://www.hagronline.com/south/detail/9610000009414>
- ชวิน ศิลพานันท์ และรัตติกรณ จงวิศาล. (2564). อิทธิพลของทุนจิตวิทยาภาวะผู้นำที่แท้จริง และจิตวิทยาในสถานที่ทำงานที่มีต่อความร่วมมือของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ในเรือนจำพิเศษในกรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์, 22(2), 95-114.
- ณัฐศิษฐ์ จิตรจันทน์ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(50), 361-375.
- ดวงทิพย์ ขุนโนนเขา และคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 9(2), 68-76.
- ธนาภัสสร สนิธิรักษ์ และคณะ. (2565). มิติรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในยุควิถีชีวิตใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 413-432.

- ธมลวรรณ มีเหมย และคณะ. (2554). ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้จิตวิญญาณในองค์กรที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้นธุรกิจอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2(2), 447-455.
- นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสารอินทนิลทักษิณสาร, 13(ฉบับพิเศษ), 67-81.
- พระครูวิบูล สรกิจ. (2565). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในยุควิถีชีวิตใหม่. วารสารพุทธอาเซียนศึกษา, 7(1), 75-91.
- พลวัต แสงสีงาม. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1), 1-14.
- ภูริกานต์ วัจนประภาศักดิ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กร และผลการปฏิบัติงาน พนักงานระดับบังคับบัญชาบริษัทอุตสาหกรรมกระดาษแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 40(2), 92-107.
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2564). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2564 จาก <https://www.kenan-asia.org/th/covid19-education>
- เยาวเรศ บัวขาว และคณะ. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 2(1), 167-178.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2561. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.
- สุวิมล มธูรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ New normal covid-19. วารสารรัชตภาคย์, 15(40), 33-42.
- เสรี ภัคดี และคณะ. (2565). ศึกษากระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 95-111.
- Bafadal, I. et al. (2018). The Influence of Instructional Leadership, Change Leadership, and Spiritual leadership Appiled at Schools to Teacher Performance Quality. In International Conference on Educational and Technology (ICET 2018) Department of Educational Administration. State University of Malang, Malaysia.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Testing. (5th ed). New York: Harper.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Rand Mc Nally.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BY USING MODEL BASED LEARNING ON
THE TOPIC OF IMMUNE SYSTEM TO ENHANCE SYSTEMS THINKING ABILITY
FOR ELEVENTH GRADE STUDENTS

วรรณชนก เปรมบุญ*, มนสิข สิริสมบุญ, อังคณา อ่อนธานี

Wanchanok Parmboon, Monasit Sittisomboon, Angkana Onthanee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author Email: wanchanokp63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) สร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก อดิธดิลก จำนวน 40 คน ได้จากวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน 2) แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงระบบ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 และการทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.51) และมีประสิทธิภาพ 75.23/75.31 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2) ความสามารถในการคิดเชิงระบบของนักเรียน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.69)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน, แบบจำลอง, การคิดเชิงระบบ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) create and evaluate the effectiveness of learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system according to the criteria 75/75. 2) compared the system thinking ability between before and after using the

* Received May 9, 2023; Revised May 30, 2023; Accepted June 12, 2023

learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system. 3) study the satisfaction of students with the learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system. The researcher followed the research processes of Research and Development. The sample group of 40 in eleventh grade students in the semester 2 of academic year 2022 at Bangkrathum Pittayakom School under The Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit. The sample group was selected by using Sample random sampling. The scopes of the research tools were 1) the learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system. 2) the systems thinking ability test. 3) the satisfaction questionnaire of students to towards learning with learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, efficiency (E_1/E_2) and hypothesis testing by using the t-test. The results were found that: 1) the learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system was at a highest level of appropriateness ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.51) and efficiency at 75.23/75.31 which mean it met the criterion 75/75. 2) the systems thinking ability of students after using the learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system were higher than before learning at .05 statistic significant level. 3) the satisfaction of students towards learning activities by using Model Based Learning on the topic of immune system was at high level. ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.69)

Keywords: Learning Activities, Model Based Learning, Model, Systems Thinking

บทนำ

โลกในปัจจุบันเป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือเรียกว่า โลกในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นพลวัตและซับซ้อนยิ่งขึ้น อีกทั้ง ปัจจุบันโลกเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแต่ละปัญหาก็มีความซับซ้อนและยังส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาอื่นตามมาได้ โดยปรากฏการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในส่วนใดของโลกแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีผลกระทบต่อกัน และมีอิทธิพลต่อกันและกัน ตัวเราเป็นส่วนหนึ่งของระบบต่าง ๆ ตั้งแต่ระบบครอบครัว ครอบครัวก็เป็นระบบหนึ่งในชุมชน ชุมชนก็เป็นระบบหนึ่งของสังคมไทย และสังคมไทยก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมโลก หากลองพิจารณาดูแล้วไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นลอย ๆ เพราะสิ่งต่าง ๆ บนโลกมักเชื่อมโยงซับซ้อนกันอยู่ การจะดำรงชีวิตและเข้าใจปัญหายุคปัจจุบันนี้ต้องอาศัยทักษะการคิดเป็นอย่างมาก เราจึงควรฝึกคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะเชื่อมโยง คิดแบบองค์รวม มองให้เห็นภาพรวมทั้งหมดเพื่อช่วยให้เราคาดการณ์และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งระบบไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้นวิธีคิดเช่นนี้เรียกว่า Systems Thinking คือวิธีคิดกระบวนการหรือการคิดเชิงระบบ (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และคณะ, 2551) และวิธีคิดดังกล่าว ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 โดยการคิดอย่างเป็นระบบจะช่วยให้การวางแผนเป็นขั้นตอนก่อนจะดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ มีเป็นจำนวนมาก และยังสามารถหาได้อย่างง่ายดาย ประชากรยุคใหม่จึงต้องมีทักษะทางการคิดขั้นสูงในการเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ถูกต้อง (วิจารณ์ พานิช, 2558) การคิดเชิงระบบจึงเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนในโลกปัจจุบันและอนาคตจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีความซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงระบบให้แก่ผู้เรียน (ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และสมยศ ชิดมงคล, 2560)

นอกจากนี้ การคิดเชิงระบบยังมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ เข้าใจหลักการและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แล้ว ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะในการค้นคว้า สร้างความรู้และสามารถแก้ปัญหาที่หลากหลายได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดสมรรถนะสำคัญของนักเรียน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ซึ่งสมรรถนะสำคัญประการหนึ่งคือความสามารถในการคิดของผู้เรียน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือใช้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และเนื่องจากวิชาชีววิทยา มีส่วนที่เป็นระบบอันซับซ้อนอยู่มากมาย เช่น ในระบบเซลล์ อันเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ใหญ่กว่า คือ ระบบเนื้อเยื่อ และเกี่ยวเนื่องไปจนถึงระดับโลกของสิ่งมีชีวิต ทั้งนี้ นักเรียนต้องทำความเข้าใจในแต่ละส่วนแล้วจึงนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นระบบอันซับซ้อนขึ้นโดยไม่ลืมกระบวนการทำงานของส่วนย่อย ๆ นั้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงควรวางรากฐานการคิดอย่างเป็นระบบโดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ ให้ผู้สอนสอดแทรกการคิดอย่างเป็นระบบในการทำกิจกรรม หรือกำหนดเป็นพฤติกรรมหนึ่งในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยรับมือกับความซับซ้อนของปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญโดย พบว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นระบบที่มีความซับซ้อนกันอยู่ ซึ่งมีวิธีการ คือ ใช้วิธีการสร้างแบบจำลองขึ้นมาเป็นตัวแทนของก้อนปัญหานั้น ข้อมูลนั้น เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอาจเป็นระดับมหภาคที่เป็นปรากฏการณ์ที่สามารถสังเกตเห็นได้ หรือระดับจุลภาคที่เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ โดยแบบจำลองสามารถนำเสนอออกมาได้หลากหลายรูปแบบ อาจเป็นวัตถุหรือสิ่งของที่เป็นรูปธรรม รูปภาพ ลักษณะท่าทางหรือภาษา รวมไปถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ การสร้างและการใช้แบบจำลองในวงการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ ถือว่าได้รับความสนใจเป็นอย่างมากและกลายเป็นวิถีทางการคิดที่โดดเด่นของนักวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการอธิบายสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบจะเป็นเรื่องนามธรรมอาจจะทำให้เชื่อถือได้ยากหากไม่มีการสร้างแบบจำลองขึ้นมา ดังนั้น แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์จึงกลายเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่สำคัญต่อวิทยาศาสตร์ด้วย (ชาตรี ฝ่ายคำตา และภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์, 2557)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานในเนื้อหาวิชาชีววิทยา 4 เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชิงระบบการมองเห็นก่อนของปัญหา วิเคราะห์องค์ประกอบย่อย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อแก้ปัญหาให้กับนักเรียนที่ต้องเผชิญกับความซับซ้อนของปัญหาทั้งการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันและความซับซ้อนของเนื้อหาวิชาที่เรียน เหตุนี้จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 คน คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม โดยประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) จำนวน 3 คน และประเมินแบบกลุ่มเล็ก (1:3) จำนวน 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำแนวคิดของ Barbara C. Buckley คือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (Buckley, B. C. et al., 2004) ร่วมกับแนวคิดของ Caleb M. Bryce ที่จัดแบ่งประเภทแบบจำลองทางชีววิทยาตามการนำไปใช้ในการเรียนรู้ชีววิทยา (Bryce, C. M. et al., 2016) และนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

2. ออกแบบกิจกรรมและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน โดยเนื้อหาความรู้ ในเรื่องระบบภูมิคุ้มกัน ประกอบด้วย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กลไกการต่อต้านหรือทำลายสิ่งแปลกปลอม แบ่งเป็นแบบไม่จำเพาะและแบบจำเพาะ 2) การสร้างภูมิคุ้มกัน 3) ความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกัน โดยดำเนินการสร้างแผนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 แผน รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

3. นำกิจกรรมการเรียนรู้และแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของที่ปรึกษาแล้ว นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมและแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

4. นำกิจกรรมการเรียนรู้และแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วมาประเมินประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ตามวิธีของรัตนะ บัวสนธ์ คือ ประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และประเมินแบบกลุ่มเล็ก (1:3) (รัตนะ บัวสนธ์, 2562)

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม 4 ห้อง จำนวน 168 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม จำนวน 40 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงระบบ

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ความสามารถในการคิดเชิงระบบ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เทคนิคการเขียนข้อสอบ และวิธีการสร้างข้อสอบ การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดเชิงระบบ โดยผู้วิจัยใช้ตัวบ่งชี้ตามแบบของ ปารมี ศรีบุญทิพย์ สำหรับวัดความสามารถในการคิดเชิงระบบ (ปารมี ศรีบุญทิพย์ และคณะ, 2560) มาประยุกต์ใช้ปรับให้เข้ากับเนื้อหา และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบ อีกครั้งก่อนนำไปใช้สำหรับการประเมินความสามารถในการคิดเชิงระบบ ข้อสอบเป็นข้อสอบแบบสถานการณ์ถามตอบแบบอัตนัย ประกอบด้วยคำถามที่เป็นกรณีศึกษา

3. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) และคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 เป็นต้นไป ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ซึ่งเคยเรียนเรื่องระบบภูมิคุ้มกันมาแล้ว และนำผล มาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดย ตรวจสอบค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงระบบใช้วิธีของ D.R Whitney และ D.L Sabers (โกวิท ประวาลพุกษ์, 2527) ได้ค่าความยากที่ได้อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 คัดเลือกข้อคำถามที่ค่าอำนาจจำแนกที่ดีที่สุดในแต่ละสถานการณ์ บริบทและครอบคลุมเนื้อหา

5. นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) วิธีของ Cronbach (1951) ใช้หาแบบทดสอบประเภทเขียนตอบ (essay test) (รัตนะ บัวสนธ์, 2562) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการคิดเชิงระบบ เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

6. นำแบบวัดการคิดเชิงระบบ ที่มีคุณภาพไปจัดพิมพ์และนำไปใช้เป็นเครื่องมือใน

การเก็บข้อมูล โดยวิธีการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้ลักษณะทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (รัตนะ บัวสนธ์, 2562) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลอง

Gr ₁	O ₁	T	O ₂
สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง			
Gr ₁ หมายถึง กลุ่มหนึ่ง			
O ₁ หมายถึง การทดลองหรือการสอบวัดก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน			
T หมายถึง การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน			
O ₂ หมายถึง การทดลองหรือการสอบวัดหลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน			

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม จำนวน 40 คน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และกำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการประเมิน ให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยจะมีองค์ประกอบวัดความพึงพอใจ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสาระการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน 4 ด้าน โดยใช้ หลักของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และนำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง ข้อคำถามกับองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด พร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจบกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.	หลักการของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	แนวปฏิบัติของกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
3.	ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้อธิบายรายละเอียดไว้ชัดเจนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้	4.33	0.58	มาก
4.	ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.67	0.58	มากที่สุด
5.	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยฝึกให้ผู้เรียนมองแบบองค์รวมและลำดับการคิดอย่างเป็นระบบ	4.00	0.00	มาก
6.	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
7.	เกณฑ์การสร้างแบบจำลองที่กำหนดให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
8.	เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ที่ใช้ในกิจกรรมมีรายละเอียดเนื้อหาสอดคล้องตามสาระการเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
9.	มีขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกนำวิธีคิดไปใช้กับปรากฏการณ์ที่คล้ายกันในชีวิตประจำวัน	4.33	0.58	มาก
10.	การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนมีความเหมาะสม	4.33	0.58	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		4.50	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ผลความเหมาะสมของกิจกรรมจากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.51)

ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วยแนวปฏิบัติ 5 ขั้นตอน โดยแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีลักษณะของการจัดกิจกรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.	สาระสำคัญ			
	1.1 เนื้อหามีความถูกต้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
2.	ผลการเรียนรู้			
	ผลการเรียนรู้ถูกต้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560)	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	จุดประสงค์การเรียนรู้			
	3.1 สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของรายวิชา	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.2 ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบ	4.00	0.00	มาก
	3.3 ครอบคลุมองค์ประกอบของการคิดเชิงระบบ	4.67	0.58	มากที่สุด
	3.4 ระบุถึงพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจน	4.67	0.58	มากที่สุด
	3.5 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
4.	กระบวนการจัดการเรียนรู้			
	4.1 เป็นไปตามขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน	4.67	0.58	มากที่สุด
	4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ลงมือสร้างแบบจำลองจริง	5.00	0.00	มากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
4.3	กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.67	0.58	มากที่สุด
4.4	มีกระบวนการให้ผู้เรียนสร้างแบบจำลองตามเนื้อหาที่กำหนดไว้	4.67	0.58	มากที่สุด
4.5	กระบวนการจัดกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	4.67	0.58	มากที่สุด
4.6	แบบจำลองที่สร้างไม่ยากเหมาะกับ ผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
4.7	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
4.8	ช่วงเวลาที่ผู้สอนคอยให้คำแนะนำ	4.67	0.58	มากที่สุด
5.	สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
5.1	เหมาะสมกับผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
5.2	หลากหลายรูปแบบ	4.67	0.58	มากที่สุด
5.3	เนื้อหาถูกต้องตามสาระการเรียนรู้	4.33	0.58	มาก
5.4	ใช้บทวนย้อนหลังได้	4.33	0.58	มาก
6.	ชิ้นงานหรือภาระงาน			
6.1	กำหนดระยะเวลาทำได้เหมาะสม	4.00	0.00	มาก
6.2	ไม่ยากเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
7.	การวัดและประเมินผล			
7.1	การวัดและประเมินผลครบผลการเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
7.2	แบบทดสอบวัดได้ตามจุดประสงค์	3.67	0.58	มาก
7.3	เกณฑ์การประเมินผลเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	3.67	0.58	มาก
	เฉลี่ยโดยรวม	4.51	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน จากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.55)

ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ผลการประเมินประสิทธิภาพแสดง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

	คะแนนระหว่างการจัดการเรียนรู้				แบบทดสอบหลังเรียน	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	รวม 48 คะแนน	36 คะแนน
	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	(E ₁)	(E ₂)
เฉลี่ย	8.44	8.89	9.00	9.78	36.11	27.11
ร้อยละ	70.37	74.04	75.00	81.48	75.23	75.31
ประสิทธิภาพ E ₁ /E ₂ = 75.23/75.31						

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานได้ค่าประสิทธิภาพ E₁/E₂ เท่ากับ 75.23/75.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยคะแนนแบบทดสอบจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแสดงผล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดเชิงระบบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

แบบวัดการคิดเชิงระบบ	คะแนน เต็ม	ก่อนเรียน $\bar{x}$	S.D.	หลังเรียน $\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
การคิดแบบองค์รวม							
1.วิเคราะห์หลักการที่ใช้จากสถานการณ์โจทย์	6	2.98	0.53	5.25	0.67	16.99*	.000
2.ระบุสาเหตุที่ต้องใช้หลักการที่เลือก	6	2.53	0.51	4.65	0.66	15.76*	.000
การคิดแบบวัฏจักรเชื่อมโยง							
3.ระบุความสัมพันธ์องค์ประกอบย่อยในระบบ	6	2.50	0.51	4.43	0.75	14.69*	.000
4.เขียนแผนภาพวงจรความสัมพันธ์องค์ประกอบย่อยในระบบ	6	2.25	0.67	4.25	0.74	14.93*	.000
การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์							
5.อธิบายวงจรที่เขียนขึ้น	6	1.93	0.69	3.95	0.64	17.46*	.000
6.เสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	6	1.38	0.63	3.85	0.66	19.18*	.000
โดยรวม	36	13.55	2.48	26.38	3.48	23.42	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การทดสอบความสามารถในการคิดเชิงระบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 13.55 คะแนน และ 26.38 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แสดงผล ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. สาระการเรียนรู้	1.1 เนื้อหาครบถ้วนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้	4.30	0.64	มาก
	1.2 ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ภาระงาน และวิธีการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า	4.30	0.68	มาก
	1.3 เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.72	มาก
	1.4 ลำดับเนื้อหาทำให้เชื่อมต่อกับเรื่องถัดไปได้ง่ายขึ้น	4.45	0.63	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.1 ผู้สอนมีความสนใจผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา	4.30	0.75	มาก
	2.2 ระยะเวลาที่ครูผู้สอนกำหนดเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	4.10	0.77	มาก
	2.3 ผู้สอนชี้แจงลำดับกิจกรรม และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรม	4.10	0.70	มาก
	2.4 กิจกรรมมีความเหมาะสมกับนักเรียนไม่ยากเกินไป	4.23	0.69	มาก
	2.5 ผู้สอนอธิบายเรื่องแบบจำลองให้ผู้เรียนได้เข้าใจ	4.03	0.69	มาก
	2.6 การสร้างแบบจำลองทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดี	4.35	0.69	มาก
	2.7 การสร้างแบบจำลองทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างเป็นระบบ	4.23	0.76	มาก
	2.8 แบบจำลองทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย	4.23	0.72	มาก

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3.	สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้			
	3.1 สื่อการสอนมีความทันสมัย สามารถทบทวนย้อนหลังได้	4.30	0.71	มาก
	3.2 เปิดกว้าง มีสื่อหลากหลาย มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	4.23	0.76	มาก
	3.3 อุปกรณ์ที่ผู้สอนเตรียมให้เหมาะสมในการทำกิจกรรม	4.45	0.67	มาก
	3.4 อุปกรณ์เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนทุกครั้ง	4.55	0.63	มาก
4.	การวัดและประเมินผล			
	4.1 ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.70	มาก
	4.2 มีการชี้แจงภาระงานกำหนดส่งให้ทราบล่วงหน้า	4.38	0.66	มาก
	4.3 เกณฑ์ให้คะแนนเหมาะสมกับภาระงานที่นักเรียนได้รับมอบหมาย	4.48	0.63	มาก
	เฉลี่ยโดยรวม	4.33	0.69	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน โดยภาพรวมความพึงพอใจ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.69)

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อภิปรายผล ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.51) และความเหมาะสมของแผนการสอนที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.55) ทั้งนี้ ผู้วิจัยปรับปรุงลักษณะการจัดกิจกรรมให้ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอน หัวข้อในกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง และตัวผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีจนสามารถบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา มีลำดับขั้นตอน เน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองและส่งเสริมกระบวนการคิด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) และผู้วิจัยได้พัฒนาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานอย่างเป็นระบบ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการประยุกต์แนวคิดของนักศึกษามาออกแบบใหม่ ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นสร้าง และประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมจากค่า E_1/E_2 ได้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.23/75.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ ที่สรุปไว้ว่า เมื่อนวัตกรรมการศึกษาผ่านการหาประสิทธิภาพและได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วก็อุปมาดั่งสินค้าที่ได้มาตรฐานก่อนนำไปใช้นั่นเอง (รัตนะ บัวสนธ์, 2562)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงระบบก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน พบว่า ความสามารถในการคิดเชิงระบบ

ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จากการจัดกิจกรรมและการสร้างแบบจำลอง โดยเฉพาะการสร้างแบบจำลอง คือ ขั้นที่ 1) ขั้นตอนสนองต่องานที่ได้รับ (Response to task) โดยใช้ แบบจำลองเชิงภาพ (Visual models) พบว่า เมื่อผู้เรียนได้บันทึกข้อมูลในแบบจำลองเชิงภาพแล้ว ผู้เรียนสามารถเริ่มอธิบายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ที่น่าเสนอได้ สอดคล้องกับ ภารกิจ สุภัทรชัยวงศ์ และคณะ ที่สรุปว่า การที่ผู้สอนใช้สื่อหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเชิงเปรียบเทียบนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้ นักเรียนสนใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น นอกจากนี้การดึงเอาความรู้เดิมมาใช้ในการสังเกตองค์ประกอบจะช่วยให้ ผู้เรียนระบุองค์ประกอบได้ง่ายขึ้น (ภารกิจ สุภัทรชัยวงศ์ และคณะ, 2558) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kenyon, L. et al. ที่บรรยายสรุปไว้ว่า การกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญในองค์ประกอบย่อยของ ระบบ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดเชิงระบบให้กับผู้เรียน นอกเหนือจากการใช้สื่อการสอนแล้วการให้ นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองร่วมกับกระบวนการตอบสนองของร่างกายด้วยการปฏิบัติ หรือการ เชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวอย่างใช้ในการสังเกตองค์ประกอบของระบบนั้นจะช่วยให้ นักเรียนสามารถระบุองค์ประกอบของระบบได้ดีขึ้น เพราะนักเรียนจะเกิดความสนใจและมีการร่วมกันอภิปรายแบ่งปัน ประสบการณ์ของแต่ละคนเข้าด้วยกันทำให้สามารถระบุองค์ประกอบพื้นฐานอันเป็นสิ่งที่ตั้งต้นของการคิดอย่างเป็น ระบบได้ (Kenyon, L. et al., 2008) ต่อมาในขั้นที่ 2) ขั้นสร้างแบบจำลองเริ่มต้น (Formation initial model) โดยใช้ แบบจำลองเชิงรูปธรรม (Concrete models) ผู้เรียนสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายระบบปรากฏการณ์ที่ บันทึกไว้ในขั้นที่ 1 พบว่า ผู้เรียนสามารถสร้างแบบจำลองและนำแบบจำลองที่ตนสร้างมาอธิบายปรากฏการณ์ได้ดี ขึ้นรวมทั้งการสร้างแบบจำลองนั้นจะช่วยให้สามารถจดจำรายละเอียดและนักเรียนเริ่มเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ระบบมากขึ้นเพราะนักเรียนได้นำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ มาจัดเรียงเพื่อให้สัมพันธ์กับการทำงานของระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮามิตะ มูสอ ที่สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เน้นให้ ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหา แต่ละระดับได้ และยังส่งผลทางความคิดเชิงวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในทุกแนวคิด (ฮามิตะ มูสอ, 2555) ต่อมาในขั้นที่ 3) ขั้นนำไปใช้และประเมิน (Implementation and evaluation) โดยใช้ แบบจำลองเชิงภาษา (Verbal models) ในการทำความเข้าใจ และให้เหตุผล ถึงปฏิสัมพันธ์ พบว่า ผู้เรียนอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ในการทำงานของระบบได้ และในการประเมินจะทำให้ผู้เรียนเกิดข้อค้นพบหรือข้อบกพร่องของแบบจำลองที่ตนเองสร้างขึ้น ข้อนี้ทำให้ผู้เรียน สามารถรู้ข้อจำกัดของแบบจำลองและต้องสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาแบบจำลองของตน ผู้เรียนจะลงมือกระทำใน ขั้นถัดไปคือ ในขั้นที่ 4) ขั้นปฏิเสธแบบจำลองและปรับปรุงแบบจำลอง (Revision) โดยใช้ แบบจำลองเชิงภาษา (Verbal models) พบว่า ผู้เรียนได้นำเสนอแบบจำลองและยังตอบข้อคำถามในบางข้อไม่ได้ ทำให้ผู้เรียนทราบถึง ข้อจำกัดของแบบจำลองของตนเองในการกลับไปปรับปรุงให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชาตรี ฝ่ายคำตา และภารกิจ สุภัทรชัยวงศ์ ที่สรุปว่า หากนักเรียนทราบถึงข้อจำกัด ของแบบจำลองของตน และได้ศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแบบจำลองของตนจะช่วยให้ นักเรียนขยายความสามารถในการอธิบายได้อย่างถูกต้อง เพื่อ นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขแบบจำลองให้นักเรียนอธิบายข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น (ชาตรี ฝ่ายคำตา และภารกิจ สุภัทรชัยวงศ์, 2557) และขั้นสุดท้าย ขั้นที่ 5) ขั้นขยายแบบจำลอง (Elaboration) โดยใช้ แบบจำลองเชิงภาพ (Visual models) ผู้สอนจับกลุ่มให้ผู้เรียนเอาแบบจำลองมาใช้อธิบายตามสถานการณ์ แตกต่างกันที่ผู้สอนกำหนดให้ พบว่า นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการทำงานของระบบตามปรากฏการณ์ที่ แตกต่างกันตามที่ผู้สอนมอบให้ได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี ฝ่ายคำตา และภารกิจ สุภัทรชัยวงศ์ ที่สรุป ไว้ว่า การกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อธิบายกระบวนการของระบบผ่านแบบจำลองของตนเองร่วมกัน จะกระตุ้นให้

นักเรียนได้ช่วยกันอภิปรายปรากฏการณ์ทางชีววิทยาที่เกิดขึ้นผ่านแบบจำลองร่วมกันทั้งห้องเรียน และยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเข้าใจการทำงาน ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแต่ละองค์ประกอบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ จนสามารถเกิดเป็นปรากฏการณ์ได้ นำไปสู่การนำไปใช้กับปรากฏการณ์ในระดับที่ใหญ่ขึ้นได้อย่างเหมาะสม (ชาตรี ฝ่ายคำตา และภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาธิป โหตรวานนท์ และคณะ ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ตามแนวทางของ Verhoeff, et al. สามารถพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบได้ ตามขั้นการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นที่มีการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีลำดับขั้นตอน (ชนาธิป โหตรวานนท์ และคณะ, 2562)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน พบว่า นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ถูกพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากวิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนดให้มาสร้างแบบจำลองระบบ และการเชื่อมโยงองค์ประกอบย่อยภายในระบบ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นนามธรรมให้เห็นชัดเจนออกมาเป็นรูปธรรม และยังสามารถนำไปใช้วิเคราะห์แก้ปัญหาสิ่งที่ยังไม่รู้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่สรุปไว้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีความสำคัญมาก ครูผู้สอนต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และสอดคล้องกับ อารี พันธุ์มณี กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนนั้นมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนคาดหวังไว้ว่า จะนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (อารี พันธุ์มณี, 2557)

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ ให้กับผู้เรียนเนื่องจากกิจกรรมช่วยส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบที่ช่วยให้ผู้เรียนการมองเห็นก่อนของปัญหา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงย่อย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการสร้างแบบจำลองมาใช้เป็นตัวแทนปรากฏการณ์หรือทฤษฎีที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมและสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน และยังสามารถขยายความนำไปใช้แก้ปัญหากับสถานการณ์ตัวอย่างอื่น ที่ผู้สอนยกขึ้นมาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ซึ่งเป็นระบบที่ใหญ่กว่าเดิมได้อย่างเข้าใจ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความสามารถในการคิดเชิงระบบ ของนักเรียนที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานนักเรียนให้ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน คือ ควรปรับเกณฑ์การสร้างแบบจำลองให้เข้ากับบริบทของห้องเรียนและธรรมชาติของเนื้อหารายวิชา เนื้อหาเหมาะกับกิจกรรมลักษณะนี้ควรเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นระบบมีองค์ประกอบและกระบวนการซับซ้อน จึงจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดเชิงระบบได้ดี อย่างเช่น นิเวศวิทยา วัฏจักรของสาร และระบบการทำงานของ

ร่างกาย และได้ให้ข้อเสนอแนะจากผู้เรียน คือ แบบจำลองที่ให้สร้างมีความยาก เวลาไม่พอทำให้สร้างเสร็จไม่สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้ โดยมีข้อเสนอแนะคือเพิ่มสมาชิกในแต่ละกลุ่มหรือการเพิ่มเวลาให้กับนักเรียนจัดสรรคเวลาให้เหมาะสมกับความยากง่ายของแบบจำลอง 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ในระหว่างการศึกษา พบว่านักเรียนมีคะแนนแต่ละตัวบ่งชี้ในระดับที่มีความแตกต่างกัน โดยตัวบ่งชี้สุดท้าย คือ การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ และความคิดสร้างสรรค์ ให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2527). การประเมินในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนาธิป โทตรวานนท์ และคณะ. (2562). การพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(2), 64-78.
- ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และคณะ. (2551). วิธีคิดกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์คุณธรรม.
- ชาตรี ฝ่ายคำตา และภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์. (2557). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน Model-Based Learning. วารสารศึกษาศาสตร์ ปรีทัศน์, 29(3), 86-99.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปารมี ศรีบุญทิพย์ และคณะ. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการคิดเชิงระบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(3), 38-51.
- ภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์ และคณะ. (2558). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาแบบจำลองทางความคิด เรื่อง โครงสร้างอะตอมและความเข้าใจธรรมชาติของแบบจำลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(1), 97-124.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และสมยศ ชิดมงคล. (2560). การคิดเชิงระบบ: ประสบการณ์สื่อการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ. วารสารครุศาสตร์, 45(2), 209-224.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่ม 4. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21 (ฉบับสรุป). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อารี พันธมณี. (2557). ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฮามิตะ มุสอ. (2555). การพัฒนาแบบจำลองทางความคิดเรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bryce, C. M. et al. (2016). Exploring Models in the Biology Classroom. The American Biology Teacher, 78(1), 35-42.
- Buckley, B. C. et al. (2004). Model-Based Teaching and Learning with BioLogical™: What Do They Learn? How Do They Learn? How Do We Know? Journal of Science Education and Technology, 13(1), 23-41.
- Kenyon, L. et al. (2008). The Benefits of Scientific Modeling. Science and Children, 46(2), 41-44.

**การพัฒนาทักษะปฏิบัติการรำนาคศิลป์
โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1***

**THE DEVELOPMENT OF DANCE PERFORMANCE SKILLS
USING DAVIES' PRACTICAL SKILLS TEACHING MODEL COMBINED LEARNING
OF MATTAYOMSUKSA 1 STUDENT**

พรพิมล แก้วเกาะสบ้า* และเกศิตถา บุญปรการ

Pornpimon Kaewkobsaba and Kettawa Boonprakarn

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University, Thailand

*Corresponding author E-mail: pornpimon.kae069@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนาคศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนเทพพิทยากาณูมาศ อำเภเทพา จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 6 ชั่วโมง 2) แบบวัดทักษะการปฏิบัติรำนาคศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส 3) แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้ค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนาคศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.26)

คำสำคัญ: ทักษะการแสดงนาฏศิลป์, ทักษะปฏิบัติของเดวิส, ความพึงพอใจ

Abstract

The purpose of this research 1) Compare dance performance skills By using the Davies practical skills teaching model during after school compared to the criteria of 80 percent of grade 1 students. using teaching model It's an experimental research. The sample group in the research were students in Mathayomsuksa 1/2, Theppittayapanumas School, Thepha District, Songkhla

* Received April 29, 2023; Revised June 5, 2023; Accepted June 19, 2023

Province, semester 1, academic year 2023, 1 classroom, 30 students obtained by group random sampling. The tools used in the research were: 1) a learning management plan By using Davies' practical skill teaching model, there are 3 learning management plans, totaling 6 hours. 3) Teaching Satisfaction Scale by using the Davies practical skills teaching model. using Davies' practical skills teaching model Statistics used in data analysis 1) Basic statistics were percentage, mean, standard deviation. 2) Statistics used in the analysis of confidence were Cronbach's alpha coefficient. Test the research hypothesis by testing the hypothesis using t-values. The results of the research were as follows: Using the Davies practical skills teaching model compared to the 80 percent criterion, the post-test score was higher than the 80 percent criterion with a statistical significance at the .05 level, and 2) the results of the study on the satisfaction level of teaching using Davies' practical skills teaching model Overall, it was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.56, SD = 0.26)

Keywords: Dance Performance Skills, Davies Practical Skills, Satisfaction

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะนาฏศิลป์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยที่มีความเด่นชัดที่สุดเห็นได้อย่างชัดเจน เป็นมรดกทางสังคม ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ การสืบทอด จึงควรอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่กับประเทศไทยต่อไป (ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ, 2550) ได้รับการดูแลจากสถาบันพระมหากษัตริย์ทำให้ศิลปวัฒนธรรมอยู่คู่กับคนไทยและชาติไทยมาตลอด (ริสสวัณ อรชุน, 2553) ซึ่งการแสดงนาฏศิลป์ของไทย ประกอบด้วย ฟ้อนรำ ละคร โขน และการแสดงพื้นบ้าน การเรียนนาฏศิลป์มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ซึ่งช่วยพัฒนาทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และช่วยพัฒนาทำให้เกิดความสนุกสนาน ปลดปล่อยความเครียด ที่มีอยู่กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น (แพงชินพงศ์, 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระ มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์โดยธรรมชาติของรายวิชาจะมีการจัดการเรียน การสอนในเนื้อหาความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องมีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จะต้องมีการบริหารในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมีพฤติกรรมไปในที่ดีขึ้นทางกล้าแสดงออกในทางที่ดี มีการยอมรับต่อตนเองและผู้อื่น ผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ดึงดูดผู้เรียนให้อยากมีความรู้ และมีความรู้ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาในด้านทักษะพิสัยเป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติการกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการวิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย เป็นรูปแบบจัดกิจกรรมที่

เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีหลักการที่ว่าครูผู้สอนจะต้องแบ่งเนื้อหาใหญ่ ๆ ออกเป็นเนื้อหาย่อยให้ละเอียด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพผู้สอนจึงจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการถ่ายทอด ซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะพิสัยที่น่าสนใจและสอดคล้องกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ คือ ทักษะปฏิบัติของเดวิส จากการศึกษารูปแบบการสอน ดังกล่าว เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะปฏิบัติย่อย ๆ เหล่านั้นให้ได้ก่อนแล้วค่อยมาเชื่อมโยงต่อกันให้เป็นทักษะที่ใหญ่ขึ้นจากเดิม สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านปฏิบัติการนาฏศิลป์ได้อย่างเข้าใจง่ายละเอียดมากขึ้น จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนนั้นประสบผลสำเร็จและรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนและสังเกตพฤติกรรมการเรียนวิชานาฏศิลป์ที่ผ่านมา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพพิทยภาณูมาศ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนยังขาดทักษะพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ในด้านทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ ไม่สามารถปฏิบัติท่าการแสดงนาฏศิลป์ไทย รำวงมาตรฐานเบื้องต้นได้ เนื่องจากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัด มาตรฐาน ศ 3.1 ม.1/2 ม.1/3 ใช้นาฏศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบง่าย ๆ เรื่อง รำวงมาตรฐานที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องรู้ ซึ่งนักเรียนยังไม่สามารถปฏิบัติท่ารำลงตามจังหวะทำนองเพลงได้ ในส่วนการปฏิบัติของมือและเท้าให้ลงจังหวะทำนองเพลงยังไม่สัมพันธ์กัน เนื่องจากรำวงมาตรฐานประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ จำนวนมากเช่น เนื้อเพลง ดนตรีทำนอง และท่ารำในการใช้มือและเท้าในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (ศีรษะ ใบหน้า มือ เท้า) ยังขาดความคล่องแคล่ว และความสวยงาม ทำให้ผลคะแนนทางด้านทักษะปฏิบัติประเมินอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่วางไว้ เนื่องจากวิชานาฏศิลป์ส่วนใหญ่จะเน้นทักษะปฏิบัติเฉพาะ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ผ่านมาไม่ได้มีรูปแบบการปฏิบัติทักษะอย่างชัดเจน ไม่ได้มีการฝึกทักษะตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่อง ครูผู้สอนเลยถ่ายทอดความรู้แบบผ่าน ๆ โดยทั่วไปมักจะใช้วิธีการสอนที่เน้นแค่การบรรยาย ไม่ลงรายละเอียดในทักษะปฏิบัติ ซึ่งทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดเทคนิคที่ช่วยในการดึงดูดความสนใจของนักเรียนในการเรียนวิชานาฏศิลป์ ส่งผลทำให้นักเรียนไม่อยากเรียนวิชานาฏศิลป์ เพราะขาดทักษะปฏิบัติ ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนไม่กล้าแสดงออก จากที่มาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียน โดยศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติที่เหมาะสมในรายวิชานาฏศิลป์อย่างชัดเจน ที่จะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เข้าใจอย่างรวดเร็ว อย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติที่ดีขึ้นปฏิบัติจริงมุ่งเน้นช่วยฝึกทักษะการรำพื้นฐานให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ปฏิบัติจริงและปฏิบัติทักษะการรำอย่างความคล่องแคล่ว จนเกิดความชำนาญที่ดีขึ้นต่อไป

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า การนำรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส มาจัดการเรียนการสอนจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติการนาฏศิลป์ได้หรือไม่อย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการนาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบปฏิบัติหลังการทดลองเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 (The One-Group Posttest-Only Design)

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบปฏิบัติหลังการทดลองเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

กลุ่ม	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลังเรียน	เกณฑ์
E	X	T	ร้อยละ80

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
	T	แทน	การทดสอบหลังปฏิบัติ
	80	แทน	เกณฑ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทพพิทยากานุมาศ อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา มีห้องเรียนจำนวน 5 ห้องเรียน รวม 167 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทพพิทยากานุมาศ อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random Sampling) เนื่องจากนักเรียนทั้ง 5 ห้องเรียน คละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน โดยจับฉลากห้องเรียนทั้ง 5 ห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ดำเนินการดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง รำวงมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 ศึกษานาฏศิลป์ 2) ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) ดำเนินการวิเคราะห์รายวิชาเพื่อกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน จำนวนคาบ วิธีวัดผลและประเมินผล และกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส 4) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) สื่อการเรียนการสอน 6) การวัดผลและประเมินผล 7) บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ 5) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส 1 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง เนื้อหารายวิชา รายละเอียดดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เพลงงามแสงเดือน เวลา 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เพลงชาวไทย เวลา 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เพลงรำซิมารำ เวลา 2 ชั่วโมง 6) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการจัดทำตามองค์ประกอบและแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข 7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน นำคะแนนการประเมินคุณภาพมาวิเคราะห์ โดยพิจารณาค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ

ของแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จากการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านมีค่าเท่ากับ 4.80 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ หมายความว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ 8) ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและขอความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้แผนที่มีคุณภาพ 9) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน โดยการนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลังเรียน มีผลคะแนนรวมร้อยละ 80.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้มาหาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ 10) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน ต่อไป

3.2 แบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 2) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ด้วยวิธีการสังเกตการรำนานาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ กระบวนท่านาฏยศัพท์ในการรำนานาฏศิลป์มาตรฐานเพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ โดยมีรายการประเมิน ได้แก่ ส่วนมือและส่วนเท้า ส่วนที่ 2 ประเมินทักษะปฏิบัติการรำ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ รายการประเมินแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ชั้นที่ 1 ชั้นเตรียมการปฏิบัติ ชั้นที่ 2 ชั้นกระบวนกรปฏิบัติ ชั้นที่ 3 ชั้นผลการปฏิบัติ ซึ่งมีการให้คะแนนตามเกณฑ์ การประเมิน (Rubrics) ที่กำหนดไว้ แบ่งระดับคะแนนการวัด 4 , 3 , 2 , 1 ตามระดับความถูกต้อง 4) เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 5) นำแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์โดยการหาค่า IOC 6) นำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความ โดยจะต้องมีค่าความเที่ยงตรง ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5-1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับว่าแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์สอดคล้องเหมาะสมกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งปรากฏว่าแบบประเมินทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 1.00 7) นำแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน โดยการนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ ปรากฏว่ามีผลคะแนนรวม ร้อยละ 80.75 และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาจุดบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข 8) นำแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ มาจัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส 1) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสร้าง ความพึงพอใจ รวมถึงแนวทางในการกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) กำหนดรายละเอียดของแบบวัดความพึงพอใจ โดยให้มีรายละเอียดครอบคลุมข้อคำถาม ซึ่งแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหาสาระ 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) นำแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของแบบประเมินความพึงพอใจและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ 4) นำแบบวัดความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน

หลักสูตรและการสอน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจโดยการหาค่า IOC จะต้องอยู่ในระดับตั้งแต่ 0.5 - 1.00 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับว่าแบบวัดความพึงพอใจสามารถนำไปใช้ได้ ได้ ซึ่งปรากฏว่าแบบวัดความพึงพอใจมีต่อการจัดการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.67 - 1.00 5) นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2558) ซึ่งคะแนนที่ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะผ่านเกณฑ์ (เพ็ญพัทธ์ ภูศิลป์, 2557) ปรากฏว่าคะแนนค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.74 6) จัดทำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทพพิทยภาณูมาศ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 1) ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยชี้แจงผู้เรียนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างให้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสตลอดไปจนถึงการวัดและการประเมินผล 2) ระหว่างการทดลอง ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้หลักจากดำเนินการสอนแล้วสรุปเนื้อหาในแต่ละคาบพร้อมสังเกตการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบ และเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะปฏิบัติการรำนานุศิลป์มาประเมินนักเรียนทุกครั้งหลังการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ 3) หลังการทดลอง ผู้วิจัยนำผลการวัดทักษะปฏิบัติการรำนานุศิลป์หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ ผู้วิจัยนำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนเทพพิทยภาณูมาศ โดยให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจเพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานุศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (One Sample t - test) 2) การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจหลังเรียนต่อรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC 2) สถิติที่ใช้ในการประเมินหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดความพึงพอใจ (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่าง หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ โดยใช้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2 - 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เพลงงามแสงเดือน โดยใช้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้ทดสอบค่าที่ทางสถิติ (One Sample t-test)

	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	20	16	18.10	0.99	11.56	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เพลง งามแสงเดือน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนน เฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.10 , S.D. = 0.99) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เพลงชาวไทย โดยใช้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้ทดสอบค่าที่ทางสถิติ (One Sample t-test)

	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	20	16	18.23	0.95	12.82	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เพลง ชาวไทย โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ย หลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.23 , S.D. = 0.95) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เพลงรำขิมารำ โดยใช้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้ทดสอบค่าที่ทางสถิติ (One Sample t-test)

	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	20	16	18.81	0.70	22.01	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เพลงรำ ขิมารำ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ย หลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.81 , S.D. = 0.70) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

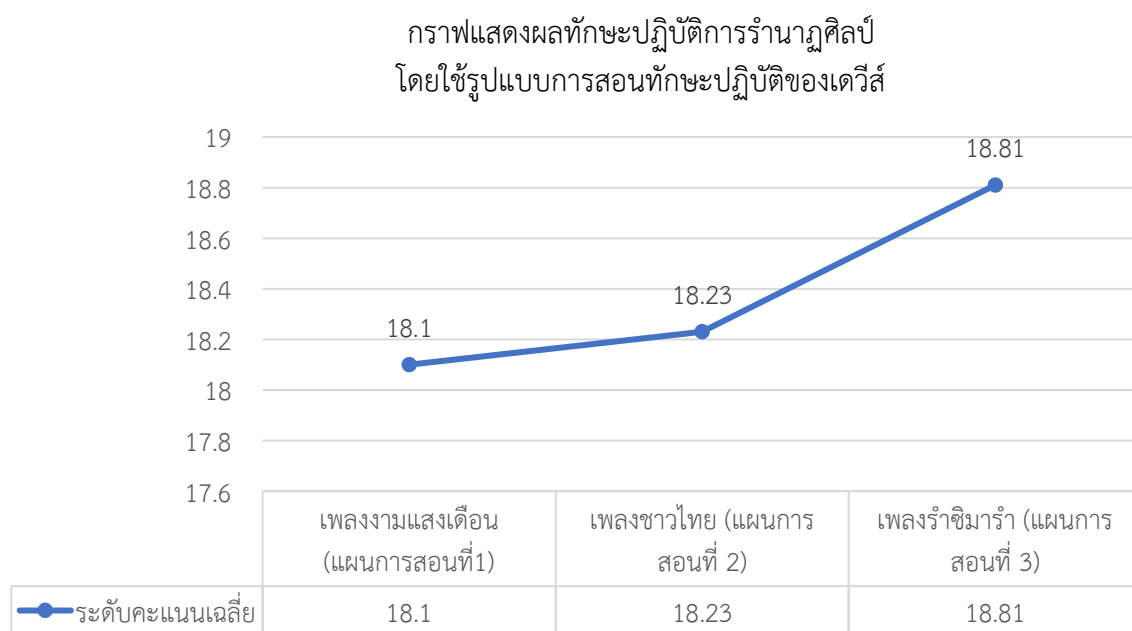
ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนากศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่าง หลังเรียนทั้งหมดแผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้การทดสอบค่าทีทางสถิติ (One Sample t-test)

	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	60	48	55.15	1.93	20.28	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนากศิลป์ โดยใช้รูปแบบ การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 55.15 , S.D. = 1.93) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 แสดงกราฟเส้นแสดงผลคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติการรำนากศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

จากตารางที่ 6 พบว่า กราฟเส้นแสดงผลคะแนนเฉลี่ยการวัดทักษะปฏิบัติการรำนากศิลป์โดยใช้รูปแบบ การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลังเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยการวัด ทักษะปฏิบัติเพลงงามแสงเดือน ค่าเฉลี่ย 18.01 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยการวัดทักษะปฏิบัติเพลงชาวไทย มีค่าเฉลี่ย 18.23 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 โดยการวัดทักษะปฏิบัติเพลงรำซิมารำ ค่าเฉลี่ย 18.81 จะเห็นได้ ว่าทักษะปฏิบัติการรำนากศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการ สอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจหลังเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในแต่ละด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ด้านที่	ประเด็นรายด้าน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านเนื้อหาสาระ	4.47	0.44	มาก
2	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.52	0.36	มากที่สุด
3	ด้านสื่อการเรียนรู้	4.60	0.51	มากที่สุด
4	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.65	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.56	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.36) และด้านที่นักเรียนพึงพอใจน้อย ยังอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาสาระ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.44)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลัง ($\bar{X} = 55.15$, S.D. = 1.93) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการรำนานาฏศิลป์ของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน กล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเป็นรูปแบบที่เน้นทักษะปฏิบัติเป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติและการแสดงออกต่าง ๆ สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในส่วนของความรู้ทฤษฎีและไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์ สอดคล้องกับรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส อ้างถึงใน (ทิศนา แคมณี, 2555) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่าประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นที่ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ จากการได้ศึกษากระบวนการทั้ง 5 ขั้น เป็นการฝึกให้นักเรียนนั้นสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันให้เป็นทักษะที่ใหญ่ ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นผลที่เกิดจากการทดลองขั้นที่ 1) จากการสาธิตทักษะหรือการกระทำทำให้นักเรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำของครูผู้สอนโดยภาพรวม โดยครูสาธิตตั้งแต่ต้นจนจบ สามารถทำให้นักเรียนได้เห็นถึงทักษะองค์ประกอบย่อย ๆ โดยรวม ขั้นที่ 2) สาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อยเมื่อนักเรียนเห็นภาพรวมทั้งหมดแล้วช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจรายละเอียดย่อย ๆ ของสิ่งที่จะต้องปฏิบัติในกิจกรรม สามารถปฏิบัติทำซ้ำในแต่ละท่าได้ถูกต้อง เช่น ส่วนที่ 1 คือ กระบวนทำนานาฏศัพท์ในการรำวงมาตรฐานเพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำขิมารำ โดยมี ได้แก่ ส่วนมือและส่วนเท้า ส่วนที่ 2 ปฏิบัติการรำเพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำขิมารำ ปฏิบัติการรำนานาฏศิลป์แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ขั้นที่ 1 ชั้นเตรียมการปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ชั้นกระบวนการปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ชั้นผลการปฏิบัติและหลักการต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้

ทราบรายละเอียดต่าง ๆ โดยชัดเจนและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง สวยงามอย่างคล่องแคล่ว ขั้นที่ 3) ให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อยขั้นนี้ครูผู้สอนจะไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้นักเรียนดู ในขั้นนี้สังเกตเห็นได้ชัดว่า นักเรียนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เก็บรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้และสามารถปฏิบัติทำได้อย่างมั่นใจ สวยงาม และนักเรียนมีความรับผิดชอบพยายามในการฝึกฝนด้วยตนเอง และช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในห้องเรียน ในแต่ละกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสิ่งที่ได้รับมอบหมายได้อย่างดี รู้จักแก้ปัญหาได้ ส่วนขั้นที่ 4) ในเทคนิควิธีการ เมื่อครูได้แนะนำและให้เทคนิควิธีการเพิ่มเติมจากที่นักเรียนปฏิบัติแล้ว ทำให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพตนเองมีความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย เข้าใจในการปฏิบัติสามารถทำออกมาได้อย่างดี มีความอ่อนน้อมและสวยงามมากขึ้น สามารถปฏิบัติกรำท่าได้ดีขึ้น มือและเท้าสัมพันธ์กันกล้าแสดงออก นักเรียนยังอยากที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อีกด้วย และในขั้นที่ 5) นักเรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ นักเรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้วเมื่อเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่ นักเรียนสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว และคล่องแคล่วชำนาญตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำหลักการดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 วิชา นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามมาตรฐานตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 วิชา นาฏศิลป์ ดำเนินการวิเคราะห์รายวิชาเพื่อกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน จำนวนคาบ วิธีวัดผลและประเมินผลและกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเนื้อหาความรู้ที่มีความน่าสนใจ มีการเรียงลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติทักษะย่อย ๆ จากง่ายไปหายาก โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ เมื่อผู้วิจัยเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการจัดทำตามองค์ประกอบและแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนั้นก็ผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งผ่านการตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการ (Try out) ทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง ผลการดำเนินการพบว่า การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการ รำนาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสระหว่างหลังเรียนเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมอยู่ในร้อยละ 91.91 ซึ่งสอดคล้องกับ (เชษฐา คำเกลี้ยง, 2565) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติทำรำ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำรำหลังเรียน โดยรวมอยู่ในร้อยละ 91.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.56$, $S.D. = 0.26$) อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในการปฏิบัติทักษะการรำนาฏศิลป์ มีลำดับขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเหมาะสมเป็นไปทำขั้นตอนอย่างมีแบบแผน นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้โดยได้ใช้ความคิดในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน จากการสาธิตทักษะหรือการกระทำทำให้นักเรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำของครูผู้สอนโดยภาพรวม นักเรียนเลยจดจำสิ่งที่ครูได้กระทำจนเกิดการเรียนรู้ ต่อมาโดยการสาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อนักเรียนเห็นภาพรวมทั้งหมดแล้วช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจรายละเอียดย่อย ๆ ของสิ่งที่จะต้องปฏิบัติในกิจกรรมสามารถปฏิบัติทำรำในแต่ละท่าได้ถูกต้องโดยครูคอยให้คำแนะนำและเทคนิคเสริม จนนักเรียนปฏิบัติทักษะย่อยจนชำนาญและรวมกันจนเป็นทักษะที่ครบถ้วน

สมบูรณ์ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) อาจเกิดจากที่นักเรียนพอใจในเกณฑ์คะแนนที่มีความชัดเจนอย่างเป็นธรรม รองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) เนื่องจากสื่อในการเรียนการสอนเห็นภาพประกอบการเรียนได้อย่างชัดเจน มีภาพ เสียงที่ดูง่าย เข้าถึงง่ายได้ง่ายทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.36) เนื่องจากนักเรียนชอบในการเรียนรู้มีความสนุกสนานรวมฝึกซ้อมกับเพื่อน ๆ รู้สึกเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายกับกิจกรรมขออยากจะมาเรียนในรายวิชานาฏศิลป์ เนื่องจากนักเรียนมาเรียน 100% ในแต่ละคาบ และด้านที่นักเรียนพึงพอใจน้อยยังอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาสาระ อาจเกิดจากความยากง่ายของเพลงที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เท่ากัน แต่ในโดยรวมนักเรียนยังมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.44) ซึ่งนักเรียนก็เข้าใจเนื้อหาและการปฏิบัติทำท่าออกมาได้เป็นอย่างดี ถือว่ายอมรับได้ ดังนั้น จึงทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (อินทิรา ดีแป้น, 2563) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการฟ้อนร้อยเอ็ดเพชรงาม ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการฟ้อนร้อยเอ็ดเพชรงามตามแนวคิดของเดวิส อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.90$, S.D.= 0.11)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) ผู้ใช้ควรศึกษารูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติของเดวิส ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้นสอนตามที่กำหนดไว้ให้ละเอียดครบถ้วน จะทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามกระบวนการอย่างราบรื่น 2) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละแผนไม่ควรจำกัดเวลามากเกินไป ควรมีการยืดหยุ่นเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ 3) กรณีนักเรียนปฏิบัติทักษะการรำไม่ได้ เช่น ปฏิบัติตามแบบไม่ทัน ปฏิบัติซ้ำหลายรอบแล้วยังไม่เข้าใจยังปฏิบัติไม่ได้ ควรให้นักเรียนกลับไปฝึกเพิ่มเติมและสอนเสริมนอกเวลาให้กับนักเรียน 4) ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ครูผู้สอนควรสรุปและบันทึกหลังการจัดการเรียนการสอนตามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะที่เจอตามสภาพจริงในแต่ละครั้ง เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขครั้งต่อไปให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐา คำเกลี้ยง. (2565). การพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติทำร่ำ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ทิตนา แชนณี. (2555). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์. (2557). องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ใน หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิต วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- แพง ชินพงศ์. (2560). ความหมายและอิทธิพลของหนังสือเรียน. เรียกใช้เมื่อ 13 มีนาคม 2566 จาก <http://www.Oknation.net/blog/print.phpid=152225>
- ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ. (2550). หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญ.
- ริสสวัณ อรชุน. (2553). การพัฒนาสื่อประสมเพื่อการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหงกรุงเทพมหานคร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2558). สถิติการวิจัย.(พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- อินทรา ดีแป้น. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะ ปฏิบัติการพ่อนร้อยเอ็ดเพชรงามตาม แนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การศึกษากระบวนการจิตปัญญาและศาสนาธรรม
ต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุ*
A STUDY OF SPIRITUAL AND RELIGIOUS PROCESSES
IN STRENGTHENING THE IMMUNE SYSTEM OF THE ELDERLY

เพียงแข ภูผายาง*

Piangkhae Poophayang

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: k.piangkhae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของรูปแบบกระบวนการจิตปัญญาและศาสนาธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 วงจร รวม 10 ขั้นตอน ผู้ร่วมวิจัย 12 คน วิทยากรหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน และกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุ 35 คน เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม รวบรวมข้อมูลและเขียนรายงานวิจัย ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาวะพลัมของของผู้สูงอายุโดยใช้รูปแบบกระบวนการจิตปัญญาและศาสนาธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุได้ประสบความสำเร็จด้วยดีทั้งวิธีการออกแบบกระบวนการกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมจิตปัญญาเข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนกลุ่มผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้วัดและหลักธรรมนำทางในการใช้ชีวิต ผลการดำเนินงานทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รวมกลุ่มคนวัยเดียวกัน ทำให้มีเพื่อน มีสังคม และรู้สึกมีความสุขสงบในการใช้ชีวิตสูงวัยเนื่องจากการเจริญสติและสมาธิ และหลักธรรมในการปล่อยวางซึ่งใช้เป็นแนวทางสำคัญของการออกแบบกิจกรรม อีกทั้งพบว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนในทุกด้านทั้งครอบครัว ชุมชน และผู้นำชุมชนต้องร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมและเรียนรู้ไปด้วยกัน ซึ่งกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ คือ ด้านโครงสร้างต้องมีทีม นำ ทีมทำหรือปฏิบัติการ และทีมหนุนเสริม นอกจากนั้น บทบาทการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน และหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

คำสำคัญ: จิตปัญญา, ศาสนาธรรม, เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน, สังคมสูงอายุ

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of the cognitive process model and religion, to strengthen immunity for the elderly using participatory action research methodology. The research was divided into 2 phases with 10 steps, 12 participants, 5 key informants, and the target group was 35 elderly people. The research tools were questionnaires, interviews, and focus group. The results of the study showed that the model of participation in the development of

* Received May 14, 2023; Revised May 29, 2023; Accepted June 27, 2023

the elderly's performance by using the cognitive and religious process model to strengthen the elderly's immunity was also successful. Well, both how to design a group process, by using intellectual activities to drive the elderly group to have activities together by using temples and principles to guide life. The performance allows the elderly in the community to gather people of the same age group to make friends, socialize, and feel happy and peaceful in aging life due to the cultivation of mindfulness and concentration, and the principle of letting go, which is used as an important guideline for designing activities. It also found that participation must be caused by supporting factors in all aspects, including families, communities, and community leaders must seriously participate in concrete activities and learn together. The important driving mechanism that makes the activity successful. In terms of structure, there must be a leading teamwork or operation team and support team. In addition, the participation roles of houses, temples, schools, community leaders and/or local government organizations. It is very important to take part in creating activities to take care of the elderly in the community.

Keywords: Spiritual, Religion, Immunity enhancement, Aging society

บทนำ

กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังและนำไปสู่การแก้ปัญหาภาระพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุในยุคสังคมผู้สูงอายุ คือ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวัยสูงอายุ จากการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุ คือ 1) แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต 2) แนวคิดพัฒนาวิทยาด้านการศึกษา 3) แนวคิดการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ และ 4) แนวคิดการพัฒนาเมืองสำหรับผู้สูงอายุ โดยทุกแนวคิดล้วนมีความเชื่อมโยงกันในด้านกระบวนการและเป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้สูงอายุในระดับปัจเจกบุคคลให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังและระดับสังคมให้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ดังนั้น แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุไทยในรูปแบบการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุที่มีความสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับบริบทการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554)

จากการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นกระบวนการเพื่อความเจริญงอกงามของผู้สูงอายุ โดยถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับคนทุกกลุ่มอายุ และเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความหมายในชีวิต เป็นหนทางที่ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพของตนในการพัฒนาประเทศทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตจัดขึ้นเพื่อให้บุคคลทุกช่วงวัยได้เรียนรู้และสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงตลอดชีวิต ประเทศต่าง ๆ จึงตระหนักและให้ความสำคัญต่อการศึกษสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยมีแนวคิดในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (บรรลุ ศิริพานิช, 2542); (สมาลี สงขศรี, 2547)

อย่างไรก็ตามแม้ภาคหน่วยงานราชการ และระดับบุคคลได้เล็งเห็นความสำคัญด้านการรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่จะต้องได้รับการดูแลส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบปัญหาสภาพปัญหาและความต้องการในภาพรวมของการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน ยังมีช่องว่างหรือประเด็นที่ช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุที่ชุมชนได้มีส่วนในการช่วยเหลือ และสร้างเป็นพลังในการขับเคลื่อนร่วมกัน โดยอาศัยการมีกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลาง มีการสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพอย่างถูกต้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มี

พฤติกรรมส่งเสริมและดูแลตัวเอง นอกจากนั้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งเปรียบเสมือนคนใกล้ชิด และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และขวัญและกำลังใจ ให้กับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต นอกจากนั้น การเลือกแนวคิดของการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนักวิชาการจากสถานศึกษาที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลัก นักสาธารณสุข รวมถึง หน่วยงานองค์การส่วนท้องถิ่น เพื่อบ้านลูกหลานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เข้าร่วมเป็นกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างแท้จริง จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และความยั่งยืนต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, 2545); (เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก, 2550)

จากความสำคัญของปัญหา การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม ทีมวิจัยจึงเล็งเห็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยหลักการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้อย่างสมดุลและมีคุณค่า ด้วยเหตุนี้ จิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม โดยที่การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง โดยจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติ เพื่อเป็น กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังและนำไปสู่การแก้ปัญหาภาระพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุในยุคสังคมผู้สูงอายุ โดยจะประยุกต์แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพหุพลัง ซึ่งจะนำหลักแนวคิดการพัฒนาเมืองสำหรับผู้สูงอายุ (aging city) ส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ กับสมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนมีการยังประโยชน์จากผู้สูงอายุ มีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะพหุวัย มาบูรณาการโดยเน้นความเชื่อมโยงกันในด้านกระบวนการและเป้าหมายคือการพัฒนาผู้สูงอายุในระดับปัจเจกบุคคลให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังและระดับชุมชน ให้เป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง อันจะเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในการเตรียมให้ผู้สูงอายุให้สามารถดูแลตนเองอย่างมีคุณภาพ สนองตอบความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพที่เหมาะสม ที่ประกอบด้วยการมีสุขภาพที่ดี การมีส่วนร่วมในครอบครัวชุมชน เห็นคุณค่าแห่งตนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของรูปแบบกระบวนการจิตตปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกระบวนการจิตตปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงวัยในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research; PAR) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 วงจร แต่ละวงจรมีขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การปฏิบัติการ 3) การประเมินเพื่อตรวจสอบ 4) การสะท้อนผล 5) การสรุปและรายงานผล ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) ได้แก่ ทีมวิจัย และ ตัวแทนจากผู้นำชุมชนทุกภาคส่วนอันได้แก่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหมู่บ้าน นักวิชาการ /ครู ในชุมชน พัฒนาการ องค์การศาสนา/วัด หรือ พระในชุมชน อย่างน้อยภาคส่วนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุครอบครัวละ 1 คน จากครอบครัวกลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมาย และ วิทยากรมาให้ความรู้การอบรม เชิงปฏิบัติการ จำนวน 5 คน

3. กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ (active aging) จำนวน 35 คน เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม จากนั้นรวบรวมข้อมูลและเขียนรายงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลของรูปแบบกระบวนการจัดการปัญหาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับส่งเสริมและพัฒนาภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุ ทีมวิจัยวางแผนการในการลงพื้นที่พบปะและอบรมให้ความรู้ด้านพลัมพลังแก่เยาวชนอาสาสมัคร และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุอย่างน้อยจำนวน 1 คนที่ต้องมาพร้อมผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพของบุคคลในครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับส่งเสริมและพัฒนาภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุ ดังตารางปฏิบัติการต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสดูแลเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ลำดับ (หมู่ที่)	หมู่บ้าน	วัน/เดือน/ปี ที่ลงปฏิบัติการ	ผลการดำเนินงาน
1	นาเสียว	12 พ.ค. 64 ณ ศาลาเอนกประสงค์	การสร้างความรู้เข้าใจร่วมในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการทางจิตปัญญา และศาสนธรรมเป็นแนวทาง การสร้างความรู้เข้าใจร่วมในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและการดูแลผู้สูงอายุ - สร้างกระบวนการจิตปัญญาและการรับรู้/การเรียนรู้ - ความเข้าใจตนเองของผู้สูงอายุ - แนวทางวิถีชีวิตมีความสุขด้วยศาสนธรรม โดยมีหลักธรรมนำทางในการใช้ชีวิต
2	นาวัง	9 พ.ค. 65 ณ ศาลาเอนกประสงค์	
3	ไทรงาม	5 พ.ค. 65 ณ ศาลาวัดนิโคธาราม	
4	ชัยวงไทร	2 เม.ย. 65	
5	นาสีนวล	29 เม.ย. 65 ณ ศาลาวัดศรีสะอาด	
6	นาไก่เขา	6 พ.ค. 65 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน	
7	ใหม่นาสีนวล	29 เม.ย. 65 ณ ศาลาวัดศรีสะอาด	
8	นาเสียว (8)	12 พ.ค. 65 ณ ศาลาเอนกประสงค์	
9	นาสีนวล (9)	29 เม.ย. 65 ณ ศาลาวัดศรีสะอาด	
10	นาวัง (10)	9 มิ.ย. 65 ณ ศาลาเอนกประสงค์	
11	นาเสียว (11)	12 พ.ค. 65 ณ ศาลาเอนกประสงค์	
12	ไทรงาม	5 พ.ค. 65 ณ ศาลาวัดนิโคธาราม	

โดยสรุปภาพรวมการดำเนินงานวิจัยผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุโดยใช้รูปแบบกระบวนการจัดการปัญหาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุได้รับ

ความสำเร็จด้วยดีทั้งวิธีการออกแบบกระบวนการกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมจิตปัญญาเข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนกลุ่มผู้สูงวัยให้มีกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้วัดและหลักธรรมนำทางในการใช้ชีวิต ผลการดำเนินงานทำให้ผู้สูงวัยในชุมชนได้รวมกลุ่มคนวัยเดียวกัน ทำให้มีเพื่อน มีสังคม และรู้สึกมีความสุขสงบในการใช้ชีวิตสูงวัยเนื่องจากการเจริญสติและสมาธิ และหลักธรรมในการปล่อยวางซึ่งใช้เป็นแนวทางสำคัญของการออกแบบกิจกรรม อีกทั้งพบว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนในทุกด้านทั้งครอบครัว ชุมชน และผู้นำชุมชนต้องร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมและเรียนรู้ไปด้วยกัน ซึ่งกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ คือ ด้านโครงสร้างต้องมีทีมนำ ทีมทำหรือปฏิบัติการ และทีมหนุนเสริม นอกจากนั้น บทบาทการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน และหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

อภิปรายผล

ผลของรูปแบบกระบวนการจิตปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงวัย พบว่า การออกแบบการมีส่วนร่วมต้องเกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนในทุกด้าน ด้านบุคคลต้องมีทีมนำ ทีมทำ และทีมหนุนเสริม นอกจากนั้นบทบาทด้านโครงสร้างสังคมบ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุในสังคม ทีมวิจัยได้จัดการเชิงปฏิบัติการช่วยเหลือตามกรอบการวิจัย และสามารถดำเนินการให้ครอบครัวมีความรู้และเข้าใจต่อผู้สูงอายุนั้น ส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อาจเนื่องมาจาก สภาพสังคมไทย เป็นสังคมที่เน้นในเรื่องกตัญญู ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติในครอบครัวต้องดูแลพ่อแม่ ปู่ตาตายายของตน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะใดก็ตาม กอปรกับสังคมชนบทความผูกพันฉันญาติ ในชุมชนเป็นไปอย่างใกล้ชิด สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนั้นตามกรอบการดำเนินวิจัยภาวะพลัดพลัง ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2007) ได้กำหนดแนวคิดภาวะพลัดพลัง (active aging) ขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 90 โดยให้ความหมายไว้ว่าเป็นแนวคิดที่แสดงถึงภาวะสุขสมบูรณ์ของผู้สูงอายุและเป็นเป้าหมายของภาวะหรือคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั่วโลก โดยคาดว่าภาวะพลัดพลังเป็นหนทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดจากการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุทั่วโลก แนวคิดนี้ได้รับการนำเสนอแก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประชากรผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี มีความตระหนักในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนมีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ และใช้ความสามารถนั้นในการช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว บุคคลอื่น และสังคม โดยภาวะพลัดพลังประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ 1) สุขภาพที่ดี (health) 2) การมีส่วนร่วม (participation) 3) ความมั่นคงหรือการมีหลักประกัน (security) นอกจากนั้น (สุทธิชัย จิตพันธ์กุล, 2544); (Lowton, M. P., 1975) ได้แปลคำว่า “active aging” เป็นภาษาไทยว่า “ภาวะพลัดพลัง” และให้ความหมายว่าพลัดพลังเป็นกระบวนการที่เหมาะสมอันนำไปสู่สุขภาพ การมีส่วนร่วม และหลักประกันที่สร้างเสริมคุณภาพชีวิตเมื่อสูงอายุ อันแสดงให้เห็นว่าการมีภาวะพลัดพลังไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องเตรียมตัวเมื่อสูงอายุ โดยมีขั้นตอนและเงื่อนไข ดังนี้ 1) การตระหนักและยอมรับที่จะทำ (realization and made commitment) คือ การตระหนักว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นปัญหาและการยอมรับที่จะวางแผนว่าตนเองต้องทำอะไรจึงจะสามารถแก้ปัญหาได้ 2) การพึ่งพิงตนเอง (self – reliance) คือ การกระทำกิจกรรมใด ๆ ได้ด้วยตนเอง 3) การทำเพื่อทุกคนและทุกคนทำ (everyone does and does for everyone) คือ การที่ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม 4) การทำอย่างต่อเนื่อง (do continuously) คือ การทำกิจกรรมใด ๆ ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ มโนทัศน์ของภาวะพลัดพลังและกระบวนการนำเสนอไปสู่เป้าหมายของพลัดพลังแสดงดังภาพที่ นอกจากนั้น จากแนวคิดของ (จิราพร เกศพิชญวัฒนา, 2549); (เพ็ญแข

ประจวบปัจจุบัน, 2550); (อาชญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554) ซึ่งชี้ว่า กรอบมโนทัศน์ที่นำผู้สูงอายุไปสู่ภาวะพลัดพราก คือ การส่งเสริมการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสนองความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ อันเป็นกลไกในการสร้าง “สังคมผู้สูงอายุที่มีพลัดพราก” (active aging society) ทั้งนี้ระดับการศึกษาที่ต่ำและการขาดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จะมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดภาวะทุพพลภาพ การเสียชีวิต รวมถึงอัตราการไม่จ้างงาน การศึกษาในวัยเด็กของผู้สูงอายุมองทั้งโอกาสสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาทักษะ ความมั่นใจ และการปรับตัวในการทำงานเพื่อคงไว้ซึ่งภาวะที่ไม่พึ่งพิง การไม่จ้างงานในวัยสูงอายุนั้นเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีทักษะการอ่านการเขียนต่ำ มิใช่เกิดจากความเสื่อมถอยจากการสูงอายุเพียงอย่างเดียว การก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ได้นั้น ต้องได้รับการฝึกฝนในการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยเน้นให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษา พึ่งพิงตนเองได้ มีสุขภาพทั้งกายและจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่เป็นภาระต่อสังคม ตลอดจนมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่า อันนำไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีภาวะพลัดพรากภายใต้เงื่อนไขของการตระหนักและรับที่จะทำ การพึ่งพิงตนเองการที่ทุกคนทำและทำเพื่อทุกคนและการทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ งานวิจัยอาศัยกรอบแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุข้างต้น ได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็น “แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุไทย” เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับนโยบายและบริบทไทย เพื่อสะท้อนบทบาทและศึกษาวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุ เน้นให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพิงตนเองได้ด้วยการให้การศึกษาตลอดชีวิตทั้งก่อนเกษียณและหลังเกษียณ ด้วยเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและมีคุณค่า ด้วยเหตุนี้ จิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง โดยจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติ ส่วนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นเป้าหมาย โดยเป็นการขยายจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมองของเรื่องราวต่าง ๆ ในการสัมผัสได้ถึงความรู้สึกได้จิตสำนึก เพื่อพัฒนามนุษย์ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ นี้ จัดเป็นการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (Lawlor, D., & Thomas, A., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาวะพลัดพรากของผู้สูงอายุโดยใช้รูปแบบกระบวนการจิตตปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงวัยได้รับความสำเร็จด้วยดีทั้งวิธีการออกแบบกระบวนการกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมจิตปัญญาเข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนกลุ่มผู้สูงวัยให้มีกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้วัดและหลักธรรมนำทางในการใช้ชีวิต ผลการดำเนินงานทำให้ผู้สูงวัยในชุมชนได้รวมกลุ่มคนวัยเดียวกัน ทำให้มีเพื่อน มีสังคม และรู้สึกมีความสุขสงบในการใช้ชีวิตสูงวัยเนื่องจากการเจริญสติและสมาธิ และหลักธรรมในการปล่อยวางซึ่งใช้เป็นแนวทางสำคัญของการออกแบบกิจกรรม นอกจากนี้ มีสำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย คือ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปราศจากความวิตกกังวลอาจใช้กระบวนการจิตตปัญญาและศาสนธรรมเป็นตัวหนุนเสริมเพื่อ

สร้างกำลังใจและความมั่นใจในจิตใจ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการต่อยอดงานวิจัยคือการทำวิจัยประเภทการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงระดับการร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างเข้าใจถึงแนวโน้มบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ให้เข้าใจการมีจุดประสงค์ที่ตรงกัน โดยเฉพาะในกระบวนการดำเนินงานจึงจะได้ข้อมูลและประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร เกศพิชญพัฒนา. (2549). รายงานการวิจัยโครงการพัฒนพลัง: กรณีศึกษาจากผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับในสังคม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2542). ผู้สูงอายุไทยกับการศึกษาต่อเนื่อง. วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ, 31(1), 8 – 11.
- เพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุไทย. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุทธิชัย จิตพันธุ์กุล. (2544). หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิชัย จิตพันธุ์กุล และคณะ. (2545). ผู้สูงอายุในประเทศไทย: รายงานการทบทวนองค์ความรู้ และสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะทางนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอายุรศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาลี สงขศรี. (2547). การพัฒนาชุมชนเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟ-ฟิค.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2554). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- Lawlor, D., & Thomas, A. (2008). Residential design for aging in place. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Lowton, M. P. (1975). Planning and managing housing for older people. New York: John Wiley & Sons.
- World Health Organization. (2007). Global age – friendly. Retrieved March 25, 2022, from <https://www.jcafc.hk/uploads/docs/Global-Age-friendly-Cities-A-Guide-1.pdf>

**การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช***
**THE PROMOTION OF LOCAL NEWS AWARENESS FOR THE PUBLIC
IN LANSKA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

สุพัตน์ ไชยคช*, กันตภณ นนุทองแก้ว, สุปรียา ชำนาญพุฒิพร

Supat Chaiyakot, Kantaphon Nuthongkaew, Supreecha Chamnanphuttiphon

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University, Srithammasokraj Campus, Thailand

*Corresponding author Email: supatphat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซี & มอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามด้านค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจ รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ข่าวสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทัศนคติ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสาร คือ การที่ประชาชน ได้รับความรู้จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา เช่น จากจดหมายข่าว เสียงตามสาย และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ด้านทัศนคติ องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ควรมีกล่องแสดงความคิดเห็นจากประชาชนสู่หน่วยงาน จากหน่วยงานสู่ประชาชน และด้านความพึงพอใจ มีความพึงพอใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลมาก เพราะได้กระจายข่าวสารหลายช่องทาง และได้ช่วยเหลือประชาชน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น, ประชาชน

* Received April 29, 2023; Revised June 5, 2023; Accepted June 22, 2023

Abstract

This research paper is objective: 1) Study the promotion of local news awareness for the public; 2) Study guidelines for the development of local news awareness for the public in Lan Saka Sub-district Administration Organization, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province. The research is a mixed method research, consisting of quantitative and qualitative research. In the quantitative research, the sample group included people in Lan Saka Sub-district Administrative Organization. The sample size of 361 people was determined using Krejcie & Morgan's table. The data collection tool was a questionnaire. The data from the questionnaire was analyzed by determining frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research applied in-depth interviews to collect data from five key informants. Descriptive analysis was the tool for analyzing the interview data. The results from the research showed that: 1) Awareness of local news for the public in Lan Saka Sub-district Administration Organization, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province, has a high overall interpretation value. When sorting the value from highest to lowest, the highest was the satisfaction value, followed by the news awareness value, and the lowest was the attitude value; 2) Guidelines for the development of local news awareness for the public in Lan Saka Sub-district Administration Organization, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province. The interview results showed that the news awareness aspect showed how people receive knowledge from various information from Lan Saka Sub-district Administration Organization, such as newsletters, public announcements, the internet, etc. On the attitude aspect, Lan Saka Sub-district Administration Organization should put a comment box to receive opinions between the public and the agency. On the satisfaction aspect, people were satisfied with the Sub-district Administration Organization because it spread the news through many channels and helped the people.

Keywords: Promotion, Local News Awareness, People

บทนำ

ในโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งทางด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี ที่เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกันได้จากพื้นที่ที่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในพริบตาเดียว ยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้ขีดจำกัด ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ให้ยิ่งใกล้ชิดกันมากขึ้น ทำให้โลกที่ดูกว้างใหญ่กลับแคบลงโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ให้ได้ทันทั่วถึง ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2544) ปัจจุบันภาครัฐมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร บริการของภาครัฐ เหตุฉุกเฉินด้านภัยพิบัติ โดยผ่านช่องทางสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เร็ว สั้น กระชับ อีกทั้งยังสามารถติดตามได้ทุกที่การจัดการข้อมูลข่าวสารในระบบผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์กลายเป็นช่องทางการสื่อสารที่จะเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และทุกภาคส่วนได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการอันเป็นประโยชน์ที่ส่งตรงจากภาครัฐถึงประชาชนและยังเป็นการเผยแพร่ผลงานของภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างแม่นยำ ชัดเจน จากการดำเนินงานของภาครัฐที่ผ่านมาพบว่า ภาครัฐได้มีการ นำสื่อประเภทต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทอย่างมากมาย

เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างประชาชนกับชุมชนและชุมชนกับหน่วยงานของภาครัฐซึ่งจะมีผลให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งกับชุมชนเพราะการสื่อสารในปัจจุบันเป็นลักษณะการถ่ายทอดข้อมูลจากบนลงล่าง (Top-down) ไม่ใช่แค่จากล่างขึ้นบน (Bottom-up) ที่ภาครัฐมุ่งหวังที่จะพัฒนาชนบท โดยมุ่งหวังให้คนในสังคมชนบทสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางความคิด ร่วมใจ ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผลในการพัฒนาเศรษฐกิจ และรับรู้ทันข่าวสาร (ธนศวร์ เจริญเมือง, 2542)

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้ “หน่วยงานของรัฐ” ต้องเปิดเผยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กร ได้แก่ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ รวมทั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ ผลคำวินิจฉัยหรือคำสั่งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน แผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี และสัญญาสัมปทานหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชน หรือสัญญาให้สิทธิเอกชนผูกขาดในการจัดทำบริการสาธารณะ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในปัจจุบันและย้อนหลัง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบผ่านทางราชกิจจานุเบกษาและทางเว็บไซต์ของหน่วยงานนั้น ๆ และเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบและร้องขอ ทั้งนี้ ยังมีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ประเทศไทย) มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) แต่ละหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นก็จะมีช่องทางการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารและบริการภาครัฐให้แก่ประชาชน คนในชุมชนของเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยงานราชการนั้น ๆ และการที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารหลายช่องทางในการการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารจะส่งผลที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน คนในชุมชนและทุกภาคส่วนทั้งข่าวสารทั่วไป ข่าวแจ้งเตือน เช่นการเตือนภัยต่าง ๆ ทั้งภัยแล้ง ภัยหนาว น้ำท่วม ฝนตก มลพิษต่าง ๆ หรือสถานการณ์ฉุกเฉินอื่น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการรับมือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสิทธิประโยชน์และสวัสดิการจากภาครัฐ เพื่อให้ได้ใช้สิทธิทันเวลาไม่ให้เกิดสิทธิสวัสดิการจากภาครัฐนั่นเอง ช่องทางการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารและบริการภาครัฐให้แก่ประชาชนนั้นสำคัญมาก การที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีช่องทางการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารและบริการภาครัฐให้แก่ประชาชนหลายช่องทางสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความถูกต้องแม่นยำ (accuracy) มีความทันเวลา (timeliness) มีความสมบูรณ์ครบถ้วน (completeness) มีความกะทัดรัด (conciseness) ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ (relevancy) สามารถเปรียบเทียบได้ (comparison) จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น (สิทธิธัญช์ วาธุณสหรัชณ, 2561)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทต่อการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างมาก มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ประหยัดแรงงาน ลดต้นทุนการทำงาน ทั้งนี้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับประเทศไทยนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสาร การแพทย์ เทคโนโลยีพลังงาน นอกจากนี้ เทคโนโลยีช่วยพัฒนาด้านการเกษตร โดยมีการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต เป็นต้น ซึ่งครอบคลุมทั้งประเทศไม่ว่ากระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการให้องค์กรมีประสิทธิภาพทันสมัยและตรวจสอบได้ (กณณฐิยา วงศ์วรวรรณ, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ประชาชน ได้รับรู้ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและสามารถนำเอาองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา จำนวน 5,962 คน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

โดยให้ประชาชนตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยการจัดระดับเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนาสัมภาษณ์นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ แบบสอบถามสำหรับการวิจัย เรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อกำหนดกรอบของแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ออกแบบเครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบบสอบถามนั้น ประกอบด้วย ข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล

3.3 นำเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.4 ดำเนินการยื่นหนังสือเพื่อขอจริยธรรมในมนุษย์

3.5 นำเครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย กับ (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน

3.6 นำผลคะแนนจากการทดลองเครื่องมือวิจัยที่ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ

3.7 นำเครื่องมือวิจัยที่ดำเนินการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย คือ (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 361 คน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และรวบรวมข้อมูล เพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามสำหรับงานวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ถูกต้อง และนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ที่สุด และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เรียนผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และจากนั้นขอคำรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมกุฎราชวิทยาลัย การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จาก (ประชากร) จำนวน 361 คน ในองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล จะดำเนินการตามประเภทข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าร้อยละข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ด้านที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนน การรับรู้ข่าวสาร, ทักษะคิด และความพึงพอใจ 5 ระดับ ได้แก่

คะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สมบูรณ์ ซึ่งกำหนดไว้ว่า

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ดังนี้

สถิติที่ใช้สำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

ร้อยละ (Percentage)

$$\text{สูตร} \quad \text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนทั้งหมด}} \times 100$$

ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	f	แทน	ความถี่ของคะแนนแต่ละตัว
	n	แทน	จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าเฉลี่ย (mean)

$$\text{สูตรค่าเฉลี่ยประชากร} \quad \mu = \frac{\sum X_1}{N}$$

เมื่อ	μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของประชากร
	$\sum X_1$	แทน	ข้อมูลผลรวมทั้งหมดของแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviations)

เพื่อใช้อธิบายถึงระดับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใช้สูตร ดังนี้

สูตรส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร

$$\text{สูตร} \quad \sigma = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ	σ	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X_1	แทน	ข้อมูลผลรวมทั้งหมดของแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด

สูตรส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$\text{สูตร} \quad \text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน 2 แบบเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

ชื่อ	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1) นายสุรสิทธิ์ วงศ์ผดุง	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา	องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา
2) นางอรรณพ จิตสำรวย	ประชาชน	หมู่ที่ 1 ตำบลลานสกา
3) นางจริยา ครุชาติ	ประชาชน	หมู่ที่ 2 ตำบลลานสกา
4) นางสาวดารารัตน์ พรหมชาติ	ประชาชน	หมู่ที่ 6 ตำบลลานสกา
5) นางพิมพ์พา จันทน์นวล	ประชาชน	หมู่ที่ 2 ตำบลลานสกา

2. เครื่องมือในการวิจัย

โดยให้ประชาชนตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์แปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยการจัดระดับเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนาสัมภาษณ์นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดประเด็นคำถามเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากแบบสอบถาม เรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวม วิเคราะห์สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ จากผู้รับการสัมภาษณ์จำนวน 5 ท่าน สำหรับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญ ประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม

(N = 361)

ข้อ	การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับ การส่งเสริม (ตัวแปรตาม)		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านการรับรู้ข่าวสาร	4.07	0.62	มาก
2.	ด้านทัศนคติ	3.98	0.62	มาก
3.	ด้านความพึงพอใจ	4.09	0.64	มาก
โดยรวม		4.05	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.63) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.64) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ข่าวสาร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.62) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความทัศนคติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.62) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสาร ยังมีบางกลุ่มที่ได้รับข่าวสารไม่ค่อยชัดเจนในการประกาศเสียงตามสายขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ขอให้ผู้รับผิดชอบห่อกระจายข่าวได้สำรวจให้กับประชาชนด้วย เพื่อจะได้รู้ข่าวสารได้ทั่วถึงทั่วครัวเรือนและทุกคน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เสียงตามสาย มีเสียงค่อนข้างเบา ประกาศไม่ค่อยจะได้ยินข่าวสาร และขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาขยายจุดลำโพงบางจุดให้ชัดเจนมากกว่านี้ ควรส่งเสริมการเสนอข่าวสารหลาย ๆ ช่องทาง เช่น ทาง อินเทอร์เน็ต Facebook Line เป็นต้น ด้านทัศนคติอยากให้มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มีสิทธิ์มีเสียงเท่าเทียมกัน มีความรู้สึกต้องปรับปรุงเรื่องข่าวสาร การเสนอข่าวสารไม่ควรใส่ความคิดเห็นส่วนตัวหรือแสดงข้อความโน้มน้าว เห็นด้วยกับข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ด้านความพึงพอใจ ด้วยทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ได้แจ้งข่าวสารให้กับประชาชนในพื้นที่ตำบล มีความพอใจมาก เพราะทางผู้เผยแพร่ข่าวสาร พูดไม่ออกรนอกหล่นนอกทาง พูดข่าวสารที่มีอยู่จริง และข่าวสารที่ฝักจากประชาชน มีพอใจมากที่สุดที่ได้รับข่าวสารทันกับสถานการณ์

2. แนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรม ดังนี้

2.1 ด้านการรับรู้ข่าวสาร การรับรู้ข่าวสาร คือการที่ประชาชนได้ฟัง ได้อ่าน ได้พบ ได้เห็น และได้รับความรู้จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา เช่น ข้อมูลข่าวสารจากป้ายประกาศจากจดหมายข่าว จากเสียงตามสาย จากวิทยุ โทรทัศน์ จากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาได้เผยแพร่ข่าวสาร ส่วนมากจะให้เสียงตามสายประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทุกหมู่บ้าน และอยากให้ทุกหมู่บ้าน ได้ตั้งกลุ่ม Line ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร และผู้รับข่าวสารสะดวกรวดเร็ว

2.2 ด้านทัศนคติ องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ควรให้มีกล่องแสดงความคิดเห็นจากประชาชนไปสู่หน่วยงาน จากหน่วยงานสู่ประชาชน มีการลงประชามติทุกเรื่องที่สำคัญ ที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่

ของประชาชน ประชาชนรับรู้ปัญหา รู้จักวิธีคิดวิธีแก้ ผลคาดหวัง (ผลลัพธ์) องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา สร้างทางลาดสำหรับผู้พิการ ควรมีไว้เพื่อความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ จะต้องปรับปรุงในเรื่องเสียงตามสาย มีเสียงค่อนข้างเบา ประกาศไม่ค่อยจะได้ยินข่าวสาร และขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาขยายจุดลำโพงบางจุดให้ชัดเจนมากกว่านี้

3. ด้านความพึงพอใจ ความพึงพอใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ในระดับ มีความพึงพอใจมาก เพราะการกระจายข้อมูลข่าวสาร หลายช่องทาง เช่นเสียงตามสาย สิ่งตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ได้มีการเข้าช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่นการซ่อมแซมบ้าน, สสำรวจผู้พิการ และผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ข่าวสาร อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทัศนคติ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การกระจายข้อมูลข่าวสาร มีหลายช่องทาง เช่นเสียงตามสาย สิ่งตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ได้มีการเข้าช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น การซ่อมแซมบ้าน, สสำรวจผู้พิการ และผู้สูงอายุ สอดคล้องกับของ วินิจ อนันตวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลและความพึงพอใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวัดยม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อาชีพค้าขาย สถานภาพสมรส มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (วินิจ อนันตวงศ์, 2562) ใช้ช่องทางการรับรู้ข่าวสารที่สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วและเข้าใจง่ายที่สุด คือ เสียงตามสาย ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารผ่านเสียงตามสายประชาชนรับรู้ประจำ ส่วนป้ายประชาสัมพันธ์และหนังสือราชการ ประชาชนรับรู้บางครั้ง ประชาชนต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางเสียงตามสาย และการออกหน่วยเคลื่อนที่พบประชาชนเดือนละครั้ง ส่วนป้ายประชาสัมพันธ์ และหนังสือราชการ 6 เดือนต่อครั้ง และต้องการให้เพิ่มหรือปรับปรุงช่องทางการรับรู้ คือ เสียงตามสาย รองลงมา เว็บไซต์ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการรับชำระภาษี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านสถานที่หรือเครื่องมือที่ให้บริการ (เมตตา วิวัฒนกุล, 2545)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจ พบว่า การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่ารับรู้ข่าวสารของท้องถิ่น แก่ประชาชนสร้างความประทับใจเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.59) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่ารับรู้ข่าวสารของท้องถิ่น

แก่ประชาชนโดยใช้ท่าทีที่สุภาพเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12, S.D = 0.58) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 5 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่ารับรู้ข่าวสารของท้องถิ่น แก่ประชาชนโดยการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.03, S.D = 0.66) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ นอกจากนี้งานวิจัยของ วินิจ อนันตวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลและความพึงพอใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวัดยม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อาชีพค้าขาย สถานภาพสมรส มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (วินิจ อนันตวงศ์, 2562) ใช้ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารที่สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วและเข้าใจง่ายที่สุด คือ เสียงตามสาย ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านเสียงตามสายประชาชนรับรู้ประจำสัปดาห์ประชาสัมพันธ์และหนังสือราชการ ประชาชนรับรู้บางครั้ง ประชาชนต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางเสียงตามสาย และการออกหน่วยเคลื่อนที่พบประชาชนเดือนละครั้ง ส่วนป้ายประชาสัมพันธ์ และหนังสือราชการ 6 เดือนต่อครั้ง และต้องการให้เพิ่มหรือปรับปรุงช่องทางการรับรู้ คือ เสียงตามสาย รองลงมาเว็บไซต์ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการรับชำระภาษี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านสถานที่หรือเครื่องมือที่ให้บริการ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทัศนคติ พบว่า การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทัศนคติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่าคุณค่าข่าวสารที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา เผยแพร่ให้แก่ประชาชนเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่าคุณค่าข่าวสารที่ท่านได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่าท่านมีความคิดเห็นว่าคุณค่าข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา สะดวก ทันสมัย และเข้าถึง เพียงใด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังที่งานวิจัยของ สิทธิธัญท์ วารุณสรัชฌณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามปราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย (สิทธิธัญท์ วารุณสรัชฌณ, 2561) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ประชาชนต้องการเสนอแนะการทำงานของ อบต. และร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ ได้หลากหลายช่องทาง ในขณะเดียวกันต้องการให้ อบต. ชี้แจงผลการร้องทุกข์ ชี้แจงการใช้งบประมาณ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. ให้มากขึ้นและประชาชน ต้องการให้ อบต. เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มประชาชน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนา อบต. เพื่อประโยชน์ด้านความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรเปิดโอกาสเข้ามาร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา อบต. และการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่าและสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นให้มากที่สุด (ธีระพร อูรรณโณ, 2535)

1. ด้านการรับรู้ข่าวสาร ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสาร คือ การที่ประชาชนได้ฟัง ได้อ่าน ได้พบ ได้เห็น และได้รับความรู้จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา เช่น ข้อมูลข่าวสารจากป้ายประกาศ จากจดหมายข่าว จากเสียงตามสาย จากวิทยุ โทรทัศน์ จากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาได้เผยแพร่ข่าวสาร ส่วนมากจะให้เสียงตามสายประชาสัมพันธ์กับประชาชน

ทุกหมู่บ้าน และอยากให้ทุกหมู่บ้าน ได้ตั้งกลุ่ม Line ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร สะดวกรวดเร็ว ดังที่ ประมะ สตะเวทิน กล่าวว่า ปัจจัยหลัก ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ ดังนี้ 1) ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์ 2) ทักษะคิและค่านิยม (Attitude and Values) ทักษะคิ 3) เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน 4) ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งความสามารถด้านภาษา มีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร 5) การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจ และใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 6) สลีลาในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสลีลาในการสื่อสารของเรา 7) สภาวะ (Context) สภาวะในที่นี้ หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วยมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไรเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา 8) ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสาร แต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา (ประมะ สตะเวทิน, 2539) เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้น เราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (อรรพรรณ ปิณฑนโรวาท, 2542)

2. ด้านทักษะคิ ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ควรให้มีกล่องแสดงความคิดเห็นจากประชาชนไปสู่หน่วยงาน จากหน่วยงานสู่ประชาชน มีการลงประชามติทุกเรื่องที่สำคัญ ที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ประชาชน รับรู้ปัญหา รู้จักวิธีคิดวิธีแก้ ผลคาดหวัง(ผลลัพธ์)องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา สร้างทางลาดสำหรับผู้พิการ ควรมีไว้เพื่อความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ จะต้องปรับปรุงในเรื่องเสียงตามสาย มีเสียงค่อนข้างเบา ประกาศไม่ค่อยจะได้ยินข่าวสาร และขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาขยายจุดลำโพงบางจุดให้ชัดเจนมากกว่านี้ กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะไปมีผลทำให้เกิดทัศนคติ และขั้นสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำนั้น หมายความว่า เมื่อบุคคลมีความรู้ มีเจตคติอย่างไร ก็จะแสดงพฤติกรรมไปตามนั้น (ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2531)

3. ด้านความพึงพอใจ ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ความพึงพอใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ในระดับ มีความพึงพอใจมาก เพราะการกระจายข้อมูลข่าวสาร หลายช่องทาง เช่นเสียงตามสาย สิ่งตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ได้มีการเข้าช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น การซ่อมแซมบ้าน, สรรวจผู้พิการ และผู้สูงอายุ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) ได้กล่าวถึง ทักษะคิว่า เป็นดังนี้ชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกร้อย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจน สถานการณ์ต่าง ๆ โดยทักษะคิ นั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทักษะคิ จึงเป็นเพียง ความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเพื่อการวิจัย ดังนี้ ด้านการรับรู้ข่าวสาร การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสาร มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ยังมีบางกลุ่มที่ได้รับข่าวสารไม่ค่อยชัดเจนในการประกาศเสียงตามสายขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ขอให้ผู้รับผิดชอบห่อกระจายข่าวได้สำรวจให้กับประชาชนด้วย เพื่อจะได้รู้ข่าวสารได้ทั่วถึงทุกครัวเรือนและทุกคน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เสียงตามสาย มีเสียงค่อนข้างเบา ประกาศไม่ค่อยจะได้ยินข่าวสาร และขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาขยายจุดลำโพงบางจุดให้ชัดเจนมากกว่านี้ และควรส่งเสริมการเสนอข่าวสารหลาย ๆ ช่องทาง เช่น ทาง อินเทอร์เน็ต Facebook Line เป็นต้น

ด้านทัศนคติ การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทัศนคติ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ อยากให้มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มีสิทธิ์มีเสียงเท่าเทียมกัน มีความรู้สึกรู้ต้องปรับปรุงเรื่องข่าวสาร การเสนอข่าวสารไม่ควรใส่ความคิดเห็นส่วนตัวหรือแสดงข้อความโน้มน้าว และเห็นด้วยกับข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ด้านความพึงพอใจ การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความพึงพอใจ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ด้วยทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ได้แจ้งข่าวสารให้กับประชาชนในพื้นที่ตำบล มีความพอใจมาก เพราะทางผู้เผยแพร่ข่าวสาร พูดไม่ออกนอกหลันอกทาง พูดข่าวสารที่มีอยู่จริง และข่าวสารที่ฝากจากประชาชน และมีพอใจมากที่ได้รับรู้ข่าวสารทันกับสถานการณ์ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำโพง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควรทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ควรทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นแก่ประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ฐิยา วงศ์วรารณ. (2560). การส่งเสริมความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภค ด้านอาหารและยาให้แก่ประชาชนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. (2542). 100 ปี การปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2540 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2535). ทฤษฎีและการวัดเจตคติ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2539). การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- เมตตา วิวัฒนานุกุล. (2545). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

- วินิจ อนันตวงศ์. (2562). ช่องทางการรับรู้ข้อมูลและความพึงพอใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวัดยม อำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพมหานคร: รุ่งวัฒนา.
- สิทธิธัญช์ วารุณสหรัชมณ. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคมคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์ พริ้นติ้ง.
- อรรณพ ปิณฑน์โอวาท. (2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองค์ลีมาลเถระ***AN ANALYSIS OF THE ENLIGHTENMENT OF PHRA ANGULIMALA THERA****พระมหาเสกศักดิ์ จันทวโธ (ทองอ่อน)*, พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูโฆสิตวัณณานุกูล, สิทธิโชค ปาณะศรี**

Phramaha Seksak Jantawangso (Thongon), PhrakruWijitsreerajal, PhrakruKositwattananukul, Sitthichok Panasree

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Buddhism Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: kuper2478@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาชีวประวัติของพระองค์ลีมาลเถระ 3) เพื่อวิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองค์ลีมาลเถระ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารโดยศึกษาจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ การเข้าถึงธรรมอันบริสุทธิ์ เข้าใจกฎไตรลักษณ์ (กฎธรรมชาติ) ตรัสรู้หรือริสัจ 4 หรือการทำให้แจ้งนิพพาน และการสำเร็จมรรค ผล จนจิตสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวลได้ การบรรลุธรรมมี 2 ระดับ คือ 1) ระดับโลกียธรรม 8 ได้แก่ รูปฌาน 4 อรูปฌาน 4 2) ระดับโลกุตตรธรรม 9 ได้แก่ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 2) ชีวประวัติของพระองค์ลีมาลเถระ ในอดีตชาติได้เกิดเป็นยักษ์และพญาโอรสราชทศกัณฐ์ในชาติที่ได้เกิดเป็น ค่ายป่าและเต่า ได้ผูกอาฆาตกับชาวบ้านหนึ่งพันคน แต่ท่านได้สั่งสมบุญกุศลบารมีด้วยการถวายทานแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า เกิดร่วมชาติกับพระโพธิสัตว์ได้ฟังธรรมสมาทานรักษาศีล 5 ในชาติสุดท้ายได้เกิดเป็นโจรฆ่าตัดอวัยวะ 999 คน เพราะหลงเชื่อพาลมิตร เกือบทำอนันตริยกรรม ต่อมาได้ฟังธรรมจากพระบรมศาสดา ผู้บอกริธีใช้อาวุธ (ปัญญา) ไว้ประหารกิเลสในจิตใจตนเอง 3) วิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองค์ลีมาลเถระ ท่านปฏิบัติแบบสมถยานิก ใช้หลักกายคตาสติ เป็นแนวทางปฏิบัติเบื้องต้น ยกจิตสู่การเจริญวิปัสสนา มีหลักโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เป็นองค์ธรรมสนับสนุน บรรลุอรหัตผล ได้วิโมกข์ 8, อภิญญา 6 เป็นพระอรหันต์ฉฬภิญโญ พระอุกโกฏภาควิมุต

คำสำคัญ: การบรรลุธรรม, พระองค์ลีมาลเถระ, กายคตาสติ, อภิญญา 6

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study the spiritual attainment in Theravada Buddhism, 2) to investigate Angulimala theras's life and 3) to analyze the spiritual attainment of Angulimala theras. it is qualitative research focusing on the documentary study based on Buddhist scriptures. The findings were as follows: 1) Spiritual attainment in Theravada Buddhism is to have achieve pure Dharma, understanding the three characteristics (natural law), enlightenment of the Four Noble Truths, enlightenment of Nibbana and reaching supermundane state. Until the mind can be released from all sufferings. Spiritual attainment consists of two levels: 1) mundane level consisting of eight mundane levels i.e., Rupa-jhàna (Four Jhànas), Arupa-jhàna (the Four Absorptions of the Formless Sphere), 2) nine Lokuttaradhamma (supermundane states) consisting

* Received May 3, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 20, 2023

of Magga: the Four Paths, Phala: the Four Fruitions and Nibbàna: the Unconditioned State. 2) Regarding life of Angkulimala therā, In the previous lives, he was born as a giant and a king named Porisart who liked eating human flesh. When he was born as a wild buffalo and turtle, he had a great malice against a thousand villagers. However, he accumulated merit by offering alms to the silent Buddha. Being born as the contemporary person with the Bodhisattva, he listened to the Dhamma, observed the five precepts. In the last birth, he was born as a bandit and killed 999 people because he was fooled by his bad friend and almost committed immediacy-deeds (Anantariya-kamma). Later he listened to a sermon from the Buddha, who told him how to use wisdom as a weapon to terminate his own defilements. 3) In an analysis on the spiritual attainment Angkulimala therā, he followed the path of Samathayānika: one whose vehicle is tranquility by using the principle of Kāyagatāsati mindfulness with regard to the body as a basic guideline to have his mind to Vipassana with Bodhipakkhiya-dhamma (the thirty-seven) qualities contributing to enlightenment until he attained an Arahantship with Vimokkha: liberations; the eight stages of release, Abhinna: super- knowledge as an arahant with ultra-conscious insight and as Ubhatobhagavimut.

Keywords: Spiritual Attainment, Angkulimala, Kāyagatāsati, Abhinna 6

บทนำ

พระบรมศาสดา ศรีสากยมนี ไตรโลกนาถ ทรงบำเพ็ญเพียรบารมี เริ่มต้นตั้งแต่ทรงเป็นสุเมธดาบส ปฐมมหาโพธิสัตว์ มาถึงในชาติปัจฉิม ได้เสวยพระชาติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะราชกุมาร ทรงเบื่อหน่ายคิดจะคลายจากความทุกข์ จึงได้เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ณ ในกาลต่อมา ทรงสมประสงค์ ได้บรรลุวิชชา 3 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตรัสรู้อนัตตธรรมสามสัมโพธิญาณ มีพระมหากรุณาธิคุณในหมู่สัตว์โลก พร้อมทั้งจะประกาศพรหมจรรย์ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในดินแดนชมพูทวีป ทรงบำเพ็ญพุทธกิจในแคว้นต่าง ๆ ทั้งสิ้น 45 พรรษา และสถานที่เสด็จประทับโปรดเวไนยสัตว์ให้ตรัสรู้ตามได้มากที่สุด คือ กรุงสาวัตถี แคว้นโกศล ทรงเสด็จประทับอยู่ถึง 25 พรรษา

พระธรรมที่ทรงแสดง เป็นไปเพื่อการปลดปล่อยสรรพสัตว์ให้เป็นอิสระจากกองทุกข์ มีแนวทางปฏิบัติเพื่อการดำเนินอยู่ในอริยมรรค ในเบื้องต้นต้องเลือกคบคนดี มีคุณธรรมประจำใจ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี พึงหวังได้ข้อนี้ คือ จักเป็นผู้ปราศจากความเพียรเพื่อละอกุศล เพื่อให้อกุศลเกิด มีความเข้มแข็ง มีความบากบั่นมั่นคง ไม่ทอดทิ้งธุระในกุศลธรรมทั้งหลาย” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) รวมถึงตรัสเรื่องกรรม อันจะมีผลต่อตัวผู้กระทำทั้งคุณและโทษ ดังพระพุทธพจน์ว่า “เรา เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในบัดนี้ ก็เป็นกรรมวาท ตรัสหลักกรรม เป็นกิริยวาท ตรัสหลักการกระทำเป็นวิริยวาท ตรัสหลักความเพียร” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธศาสนา ได้ให้ความเสมอภาคกับทุกคน ไม่ว่าจะเคยหลงผิด เพราะบุคคลในโลกใบนี้ มีหลายประเภทด้วยกัน อุปมาดังบัวสี่เหล่า กล่าวคือ 1) อุคฆฏิตัญญู (ปัญญา) เหมือนบัวที่พ้นจากน้ำได้รับแสงก็แบ่งบาน 2) วิปจิตัญญู (วาสนา) เหมือนบัวที่เสมอน้ำ รอวันบานในวันพรุ่งนี้ 3) เนยยะ (บารมี) เหมือนบัวที่จมอยู่ในน้ำ รอวันในวันต่อ ๆ ไป 4) ปทปรมะ (อุปนิสัย) เหมือนบัวที่มีโรค ไม่มีโอกาสขึ้นมาบานได้ เช่น พระองคูลิมาลเถระ ผู้เป็นบุคคลสำคัญในเรื่องการให้โอกาสผู้ที่เคยประพฤติดีผลาผลา ซึ่งท่านได้พบกับพระบรมศาสดา ในช่วงชีวิตที่จิตใจเต็มไปด้วยความหลงลืมสับสนมาสดิ มองไม่เห็นแสงสว่างภายในจิตใจ เมื่อพระบรมศาสดาได้ตรัสตอบกลับไปว่า “องคูลิมาล เราวางอาชญาในสรรพสัตว์ได้แล้ว จึงชื่อว่าหยุดแล้วตลอดกาล ส่วนท่าน ไม่สำรวมใน

สัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น เราจึงเชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านลืมนึกว่ายังไม่หยุด” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้วยพระพุทธดำรัสเพียงเท่านี้ ก็สามารถเปิดประตูแห่งสติปัญญา ความตื่นรู้ภายในจิตใต้สำนึกของโจรองคฺลิมาล ผู้โหดร้าย ได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนับว่าเป็นการประกาศชัยชนะของพระพุทธเจ้า ที่มีเหนือโจรองคฺลิมาล ทำให้พระพุทธศาสนาได้รับความนิยมเลื่อมใสในชมพูทวีปมากยิ่งขึ้น ในที่สุดเมื่อได้พบกับยอดกัลยาณมิตร พระพิชิตมาร ท่านพระองคฺลิมาล ก็สามารถบรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์

ดังนั้น การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนา มิใช่การที่บุคคลจะชำระร่างกายในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แล้วทำให้บริสุทธิ์หมดจดได้ แท้จริงแล้ว ต้องผ่านการหมั่นบำเพ็ญคุณงามความดี คอยชำระจิตใจให้บริสุทธิ์หมดจดจากอาสวะกิเลสทั้งปวง ประพฤติปฏิบัติ ผีภณ อบรมตนเอง ซึ่งจัดเป็นความเสมอภาคสำหรับทุกคน มิได้เลือกชั้นวรรณะ ยากดี มั่งมี จน มหาเศรษฐี หรือแม้กระทั่งบุคคลผู้ที่เคยหลงผิดมาแล้วก็ตาม เพียงให้รู้จักพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตน ให้มีความเห็นที่ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ (คุชฎี สนฺท, 2561) ถึงจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่มีโทษภัย ในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงหลักการทางพระพุทธศาสนาเรื่องการให้ออกาสแก่ผู้อื่น มิได้ยึดติดอยู่กับอดีตหรืออนาคต แต่ให้อยู่กับปัจจุบันอย่างมีสัมมาสติรู้เท่าทัน ดังพระพุทธพจน์ว่า “บุคคลไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่ควรหวังสิ่งที่ยังไม่มาถึง สิ่งใดล่วงไปแล้ว สิ่งนั้นก็พ้นอันละไปแล้ว และสิ่งใดยังไม่มาถึง สิ่งนั้นก็พ้นอันยังไม่มาถึง” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมานี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะค้นคว้าวิจัยในเรื่อง “การวิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองคฺลิมาลเถระ” พร้อมทั้งเหตุผลที่ทำให้ท่านต้องเป็นโจร ตลอดถึงขั้นตอนการประพฤติปฏิบัติ สมถวิปัสสนา พร้อมทั้งหลักธรรมที่ทำให้ท่านบรรลุโลกุตตรธรรม และวิบากกรรมที่ท่านได้รับ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษา ทั้งจะได้นำมาเป็นแบบอย่างอุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติสำหรับบุคคลผู้ที่ต้องการสร้างความเข้าใจตระหนักรู้ในการจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งในบางช่วงเวลาแห่งชีวิตของคนเรานั้น อาจจะเคยกระทำผิดพลาดไปบ้าง แต่เชื่อได้ว่าไม่มีผู้ใดต้องการดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิดพลาด ในเรื่องดังที่กล่าวมาข้างต้น ก็พอจะเป็นแบบอย่างเครื่องเตือนใจได้เป็นอย่างดี ทั้งจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่ต้องการอบรมจิตใจ พัฒนาสติปัญญาของตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าผ่านชีวประวัติของพระองคฺลิมาลเถระ ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นพระอสีติมหาสาวกองค์สุดท้ายในบวรพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาชีวประวัติของพระองคฺลิมาลเถระ
3. เพื่อวิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองคฺลิมาลเถระ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) แล้วรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
2. การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา ปกรณวิเสส หนังสือ เอกสาร อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาด้วยการตีความ แปลความ รวบรวมเรียบเรียง พร้อมทั้งพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น คือ การหลุดพ้นจากกองทุกข์ มุ่งเน้นการเข้าถึงธรรมอันบริสุทธิ์ เข้าใจกฎไตรลักษณ์ (กฎธรรมชาติ) ว่าสังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ และสังขารทั้งปวงเป็นอนัตตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557) มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของสรรพสิ่งในจักรวาลเป็นธรรมดา จนสามารถตรัสรู้ริยสัจ 4 หรือการทำให้แจ้งนิพพาน โดยรวมหมายถึง การสำเร็จมรรค ผล นิพพาน ซึ่งการบรรลุธรรมตามจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนามีอยู่ประการเดียว คือ การบรรลุโลกุตระธรรม มีพระนิพพานเป็นที่สุด แต่เมื่อให้สัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของหลักไตรสิกขาที่มีสมาธิเข้ามาด้วย ฉะนั้น การบรรลุธรรมจึงสามารถแยกออกไปเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับโลกียธรรม 8 ได้แก่ รูปฌาน 4 อรูปฌาน 4 (เจโตวิมุตติ) 2) ระดับโลกุตระธรรม 9 ได้แก่ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 (ปัญญาวิมุตติ)

2. ชีวิตประวัติของพระองค์สิริมาเถระ ในอดีตชาติ ท่านมีอุปนิสัยชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ชอบกินเนื้อมนุษย์เป็นอาหาร และในชาติที่เกิดเป็นควายป่าและเป็นเต่าทะเล ได้ผูกอาฆาตกับมหาชนพันคนไว้ แต่ท่านก็ได้สร้างบุญกุศลบารมีด้วยการถวายทานแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า ได้เกิดร่วมชาติกับพระโพธิสัตว์ ผู้เป็นยอดกัลยาณมิตร ทรงแสดงสัทธรรม ทำให้ท่านได้สมาทานรักษาศีล 5 และในชาติสุดท้ายได้เกิดเป็นโจรองค์สิริมา ต้องมีชีวิตที่ยากลำบากในช่วงแรก ได้รับความอนุเคราะห์จากพระบรมศาสดา จึงทำให้ท่านได้อุปสมบทในบวรพระพุทธศาสนา ในกาลต่อมา ปฏิบัติสมณธรรมจนสามารถบรรลุอรหัตตผล เป็นพระอรหันต์องค์สำคัญในพระพุทธศาสนา

3. วิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองค์สิริมาเถระ เหตุผลสำคัญที่พระองค์สิริมาเถระสามารถบรรลุอรหัตตผลได้นั้น พอจะสรุปได้ว่า มาจากการได้พบกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นสัตบุรุษ ยอดกัลยาณมิตร และห่างไกลจากเหล่าพาลมิตร คนมีฉันทิภูริ จึงเป็นเหตุให้ได้ฟังสัทธรรม จนเกิดความศรัทธา พร้อมทั้งได้โยนิโสมนสิการตลอดจนบรรลุถึงวิมุตติ สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวล กระทำให้แจ้งพระนิพพาน ด้วยการประพฤติปฏิบัติสมณธรรม สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน แบบสมถยานิก พระสมถยานิกบุคคล ใช้หลักสมถะ พิจารณามูลกัมมัฏฐาน ด้วยหลักกายคตาสติ ในอนุสสติ 10 เป็นแนวทางปฏิบัติเบื้องต้น จนสามารถยกจิตสู่การเจริญวิปัสสนาภาวนา พร้อมทั้งมีหลักโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เป็นองค์ธรรมสนับสนุนให้ท่านบรรลุอรหัตตผล ได้อภิญญา 6 และวิโมกข์ 8 เป็นพระอรหันต์ฉัพพัญญู ประเภทพระอรหันต์อุกโตภาควิมุต

อภิปรายผล

1. การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นระบบการศึกษาที่พระบรมศาสดาทรงวางรูปแบบการสอนสรรพสัตว์ โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งถือได้ว่า เป็นสัตว์โลกที่มีความพิเศษ ประเสริฐ ด้วยการพัฒนาระดับจิตใจ สติปัญญา ศีลธรรม และมารยาท (Superego) โดยมีหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักปฏิบัติแต่ละระดับการศึกษา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557) มีศีลเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อยอดไปสู่ระดับสมาธิ และระดับปัญญา ที่สามารถกำจัดอาสวะกิเลสได้ ทำให้เข้าถึงธรรมอันบริสุทธิ์ รู้แจ้งในกฎไตรลักษณ์ ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติ จนสามารถตรัสรู้ริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวล หรือการสำเร็จมรรค ผล นิพพาน กล่าวคือ การบรรลุโลกุตระธรรม 9 ได้แก่ มรรค 4 ผล 4 และนิพพาน 1 ซึ่งการบรรลุธรรมมีความหมายในหลายด้าน แล้วแต่บริบทการให้ความหมาย ดังนี้

1.1 ด้านความหมาย การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การเข้าถึงธรรมอันบริสุทธิ์ เข้าใจกฎไตรลักษณ์ กล่าวคือ กฎแห่งธรรมชาติ การตรัสรู้ริยสัจ 4 การกระทำให้แจ้งพระนิพพาน การหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสกองทุกข์ทั้งมวล รวมความว่าการสำเร็จมรรค ผล และนิพพาน ซึ่งล้วนมีความหมายมุ่งถึงการบรรลุธรรมเหมือนกัน แต่ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน

1.2 ด้านระดับการบรรลุ ซึ่งการบรรลุธรรมนั้น เมื่อมุ่งเอาพระนิพพานอันเป็นแก่นของพระพุทธศาสนา ก็มีอยู่อย่างเดียว คือ โลกุตตรธรรม 9 ได้แก่ มรรค 4 ผล 4 และนิพพาน 1 แต่เมื่อมองไปถึงองค์ประกอบสำคัญตามหลักไตรสิกขา ที่ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ทำให้ระดับการบรรลุมีอยู่ 2 ระดับ คือ

1.2.1 ระดับสมาธิ (ปุถุชน) คือ ฌานสมาบัติ 8 (อัปปนาสมาธิ) ได้แก่ รูปฌาน 4 อรูปฌาน 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) ซึ่งการบรรลุฌานสมาบัติในระดับนี้ได้มีการประพฤติกปฏิบัติกันมาก่อนพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว สามารถเสื่อมถอยได้ เพราะยังจัดเป็นระดับโลกียวิสัย ซึ่งยังไม่สามารถกำจัดอาสวะกิเลสได้หมดสิ้น เพียงแต่ข่มทับกิเลสไว้ได้ด้วยกำลังแห่งองค์ฌานเท่านั้น อุปมาเปรียบเทียบดังการแช่แข็งอาสวะกิเลสไว้ด้วยน้ำแข็งอันเย็น คือ ฌาน จัดเป็นเจโตวิมุตติ

1.2.2 ระดับปัญญา (อริยบุคคล) คือ โลกุตตรธรรม 9 ได้แก่ มรรค 4 ผล 4 และนิพพาน 1 การบรรลุธรรมในระดับนี้ จะไม่สามารถทำให้ตกต่ำไปกว่าเดิมได้อีกแล้ว เพราะจัดเป็นระดับโลกุตวิสัย และเมื่อสามารถบรรลุอรหัตผลได้แล้ว อาสวะกิเลสจะไม่สามารถกลับมากำเริบได้อีก เป็นการดับกิเลสแบบถาวร จัดเป็นปัญญาวิมุตติ (พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, 2558) เพราะหลุดพ้นจากสรรพทุกข์ด้วยปัญญาญาณแบบสมบูรณ์ เดินตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวล สามารถบรรลุพระนิพพาน

1.3 ด้านหลักธรรม ซึ่งมุ่งหมายถึง หลักธรรมที่ช่วยให้สรรพสัตว์สามารถระดับปริมาณของพลังงานด้านลบ ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายดำ คือ อาสวะกิเลสภายในจิตใจด้วยปัญญาของตนเอง ซึ่งทำให้สามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานบวก ที่เป็นธรรมฝ่ายขาว ผูกฝ่ายการกระทำให้แจ้งพระนิพพาน ตรัสรู้ริยสัจ 4 ซึ่งหลักธรรมที่สนับสนุนการบรรลุธรรม รวมอยู่ในหลักโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ได้แก่ สติปัฏฐาน 4 สัมมปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 และอริยมรรค 8 ซึ่ง ครบคลุมหลักไตรสิกขา ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานของผู้ปฏิบัติ

1.4 ด้านคุณธรรม จะพบว่า คุณค่าของคุณธรรมตามหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น มิใช่การเพิ่มพูนกิเลสให้มากขึ้นด้วยวัตถุปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นเพียงเครื่องดำรงชีพเท่านั้น แต่มุ่งถึงการที่บุคคลสามารถทำให้ระดับอาสวะกิเลสลดน้อยถอยลง ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝนอบรมจิตใจ ขัดเกลาสติปัญญาของตนเองให้รู้เท่าทันอำนาจกิเลสตัณหา ซึ่งผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลมีคุณธรรม เรียกว่า “พระอริยบุคคล” ต้องละสังโยชน์ 10 ประการ มีด้วยกัน 4 จำพวก คือ 1) พระโสดาบัน ละสังโยชน์ได้ 3 อย่าง 2) พระสกทาคามี ละสังโยชน์ได้ 3 อย่าง พร้อมทั้งทราคะ โทสะ และโมหะให้เบาบางลง 3) พระอนาคามี ละสังโยชน์ได้ 5 อย่าง และ 4) พระอรหันต์ ละสังโยชน์ได้อย่างเด็ดขาด 10 ประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภักดิ์ หริรักษ์ธำรง พบว่า การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การบรรลุโลกุตตรธรรม 9 ประการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนสถานะของปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยบุคคล และละกิเลสได้ตามกำลังของมรรคนั้น ๆ ลักษณะของการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนานั้น มีความเกี่ยวข้องกับสังโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ ส่วนประเภทหลักธรรมคำสอนเพื่อการประพฤติปฏิบัติ สามารถบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึงเอาโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เป็นหลักปฏิบัติ นำผู้ปฏิบัติไปสู่การบรรลุพระนิพพาน (จุฑาภักดิ์ หริรักษ์ธำรง, 2560)

2. ชีวิตประวัติของพระองค์คุณคณาจารย์ ปัจจัยที่ให้องค์คุณคณาจารย์เป็นโจร และกลับมาบรรลุอรหัตผลได้พอจะสรุปได้ว่า มีเหตุผลสำคัญอยู่ 2 ประการ ก็คือ เรื่องของกรรมในอดีตชาติ และการเลือกคบมิตรในชาติปัจจุบัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้ท่านเป็นโจร เนื่องมาจากอาจารย์ของท่านหลอกจะให้เรียนวิชาวิชฌณมุตตัม ซึ่งมีได้เป็นวิชาตามที่อาจารย์บอกกล่าวแต่ประการใด แท้ที่จริงแล้ว เป็นเพราะว่าอาจารย์ทศปาโมกข์นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มิได้นับถือพระพุทธศาสนา แต่เคารพบูชาพระวิษณุ ซึ่งในชมพูทวีปสมัยพุทธกาล ก็มีลัทธิและศาสนาเกิดขึ้นมากมาย และพระวิษณุ (พระนารายณ์) ก็เป็นหนึ่งในสามเทพเจ้าสูงสุดเรียกว่า “ตรีมูรติ” คือ พระพรหม ผู้สร้าง พระวิษณุ ผู้รักษา และพระศิวะ ผู้ทำลาย ในทัศนะของปรัชญาฮินดู (นิติกร วิชมา, 2563) วิธีการบูชาที่นิยมใน

สมัยนั้น คือ การบูชาเช่นทรงบัง สวดสรรเสริญขอพรตามพระนามหรือฉายาของพระวิชฌนุ ซึ่งบางคัมภีร์บอกไว้ว่ามีถึงพันชื่อ เรียกว่า “วิชฌนุสัทธรรมนาม” ซึ่งก็เหมือนกับการสวดสรรเสริญพระนามของพระบรมศาสดาในพระพุทธศาสนา ทำให้ศาสนาที่อาจารย์ของท่านนับถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากเรื่องวิบากกรรมในอดีตชาติของท่าน ทั้งนี้ เรื่องกรรมและการเลือกคบมิตร ทั้งสองเหตุการณ์นี้มีความสอดคล้องกัน จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ห้องกุลิมาลต้องฆ่าคนตัดนิ้วถึง 1,000 นิ้ว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เรื่องของกรรมในอดีตชาติปางก่อน ท่านเคยเกิดเป็นยักษ์และพระยาปริสสารท ขอบกินเนื้อมนุษย์เป็นอาหาร ซึ่งจัดเป็นอกุศลกรรม ชาติที่เกิดเป็นควายป่าและเตาทะเล ได้ผูกอาฆาตพยาบาทมหาชนพันคนไว้ แต่ก็ได้สั่งสมบุญกุศลบารมีไว้มาก เช่น การถวายทานแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า ได้เกิดร่วมชาติกับพระโพธิสัตว์ผู้เป็นกัลยาณมิตร จึงได้ฟังธรรม สมาทานรักษาศีล 5 (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556)

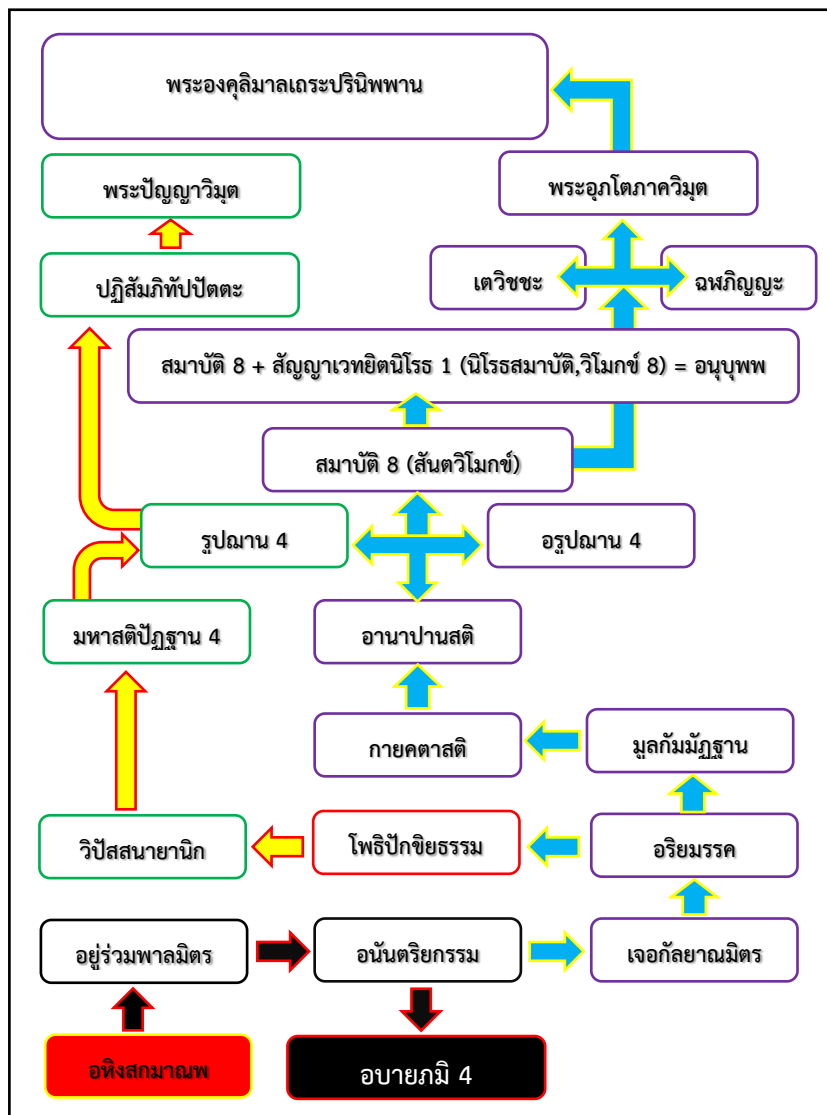
2.2 การเลือกคบมิตร ซึ่งในชาติสุดท้ายท่านได้มาเกิดเป็นโจรองกุลิมาล ซึ่งฆ่าคนตัดอวัยวะถึง 999 คน เพราะหลงเชื่อพวกพาลมิตร มีอาจารย์เป็นต้น (พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์, 2557) เกือบกระทำอนันตริยกรรม เป็นกรรมหนัก แต่กาลต่อมา ได้ฟังพระสัทธรรมจากพระบรมศาสดา ยอดกัลยาณมิตร จนได้ดวงตาเห็นธรรม พร้อมทั้งได้รับการอุปสมบท ในที่สุด ก็สามารถบรรลุอรหัตผล สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ซึ่งการเลือกคบกัลยาณมิตร จัดเป็นวิญญูธรรมมีกัตถะ ประโยชน์ในปัจจุบัน สามารถเห็นผลได้ในชาตินี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเด่น ชิตมาโร (ระวีโรจน์) พบว่า พระองกุลิมาลเถระ เป็นผู้สั่งสมบุญกุศลบารมีไว้ในพระพุทธศาสนา มาแต่อดีตชาติเป็นเวลานาน ได้พบพระปัจเจกพุทธเจ้า และโพธิสัตว์หลายชาติ มีโอกาสได้ฟังธรรมและสมาทานศีล แต่ด้วยวิบากกรรม ทำให้ท่านต้องประสบกับชีวิตที่หักเห จากการที่เป็นคนดี ได้กลายเป็นมหาโจรฆ่าชีวิตมนุษย์กว่า 1,000 คน โดยปราศจากเจตนาที่จะฆ่า เพราะถูกหลอกจากอาจารย์ และศิษย์ร่วมสำนัก แต่เพราะที่ได้พบพระบรมศาสดา ซึ่งเป็นยอดแห่งกัลยาณมิตร ที่ประทานเมตตาสั่งสอนแนะแนวทางในที่สุดได้ออกบวชมีอุปนิสัยที่มีความอดทนสูง ปลีกวิเวก ดำรงตนอยู่ด้วยสัมมาสีติ ไม่ประมาท มีจริยาวัตรเคร่งครัด ปฏิบัติดุจดั่งวัตร 4 ประการ จนท่านได้บรรลุธรรมขั้นสูงสุด คือ พระอรหันต์ จนเป็นคนดีเตือนใจสอนใจให้คนที่เคยหลงผิด กระทำความผิดแล้ว ก็สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลักให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวที่สำคัญ (พระเด่น ชิตมาโร (ระวีโรจน์), 2558)

3. วิเคราะห์การบรรลุธรรมของพระองกุลิมาลเถระ ตอนท่านเป็นโจรองกุลิมาล ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นจำนวนมากนับได้ 999 คน แต่เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธรูป ยอดกัลยาณมิตรก็ได้ดวงตาเห็นธรรม จึงกลับมีจิตใจเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ตั้งอยู่ในหนทางอริยมรรค มุ่งเข้าสู่กระแสพระนิพพาน ครั้นเมื่อได้รับการอุปสมบทแล้ว ก็บำเพ็ญสมณธรรมในพุทธสำนัก ด้วยหลักสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน แบบสมถยานิก ปฏิบัติวิปัสสนา ใช้การฝึกสมาธิเป็นตัวนำ เพื่อบรมจิตให้ตั้งมั่น ซึ่งข้อปฏิบัติที่เหมาะสมกับอุปนิสัยของท่าน คือ การพิจารณามูลกัมมัฏฐาน ข้อปฏิบัติเบื้องต้นของหลักกายคตาสติ และอานาปานสติ อันอยู่ในอนุสสติ 10 หนึ่งในสมถกรรมฐาน 40 อย่าง กาลต่อมาสามารถยถาจิตสู่การเจริญวิปัสสนาภาวนา โดยมีหลักโพธิปักขิยธรรม เป็นองค์ธรรมสนับสนุน ท่านเป็นผู้มีความอดทน ไม่ประมาท ปลีกวิเวก ในเวลาไม่นาน ก็สามารถบรรลุอรหัตผล อยู่จบพรหมจรรย์ เป็นพระอรหันต์ หมดสิ้นกิเลสโดยสิ้นเชิง ถอนต้นหาความทะยานอยากขึ้นได้แม้กระทั่งราก หลุดพ้นด้วยอัปปณิหิตวิโมกข์ หลุดพ้นด้วยไม่ทำความปรารถนา (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2556) ตั้งตนในหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ ทศนีย์ไทรเทพ พบว่า พระองกุลิมาลเถระเคยเกิดเป็นฆาตกรอย่างน้อย 4 ชาติ อกุลิมาลไม่มีสันดานเป็นฆาตกร แม้ฆ่ามนุษย์จำนวนมาก แต่ก็ทำด้วยความจำใจ ไม่ได้กระทำอนันตริยกรรม และภิกษุณีทุสกกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่มีโทษหนัก ที่ห้ามบรรลุมรรค ผลนิพพาน นอกจากนี้ท่านได้สร้างบารมี ถวายทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา มีพระโพธิสัตว์เป็นกัลยาณมิตร ใช้โยนิโสมนสิการในการศึกษา ปฏิบัติธรรมตามหลักไตรสิกขา โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ และภาวนา 2 อย่าง คือ (1) สมถภาวนา (2) วิปัสสนาภาวนา (ศิริกาญจน์ ทศนีย์ไทรเทพ, 2550)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยพบว่า พระองค์สิริมาลเถระ ก่อนจะบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์นั้น ท่านเคยเป็นโจรผู้โหดร้ายนามว่า “องค์สิริมาล” ได้ฆ่าคนถึง 999 คน เพื่อหวังตัดนิ้วมือ ทั้งยังเกือบกระทำความผิดฆาตกรรม อันตรัยกรรม ซึ่งเป็นกรรมหนักในทางพระพุทธศาสนา เพราะเชื่อฟังเหล่าพาลมิตร มุ่งสู่เส้นทางอบายภูมิ 4 แต่ได้มาพบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยอดกัลยาณมิตรเสียก่อน ซึ่งตามตำนานกล่าวว่า ทั้งสองท่านเคยเกิดร่วมชาติกันมาก่อนแล้วแต่อดีตชาติปางก่อน จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนทำให้องค์สิริมาลได้พบกับผู้บอกแสงสว่างทางปัญญา จนได้ดวงตาเห็นธรรม เข้าสู่กระแสริยมรรค หนทางนำไปสู่ความหลุดพ้น ซึ่งถ้าท่านบรรลุนิพพานตั้งแต่ฟังธรรมครั้งนี้ ท่านจะเป็นพระอรหันต์ปฏิสัมภิทูปัตตะ ได้ปฏิสัมภิทา 4 แต่ไม่ได้คุณสมบัติพิเศษ เช่น อภิญญา 5 เป็นต้น เพราะบรรลุนิพพานด้วยปัญญาล้วน ๆ เป็นพระอรหันต์ปัญญาวิมุตติหลังจากนั้น พระองค์สิริมาลได้รับการอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา แล้วบำเพ็ญเพียร ปฏิบัติสมณธรรมด้วยสมณวิปัสสนากัมมัฏฐาน แบบสมถยานิก พิจารณามูลกัมมัฏฐาน เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น ตามหลักกายคตาสติ ในอนุสสติ 10 ในสมถกัมมัฏฐาน 40 สามารถยกจิตสู่การเจริญวิปัสสนาภาวนาได้ในที่สุด สามารถบรรลุนิพพาน ได้อภิญญา 6 เป็นพระอรหันต์ฉฬภิญโญประเภทพระอรหันต์อุกโตภาควิมุต จึงสรุปงานวิจัยจากวัตถุดิบประสงค์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การออกแสวงหาความรู้จนถึงปรินิพพานของพระองค์สิริมาลเถระ ตามวัตถุดิบประสงค์การวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า สามารถมองได้เป็นสามมิติ กล่าวคือ มิติที่หนึ่ง (ในเบื้องต้น) ท่านเคยหลงผิดฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นจำนวนมาก เพราะวิบากกรรมเก่า และหลงเชื่อพาลมิตร ผู้บอกทางสู่อบายภูมิ 4 (นรก) มิติที่สอง (ในท่ามกลาง) ท่านได้รับคำแนะนำสั่งสอนจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยอดกัลยาณมิตร ชี้แสงสว่างแห่งปัญญา บอกทางสวรรค์ (ศีล) ตั้งตนอยู่ในอริยมรรค ได้ดวงตาเห็นธรรม (โสดาบัน) บรรลุโลกุตระธรรม และมิติที่สาม (ในที่สุด) ท่านยังลงสู่อริยมรรค (นิพพาน) หนทางหลุดพ้นจากความทุกข์ สามารถบรรลุธรรมขั้นสูงสุด เป็นพระอรหันต์ฉฬภิญโญ สิ้นสุดการเวียนว่ายตายเกิด หมดยุติแห่งสังขารโดยสิ้นเชิง ทำให้ท่านกลับมาเป็นคนดีของสังคมได้อีกครั้ง ทั้งนี้ ในอริยมรรค 8 ข้อนั้น ในข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 7 เป็นบาทฐานเพื่อให้เกิดสมาธิของฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งแตกต่างจากการเกิดสมาธิในฝ่ายสมถกัมมัฏฐาน ที่อาศัยกัมมัฏฐาน 40 อย่าง เพื่อให้เกิดสมาธิ และองค์ธรรมที่เหลือ ตั้งแต่ข้อ 1 ถึงข้อ 6 ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาอาชีวะ สัมมากัมมันตะ สัมมาวาจา และสัมมาวายามะ จัดเป็นองค์ธรรมคอยสนับสนุนส่งเสริมสัมมาสติ และสัมมาสมาธิให้เจริญยิ่งขึ้นแก่กุสตรูปปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อให้เกิดสัมมาปัญญาและสัมมาวิมุตติเป็นลำดับกันไป และสามารถจัดตามคุณลักษณะการประพฤติของบัณฑิต ได้ดังนี้ 1) คិតติ คือ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ 2) พุตติ คือ สัมมาวาจา และ 3) ทำติ คือ สัมมาอาชีวะ สัมมากัมมันตะ และสัมมาวายามะ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) ด้านความรุนแรง ควรป้องกันการก่อเหตุร้ายแรงในสังคม ด้วยการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพของการอยู่ร่วมกันในสังคมส่วนรวม ลด ละ เลิกการใช้ความรุนแรง 2) ด้านจริยธรรม ควรปลูกฝังคุณธรรมเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเอื้ออารีให้แก่ประชาชนในชาติ เพื่อให้ตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่จะตามมา เมื่อเกิดเหตุร้ายแรงขึ้นมาในสังคมส่วนรวม 3) ด้านการศึกษา ควรให้การศึกษากับประชาชนทุกชนชั้น ให้เข้าถึงธรรมธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ไม่ควรอิจฉาริษยากันในหมู่คณะ 4) ด้านสิทธิมนุษยชน ควรป้องกันไม่ให้ใช้ความรุนแรง กดขี่ผู้อื่น สร้างความตระหนักรู้ในสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิต เพื่อการใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและอุ่นใจ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) การสร้างระบบสังคม ด้วยการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในการลด ละ เลิกการใช้ความรุนแรงเชิงพุทธ 2) ควรสร้างระบบจริยธรรม โดยการศึกษาคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้เพื่อลดความรุนแรงในสังคมปัจจุบัน 3) ศึกษาคุณค่าในสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตเชิงพุทธด้วยการพัฒนาสติ ตามแนวสติปัฏฐาน 4

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาภักดิ์ หริรักษ์ธารง. (2560). รูปแบบการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดุษฎี สุนทร. (2561). ศึกษาการบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระมหากัจจายนเถระ. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิติกร วิชума. (2563). การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเด่น ขิตมาโร (ระวีโรจน์). (2558). ศึกษาการบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระองค์กุลีมาลเถระ. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2556). คลังธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย. (2558). พระอรหันต์ปัญญาวิมุต ต้องอาศัยฉันทสมาบัติในการบรรลุธรรมหรือไม่. วารสารธรรมธารา, 1(1), 159-184.
- พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์. (2557). พระไตรปิฎกร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). พระไตรปิฎกภาษาไทย อรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศิริกาญจน์ ทศนีย์ไตรเทพ. (2550). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชาตกรกับการบรรลุเป็นพระอรหันต์ ศึกษาเฉพาะ พระองค์คุณคุณลักษณะ. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 43). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

การสร้างชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*
CREATION OF TEACHING KITS TO DEVELOP THAI LISTENING SKILLS
FOR FIRST YEAR UNDERGRADUATE STUDENTS FACULTY OF EDUCATION,
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

นิตาริน จุลวรรณ*

Nidarin Junlawan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Songkhla Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author Email: nidarin.ju@skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อน และหลังการใช้ชุดการสอน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ The One-Group Pretest - Posttest Design ทดสอบก่อนและหลังเรียนจากนั้นเปรียบเทียบความแตกต่างโดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และนำมาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มประชากรในงานวิจัยนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 6 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน รวม 180 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 5 กลุ่ม กำหนดระยะเวลาศึกษาวิจัยในภาคเรียนที่ 2/2563 ผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบประจำชุดการสอนทุกชุดรวมกันกับคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ย 79.31/81.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ด้านความสามารถการฟังของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความสามารถในการฟัง, ชุดฝึกการฟัง, นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

* Received May 7, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted June 5, 2023

Abstracts

This article aims to create a teaching package for developing listening skills for first-year students at the Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University. to find the effectiveness of the teaching set created by the researcher According to the standard 75/75 to compare the achievement of learning Thai language first. and after using the tutorial and to study student satisfaction towards the teaching package created by the researcher. The researcher used the experimental design of The One-Group Pretest – Posttest Design. Test before and after study, then compare the differences by analyzing basic statistics. and to compare the total mean scores using the mean and standard deviation The population in this research was first-year students, Faculty of Education, who did not enroll in the Thai language for communication course, subject code EDLA004, semester 2/2020, 6 groups of 30 people, each group totaling 180 people. In this research He is a first-year undergraduate student at the Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University 5 groups who registered for the Thai Language for Communication course, subject code EDLA004, semester 2/2020, were assigned a period of study and research in semester 2/2020. Combined with the average score obtained from taking the academic achievement test, the average was 79.31/81.61, which was higher than the standard. Listening ability of first year students, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University There was a statistical significance at the .01 level and the students' satisfaction towards learning by using the teaching package to develop listening skills. For first-year students, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University Overall, it was at a high level.

Keywords: Ability to Listen, Listening Practice, Thai Language Students

บทนำ

การติดต่อสื่อสารของมนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะทางภาษา 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ทักษะการรับสารและส่งสาร ทักษะการรับสาร ได้แก่ การฟังและการอ่าน ทักษะการส่งสาร ได้แก่ การพูดและการเขียน ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะมีความสำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (วินัย จันทรพริ้ม และจรรยา หนูดีด, 2557) รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้ถูกต้องตามหลักวิชาภาษาไทยนั้นจึงนับว่าเป็น “หัวใจ” ของภาษาไทยซึ่งมีความสำคัญมากที่จะช่วยทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ การฟังถือเป็นทักษะในการรับสารที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะการฟังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งสมข้อมูล เป็นการแสวงหาความรู้ ช่วยให้ทันต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของสังคมและโลก (อัญชลี อภัยประปักษ์, 2551) ทักษะการฟังเป็นทักษะหนึ่งในการเรียนภาษาไทย และเป็นทักษะแรกซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ ในชีวิตประจำวันต้องอาศัยทักษะการฟังเพื่อให้เกิดการรับรู้ และนำไปสู่ความเข้าใจ ผู้ที่ได้ฟังมากย่อมมีความรอบรู้มาก ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องใช้ ทักษะการฟังมากที่สุด เพราะการฟังเป็นทักษะเบื้องต้นที่จะเป็นพื้นฐานในการใช้ทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ ต่อไป (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ, 2555)

“ทักษะการฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญมากทักษะหนึ่ง ทั้งนี้เพราะได้มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งทำให้นักบุคคลฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ต้องใช้ทักษะการฟังเป็นอันมาก ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝน และการแนะแนวในด้านการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสม

นักเรียนก็จะมีความสามารถ ในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับประโยชน์เต็มที่จากการฟัง หากนักเรียนขาด การฝึกฝนทักษะการฟังแล้ว นักเรียนก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังเท่าที่ควร และอาจเกิดผลร้ายกับนักเรียน ได้” (กมลทิพย์ สมบูรณ์พงษ์ และคณะ, 2560) สรุปได้ว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญ และใช้มากที่สุด ในชีวิตประจำวันของคนเรา การฟังมีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษา เพราะเป็นรากฐานในการเรียนรู้ และเข้าใจ ภาษาได้ดี จนสามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิเศษ ขาญประโคน, 2550) ดังนั้น จึงได้มีการ กำหนดจุดประสงค์ของการสอนฟังไว้อย่างชัดเจน ทั้งในระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ในส่วนของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้กำหนดการสอนทักษะการฟังไว้ในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 นักศึกษาจะได้เรียนวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ซึ่งการฟังใน ระดับอุดมศึกษานี้ ผู้เรียนควรมี ความสามารถด้านทักษะการฟังในระดับที่สูงขึ้น อาทิ ฟังเพื่อตีความ และฟัง อย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น

จากการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยสังเกต พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการฟัง เป็นต้น ว่า ฟังไม่เข้าใจ ฟังไม่รู้เรื่อง แม้เป็นเรื่องง่าย ผู้เรียนต้องซักถาม และให้ผู้สอนอธิบายซ้ำ บางครั้งผู้เรียนฟังข้อความ พอรู้เรื่อง แต่จับประเด็นไม่ได้ สรุปความไม่เป็น ไม่เข้าใจความหมายของคำ สำนวน และเนื้อเรื่อง จึงเป็น หน้าที่ ของผู้สอนจึงจำเป็นต้องช่วยแก้ข้อบกพร่องในการฟัง ให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการ และวิธีการฟังที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอย่างฉลาด และมีคุณภาพต่อไป โดย นักศึกษาที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนชุดนี้จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และใช้เป็นแนวทางสำหรับการเรียน ในรายวิชาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อน และหลังการใช้ชุดการสอน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน คือ กลุ่มวิชาเอก ภาษาไทย, กลุ่มวิชาเอกอังกฤษ, กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์ A, กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ B, กลุ่มวิชาการศึกษาปฐมวัย และกลุ่มวิชาเอกพลศึกษา โดยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 5 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน คือ กลุ่มวิชาเอกการศึกษาพิเศษ - ภาษาไทย, กลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป A, กลุ่มวิชาเอก วิทยาศาสตร์ทั่วไป B, กลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาเขตสตูล และกลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาเขตสงขลา จำนวน 150 คน

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) โดยเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารประกอบการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หนังสืออ่านประกอบ และแนวการเรียนการสอนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกเนื้อหาของเรื่องที่เหมาะสมกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อใช้สำหรับสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง

ฉบับที่ 1 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการพูดจากเรื่องที่ฟัง จำนวน 1 เรื่อง

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เรื่อง สร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง เป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยใช้สูตร (Index of Congruence)

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอน

1.2 ศึกษาเอกสารประกอบการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หนังสืออ่านประกอบ และแนวการเรียนการสอนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกเนื้อหาของเรื่องที่เหมาะสมกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อใช้สำหรับสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง

1.3 สร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาในการสอน 16 ชั่วโมง ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับนักศึกษา ใบกิจกรรม และแบบทดสอบระหว่างเรียน

1.4 นำชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อตรวจสอบหาคุณภาพความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม ความสอดคล้องของแบบทดสอบ และความสอดคล้องของการใช้ภาษา

1.5 นำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน คือ กลุ่มวิชาเอกภาษาไทย, กลุ่มวิชาเอกอังกฤษ, กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์ A, กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ B, กลุ่มวิชาการศึกษาปฐมวัย และกลุ่มวิชาเอกพลศึกษา โดยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 180 คน ตามขั้นตอนการทดสอบหาประสิทธิภาพชุดการสอน และหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังกับนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง โดยการสุดการสุดที่ปรับปรุงแล้วในขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาเอกการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย, กลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป A, กลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป B, กลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาเขตสตูล และกลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาเขตสงขลา จำนวน 150 คน นำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 โดยใช้สูตร E_1/E_2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฟังก่อนเรียน (Pre - test) และหลังเรียน (Post-test) เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันแบ่งเป็น 2 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบแบบปรนัยวัดความสามารถด้านการฟังชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน โดยวัดความสามารถทักษะการฟัง โดยวัดทักษะการจับใจความและการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบปฏิบัติการพูด โดยวัดความสามารถด้านการพูดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังจากเรื่องที่กำหนด

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังใน 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบของชุดการสอน ด้านเนื้อหาของชุดการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาหลักการ รูปแบบ เกณฑ์ และวิธีสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ The One-Group Pretest – Posttest Design (มาเรียม นิลพันธุ์, 2548) สำหรับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง ตามขั้นตอนที่เตรียมการสอน ดังนี้

1. ก่อนการทดลองสอน ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ฉบับที่ 2 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการพูด จำนวน 1 เรื่อง 10 คะแนน ตรวจและให้คะแนน

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง โดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ โดยการสนทนาซักถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมการฟัง โดยการแจ้งจุดประสงค์และอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องที่ฟังให้นักเรียนนั่งสมาธิ และทบทวนมารยาทการฟัง

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ ให้นักศึกษาฟังเรื่องจากสื่อที่ครูสร้างขึ้น เสร็จแล้วให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้แนะนำการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินค่า โดยการตรวจสอบผลงาน แก้ไขข้อผิดพลาด

3. หลังทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการฟังหลังเรียนเป็นข้อสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน ตรวจและให้คะแนน

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา EDLA004 ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 5 กลุ่ม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และนำมาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบวัดทักษะการฟังก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test รวมทั้งวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถามวัดความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ใช้ S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนนักเรียน

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน หลังใช้ชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังโดยใช้สูตร T - test (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}, df = n-1$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
D	แทน	ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่ยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟัง ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 โดยใช้สูตร E_1/E_2 ของ (ชัยยงค์ พงษ์มาศ, 2550) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการวัดระหว่างเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มจากการวัดระหว่างเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{B}}{N} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลหลังสอบ
B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. การสร้างชุดการสอนผู้วิจัยได้สร้างชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังจากเรื่องเล่า ผูกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วยจำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 2 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ผูกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วยจำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 3 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังจากโฆษณา ผูกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วยจำนวน 10 ข้อ

2. การหาคุณภาพชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมด้านต่าง ๆ ด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ หาคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ดังนั้น ชุดการสอนมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อความ	ความคิดเห็น			$\bar{X}$	S.D	การแปล ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. ด้านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอน						
1.1 สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจเนื้อหา	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
1.2 บอกรายละเอียดของเนื้อหาได้ชัดเจน	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา						
2.1 เนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
2.2 เนื้อหามีความละเอียดครบถ้วน	5	4	4	4.33	0.574	มาก
2.3 เนื้อหาเหมาะสมกับวัยนักศึกษา	3	5	4	4.33	0.574	มาก
2.4 เนื้อหาเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4	5	4	4.33	0.574	มาก
3. ด้านกิจกรรม						
3.1 กิจกรรมมีความยากง่ายพอเหมาะ	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
3.2 กิจกรรมเหมาะสมกับเวลา	4	5	4	4.33	0.574	มาก
3.3 ช่วยส่งเสริมทักษะการฟัง	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
4. ด้านแบบทดสอบ						
4.1 แบบทดสอบมีความยากง่ายพอเหมาะ	5	5	5	5	1.42	มากที่สุด
4.2 แบบทดสอบเหมาะสมกับนักศึกษา	5	5	5	5	1.42	มากที่สุด
4.3 แบบทดสอบสอดคล้องกับเนื้อหาและผลการ เรียนรู้ที่คาดหวัง	4	5	4	4.33	0.574	มาก
5. ด้านภาษา						
5.1 ความเหมาะสมของขนาดอักษร	5	5	5	5	1.42	มากที่สุด
5.2 การใช้คำและสื่อความหมาย	4	4	5	4.33	0.574	มาก
5.3 ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4	5	4	4.33	0.574	มาก
5.4 ภาษาเข้าใจง่ายเหมาะกับวัย	5	4	5	4.66	0.574	มากที่สุด
เฉลี่ย				4.53	0.55	มากที่สุด

3. การหาประสิทธิภาพชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75

การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้น โดยนำไปทดลองกับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาทำแบบทดสอบประจำชุดการสอนแต่ละชุดรวมกันได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75 ที่กำหนด ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_2) ของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ทำแบบทดสอบประจำชุดการสอนแต่ละชุดรวมกันได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75 ที่กำหนด เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ได้จากการทำแบบทดสอบทุกชุดการสอนรวมกันกับคะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเท่ากับ $79.31/81.61$ ((E_1/E_2) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทย สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่า (t-test) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ของกลุ่มตัวอย่างแสดงว่าความสามารถการฟังของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 145 คน ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนความพึงพอใจแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้ ด้านรูปแบบชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$) ด้านเนื้อหาของชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 4 ประเด็น และสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างชุดการสอนพัฒนาทักษะการฟังสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ชุดการสอนเพื่อช่วยพัฒนาทักษะการฟังโดยผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังจากเรื่องเล่า ฝึกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วย

ชุดที่ 2 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ฝึกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วย

ชุดที่ 3 ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังจากโฆษณา ฝึกทักษะการฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง มีมารยาทในการฟัง และแบบทดสอบประจำหน่วย

2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 พบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ $79.31/81.61$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้ นับว่ามีประสิทธิภาพ

สามารถนำไปใช้ฝึกทักษะการฟัง และใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน ชุดกิจกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 อย่าง (ชัยยงค์ พงษ์มาศ, 2550) คือ

2.1 เนื้อหาหรือมโนทัศน์ที่ต้องการให้นักเรียนศึกษา (Concept Focus) ชุดกิจกรรมชุดหนึ่งควร จะเน้นให้นักเรียนศึกษาเพียงมโนทัศน์หลักเรื่องเดียว

2.2 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behaviorally Stated Objective) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ ชุดกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เป็นข้อความระบุถึงพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากการ เรียนรู้ ควรระบุชัดเจนให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเพราะวัตถุประสงค์นี้เป็นแนวทางในการทำกิจกรรมเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์

2.3 มีกิจกรรมให้เลือกหลาย ๆ อย่าง (Multiple active Methodologies) คือ รายละเอียดของ กิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น ทำงานกลุ่ม ทำการทดลองหรือใช้สื่อการเรียนชนิดต่าง ๆ การที่มี กิจกรรมให้นักเรียนเลือกปฏิบัติหลาย ๆ อย่าง มาจากความเชื่อที่ว่าไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่งจะเหมาะสมที่สุดกับนักเรียน

2.4 วัสดุประกอบการเรียน (Diversified Learning Resources) จากกิจกรรมให้เลือกหลายทาง นั้นจำเป็นต้องมีวัสดุประกอบการเรียนหลาย ๆ อย่าง เช่น แผนภูมิรูปภาพ หุ่นจำลอง เทปบันทึกเสียง เป็นต้น วัสดุหรือสื่อการเรียนเป็นแหล่งที่จะช่วยให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดการเรียนรู้ในมโนทัศน์ที่กำหนด

2.5 แบบทดสอบ (Evaluation Instrument) ในการประเมินผลดูว่านักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ใน การเรียนรู้จากการสอนมากน้อยเพียงใด

2.6 กิจกรรมสำรวจหรือกิจกรรมเพิ่มเติม (Breadth And Depth Activities) หลังจากทีเรียน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว อาจท กิจกรรมที่เสนอแนะเพิ่มเติมตามความสนใจ

2.7 คำชี้แจงวิธีใช้ชุดกิจกรรม (Instruction) เนื่องจากชุดกิจกรรมที่ผลิตขึ้นเพื่อให้นักเรียนเรียน ด้วยตนเอง คำชี้แจงวิธีใช้ชุดกิจกรรมจึงจำเป็นต้องบอกรายละเอียดของวิธีการใช้ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนสามารถ เข้าใจและเรียนได้ด้วยตนเอง

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อน และหลังการใช้ชุดการสอน พบว่า ความสามารถการฟังของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ชุดฝึกการสอนดังกล่าวมีกิจกรรมที่มีความ หลากหลาย มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และไม่ยากจนเกินไปซึ่งเหมาะกับระดับของนักศึกษาจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนด้านการฟังสูงขึ้น โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาการสอนทักษะการฟัง ภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 (วิศรุต สุวรรณวิเวก, 2544) ผลการวิจัย พบว่า หลังการสอนทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนา ทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการสอนและการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การพัฒนา ทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่ มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยวิชาภาษาไทยอย่างมี นัยสำคัญ

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลปรากฏว่านักศึกษา มีความ พึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้

4.1 ด้านรูปแบบของชุดการสอน มีรูปภาพประกอบที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง

4.2 ด้านเนื้อหา มีเนื้อหาที่หลากหลาย และเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษา

4.3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังมีประโยชน์กับนักศึกษาใน ด้านต่าง ๆ อาทิ การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคม การดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด เป็นต้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างชุดสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ดังนั้นชุดการสอนมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบประจำชุดการสอนทุกชุดรวมกันกับคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ย 79.31/81.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่ตั้งไว้ 3) ความสามารถในการฟังของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนความพึงพอใจแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้ ด้านรูปแบบชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$) ด้านเนื้อหาของชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการสอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) จากสรุปผลการวิจัยควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการฟังสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นระดับชั้นแรกเริ่มในการเรียนรู้โดยบูรณาการกับทักษะการอ่าน การดู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังกับวิธีสอนแบบ อื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้รอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ สมบุรณ์พงษ์ และคณะ. (2560). “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการฟัง”. ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. สงขลา: บรรณการพิมพ์.
- จิรวรรณ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2555). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชัยยงค์ พงษ์มาศ. (2550). “แนวคิดเกี่ยวกับชุดการเรียนการสอน”. ใน การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. นนทบุรี: บริษัท ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ จำกัด.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2548). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วินัย จันทรพริ้ม และจริยา หนูดี. (2557). “การพัฒนาทักษะการพูด”. ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: บรรณการพิมพ์.
- วิศรุต สุวรรณวิเวก. (2544). การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาการสอนทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิเศษ ขาญประโคน. (2550). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- อัญชลี อภัยประภักษ์. (2551). “การพูด”. ใน การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*

GUIDELINE FOR CREATIVE TOURISM MANAGEMENT BASE ON SOCIAL CAPITAL AND CULTURAL CAPITAL IN KOH KRET COMMUNITY, NONGTHABURI PROVINCE

เบญจรงค์ พันสะอาด*

Banjarong Phuensa-ard

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

*Corresponding author E-mail: benphuen.ns4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดและข้อมูลด้านทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 30 คน ใช้รูปแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด ประกอบด้วย เครือข่ายของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเกาะเกร็ดที่ทำงานประสานความร่วมมือกันด้านการท่องเที่ยวในชุมชนและการพัฒนาชุมชน และมี 3 วัฒนธรรมของเกาะเกร็ด คือ วัฒนธรรมมอญ มีอาชีพดั้งเดิมคือการทำเครื่องปั้นดินเผาอมอญ ด้านอาหารมีการสืบทอดการทำข้าวแช่มอญ ด้านประเพณี เช่น การแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หางหงส์ เป็นจุดเด่น วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ มีอาชีพด้านการเกษตรสวนผลไม้ และด้านอาหารมีการทำทอดมันหน่อกล้วยและขนมไทยโบราณ ด้านประเพณี คือ ตักบาตรดอกไม้ (ซ้อนรูป) เป็นจุดเด่น และวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมมีการทำผ้าบาติก การทำอาหารและขนมแบบชาวมุสลิม เช่น ซาละมัน ก๋วยเตี๋ยวแกง ข้าวหมกไก่ ขนมบะดิน ขนมกุหลาบจามูเป็นจุดเด่น 2) ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด 5 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ 2.1) รูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญ 2.2) รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณ 2.3) รูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพ 2.4) รูปแบบเรียนรู้การทำผ้าบาติกทำอาหารและขนมมุสลิม 2.5) รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม, ชุมชนเกาะเกร็ด

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the social capital and cultural capital of Koh Kret community, Nonthaburi province and 2) to propose a guideline for creative tourism management based on social capital and cultural capital of Koh Kret community, Nonthaburi province with the use of qualitative research. The sample group was people involved in tourism

* Received May 7, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 27, 2023

management of Koh Kret and Key informant about social capital and cultural capital, total 30 people, whereas interview form and focus group were used. 1) The results of the research social capital and cultural capital of Koh Kret consist is a network of various groups in Koh Kret community that work together to coordinate tourism in the community and community development. The cultural capitals of Koh Kret are Mon culture; the traditional occupation is making Mon pottery. In terms of food, Khao Chae Mon cooking has been inherited as well as Khao Chae parade, Sweet Drinks parade and Hang Hong parade which are highlights in term of tradition; Thai Buddhist culture; the Buddhists have career in fruit orchards agriculture. As for the food aspect, there are fried coconut shoots and traditional Thai desserts. The tradition aspect is the tradition of offering alms to flowers as the highlight and Thai Muslim culture; the highlight activities are batik cloth making, Muslim food and desserts cooking such as Salaman, Curry Noodles, Chicken Biryani, Khanom Badin and Jamu Jamu dessert. 2) The results of the presentation of a creative tourism management guideline for Koh Kret, the research found that there are 5 patterns of creative tourism activities, namely 2.1) Mon pottery route pattern; 2.2) Traditional Thai dessert learning activity pattern; 2.3) Health promotion route pattern; 2.4) Batik cloth and Muslim food and desserts learning activity pattern and 2.5) Rivers of three cultures learning activity pattern.

Keywords: Creative Tourism Management, Social Capital and Cultural Capital, Koh Kret Community

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีกระแสของการท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสของการพัฒนาของโลก โดยมีแนวคิดที่ว่านักท่องเที่ยวในยุคใหม่ไม่ได้เดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ของการเสพความสุขจากการบริการหรือแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางเพื่อ ศึกษาหาความรู้ การเรียนรู้และการเข้าใจถึงความแตกต่างกันของสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวทางเลือกใหม่นี้มีผลทำให้รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวหรือการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่จะไปหรือการเลือกปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนของทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวตามมา โดยเป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในทางเลือกใหม่ คือ นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินหรือความสุขทางจิตใจแล้วนั้น ยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจกันในสังคมของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงเกาะเกี่ยวคนในสังคมเดียวกันและต่างสังคมยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และยังเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2560)

ปัจจุบันสภาพการณ์ด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยมีการคำนึงถึงการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมที่มีส่วนเชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2562) โดยมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในชุมชน เน้นให้เกิดความยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยว และประเทศไทยถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง มีความปลอดภัยมากขึ้น ทำให้เพิ่มความนิยมหรือสามารถพัฒนา

ให้เติบโตได้ (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในประเทศไทยมีมากมายทั้งในชุมชนต่าง ๆ จังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาก คือ เกาะเกร็ด ที่มีชุมชนต่าง ๆ มีสถานที่สำคัญและอัตลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง จากการศึกษาวิจัยเรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ คนไทยเชื้อสายมอญ และคนไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน และส่งผลให้เกิดมิติใหม่ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด (จิราณี พันมูล และประพันธ์ โพธิ์พลพรหม, 2563) สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องพึ่งพาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม คือ การรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของคนในสังคมเพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ผู้มีความรู้ สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ รวมไปถึงทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ที่ครอบคลุมถึงประเพณี ความเป็นอยู่ อาชีพ วิถีชีวิตวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี, 2559) โดยจะต้องนำเอาความคิดเชิงสร้างสรรค์มาผสมผสานกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรม (ประภัสสร วรธนะภูติ และคณะ, 2566) เช่น กิจกรรมการปั่นเครื่องปั้นดินเผา กิจกรรมการทำขนมไทย กิจกรรมการทำผ้าบาติก การนวดไทย สมุนไพรราชางแดง เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจแก่ผู้มาเยือนในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถนำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ปรับประยุกต์และให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่มีในชุมชนโดยได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชนและระบบเศรษฐกิจที่มีทิศทางที่ดีขึ้นหากมีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด และยังตอบโจทย์นโยบายกรอบวิจัยตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2565) เป้าประสงค์ O4 Smart Tourism (การท่องเที่ยวอัจฉริยะ) ตัวชี้วัดเป้าหมาย KR 4.3 ชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบของการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการศึกษางานวิจัย ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยที่ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจนในด้านทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยอาศัยวิธีการเข้าสู่ชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นคนที่อาศัยและเกิดใน เกาะเกร็ด 2) เป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากกว่า 5 ปี 3) เป็นสมาชิกกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดมากกว่า 5 ปี และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแทนของประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนเกาะเกร็ด

จำนวน 7 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส จำนวน 1 คน เจ้าอาวาสวัดปรมย์ยิกาวาส จำนวน 1 คน ผู้นำศาสนาอิสลามในชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 2 คน ประชาชนในชุมชนหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ในเชิงลึกด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 9 คน รวมทั้งหมด 30 คน 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 8 คน กลุ่มทำผ้าบาติก จำนวน 8 คน กลุ่มทำขนมไทยจำนวน 8 คน กลุ่มนวดไทยเพื่อสุขภาพ จำนวน 8 คน กลุ่มชา琅แตง จำนวน 8 คน

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อสอบถามประเด็นปัญหาที่สนใจศึกษาแบบเจาะลึกในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Question) ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้ 1.1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 1.2) กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 1.3) สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิด (Open-end Questions) 1.4) ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์หลังการทดลองใช้ให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจริง แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกาะเกร็ด ส่วนที่ 3 บริบทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ด ส่วนที่ 4 ทิศทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกาะเกร็ด ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งจะใช้เทคนิคการสนทนาแบบสภากาแฟ (World Café) และร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเกาะเกร็ด การออกแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ร่วมกันทั้งหมด 5 กลุ่ม โดยสนทนากลุ่มแยกเป็นกลุ่ม ๆ แบบเจาะจง คือ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มทำผ้าบาติก กลุ่มขนมไทย กลุ่มนวดไทยเพื่อสุขภาพ กลุ่มชา琅แตง จำนวนกลุ่มละ 7 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 2 เครื่องมือ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการรวบรวมวิธีการใช้ทฤษฎี (Theory) วิธีการ (Methods) และข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical material) ที่เข้าซ้กันเพื่อจะขจัดจุดด้อย หรือความลำเอียงภายในและปัญหาที่เกิดจากการใช้วิธีการอย่างเดียวและการใช้ทฤษฎีเดียวในการศึกษาโดยการ Multiple Investigator Triangulation 2) การตรวจสอบเครื่องมือของการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง นำมาปรับปรุงและแก้ไขแนวคำถามในการสนทนากลุ่มและหลังการทดลองใช้ให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นผู้รู้ด้านทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมของชุมชนเกาะเกร็ด ส่วนการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ ชุมชนเกาะเกร็ดโดยจะนัดหมายวันเวลาสถานที่กับกลุ่มต่าง ๆ และมีวิธีการสนทนากลุ่มแบบสภากาแฟ (World Café) ที่จะสามารถดึงข้อมูลสำคัญรวมทั้งให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้เสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระจากแนวคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมไปและเสนอความคิดเห็นครบทุกคนจึงเกิดการมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มกันทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกแยะแจกแจงการจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และตามคำถามจากการสัมภาษณ์ มาจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อการวิเคราะห์ โดยแยกแยะประเด็นหรือส่วนย่อยต่าง ๆ จากนั้นพิจารณาหาประเด็นหรือส่วนย่อยที่คล้ายคลึงกัน นำมารวมกันหรือจัดเป็นหมวดหมู่แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ข้อมูลจนได้ข้อมูลกลุ่มเดียวกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษา เพื่อใช้อธิบายเรื่อง ทิศทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ตามที่ได้ศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การนำข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มต่าง ๆ มาเรียบเรียงเพื่อการวางแผนการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ให้กลุ่มต่าง ๆ มีการนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตนเอง การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตนเอง และการมีส่วนร่วม ต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวตามรูปแบบทฤษฎีที่ได้ศึกษามาและการประยุกต์กิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด จนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

การศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีผลการวิจัย พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ด มีทุนทางสังคมเป็นเครือข่าย (Network) คือ การสร้างเครือข่ายในชุมชนของเกาะเกร็ด มีหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ได้รับการรับรองจากองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการประสานงานและเครือข่ายการดำเนินเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด กลุ่มนวดแผนไทยและสมุนไพร กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มอาชีพทำขนมไทย กลุ่มชาวดงแดง กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และกลุ่มที่เป็นฝ่ายสนับสนุนในการทำงานด้านการท่องเที่ยวและการบริการในเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเกาะเกร็ด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด กลุ่มออมทรัพย์ปากเกร็ด อีกทั้ง มีเครือข่ายด้านทรัพยากรการเกษตรในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรแปรรูปมะม่วงแช่อิ่ม กลุ่มชุมชนเพาะเห็ดนางฟ้า ซึ่งทุกกลุ่มทั้งหมดนี้มีการติดต่อประสานงานกันและมีการบริหารจัดการส่วนตำบลเกาะเกร็ดเป็นหน่วยงานกลางในการทำงานร่วมกันกับชุมชนและด้านทุนทางวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดมีสามวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมชาวมอญ มีอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้านอาหารของชาวมอญมีการสืบทอดการทำข้าวแช่มอญ และมีประเพณีที่สำคัญ คือ การแห่น้ำหวาน ในช่วงเดือนห้าหลังสงกรานต์ การแห่ข้าวแช่ ในช่วงเดือนเข้าพรรษา การแห่ธงตะขาบหางหงส์ ในช่วงเดือนห้าในเทศกาลสงกรานต์ โดยประเพณีวัฒนธรรมนี้ยังคงสืบทอดต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ด้านการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญคือการนุ่งผ้าถุงแบบมอญ ห่มสไบมอญ ที่เน้นสีสันสดใสสวยงาม โดยนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ในงานประเพณีหรือเทศกาลสำคัญของชาวมอญในเกาะเกร็ด 2) วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ มีอาชีพด้านการเกษตรสวนผลไม้ และด้านอาหารมีการทำทอดมันหน่อกล้วยและขนมไทยโบราณ คือ ขนมจ่ามงกุฏ ขนมฝังบอควันเทียน ขนมชั้น ด้านประเพณีคือ ตักบาตรดอกไม้ (ช้อนรูป) เป็นจุดเด่นซึ่งรักษาประเพณีวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน และของฝากของที่ระลึกที่สำคัญของเกาะเกร็ดมีสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ชาวดงแดง ยาต้มสมุนไพรกานพลู เป็นต้น 3) วัฒนธรรมชาวมุสลิมมีการทำผ้าบาติก การทำอาหารและขนมแบบชาวมุสลิม เช่น ซาละมัน กว๊ายเตี๋ยแกง ข้าวหมกไก่ ขนมบะดิน ขนมกุหลาบจามูเป็นจุดเด่น และยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรม คือ

การทดลองทำผ้าบาติก การพิมพ์ลายจากเทียน การวาดลายบาติกจากเทียนนั่นเอง ซึ่งสามารถเขียนเป็นตารางของทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม	ชาวมอญ	ชาวไทยพุทธ	ชาวไทยมุสลิม
อาหาร	ข้าวแช่มอญ ขนมชาวมอญ ขนมจิ้นมอญ	ทอดมันหน่อกะลา, ชาร่างแดง ขนมจำมงกุฎ, ขนมชั้น ขนมฝักรอบควันเทียน	ข้าละมัน, ก้วยเตี่ยวแกง, ข้าวหมกไก่, ขนมบะดิน, ขนมกุหลาบจามู
เครื่องแต่งกาย	การนุ่งผ้าถุงและห่มสไบแบบมอญ	ชุดผ้าไทยและสไบลายไทย ใส่โจงกระเบน	ผ้าบาติก ผ้าคลุมผม
วิถีชีวิตและประเพณี	เครื่องปั้นดินเผา การแห่น้ำหวาน	ตักบาตรดอกไม้ (ซ้อนรูป) เครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ	การทำผ้าบาติก การทำขนมมุสลิมและอาหารมุสลิม

การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีผลการวิจัยดังนี้ เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า มี 5 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถประยุกต์กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด คือ

1. รูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาประกอบด้วยโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ONE DAY TRIP โดยเริ่มจากการใช้แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของคือ Stories Telling : Senses : Sophistication ได้แก่ Stories Telling คือ การเล่าประวัติของเกาะเกร็ดและเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด โดยปราชญ์ชุมชนชาวมอญ ที่มีความรู้ด้านเครื่องปั้นดินเผาอธิบายวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบต่าง ๆ ที่เฉพาะตัวของเกาะเกร็ด Senses คือ การทดลองและการสัมผัสการลงมือทำของนักท่องเที่ยวโดยกลุ่มเครื่องปั้นดินเผามี นักปั้นผู้เชี่ยวชาญประกบและสอนนักท่องเที่ยวปั้นเครื่องปั้นดินเผาอีกทั้งยังสามารถฝากเผาหรือนำกลับบ้านได้โดยไม่เผาก็ได้ Sophistication คือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองพร้อมทั้งได้รับทราบความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผาและการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาที่นักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้งานตามความต้องการของตนเอง เช่น ปั่นแก้วกาแฟ ปั่นกล่องใส่ปากกา เป็นต้น

2. รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณ ประกอบด้วย Stories Telling คือ ประวัติของขนมไทยที่นำเสนอโดยอดีตพนักงานห้องเครื่องในวังผู้มีประสบการณ์โดยตรงกับการทำขนมไทยโบราณที่สืบทอดมาอธิบายถึงกรรมวิธีโบราณที่แท้จริงทั้งแบบชาวบ้านและชาววัง Senses คือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ฟังและเรียนรู้เรื่องขนมไทยต่าง ๆ จะสามารถเห็นวิธีการทำขนมไทยโบราณโดยสามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) ขนมไทยชนิดต่าง ๆ การดมกลิ่น (Smelling) ได้กลิ่นของขนมไทยชนิดต่าง ๆ การได้ยิน (Hearing) ทั้งเสียงบรรยายและเสียงของการทำขนมไทย การสัมผัส (Touching) นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสขนมไทยได้ และการลิ้มรส (Tasting) การทดลองชิมขนมไทยทุกชนิดของกลุ่มทำขนมไทยโบราณ Sophistication คือ การให้นักท่องเที่ยวทดลองทำขนมไทย เช่น การปั้นลูกขนมและการติดกลีบมงกุฎของขนมจำมงกุฎ เป็นต้น

3. รูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย Stories Telling คือ การทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือมัคคุเทศก์น้อยจากโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส จากนั้นเริ่มกิจกรรม คือ การปั่นจักรยานเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่จะต้องไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในเส้นทางส่งเสริมสุขภาพของเกาะเกร็ด Senses คือ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติและอากาศอันบริสุทธิ์ของเกาะเกร็ดในพื้นที่ทางธรรมชาติที่ปลอดภัยและสารเคมี และยังได้กลิ่นอโรมาในกิจกรรมการนวดเพื่อสุขภาพของกลุ่มนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพที่

มีทั้งกลิ่น การสัมผัส การใช้สมุนไพรต่าง ๆ การอบหม้อเกลือ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนไทยที่ผ่านการอบรมจากกระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้เมื่อปั่นจักรยานไปยังกลุ่มสมุนไพรชาวดงนันทน์ท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์การชิมและชมวิธีการผลิตชาวดงนันทน์จากแหล่งผลิตโดยตรง Sophistication คือ การทดลองและการออกแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพได้เองของนักท่องเที่ยวโดยสามารถเริ่มต้นการเดินทางจากการปั่นจักรยานไปยังสถานที่ที่อยากไปท่องเที่ยวเชิงสรีรศาสตร์ได้เอง เช่น การไปกลุ่มชาวดงนันทน์ท่องเที่ยวด้วยการปั่นชมธรรมชาติและสิ้นสุดที่กลุ่มชาวดงนันทน์ หรือสามารถปั่นชมธรรมชาติไปต่อที่กลุ่มชาวดงนันทน์และสิ้นสุดที่กลุ่มชาวดงนันทน์ไทย เป็นต้น

4. รูปแบบการเรียนรู้การทำผ้าบาติกการทำอาหารและขนมมุสลิม ประกอบด้วย Stories Telling คือ การให้ความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับมุสลิมในเกาะเกร็ดโดยหัวหน้ากลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด และความสำคัญของลายผ้าบาติกแบบต่าง ๆ Senses คือ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการได้รับรสชาติต่าง ๆ ในการเยี่ยมชมกลุ่มผ้าบาติก ทั้งการกินขนมมุสลิม การสัมผัสเนื้อผ้าบาติก การได้กลิ่นเครื่องหอมแบบชาวมุสลิม การชมความงามของผ้าบาติกสามารถเลือกซื้อเป็นของฝากของที่ระลึกจากผ้าบาติกกลับบ้านได้ Sophistication คือ การทดลองและการลงมือปฏิบัติจริงการประสบการณ์ของตนเองของนักท่องเที่ยว คือ การพิมพ์ลายบาติกจากเทียน การเขียนลายบาติกเองจากจินตนาการของนักท่องเที่ยวเป็นชิ้นเดียวในโลกที่สามารถซื้อกลับบ้านได้ด้วย

5. รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมพิเศษและแตกต่างจากรูปแบบกิจกรรมอื่น ๆ เพราะกิจกรรมนี้จะใช้เรือล่องและจอดจุดต่าง ๆ ในเกาะเกร็ดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย Stories Telling คือ การบรรยายถึงความเป็นมาของเกาะเกร็ดเริ่มตั้งแต่สมัยอดีตจนเป็นเกาะเกร็ดในปัจจุบัน โดยผู้ขับเรือที่มีความเชี่ยวชาญในเส้นทางต่าง ๆ ในเกาะเกร็ดและการบรรยายประวัติเกาะเกร็ด Senses คือ การสัมผัสธรรมชาติของแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองต่าง ๆ ภายในเกาะเกร็ดรวมถึงจุดจอดเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Sophistication คือ การลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของเกาะเกร็ด เช่น การเข้าไปลองทำลองกินข้าวแช่มอยุธยา การลงมือทำเครื่องปั้นดินเผา การลงมือทำขนมไทย และการทำผ้าบาติกด้วยตนเอง เป็นต้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลของการศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า วัฒนธรรมทั้งสามของเกาะเกร็ดประกอบด้วย วัฒนธรรมชาวมอญ วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ และวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิม มีความเกี่ยวข้องกันด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันและยังสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขช่วยส่งเสริม กันและกัน ช่วยกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดได้อย่างไม่มีปัญหา จากการสนทนากลุ่มของกลุ่มผ้าบาติกทราบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ดมีการลดลงจากเดิมเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ในช่วงปี 2562 - 2565 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด และชุมชนชาวมุสลิมในเกาะเกร็ดที่เคยมีอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือต้อนรับนักท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวน้อยลงแต่วัฒนธรรมยังคงสืบทอดและดำเนินตามวิถีมุสลิมเหมือนเดิม จึงเป็นจุดแข็งของเกาะเกร็ดที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและทั้งชาวไทยพุทธและชาวมอญยังมีส่วนร่วมช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายอีกด้วย (ประธานกลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด, 2565) โดยส่วนสำคัญของการดำเนินงานด้านส่งเสริมวัฒนธรรมการอนุรักษ์และการสนับสนุนการจัดงานต่าง ๆ จะมีทุนทางสังคมคือผู้นำชุมชนทั้ง 7 ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดเป็นผู้สนับสนุนรวมถึงด้านการท่องเที่ยวด้วย มีความสอดคล้องกับ สุวัช วาณิชยวิรุฬห์ ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสนับสนุนให้สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้นำส่งผลต่อประชาชนในชุมชนมาก หากมองในอนาคตข้างหน้า ควรหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเกาะเกร็ด อาจจะมีการส่งเสริม การอนุรักษ์

ฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชนโดยให้ชุมชนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นเครือข่ายที่มั่นคงและทุนทางสังคมของเกาะเกร็ด (สุวัช วาณิชยวิรุฬห์, 2561)

การอธิบายผลการเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 รูปแบบกิจกรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเกิดขึ้นจากทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด โดยเป็นการเสนอแนวทางที่จากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยังเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเองด้วย มีความสอดคล้องกับ ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง ศึกษา การประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเน้นการจัดทัวร์เดินชมสถานที่สำคัญในชุมชน และทัวร์ล่องเรือชมชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ธรรมเนียมประเพณีและงานเทศกาลต่าง ๆ เรียนรู้และลองชิมอาหารท้องถิ่น ชาวบ้านได้โอกาสขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว ผลวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ เป็นการสร้างงาน สร้างเงินทำให้กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพหลักและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง การคิดค้นผลิตภัณฑ์ และการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้ผ้าบาติกของกลุ่มได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) และกลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มาจากเกาะเกร็ด (ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง, 2561) ทั้งนี้จากข้อเสนอของกลุ่มต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเรื่องการประชาสัมพันธ์และการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเกาะเกร็ดและการเสนอของหัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดว่า ปัจจุบันเกาะเกร็ดมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายมีวัฒนธรรมสามวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่หากจะเกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเพิ่มการรับรู้หรือมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วย (หัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด, 2565) มีความสอดคล้องกับ ศรีญาญา ศรีสุข และคณะ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกาะเกร็ดจากสื่อมวลชนผ่านอินเทอร์เน็ต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับเกาะเกร็ดในอินเทอร์เน็ตผ่านทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีสร้างเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จักทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเกาะเกร็ดหลายช่องทางและสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากยิ่งขึ้น (ศรีญาญา ศรีสุข และคณะ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมทั้งสามวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีเพียงชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและการนำเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 5 รูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดรายได้ที่หมุนเวียนแก่ชุมชนเกาะเกร็ดในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครอบครัว ชุมชน และตำบล เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) กลุ่มเครื่องปั้นดินเผานำรูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวอมุไปประยุกต์ใช้ได้ 2) กลุ่มทำขนมไทยนำรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณไปประยุกต์ใช้ได้ 3) กลุ่มนวดแผนไทยและกลุ่มสมุนไพรชาวดงนำรูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพไปประยุกต์ใช้ได้ 4) กลุ่มผ้าบาติกนำรูปแบบเรียนรู้ การทำผ้าบาติก การทำอาหาร และขนมมุสลิมไปประยุกต์ใช้ได้ 5) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดนำรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรมไปใช้ในพื้นที่เกาะเกร็ดได้ และมิข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือและการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด 2) ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการตลาดหรือการประชาสัมพันธ์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด 3) การวิจัยครั้งต่อไปต้องมีประเด็น

ครอบคลุมการท่องเที่ยวที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนเกาะเกร็ดและการนำเอาวัฒนธรรมในชุมชนเกาะเกร็ดมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวทั้งด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565 จาก <http://www.trdnrru.net/img/poster1/project01.pdf>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.mots.go.th/>
- จิราณีย์ พันมูล และประพันธ์ โพธิ์พลพรหม. (2563). กิจกรรมพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 12(4), 307-318.
- ประธานกลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด. (25 ตุลาคม 2565). กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาวไทยมุสลิมในเกาะเกร็ด. (นายเบญจรงค์ พันสะอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- ประภัศร วรรณะภูติ และคณะ. (2566). ศิลปะ ศิลปิน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง. (2561). การประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0 สาขามนุษยศาสตร์ สังคมวิทยาและการศึกษา.
- ศรัญญา ศรีสุข และคณะ. (2560). การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 35(3), 108-116.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2565). กรอบวิจัยตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2565 จาก <https://rdi.rmutsb.ac.th/>.
- สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). แผนการตลาดการท่องเที่ยวประจำปี 2559. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.thailandtourismcouncil.org/>.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี. (2559). เกาะเกร็ด. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.m-culture.go.th/nonthaburi/ewt_news.php?nid=181&filename=index
- สุวัช วาณิชยวิรุฬห์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- หัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด. (1 ธันวาคม 2565). รเสนอแนวทางกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ด. (นายเบญจรงค์ พันสะอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2562). คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: เพอร์เฟคลิงค์ คอนซัลติงกรุ๊ป.

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของ
สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2***
**TRANSFORMATIVE LEADERSHIP OF EXECUTIVES AFFECTING THE INTERNAL
QUALITY ASSURANCE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS PRIMARY SERVICE AREA
OFFICE NAKHON SI THAMMARAT DISTRICT 2**

ณัฐพงศ์ จริตงาม*, สมปอง รักษาธรรม, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

Nuttapong Jaritngam, Sompong Raksatham, Werayut Chatakan

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Education Faculty, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6355701010@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาคุณภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น รวมทั้งสิ้น 268 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการถือหลักการยอมรับเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 90.30 และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผน ระดมความคิด นำองค์ความรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และควรนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากสถานศึกษาอื่น มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ พัฒนา งานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ประกันคุณภาพภายใน, คุณภาพการศึกษา

* Received April 26, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted June 27, 2023

Abstract

The purpose of this research was to study the transformational leadership of school administrators. Study the quality of internal quality assurance of educational institutions. A study of the transformational leadership of educational institution administrators that affects the internal quality assurance of educational institutions. and to study the developmental approaches for transformational leadership of school administrators and internal quality assurance of educational institutions. Primary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat District 2, using a survey research model The sample group was administrators and teachers under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 selected by stratified random sampling technique, totaling 268 people. Data were analyzed using statistics, percentage, mean, and standard deviation. Multiple regression. The research findings were as follows: 1) the transformational leadership of school administrators; Under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area, Area 2, it was found that the overall level was at a high level. Supporting the goal acceptance 2) The results of the internal quality assurance performance of educational institutions. Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 found that the overall level was at a high level. Standard 3: Student-centered teaching and learning process. 3) The transformational leadership of school administrators in supporting individual followers had the highest mean. intellectual stimulation The aspect is a suitable role model. and performance expectations of followers at a high level Affecting the internal quality assurance of educational institutions. able to predict the results of internal quality assurance of educational institutions at 90.30 percent; and 4) good educational institution administrators should cooperate with all relevant parties. Join together to plan, brainstorm, bring knowledge to develop learning management systematically. and best practices from other educational institutions should be adopted to be applied in determining learning measures, developing internal quality assurance work of higher education institutions

Keywords: Change Leadership, Internal Quality Assurance, Educational Quality

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ องค์การต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม การเมืองวัฒนธรรม ค่านิยม ข่าวสาร เทคโนโลยี และอื่น ๆ และผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ สำหรับการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์การในยุคนี้นี้มีใช้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเปลี่ยนแปลงตามแฟชั่น หากแต่พบว่า ต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเปลี่ยนสภาพของตนเอง เพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ วีรยุทธ์ ชาตะกาญจน์ ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำพาของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้นำนวัตกรรม เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า (วีรยุทธ์ ชาตะกาญจน์ , 2556) ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการบริหารงาน ความอยู่รอดขององค์การจึงขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของผู้บริหารว่าจะมีศักยภาพในการบริหารองค์การให้บรรลุจุดหมายภายใต้สถานการณ์หรือบริบทได้มากน้อยเพียงใด ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีมาตรฐาน โดยจะต้องเป็นผู้นำ ผู้ประสานงานดำเนินการ พร้อมทั้งติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิด โดยใช้รูปแบบที่มีมาตรฐานสากล แม้ว่าการศึกษาของไทยจะมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้วก็ยังพบปัญหา ในการดำเนินการต่าง ๆ หลายประการ (รจนา มากชุมแสง, 2556)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ ไทย ตลอดจนกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานได้ดำเนินการตามภารกิจหลักของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 9 และหมวด 6 มาตรา 47 - 48 และ 51 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เป็นหลักในการประเมินคุณภาพภายใน สำหรับหน่วยงานต้น สังกัดและสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเชื่อมโยงการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ต่อมาได้มีการออกประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทนกฎกระทรวงฉบับเดิม ตลอดจนการศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานในการ พัฒนาคนและเป็นกระบวนการที่สังคมหวังพึ่งพาให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคน ในฐานะคลังปัญญาของ สังคมไทย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหารที่เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โดยใช้ความสามารถในการบริหาร กิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความผูกพันให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิก ต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ สามารถโน้มน้าว จูงใจ ชื่นำให้ บุคลากร ในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ ตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เกิดการรวมพลัง ประสานสัมพันธ์กันเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยนั้น รัฐบาลมุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาและการ เรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ผลการสังเคราะห์คุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ปีงบประมาณ 2564 พบว่า อยู่ในเกณฑ์ยอดเยี่ยม 30 โรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ดี เลิศ 86 โรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ดี 54 โรงเรียน และอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 34 โรงเรียน ซึ่งในการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น มีผู้บริหารที่มีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการพัฒนา องค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมีคุณภาพ มีส่วนทำให้ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการบริหาร จัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาหารือและดูแลให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และเป็น แกนหลักในทุกขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาองค์กร

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันโรงเรียนจำนวนมากที่ประสบปัญหาในดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เนื่องจากขั้นตอนการดำเนินงานไม่เอื้อต่อบริบทสถานศึกษา ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการศึกษาให้กับนักเรียนได้อย่าง มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การบริหารงานจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง จะสามารถช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้พัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตัวแปรต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จากนั้นศึกษาการและผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร อาทิ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเลทวูดและแจนซี (Leithwood & Jantzi, 1996) แล้วนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 2) การถือถือการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ 6) การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

ตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 มี 3 มาตรฐาน ดังนี้ 1) มาตรฐาน คุณภาพของผู้เรียน 2) มาตรฐาน กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) มาตรฐาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบดูแลงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มประชากรโดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) คัดเลือกจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งหมด จำนวน 202 โรงเรียน ซึ่งจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan, 1970) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้รับผิดชอบดูแลงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 268 คน ส่วนกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยศึกษาหาความรู้พื้นฐาน กำหนดนิยามศัพท์ กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า สร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มีเนื้อหาครอบคลุม ขอบข่ายของการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพสถานศึกษา มีการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์หรือนิยามตัวแปรที่ตรงวัด (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งค่าความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เท่ากับ 0.91 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุนิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 2) การถือหลักการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ 6) การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ประกอบด้วย 3 ด้าน มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 11 ข้อ โดยเปิดช่องว่างให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบได้อย่างอิสระ (ชาย โพธิ์สีตา, 2554) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยใช้แอปพลิเคชัน Google Form ส่งให้สถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E-office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 268 ชุด

2.3 หลังจากส่งแบบสอบถามไป 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนคำตอบใน Google Sheet

2.4 เมื่อได้รับแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้ไปสรุปผลตามวัตถุประสงค์ อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

2.5 ผู้วิจัยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง
2. นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบหาค่าร้อยละ และทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อ
3. นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผล แบ่งออกเป็น 5 ระดับโดยใช้เกณฑ์ของ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554)
4. วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
5. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการระบุนิสัยทัศน์อย่างชัดเจน	3.86	.40	มาก
ด้านการถือหลักการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม	4.09	.63	มาก
ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล	4.00	.64	มาก
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.04	.63	มาก
ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม	4.07	.56	มาก
ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง	4.06	.59	มาก
รวม	4.02	.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการถือหลักการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .63) รองลงมาด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการระบุนิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .40)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	3.86	.57	มาก
มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.01	.61	มาก
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.02	.62	มาก
รวม	3.96	.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .57) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .62) รองลงมา กระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .61) และคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .57)

3. ผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปรากฏผลดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	sig
1	.950	.903	.901	.176	.000

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r=.950^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 90.30 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว ร้อยละ 90.10 และมีค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 17.60

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.277	.148		8.618	.063
ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล	.221	.041	.255	5.401	.000
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	-.141	.052	-.159	-2.696	.007
ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม	1.002	.052	1.012	19.372	.000
ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง	-.185	.055	-.197	-3.351	.001

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม (Y_{tot}) คือ ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล (X_3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_4) ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม

เหมาะสม (X_5) และ ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง (X_6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจากค่าต่าง ๆ ในตารางที่ 4 สามารถสร้างเป็นสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 1.277 + .221(X_3) + (-.141)(X_4) + 1.002(X_5) + (-.185)(X_6)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = .255(X_3) + (-.159)(X_4) + 1.012(X_5) + (-3.351)(X_6)$$

สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 90.30

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารให้ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารจะต้องมีความพร้อมที่จะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่เสมอ มีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการนิเทศ ร่วมกันวางแผน ระดมความคิดร่วมกัน เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรมีการจัดโครงการเพื่อพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการนำมาตรฐาน ตัวชี้วัด ด้านผู้เรียนที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาปรับใช้ในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้มีความสามารถ มีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร และผู้บริหารที่ดีควรมีการศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการองค์กร เพื่อนำแนวทางการปฏิบัติจากสถานศึกษาอื่น มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรการให้ครูทุกคนได้จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านกายภาพ และสื่อเทคโนโลยีที่มีความพร้อมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบเต็มตามศักยภาพของตนเองให้ความสำคัญกับงาน วิชาการ รวมถึงมีการสร้างสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีและมีการกระตุ้นให้ครูดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีวิสัยทัศน์ในการกระตุ้นให้ครู จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชาวทิพย์ ที่สุกะ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและผลสำเร็จในการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และผลสำเร็จในการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอน 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและผลสำเร็จในการ

ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในตำแหน่งที่ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสำเร็จในการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.871$) และ 5) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถ พยากรณ์ผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียน การสอน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน และด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 77.50 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 21886 (ข้าวิทย์ ที่สุกะ, 2564)

2. คุณภาพผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ส่วนใหญ่มีการเตรียมตัว เพื่อรองรับการประเมินภายนอก รอบที่ 4 ดังนั้นครูและผู้บริหารส่วนใหญ่จึงตระหนัก ถึงความสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เช่น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานชัดเจน การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองเป็นไปตาม รูปแบบที่ต้นสังกัดกำหนด ซึ่งทุกโรงเรียนต้องจัดทำรายงานตามสภาพความเป็นจริง เนื้อหาสาระถูกต้อง ครบถ้วน ต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยมีการนำประโยชน์จากรายงานผลการประเมินตนเอง ไปใช้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร บุญใบ ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านกำหนดภารกิจของโรงเรียน สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้ (ปิยพร บุญใบ, 2563)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง ส่งผลต่อคุณภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก มีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.950$) สามารถทำนายผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยภาพรวมได้ร้อยละ 90.30 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว คิดเป็นร้อยละ 90.10 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะต้องอาศัยปัจจัย ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นส่วนส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัฐธยา พรหมศรี ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก ด้านที่มีภาวะผู้นำสูงสุดได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และการถือคุณและยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (ฐิริธญา พรหมศร, 2559)

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ผู้บริหารต้องมีความพร้อมที่จะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่เสมอ ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการนิเทศ วางแผน ระดมความคิดร่วมกันเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จัดโครงการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาตรฐาน ตัวชี้วัด ด้านผู้เรียนที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาปรับใช้ในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนผู้บริหารและครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้มีความสามารถ มีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร และควรศึกษา เรียนรู้โรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการองค์กรเพื่อนำแนวปฏิบัติจากสถานศึกษาอื่นมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรการให้ครูได้จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านกายภาพ และสื่อเทคโนโลยีที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยาภัทร ราชรักษ์ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับ จากมากไปน้อย ดังนี้ การมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริการที่ดี การทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเอง การคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การสื่อสารและการจูงใจ การมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถทำนายได้ร้อยละ 75.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ปริยาภัทร ราชรักษ์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จะต้องดำเนินการพัฒนารูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาเอง ที่สอดคล้องตามเกณฑ์ของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้สูงขึ้น อีกทั้งควรมุ่งพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ให้มีผลการประเมินที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ควรมุ่งพัฒนา เพื่อส่งเสริม ยกระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นระบบ ควรมีการมุ่งพัฒนา เพื่อส่งเสริม ยกระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นระบบ และควรมีการศึกษาองค์ประกอบ ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- ข้าวทิพย์ ทีสุกะ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พินิจ.
- จิรวิญญา พรหมศรี. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปรียาภัทร ราชรักษ์. (2559). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ปิยพร บุญใบ (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : แฮสออฟเคอร์มส์.
- รจนา มากชุมแสง. (2556). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอปะคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). การจัดการระบบการบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552- 2561). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30.
- Leithwood & Jantzi. (1996). Secondary school teachers' commitment to change: The contributions of transformational leadership. the American Educational Research AssociationAtlanta,GA.

กระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัย ผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้า*

THE PROCESS OF CREATING VALUE AND INNOVATION

FOR THE ELDERLY COMMUNITY THROUGH WEAVING COMMUNITY ENTERPRISES

¹เพ็ญแข ภูผายาง* และ ²สัณชัย รำเพยพัฑ

Piangkhae Poophayang and Sanchai Rampuiphad

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

Rajamangala University of Technology Isan, Thailand

*Corresponding author E-mail: k.piangkhae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษากระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้าไหม วิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ จำนวน 10 ขั้นตอน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุ 30 คน เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม รวบรวมข้อมูลทั้งหมด เขียนรายงานตามจุดประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาของผู้สูงวัยในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านการดูแลสุขภาพร่างกาย การดูแลสุขภาพจิตใจ ต้องการมีส่วนร่วมทางสังคม และอยากมีโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ผลของการสร้างกระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้าไหม พบว่า การนำกิจกรรมการทอผ้าที่ผู้สูงวัยมีความรู้และทักษะเดิมอยู่แล้วมาออกแบบกิจกรรมขับเคลื่อนให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีความสุขและความพึงพอใจในระดับมาก นอกจากนั้น การใช้กิจกรรมการทอผ้าไหม ผ้าพื้นเมืองเป็นกลไกขับเคลื่อน ทำให้มีกิจกรรมย่อยอีกมากมายที่ได้ร่วมกันดำเนินการ เช่น การทอผ้า การออกแบบลายผ้า การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องทอ ตลอดจนการวางแผนการจัดจำหน่าย ก่อให้เกิดรายได้ และความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น กิจกรรมของการวิจัยทำให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกขั้นตอนการทำงาน เกิดความรักและสามัคคีระหว่างกลุ่ม เป็นที่ยอมรับนับถือ ทำให้ผู้สูงอายุมีพลังในการใช้ชีวิต ส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการดำรงชีวิต

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างคุณค่า, นวัตกรรมชุมชน, การทอผ้า, สังคมสูงวัย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current conditions. Problems of the elderly in the community of Na Siao sub-district, Muang district, Chaiyaphum Province. 2) to study the process of creating value and innovation in the elderly community through the silk weaving community enterprise. This participatory action research was divided into 2 phases, totaling 10

* Received April 29, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 27, 2023

steps. The target group was 30 elderly people. The research tools were questionnaires, interviews and focus groups. Gather all the information, write a report on the purpose of the research. The result of the study was found that 1) the results of the current state of study problems of the elderly in the community, it was found that the elderly had physical health care needs, mental care and want to participate in society. 2) The results of creating a process for creating value and innovation in the elderly community through silk weaving community enterprises found that, weaving activities that the elderly have existing knowledge and skills. Then come to design activities to drive interaction between the elderly group enable the elderly to use knowledge their own abilities to the fullest. They were happy and satisfied. In addition, the use of silk weaving activities native fabrics were the driving mechanism. There were many other sub-activities that have been jointly carried out such as weaving, pattern design Preparation of equipment and weaving machines, as well as distribution planning make money In addition, research activities enable the elderly to exchange knowledge in every step of their work. There was love and unity between the groups, be respected and giving the power to live.

Keywords: Value Recess, Community Innovation, Weaving, Aging Society

บทนำ

ปัจจุบันกล่าวได้ว่าเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” เนื่องจากผู้สูงอายุทั่วโลกได้เพิ่มจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งเชิงปริมาณ และสัดส่วน โดยองค์การสหประชาชาติรายงานว่าแนวโน้มผู้สูงอายุทั่วโลกมีประมาณ 737 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรโลกทั้งหมด และคาดว่าจะเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 1,963 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ใน พ.ศ. 2593 แนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นยังเพิ่มขึ้น อีกทั้ง 2 ใน 3 ของผู้สูงอายุในโลกอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย (United Nations, 2009) แนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุของสหประชาชาติมีความสอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยเป็น หรือมีสัดส่วนจำนวนประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ มากกว่า 7% เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ (UN) โดยในปี 2564 ประชากรไทยที่อายุ 65 ปีขึ้นไปมีจำนวนอยู่ที่ประมาณ 9 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนราว 12.8% เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนแล้ว ไทยมีสัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด มากเป็นอันดับ 2 เป็นรองเพียงสิงคโปร์เท่านั้น โดยประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และจะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง พ.ศ. 2570 ประชากรไทยจำนวน 1 ใน 4 คนจะเป็นผู้สูงอายุ มีแนวโน้มทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) (วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2552)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่จำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น อัตราการเกิดต่ำ และจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงถือเป็นความท้าทายต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากขึ้นจะกระทบต่อความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาในการขยับตัวเองไปสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง เนื่องจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตของประชากร รูปแบบการบริโภคและการลงทุน ดังนั้น เพื่อรองรับสังคมสูงวัยจึงเกิดนโยบายต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน ที่จะสร้างความสมดุลที่ชะลอการแก่ หรือแก่อย่างมีคุณภาพ ได้ศึกษานโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในอดีต พบว่า นโยบายต่าง ๆ ยังคงเป็นเพียงการแก้ปัญหาผู้สูงอายุในเชิงรับ โดยมีลักษณะเป็นนโยบายทางด้านสวัสดิการทางสังคมและสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้นักวิชาการด้านพัฒนาวิทยาที่เชื่อมั่นในทฤษฎีการประกอบการสร้างทางสังคม (social – constructionist) เชื่อว่า

นโยบายในเชิงรับนี้เกิดจากแนวคิดและภาพลักษณ์ด้านลบที่มีต่อผู้สูงอายุอันก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ภาพลักษณ์ด้านลบเหล่านี้ ปรากฏแพร่หลายในสังคมผ่านทางนโยบายของรัฐ สื่อทุกประเภท ระเบียบวิธีปฏิบัติขององค์กร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ระบบประกันสังคม ธุรกิจประกันสุขภาพและประกันชีวิต โดยมองว่าปรากฏการณ์ผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นเป็นวิกฤตของสังคมในหลายด้านที่รัฐบาลต้องรับมือ ซึ่งไม่เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ในขณะที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (สุทธิชัย จิตพันธุ์กุล, 2544); (เพ็ญแข ประจณปัจจนิก, 2550)

จากรายงานการวิจัยและยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุของจังหวัดชัยภูมิ มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของประเทศที่มุ่งให้ผู้สูงอายุมีคุณค่าในตนเอง ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในชุมชน และสังคม มีความสนใจ ดังนั้น เพื่อให้ตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวจึงควรจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ไม่ได้จัดรูปแบบการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะ และความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีคุณภาพการวิจัยในครั้งนี้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจอารมณ์ และสภาวะแห่งตน บทบาทในครอบครัว และสังคม ที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง ทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพช่องปาก และสุขภาพจิตด้วยกลไกขับเคลื่อนเชิงมิติสัมพันธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุรัฐบาลได้ตระหนักถึงสถานการณ์การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยดำเนินการวางแผนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุที่คาดว่าจะเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อรองรับปัญหาภาระพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุ (สมาลี สังข์ศรี, 2547); (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554)

จากการศึกษาบริบทพื้นที่ที่มีโครงการนำร่องด้านการจัดการรองรับสังคมสูงวัย พบว่า ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการ โดยกิจกรรมของกลุ่มมีการออกกำลังกาย และกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ตำบลนาเสียวเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ที่สำคัญด้านการทอผ้าไหม และมีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีอาชีพ มีผ้าทอมือพื้นบ้าน ที่ลวดลาย สีสัน และกระบวนการผลิตที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเป็นสินค้าสร้างรายได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกระบวนการวิจัยโดยใช้กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้าซึ่งถือเป็นฐานทุนสำคัญของชุมชนมาเป็นแนวทางในการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้องค์ความรู้ด้านการทอผ้าตั้งแต่กระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กระบวนการผลิต กระบวนการตลาด เป็นเส้นสายลายเรื่องของกิจกรรมการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนของการดำรงชีวิตยังเป็นการรวมกลุ่มที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเป็นการรวมเหล่าผู้สูงอายุที่มีความรู้ และทักษะในการทอผ้าและกระบวนการทอผ้าทั้งหมด วิถีเศรษฐกิจชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความสุขของผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้ การศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของผ้าไหมทอมือพื้นบ้านจะช่วยเชิดชู อัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม องค์ความรู้เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถเชื่อมโยงถึงวิถีชีวิต กระบวนการสืบทอด ภูมิปัญญา สามารถสืบทอดสู่คนรุ่นหลังต่อไป (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2562); (Knodel, J., & Chayovan, N., 2008)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทและปัญหาของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้าไหม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกระบวนการจัดปัญญาและศาสนธรรมต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research; PAR) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 วงจร จำนวน 10 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) ได้แก่ ทีมวิจัย และ ตัวแทนจากผู้นำชุมชนทุกภาคส่วนอัน ได้แก่ อาสาสมัครหมู่บ้าน อย่างน้อยภาคส่วนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน
 2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุครอบครัวละ 1 คน จากครอบครัวกลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมาย และวิทยากรมาให้ความรู้การอบรม เชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 คน
 3. กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ (active aging) จำนวน 30 คน
- เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทุกชนิดโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและจุดประสงค์ของการวิจัย จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดและเขียนรายงานตามจุดประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพบริบทและปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้สูงวัยมีความต้องการจำเป็นในด้านการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง การอยากมีส่วนร่วมในชุมชนหรือสังคม และอยากมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้ และสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ มีความเข้าใจต่อความต้องการ และอารมณ์ของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการดูแลสุขภาพ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในครอบครัว และในชุมชน โดยผลการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพตนเอง การอยู่ร่วมกับคนต่างวัยในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นยังพบว่า กระบวนการสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงวัยผ่านการออกแบบ กิจกรรมกรรมด้วยกระบวนการทอดผ้าไหมของผู้สูงวัยส่งผลในทางบวกแก่ผู้สูงอายุเพราะได้ใช้ความรู้ความสามารถที่เป็นทักษะเดิมของตนเอง อีกทั้งได้เรียนรู้ทักษะและองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติม ตลอดจนเกิดการรวมกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ เกิดรายได้ และเห็นคุณค่าของตนเอง สภาพปัญหาพบว่า และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสังคม ทีมวิจัยได้จัดการเชิงปฏิบัติการช่วยเหลือตามกรอบการวิจัย และสามารถดำเนินการให้ครอบครัวมีความรู้และเข้าใจต่อผู้สูงอายุ

2. ผลการศึกษากระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอดผ้าไหม สามารถนำเสนอได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอดผ้าไหม

กลุ่ม	กิจกรรมดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
ระยะต้นน้ำ กลุ่มปลูกหม่อน เลี้ยงไหม	- การปลูกหม่อน - การเลือกพันธุ์ไหมชนิดต่าง ๆ - การดูแลรักษาเพื่อให้ได้ วัตถุดิบคุณภาพ	ผู้สูงอายุเป้าหมายได้ร่วมเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการปลูกหม่อน และการเลี้ยงไหม รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรด้วย โดยนวัตกรรมที่ทางทีมวิจัยได้เสนอเข้ามาว่าร่วม คือ เยวชนที่เป็นบุตรหลานของผู้สูงอายุ กิจกรรมการปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม มีวิทยากรหลัก คือ นางนาลจันทร์ ครองสุข ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นผู้บรรยายหลัก และมีทีมวิจัย เป็นผู้ดำเนินรายการ

กลุ่ม	กิจกรรมดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน
	การทัศนศึกษาสภาพจริง แปลงสวนหม่อน	ได้ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจ แปลงเกษตรการปลูกหม่อน เพื่อเลี้ยงไหม จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว และชุมชนบ้าน ทรัพย์รวงไทร พบว่า กิจกรรมที่ดำเนินการทำให้เห็นความสามัคคี ความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกลุ่มผู้สูงวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนจาก ชุมชนต่าง ๆ แม้นไม่รู้จักกันมาก่อน แสดงให้เห็นว่า หากมีกิจกรรมใด ๆ ในชุมชนสังคม ผู้สูงวัยในวัยต่าง ๆ พร้อมเข้าร่วมกิจกรรม
ระยะกลางน้ำ กลุ่มการผลิต	การผลิตลายผ้าชนิดต่าง ๆ	การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มทอผ้าไหมได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผ้าลายต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายที่มาจากแต่ละชน ชีพ พร้อมถ่ายทอดไปยังกลุ่มนวัตกรรมชุมชน ดังนั้น กิจกรรมนั้นนอกจาก การขับเคลื่อนให้กลุ่มผู้สูงวัย ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ใช้ประโยชน์จริงในงานและอาชีพของตนเอง แล้วยังมี โอกาสได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปให้เยาวชนนวัตกรรมที่เป็นบุตรหลาน เป็น คนรุ่นใหม่ได้รับความรู้ไปด้วย ทำให้ผู้สูงวัยได้รับความภาคภูมิใจและได้รับ การยอมรับนับถือ
	การย้อม	เป็นกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่จริง ที่เกิดการสาธิตการย้อมสีธรรมชาติ เช่น จากเปลือกไม้ จากดอกดาวเรือง เป็นต้น โดยปราชญ์ชุมชนที่ได้รับ เชิญจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนาวังประสานใจ ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการ ย้อมผ้าสู่กลุ่มทอผ้าเพื่อพัฒนาทักษะที่มีอยู่ และถ่ายทอดองค์ความรู้และ ทักษะสู่กลุ่มนวัตกรรม
	การทอ	กิจกรรมการทอ ที่มหาวิทยาลัยได้มีติจากกลุ่มว่า จะเป็นกิจกรรมที่ทีมทำได้ ลงพื้นเยี่ยมเยียนในทกชุมชน 7 หมู่บ้านที่เป็นตัวแทนกลุ่ม โดยการนัด หมายวัน-เวลาลงปฏิบัติการตรวจเยี่ยม และให้แต่ละกลุ่มมีการสาธิต และ การถ่ายทอดการทอผ้าแบบกี่กระตก สิ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านให้กับกลุ่ม นวัตกรรมที่อยู่ในหมู่บ้านของตนเอง โดยได้กำหนดเงื่อนไข คือ 1 ชุมชน/ หมู่บ้าน จะต้องมินวัตกรรม หรือเยาวชนผู้สืบทอดองค์ความรู้ไม่น้อยกว่า 5 คน และ 3 ใน 5 คน จะต้องมีความรู้ ทักษะความสามารถในการปลูก ดูแล ย้อมสี และสามารถทอผ้าได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนนวัตกรรมที่เข้า ร่วมโครงการ
ระยะปลายน้ำ กลุ่มการตลาด	หาเครือข่ายและช่องทาง การตลาดของกลุ่ม	ทีมวิจัยและทีมนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นาวังประสานใจได้ศึกษาดูงาน กลุ่ม ทอผ้าไหมคุณแม่มาลา บ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า ซึ่งถือว่าเป็นทอที่มี ชื่อเสียงสามารถจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือ กลุ่มข้าราชการที่เข้าไปศึกษาดูงาน รวมถึงเครือข่ายการจัดจำหน่ายใน หน่วยงานภาครัฐ และการออกแสดงสินค้าตามงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้าง รายได้ให้กับกลุ่มเป็นการสร้างอาชีพได้

แนวทางการขยายผลการวิจัยในระยะต่อไป

การทำการตลาดรูปแบบหนึ่งโดยโปรโมตสินค้าหรือบริการผ่านทางสื่อดิจิทัล และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้บริโภค เพื่อเพิ่มยอดขายโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทางสื่อดิจิทัล ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้ง่าย และสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ การตลาดดิจิทัล คือ อีกทางเลือกหนึ่งของการสร้างการรับรู้ที่เกิดขึ้นกับธุรกิจแบรนด์ใหม่ ทำให้การรับรู้ในวงกว้างไม่ใช่เรื่องที่ยากอีกต่อไป อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในจำนวนมากได้โดยตรง ธุรกิจแบรนด์ใหม่จึงมีโอกาที่จะเป็นที่รู้จักและเติบโตได้อย่างรวดเร็วช่องทางต่าง ๆ ของการตลาดแบบดิจิทัล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพบริบทและปัญหากระบวนการทอผ้าไหมของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ มีความเข้าใจต่อความต้องการ และอารมณ์ของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการดูแลสุขภาพ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในครอบครัว และในชุมชน โดยผลการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พบว่า ผู้สูงอายุ มีความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพตนเอง การอยู่ร่วมกับคนต่างวัยในสังคมได้อย่างมีความสุข และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสังคม ทีมวิจัย ได้จัดการเชิงปฏิบัติการช่วยเหลือตามกรอบการวิจัย และสามารถดำเนินการให้ครอบครัวมีความรู้และเข้าใจ ต่อผู้สูงอายุนั้น ส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อาจเนื่องมาจาก สภาพสังคมไทย เป็นสังคมที่เน้นในเรื่องกตัญญู ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติในครอบครัวต้องดูแลพ่อแม่ ปู่ตาตายายของตน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะใดก็ตาม ประกอบกับสังคมชนบทความผูกพันฉันญาติ ในชุมชนเป็นไปอย่างใกล้ชิด สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งสอดคล้องกับของ อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ ที่ได้เสนอหลักการและแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural and Functionalism) ซึ่งทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มีสาระสำคัญ สรุปได้ว่า ในสังคมมนุษย์แต่ละสังคมประกอบด้วยสถาบันทางสังคมหลายสถาบันรวมตัวกันเข้าเป็นสังคม คล้ายกับร่างกายของมนุษย์ที่ประกอบด้วยระบบต่าง ๆ ส่วนประกอบที่สำคัญของสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันศาสนา สถาบันนันทนาการ สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันอนามัยและสาธารณสุข เป็นต้น (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554) นอกจากนั้น จากแนวคิดของ จิราพร เกศพิชญพัฒนา ที่นำเสนอแนวคิดให้ผู้สูงอายุไปสู่ภาวะพลฒิพลัง คือ การส่งเสริมการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสนองความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ อันเป็นกลไกในการสร้าง “สังคมผู้สูงอายุที่มีพลฒิพลัง” (active aging society) ทั้งนี้ ระดับการศึกษาที่ต่ำและการขาดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จะมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดภาวะทุพพลภาพ การเสียชีวิตรวมถึงอัตราการไม่จ้างงาน (จิราพร เกศพิชญพัฒนา, 2549) ในขณะที่แนวคิดของ WHO ให้มีการศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาทักษะ ความมั่นใจ และการปรับตัวในการทำงานเพื่อคงไว้ซึ่งภาวะที่ไม่พึ่งพิง การไม่จ้างงานในวัยสูงอายุนั้นเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีทักษะการอ่านการเขียนต่ำ มิใช่เกิดจากความเสื่อมถอยจากการสูงอายุเพียงอย่างเดียว การก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ได้นั้น ต้องได้รับการฝึกฝนในการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยเน้นให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษา พึ่งพิงตนเองได้ มีสุขภาพทั้งกายและจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่เป็นภาระต่อสังคม ตลอดจนมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่า อันนำไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีภาวะพลฒิพลังภายใต้เงื่อนไขของการตระหนักและรับที่จะทำ การพึ่งพิงตนเองการที่ทุกคนทำและทำเพื่อทุกคนและการทำอย่างต่อเนื่อง (กรมหม่อนไหม, 2560); (ศูนย์หม่อนไหม, 2557)

2. ผลของการสร้างกระบวนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมชุมชนคนสูงวัยผ่านวิสาหกิจชุมชนคนทอผ้าไหม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การออกแบบการมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนในทุกด้าน ด้านบุคคลต้องมีทีมงาน ทีมทำ และทีมหนุนเสริม นอกจากนั้นบทบาทด้านโครงสร้างสังคม ชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมี ความสำคัญมากในการเข้ามามีส่วนสร้างให้เกิดกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสังคมการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทอผ้าเป็นเส้นทางในการร้อยเรียงเรื่องราวของนวัตกรรมชุมชนสามารถรวมกลุ่มระหว่างผู้สูงอายุและนวัตกรรมชุมชน รวมถึงสมาชิกครอบครัวให้ใส่ใจซึ่งกันและกันได้ในระดับดีมาก จากข้างต้น ผลการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากงานวิจัยในครั้งนี้ การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ไม่ได้จัดรูปแบบการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะ และความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่เหลื่อมอยู่อย่างมีคุณภาพ การวิจัยในครั้งนี้ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้

ความเข้าใจอารมณ์ และสภาวะแห่งตน บทบาทในครอบครัว และสังคม ที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง ทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพช่องปาก และสุขภาพจิตด้วยกลไกขับเคลื่อนเชิงมิติสัมพันธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุรัฐบาลได้ตระหนักถึงสถานการณ์การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยดำเนินการวางนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุที่คาดว่าจะเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อรองรับปัญหาภาระพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญแข ประจณปัจจนิก ที่ได้ศึกษานโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในอดีต พบว่า นโยบายต่าง ๆ ยังคงเป็นเพียงการแก้ปัญหาผู้สูงอายุในเชิงรับ โดยมีลักษณะเป็นนโยบายทางด้านสวัสดิการทางสังคมและสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้นักวิชาการด้านพัฒนาวิทยาที่เชื่อมั่นในทฤษฎีการประกอบการสร้างทางสังคม (social – constructionist) (เพ็ญแข ประจณปัจจนิก, 2550) นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมาลี สังข์ศรี ที่ได้เสนอสังคมน่าอยู่ของผู้สูงอายุ โดยมีความเชื่อว่านโยบาย ระเบียบวิธีปฏิบัติขององค์กร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ระบบประกันสังคม ธุรกิจประกันสุขภาพและประกันชีวิตหรืออื่น ๆ (สุมาลี สังข์ศรี, 2547) ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และรวมถึงเป็นแนวทางในการวางแผนการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป (ไพวรรณ ปุริมาตร และคณะ, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสภาพบริบทและปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้สูงวัยมีความต้องการจำเป็นในด้านการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง การอยากมีส่วนร่วมในชุมชนหรือสังคม และอยากมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้ ดังนั้น กระบวนการสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงวัยผ่านการออกแบบกิจกรรมด้วยกระบวนการทอผ้าไหมของผู้สูงวัยส่งผลในทางบวกแก่ผู้สูงอายุ เพราะได้ใช้ความรู้ความสามารถที่เป็นทักษะเดิมของตนเอง อีกทั้ง ได้เรียนรู้ทักษะและองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติม ตลอดจนเกิดการรวมกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ เกิดรายได้ และเห็นคุณค่าของตนเอง ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย 1) ควรศึกษาต่อยอดงานวิจัย เพราะประสบการณ์ตรงของผู้ร่วมในโครงการวิจัยครั้งนี้ที่ได้รับจะก่อให้เกิดความซาบซึ้งและความตระหนัก ตลอดจนการสร้างนิสัยและจิตสำนึกการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมต่อไป 2) ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางหรือแนวทางการปฏิบัติที่ลงลึกถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมด้านวางแผน และกระบวนการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพลัดพลั้งอันจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป ข้อเสนอแนะสำหรับการต่อยอดงานวิจัย 1) ข้อมูลสถานการณ์ปัญหา ปัจจัยเงื่อนไขการจะส่งเสริมภาวะพลัดพลั้งทั้งระดับปัจเจกและระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านวิธีการที่หลากหลายจากผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย สามารถต่อยอดงานวิจัยได้อย่างหลากหลายทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ 2) การทำวิจัยประเภทการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงระดับการร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างเข้าใจ ถ่องแท้ในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ให้เข้าใจการมีจุดประสงค์ที่ตรงกัน โดยเฉพาะในกระบวนการดำเนินงาน จึงจะได้ข้อมูลและประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงานนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมหม่อนไหม. (2560). ร่างยุทธศาสตร์กรมหม่อนไหม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก <https://qsds.go.th/newqsisssk/>
- จิราพร เกศพิชญพัฒนา. (2549). รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาพลัง: กรณีศึกษาจากผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับในสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไพวรรณ ปุริมาตร และคณะ. (2562). การพัฒนาระบบนิเวศในกระบวนการผลิตผ้าไหมของชุมชนในกลุ่มนครชัยบุรินทร์. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก <http://mcuir.com/xmlui/handle/123456789/36>
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. (2562). รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก <https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory>
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ. (2552). รายงานการศึกษาโครงการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์หม่อนไหม. (2557). ข้อมูลเกษตรกร แหล่งผลิตหม่อนไหมจังหวัดชัยภูมิ. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก http://www.qsds.go.th/qssc_cpm/inside_page.php?pageid=40
- สุทธิชัย จิตพันธุ์กุล. (2544). หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2547). การพัฒนาชุมชนเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2554). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- Knodel, J., & Chayovan, N. (2008). Population aging and the well – being of older persons in Thailand: Past trends, current situation and future challenges. Bangkok: UNFPA, Thailand.
- United Nations. (2009). World population aging. New York: Department of Economic and Social Affairs. Population Division.

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี*

WORK MOTIVATION AFFECTING ORGANIZATIONAL ENGAGEMENT
OF PRIVATE SCHOOL TEACHERS UNDER THE OFFICER
OF EDUCATION RATCHABURI PROVINCE

ชลปวีร์ เดชขุนทด* และสุมิตรา ยาประดิษฐ์

Chonpawi Detkoontod and Sumitra Yaprudit

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรปราการ

Faculty of Education and Arts, Suvarnabhumi Instituted of Technology, Samut Prakan, Thailand

*Corresponding author E-mail: chonpawi6209@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียนเอกชน 2) ศึกษาความผูกพันต่อโรงเรียนของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี และ 3) ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 331 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.24) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.08) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$ = 4.00) การได้รับการยกย่องนับถือ ($\bar{X}$ = 3.89) และความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.85) 2) ความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ($\bar{X}$ = 4.24) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.18) และ ความเชื่อและการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.13) 3) แรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน โดยตัวแปรที่ส่งผล 5 ตัวแปร ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยกย่องนับถือ และ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ถึงความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนได้ ร้อยละ 74.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, ครู, โรงเรียนเอกชน

* Received May 2, 2023; Revised May 29, 2023; Accepted June 19, 2023

Abstract

The objective of this research article were to study 1) Motivation for the work of school teachers in private schools 2) School commitment of private school teachers under the Ratchaburi Provincial Office of Education. And 3) Work Motivation Affecting Organizational Engagement of Private School Teachers under the Office of Education, Ratchaburi Province. This research design to quantitative research. The samples were 331 teachers in private school under the Ratchaburi Provincial Education Office, academic year 2021. Obtained by Stratified Random Sampling then use simple random sampling. The questionnaires was use to collect data The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The finding were 1) The work motivation of the sample was at a high level ($\bar{X}$ = 3.94). ranked from the highest to the lowest average as follows: performance success ($\bar{X}$ = 4.24), nature of work ($\bar{X}$ = 4.08), performed progress in Job duty recognition ($\bar{X}$ = 4.00) and responsibility ($\bar{X}$ = 3.85) 2) The organizational commitment of the sample Overall, it was at a high level ($\bar{X}$ = 4.18). ranked from the highest to the lowest average as follows: Willingness to devote effort to work for the organization had the highest average ($\bar{X}$ = 4.24), followed by the aspect of the strong desire to maintain membership of the organization ($\bar{X}$ = 4.18) and the belief and acceptance of the goals and values of the organization. have the lowest average ($\bar{X}$ = 4.13) 3) Work Motivation Affects Organizational Engagement of Private School Teachers The variables that affect 5 variables are work stability. working environment nature of work performed Earning Respect and Performance Achievements Able to jointly predict the organizational commitment of private school teachers at 74.3 percent with a statistical significance of 0.05.

Keywords: Motivation to Work, Engagement to Organizations, Teachers, Private Schools

บทนำ

ชมจันทร์ แจ่มจำรัส กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในประเทศ คือ การศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญเป็นอันดับแรกต่อการพัฒนาบุคลากร อันถือเป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การพัฒนาสาธารณสุขตลอดไป จนถึงการส่งเสริมให้ทรัพยากรบุคคลเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศในส่วนอื่น เนื่องด้วยการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (ชมจันทร์ แจ่มจำรัส, 2564) การศึกษาของประเทศไทยได้มีการพัฒนาการศึกษาโดยเริ่มการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรก พ.ศ. 2542 และได้ปรับปรุงเมื่อ พ.ศ. 2554 เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ได้แก่ ดี เก่ง มีความสุข และมีการพัฒนาการศึกษาอย่างไม่หยุด จึงมีการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ให้เด็กและเยาวชนไทยได้มีการพัฒนาทุกด้าน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา การศึกษา หมายถึง การสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ดังที่ จันทราณี สงวนนาม เสนอแนวคิดว่าการศึกษาคือเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากความจำเป็น ด้านที่อยู่อาศัย อาหารเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 ของชีวิต เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาทุก ๆ ด้านของชีวิตและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มี กระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและ ส่งผลกระทบให้วิถีดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับการศึกษายังมีบทบาทและความจำเป็น มากขึ้นด้วย (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2553)

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ระบุความสำคัญของครูผู้สอนเอาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า บุคคลที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการนักเรียน คือ ครูผู้สอน ซึ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นั้น ครูจึงเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างดูแลเอาใจใส่ มีขวัญและกำลังใจในการทำงานพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างดีและมีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้นำนโยบายหลักสูตร ไปปฏิบัติสถานศึกษาจะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา การร่วมมือในการทำงานจะเกิดขึ้นได้ในการทำงานก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจถึงความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน และเลือกใช้วิธี จูงใจให้กับบุคลากรเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้อย่างถูกต้อง (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ ฐานะรัตน์ จินรัตน์ ในเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่าการปกครองบังคับบัญชาในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงเป็นประการแรก เนื่องจากการปกครองบังคับบัญชามีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก การปกครองบังคับบัญชา ไม่ใช่การออกคำสั่งเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการใช้ทักษะในการบริหารคน การเรียนรู้คน ความประพฤติ การดูแลทุกข์สุข ตลอดจนการให้ความดีความชอบ การลงโทษ การบรรจุแต่งตั้งให้ผู้ร่วมงานได้รับความชอบ ความเที่ยงธรรม มีความเป็นผู้นำให้ความคุ้มครองและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะสามารถทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจต่อผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี (ฐานะรัตน์ จินรัตน์, 2561) จากแผนพัฒนาการศึกษา จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2562-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ.2563) และรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี, 2563) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดครู เนื่องจากการลาออก การสอบบรรจุ และการเกษียณอายุ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการจัดการศึกษาและครูมีภาระงานมากขึ้นส่งผลให้การใช้ศักยภาพของครูผู้สอนในโรงเรียนเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เช่น ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดิถีภาพรวม ศักยภาพทางการเรียนของนักเรียนบางส่วนทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติตามพื้นที่ชายขอบจำนวนมากยังขาดทักษะในการอ่านออกและเขียนได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี เพื่อให้ทราบถึงระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และ ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูผู้สอน รวมถึงการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนในโรงเรียนเอกชน
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น คือ แรงจูงใจในการทำงานของครู ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ 1.1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 1.2) ด้านความรับผิดชอบ 1.3) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 1.4) ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ 1.5) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ 2) ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ 2.1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร 2.2) ด้านนโยบายและการบริหาร 2.3) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 2.4) ด้านเงินเดือนหรือรายได้ 2.5) สภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์กรของครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านความเชื่อและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร 3) ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน จากโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี จำนวน 2,238 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี, 2564) หาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตาราง (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากประชากรในแต่ละเขตการปกครองของอำเภอในจังหวัดราชบุรี แล้วกำหนดอัตราส่วนเทียบขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยการสังเคราะห์ตัวแปรที่รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ และตำราที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยได้ตัวแปรทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 1.2) ด้านความรับผิดชอบ 1.3) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 1.4) ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ 1.5) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 2) ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร 2.2) ด้านนโยบายและการบริหาร 2.3) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 2.4) ด้านเงินเดือน/รายได้ 2.5) สภาพแวดล้อมในการทำงาน และ ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎี โดยการสังเคราะห์ตัวแปรของความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ และตำราที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ได้ตัวแปรทั้งหมด 3 ด้าน คือ 2.5.1) ความเชื่อและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2.5.2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร และ 2.5.3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

2. นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหา และทฤษฎีที่สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องพร้อมทั้งแนะนำและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลการประเมินความสอดคล้องให้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964

5. ปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วสำเนาแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 331 ชุด ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนจากโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.89$) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดของแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยจูงใจ ดังนี้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.24$, $S.D.=0.80$) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}=4.08$, $S.D.=0.85$) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=0.88$) การได้รับการยกย่องนับถือ ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=0.87$) และ ความรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.78$) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดของแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยค้ำจุน ดังนี้ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X}=4.09$, $S.D.=0.82$) นโยบายและการบริหาร ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.87$) ความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=0.94$) ความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=0.87$) และเงินเดือนหรือรายได้ ($\bar{X}=3.16$, $S.D.=1.22$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการทำงาน

แรงจูงใจในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
ปัจจัยจูงใจ				
ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.24	0.80	มาก	1
ความรับผิดชอบ	3.85	0.78	มาก	5
ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.00	0.88	มาก	3
ปัจจัยจูงใจ				
การได้รับการยกย่องนับถือ	3.89	0.87	มาก	4
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.08	0.85	มาก	2
ปัจจัยจูงใจในภาพรวม	4.01	0.84	มาก	
ปัจจัยค้ำจุน				
ความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร	4.03	0.87	มาก	4
นโยบายและการบริหาร	4.05	0.87	มาก	2
ความมั่นคงในการทำงาน	4.04	0.94	มาก	3
เงินเดือนหรือรายได้	3.16	1.22	ปานกลาง	5
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.09	0.82	มาก	1
ปัจจัยค้ำจุนในภาพรวม	3.88	0.94	มาก	
แรงจูงใจในการทำงานโดยรวม	3.94	0.89	มาก	

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.=0.85) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.24, S.D.=0.83) รองลงมา คือ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.=0.85) และ ด้านความเชื่อและการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.=0.84) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
ด้านความเชื่อและการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.13	0.84	มาก	3
ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร	4.24	0.83	มาก	1
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.18	0.85	มาก	2
ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม	4.18	0.85	มาก	

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวพยากรณ์ที่ดีที่ใช้ในการพยากรณ์ แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน มี 5 ตัวแปร คือ ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยกย่องนับถือ และความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ถึงความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 74.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นตามสมมติฐานการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่ใช้พยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผล ต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน

ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์	แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน				
	b	S.E.b.	β	t	p
ค่าคงที่	0.352	0.179		1.996*	.050
ความมั่นคงในการทำงาน	.350	0.44	.416	7.781	.000
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	.323	0.40	.331	8.154	.000
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.223	0.44	.246	5.115	.000
การได้รับการยกย่องนับถือ	-.116	0.38	-.129	-3.023	.003
ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	.149	0.46	.109	3.210	.001
R = 0.862, R ² = 0.743, Adjust R ² = 0.739, S.E.b = 0.3277, F = 184.920*, p = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

แรงจูงใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอน จากโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดของแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยจูงใจ ดังนี้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการยกย่องนับถือ และ ความรับผิดชอบ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดของแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยค้ำจุน ดังนี้ สภาพแวดล้อมในการทำงาน นโยบายและการบริหาร ความมั่นคงในการทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร และ เงินเดือนหรือรายได้ อีกทั้งยังมีการศึกษาของ ศรีเรือน แก้วกังวาน ที่ได้นำเสนอทฤษฎีแรงจูงใจของ

มาส์โลว์ว่า ความต้องการของบุคคลที่จะตอบสนองความพึงพอใจของตนเองที่จะนำไปสู่การดำเนินพฤติกรรมตามความต้องการของตนเองมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความต้องการทางสังคมที่จะได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลอื่นเพื่อให้ตนเองได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และ ต้องการได้รับความสำเร็จในชีวิตซึ่งเป็นการต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเองควรจะผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีที่สุดตามความคาดหวังไว้และสิ่งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของเขาเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2562) และตามทฤษฎีการจูงใจของ แอลเดอร์เฟอร์ ซึ่งนำเสนอเอาไว้ว่า สำหรับในชีวิตจริงในองค์กรนั้นการต้องการ ค่าจ้าง เงินโบนัส และผลประโยชน์ตอบแทน ตลอดจนสภาพเงื่อนไขการทำงานที่ดีและสัญญาการว่าจ้างเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นเครื่องมือ ตอบสนองสิ่งจูงใจด้านนี้ทั้งสิ้น สำหรับในด้านความต้องการทางสังคมประกอบด้วยเรื่องราวที่มีส่วนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีต่อกันระหว่างบุคคลในองค์กร ทั้งนี้ความสัมพันธ์เหล่านี้จะหมายถึงความต้องการทุกชนิดที่มีความหมายสำคัญในเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งสำหรับชีวิตจริงในองค์กรนั้นความต้องการของคนที่ต้องการจะเป็นผู้นำหรือคนที่มียศฐานะเป็นหัวหน้า ความต้องการที่จะเป็นผู้ตามและความต้องการอยากมีสายสัมพันธ์ทางมิตรภาพกับใคร ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน และคนที่ต้องการจะมีความสัมพันธ์ด้วย (Alderfer, C. P., 1972) และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับลักษณะหรือสิ่งแวดล้อมของงานที่ปฏิบัติ รวมถึงการเติบโตก้าวหน้าของคนที่ต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อย และการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถ ต่างก็เป็นความต้องการประเภทนี้ ซึ่งสำหรับชีวิตจริงในองค์กรนี้ความต้องการที่จะได้รับความรับผิดชอบเพิ่ม หรือความต้องการอยากได้ทำกิจกรรมใหม่ ๆ อีกหลาย ๆ ด้านมากขึ้นเหล่านี้ล้วนจัดอยู่ในประเภทความต้องการก้าวหน้า และเติบโตทั้งสิ้น และอีกทั้งยังมีการศึกษาของการศึกษาของ มนัสสันท์ มีทรัพย์ทอง พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นปัจจัยกระตุ้นเชิงบวกที่มีความสำคัญต่อการเป็นสมาชิกในสถานศึกษา ช่วยกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังเอาไว้ รวมถึงจะสามารถส่งเสริมให้ครูสามารถใช้ชีวิตในโรงเรียนในขณะที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขอันจะสามารถจูงใจให้ครูเกิดเป็นความผูกพันต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี (มนัสสันท์ มีทรัพย์ทอง, 2563) อีกทั้งการศึกษาของ ปฏิมากร ทิพลีศ เรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร พบว่าแรงจูงใจในการทำงานด้านการยอมรับนับถือ สภาพแวดล้อมการทำงาน ความรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ รวมถึงค่าตอบแทนและรายได้สามารถรวมกับพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 62.00 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 เพื่อพัฒนาให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความผูกพันต่อองค์กรหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดเป็นความมั่นใจในอนาคตของการทำงานในองค์กรที่สังกัดอยู่ (ปฏิมากร ทิพลีศ, 2564)

ความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดพบว่า ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร และ ด้านความเชื่อและการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาภายในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ที่สร้างความเชื่อมั่นต่อองค์กรให้แก่ครูผู้สอนให้สามารถยอมรับแผนการดำเนินงานรวมถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการศึกษาของแนวคิดของ เฮอริโควิช และ เมอร์แยร์ ที่ได้นำเสนอเอาไว้ว่า ในการพัฒนาให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กรหรือการสร้างความรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานการบริหารจัดการหน่วยงาน การกำหนดนโยบาย การวางกำลังคน หรือแผนแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โปร่งใส มีความน่าเชื่อถือจะสามารถดำเนินงานได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง มีส่วนสำคัญอย่าง

ยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พนักงานในองค์กร ซึ่งหากมีการร่วมวางแผนการดำเนินงานให้แก่พนักงานในทุก ระดับก็จะสามารถทำให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นและยอมรับในงานที่ตนเองได้ร่วมกำหนดแนวทางและรับผิดชอบ สามารถกระทำได้นั้นเป็นผลสำเร็จและส่งผลให้พนักงานในองค์กรเกิดความผูกพัน จงรักภักดีต่อองค์กรใน ท้ายที่สุด (Herscovitch, L. & Meyer, J. P., 2002) แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ ครูโรงเรียนเอกชน

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวพยากรณ์ที่ดีที่ใช้ในการพยากรณ์แรงจูงใจใน การทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจใน การทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน มี 5 ตัวแปร คือ ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยกย่องนับถือ และ ความสำเร็จในการ ปฏิบัติงาน ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ถึงความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียน เอกชน ร้อยละ 74.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อ องค์กรของครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาองค์ประกอบของแรงจูงใจที่มี ความสัมพันธ์ต่อการสนับสนุน และส่งเสริมในการทำงานของครูผู้สอน อันประกอบด้วยตัวแปรสำคัญเกี่ยวกับ แรงจูงใจ ทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยกย่องนับถือ และ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินงานได้อย่าง ราบรื่นและมีความสุข ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้ง ยังมีการศึกษาของแนวคิดของ อีริคดา ไชยบรรดิช เรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนสถานศึกษา ควรมีการกำหนดแนวทาง และวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ เป็นขั้นตอน รวมถึงกำหนดแนวทางการ ดำเนินงานในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และนโยบายต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถสนับสนุนให้ครูผู้สอนเกิด แรงจูงใจในการทำงาน (อีริคดา ไชยบรรดิช, 2562) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ อนันต์ธนา สามพุ่มพวง เรื่อง แรงจูงใจ กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่ง พบว่า เพื่อให้ข้าราชการครูเกิดความผูกพันต่อองค์กรของตนเองผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเพิ่มสำคัญใน การสนับสนุนเสริมให้ข้าราชการครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถรวมถึงความ คิดเห็นในการกำหนดแนวทางหรือทิศทางของการบริหารโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจในลักษณะของงานที่ตนเอง มีส่วนรับผิดชอบ กำหนดแนวทางไปถึงความสำเร็จของงานที่ทำอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยังถือว่าสถานศึกษาให้ การยอมรับแก่ครูผู้สอนอีกด้วย (อนันต์ธนา สามพุ่มพวง, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความมั่นคงในการทำงาน สถานศึกษาที่มุ่งสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนควรสร้างนโยบายใน การ สนับสนุน และพัฒนาให้ครูผู้สอนเกิดความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงในการทำงานของตนเอง ทั้งในด้านการ พัฒนาความสามารถปฏิบัติงานของครูโดยไม่ต้องกังวลต่อการโยกย้าย สับเปลี่ยนหน้าที่หรือให้ลาออกจากงาน โดย ไม่เป็นธรรม มีอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถอยู่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนจนเกษียณอายุราชการโรงเรียนมีภาพลักษณ์ที่ดีทั้งต่อบุคคลภายในและภายนอก สภาพแวดล้อมในการ ทำงาน สถานศึกษาควรมีนโยบายเพื่อพัฒนาสภาพการทำงาน ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของครู เช่น สภาพการ ทำงาน ห้องพักครู อาคารเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ตั้งโรงเรียน การคมนาคม และสภาพทางกายภาพ ทั่วไป ของสถานที่ทำงาน เช่น แสง เสียง อุณหภูมิ กลิ่น รวมทั้ง ลักษณะของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ หรืออุปกรณ์หรือ เครื่องมือต่าง ๆ ให้มีความพร้อมหรือสามารถสนับสนุนการทำงานของครูผู้สอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ลักษณะ

ของงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้ครูผู้สอนเกิดความผูกพันต่อองค์กรการมีความรับผิดชอบมีโครงสร้างที่ชัดเจนมีกระบวนการทำงานที่ได้รับมอบหมายมีรูปแบบที่ชัดเจน ความภาคภูมิใจในการะงานที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชา ได้รับมอบหมายมีการกำหนดวิธีการและเป้าหมายชัดเจน ลักษณะงานที่น่าสนใจ และท้าทายความสามารถงานที่ต้องใช้ความคิดประดิษฐ์คิดค้นหาวิธีใหม่ แบบใหม่ ๆ ทำให้ครูผู้สอนเกิดความพึงพอใจต่องานที่ตนเองทำและผูกพันต่อองค์กรในที่สุด การได้รับการยกย่องนับถือ หากสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับคำชมเชยและความเชื่อถือ ไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาว่ามีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน มีความพึงพอใจเมื่อท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน การยอมรับความคิดเห็นมีโอกาสเป็นผู้ที่มีความสำคัญในสายตาของคนอื่น ได้รับการยกย่อง หรือให้เกียรติจากผู้บังคับบัญชา มีความพอใจในการยอมรับในตำแหน่งหน้าที่การงานจากบุคคลทั่วไปที่รู้จักก็จะสามารถสนับสนุนให้ครูผู้สอนเกิดความผูกพันต่อองค์กรได้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการพัฒนาความผูกพันต่อสถานศึกษา นโยบายของสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการสร้างความภูมิใจในความสำเร็จของงานมีความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานช่วยให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแผนงาน โครงการ กิจกรรม ปฏิบัติงานเต็มทุกครั้งและได้รับคำยกย่องชมเชยทำให้งานในหน้าที่การงาน ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงาน รวมถึงความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในตัวแปรด้านอื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ครูผู้สอน และสามารถนำไปปฏิบัติใช้งานได้จริง ควรทำการศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงาน และระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน ให้มีความครอบคลุมทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและ ระดับอุดมศึกษา รวมถึงโรงเรียนของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน ควรศึกษาการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในมิติอื่น เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ หรือ นำเข้าสู่การพยากรณ์ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการบริหารงานของโรงเรียน ในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดเป็นแนวทางในการพัฒนาให้การสร้างแรงจูงใจรวมถึงความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนมีประสิทธิภาพต่อไป การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และ ระดับของความผูกพันต่อโรงเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี รวมถึงแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี โดยมีความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการศึกษาวิจัยที่ได้นำเสนอเอาไว้ในครั้งนี้จะสามารถนำเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- ชมจันทร์ แจ่มจำรัส. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์. ใน สารนิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐานะรัตน์ จินรัตน์. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีรดา ไชยบรรดิช. (2562). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปภูมิกร ทิพลี. (2564). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออก. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศรีเรือน แก้วก้วาล. (2562). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา รู้เขา). กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน .
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี. (2563). แผนพัฒนาการศึกษา จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2562-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ.2563). ราชบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- อนันต์ธนา สามพุ่มพวง. (2558). แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Alderfer, C. P. (1972). Existence, relatedness and growth: Human needs in organizational settings. New York: Free Press.
- Herscovitch, L. & Meyer, J. P. (2002). Commitment to Organization Change 4: Extension of a Three and Component Model. Journal of Applied Psychology, 87(3), 474 – 487.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610.

การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ*

STIGMA AND DISCRIMINATION AGAINST LGBTIQN+ WORKERS

ณัฐวิโรจน์ มหายศ* และเพ็ญศรี ฉิรินัง

Nattawiro Mahayot and Pensri Chirinang

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

*Corresponding author E-mail ohn.nattawiro@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ อภิปรายการตีตราและการเลือกปฏิบัติของแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการเปิดกว้างในเรื่องของความหลากหลายทางเพศแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเกิดประเด็นปัญหาการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งภาครัฐและเอกชนยังมีความกังวลในหลายประเด็นที่ยังเป็นปัญหาต่อการทำงาน ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เข้ามาแลกเปลี่ยนการทำงานที่ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติต่อความหลากหลายทางเพศที่เป็นอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการทำงานในทุกภาคส่วน ซึ่งการกีดกันหรือการเลือกปฏิบัติของเพื่อนร่วมงานจะไม่ค่อยกล้าแสดงออกเปิดเผย เป็นการขู่มขู่ข่มขู่ การดูถูกเหยียดหยาม ดังนั้น จึงต้องพยายามพิสูจน์ด้วยผลงาน ความรู้และความสามารถ เพื่อการยอมรับคนเพศตรงข้ามในฐานะแรงงาน รวมถึงการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ในแบบฉบับของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศแบบผิด ๆ ที่ว่าเป็นคนผิดปกติหรือเจ็บป่วยทางจิต หรือเป็นปัญหาทางเพศ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวจะแก้ไขได้นั้น ต้องแก้ไขที่กฎหมายแม่ที่เป็นร่มใหญ่ของกฎหมายทั้งหมด คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อส่งผลให้ปัญหาอื่นแก้ไขได้ง่ายขึ้น และลดความกังวลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และท้ายที่สุดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งที่มีอาชีพประจำและอาชีพอิสระ อันเป็นแรงงานที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้มีความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่องและทัดเทียมกับอารยประเทศ

คำสำคัญ: การตีตรา, การเลือกปฏิบัติ, แรงงาน, ความหลากหลายทางเพศ

Abstract

The purpose of this academic article was to discuss stigma and discrimination against LGBTIQN+ workers which in the present, although it is open in terms of gender diversity but the issue of stigma and discrimination remains. As a worker with LGBTIQN+ in the government and private sectors, there are still many concerns that continue to be a problem for work to requires knowledge Competence comes in exchange for working stigmatized and discriminated against. In order not to cause problems and obstacles to work exclusion or discrimination of colleagues will not dare to show openly, gossip and contempt. Therefore, we must try to prove it with results. knowledge and abilities for accepting people of the opposite sex as laborers, revealing ongoing

* Received April 29, 2023; Revised May 30, 2023; Accepted June 5, 2023

concern about dress codes, according to official regulations. Gender minority status was not seen as a professional hindrance for laborers in generally open-minded organization environments where exclusion and discrimination or disparaging gossip were rarely overt. Laborers were obliged to prove their own professional abilities to advance the acceptance of gender variant individuals as laborers. Thailand's health education. Thailand's health education model is still based on traditional models, without updates from current-day understanding of potential negative impact caused by interpersonal discrimination. One example is misrepresenting lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTIQN+) people as abnormal or mentally ill. This error might provoke rejection or hatred of minorities through unintentional promulgation of misleading opinions. As a result, some LGBTIQN+ remain closeted due to uncertainty about to remain safe in the workplace and in society.

Keywords: Stigma, Discrimination, Worker, LGBTIQN+

บทนำ

สถานที่ทำงานที่มีแรงงานเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืน (Sustainability) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนของแรงงานภายในสถานที่ทำงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ หากแต่มีปัญหาในเรื่องของความเหลื่อมล้ำ การตีตราและการเลือกปฏิบัติ โดยนักวิชาการได้เน้นย้ำมาเป็นเวลานานว่าความเหลื่อมล้ำ การตีตราและการเลือกปฏิบัติในสังคมมีจุดเริ่มต้นมาจากตลาดแรงงาน และหากลองวิเคราะห์ไปยังเรื่องของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HR) ในองค์กร ขั้นตอนการเปิดรับสมัครบุคลากรเข้าทำงานถือเป็นขั้นตอนแรกๆ ที่อาจสร้างความเหลื่อมล้ำให้แก่คนในสังคมโดยเฉพาะเรื่องเพศ (พิริยาภรณ์ อันทอง และศุภกร เอกชัยไพบูลย์, 2559) คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลถึงเรื่องเพศที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของคำจำกัดความที่ระบุถึงความเป็นหญิงและชายโดยกำเนิดอีกต่อไป กล่าวคือ เพศ (Sex) คือ เพศที่ถูกระบุตั้งแต่กำเนิดว่าเป็นเพศหญิง (Female) หรือเพศชาย (Male) ซึ่งหมายถึงความแตกต่างกันทางสรีระ และดำรงชีวิต ซึ่งการทำหน้าที่ของการสืบพันธุ์เป็นระบบครบครัน และโดยพื้นฐานแล้วความคิดของคนในสังคมมักจะมีวิธีคิดในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะของการแบ่งเป็น 2 ขั้ว (dichotomy) ซึ่งโดยทั่วไปมักจะมีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามกัน (binary opposition) จึงทำให้การรับรู้ในเรื่องเพศของมนุษย์นั้นมีธรรมชาติเป็นเพศหญิงกับเพศชาย ส่วนผู้ที่แสดงลักษณะที่แตกต่างหรือตรงข้ามกับเพศของตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ เพราะเป็นสิ่งถือว่าผิดปกติ หากจะยอมรับก็ยอมรับในฐานะที่เป็นธรรมชาติกับไม่เป็นธรรมชาติ จนกระทั่งมีคำเรียกผู้ที่แตกต่างนี้ว่าเป็น “เพศที่สาม” ซึ่งเป็นการเรียกที่ทำให้ผู้ที่แตกต่างกลายเป็นสิ่งที่แปลกแยกออกไปจากคนทั่วไป ซึ่งความหลากหลายทางเพศถือได้ว่า เป็นผลผลิตของการจำแนกความแตกต่าง การสร้างความเป็นอื่นให้กับบุคคลที่มีความแตกต่างไปจากสมาชิกส่วนใหญ่ ซึ่งความแตกต่างเหล่านั้นได้มีการนิยามคำเรียกขานให้กับบุคคลที่มีเพศแตกต่างไปจากชายและหญิงตามความเข้าใจบนพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไป (ธนาศาน สุภาชี, 2563)

การจำแนกความแตกต่างทางเพศนั้น มักนำไปสู่ปัญหาการถูกตีตราและเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพศวิถีที่เรียกว่า “กะเทย/ตุ๊ด/ทอม” มักเป็นเพศที่ถูกตีตราบ่อยครั้ง อนึ่ง สื่อซึ่งเป็นสถาบันหลักที่สร้างระบบการรับรู้ทางสังคมนำเสนอภาพลักษณ์ของเพศวิถีแบบกะเทย/ตุ๊ด/ทอมเป็นไปในด้านลบโดยปราศจากความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบที่ผ่านมาทำให้เป็นการปลูกฝังทัศนคติเชิงลบและเกิดอคติ อาจเป็นเหตุสู่ปัญหาการเลือกปฏิบัติ การละเมิดสิทธิมนุษยชน และผลักผู้มีเพศวิถีแบบกะเทยให้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบในวงกว้าง จากการรับรู้ภาพลักษณ์ของเพศวิถีของ

สังคมไทยในลักษณะดังกล่าวกลุ่มคนเหล่านี้จึงมักถูกนิยามในลักษณะของ “ผู้มีความเปี่ยงเบนทางเพศ” เนื่องจากมิได้มีลักษณะของเพศตามที่สังคมได้กำหนด สังคมจึงมีทัศนคติต่อบุคคลเหล่านี้ว่ามีความบกพร่องไม่ปกติ ซึ่งเป็นการบ่มเพาะให้เกิดอคติและความรุนแรงอันหลากหลายที่แอบแฝงในสังคม (สุไลพร ชลวิไล, 2562)

แม้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันจะเปิดกว้างกับกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่การเปิดกว้างก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเท่าเทียมกับคนทั่วไป หรือได้รับสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนคนอื่น ๆ นอกจากนั้น คนบางส่วนในสังคมยังเห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีความผิดปกติและต้องได้รับการแก้ไข จะเห็นได้จากผลการวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่สาม” (สุวิชา เป้าอารีย์, 2565) จากประชาชนทั่วประเทศทุกภูมิภาคของไทย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.5 ยอมรับได้หากมีเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงานเป็นเพศที่สาม มีเพียงร้อยละ 11.5 เท่านั้น ที่ตอบว่าไม่สามารถยอมรับได้เพราะเป็นการฝืนธรรมชาติส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร แต่ถ้ามีสมาชิกหรือคนในครอบครัวเป็นเพศที่สามนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.6 ยอมรับได้ในขณะที่ร้อยละ 22.4 ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะผิดกฎธรรมชาติยังต้องการผู้สืบทอดสกุล และเพศที่สามมีพฤติกรรมบางอย่างสะดุดตาผู้คนทำให้ทำให้ใจยอมรับไม่ได้

แรงงานทุกอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน ถือได้ว่าเป็นฟันเฟืองอันสำคัญในการขับเคลื่อนระบบของสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่บางอาชีพก็มีความยึดโยงและผูกมัดเพียงสองเพศคือหญิงและชายเท่านั้น จนเกิดการตีตราและเลือกปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม และการกีดกันการแบ่งแยกซึ่งการเกิดจากการใช้ลักษณะภายนอกมาเป็นเกณฑ์ในการให้คุณค่าต่อบุคคลเพียงอย่างเดียวโดยละเลยการพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของบุคคล มีผลทำให้โอกาสในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ลดลง เนื่องจากการขาดแคลนซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถซึ่งไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเพียงเพราะความแตกต่างทางเพศวิถีและเพศกำเนิดของบุคคลซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม ดังจะเห็นได้จากที่ สุไลพร ชลวิไล ได้กล่าวถึง การต่อสู้เพื่อเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของเคท ครั่งพิบูลย์ โดยเธอผ่านการคัดเลือกเข้าเป็นอาจารย์ในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เวลาผ่านไปกว่า 8 เดือน เธอก็ยังไม่ได้รับการเรียกบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ จนกระทั่งในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 เธอก็ได้รับแจ้งว่าทางมหาวิทยาลัยมีมติไม่เห็นชอบจ้างเธอ โดยอ้างว่าเธอใช้คำพูดในสื่อสาธารณะไม่เหมาะสม ส่งผลต่อภาพลักษณ์การเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัย ทั้งที่ทางมหาวิทยาลัยไม่เคยนำเกณฑ์ในลักษณะเดียวกันนี้มาพิจารณาคุณสมบัติผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยมาก่อน (สุไลพร ชลวิไล, 2562) หลังจากที่เคทได้ยื่นอุทธรณ์เพื่อให้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาอีกครั้งในเดือนเมษายน ทางมหาวิทยาลัยก็ยังยืนยันในมติเดิมคือปฏิเสธการรับเธอเข้าเป็นอาจารย์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 ทำให้เคทตัดสินใจยื่นฟ้องทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 โดยขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยอนุมัติการเป็นอาจารย์ และชดเชยค่าสินไหมทดแทนรวมถึงค่าเสียโอกาสระหว่างรอการบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ เนื่องจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใช้ดุลยพินิจไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือกปฏิบัติทางเพศ และละเมิดสิทธิพื้นฐานเพราะไม่ได้ตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยดูจากคุณสมบัติและความสามารถ แต่ตัดสินใจจากพฤติกรรมที่แสดงออกในสื่อสาธารณะ หลังต่อสู้มา 3 ปี ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2561 ศาลปกครองก็ได้มีคำพิพากษาว่าการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่รับเคทเข้าเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยตำแหน่งอาจารย์เป็นการใช้ดุลยพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำสัญญาจ้างเธอตามที่สอบคัดเลือกได้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

สังคมโลกไม่เคยมีแค่สองเพศ

ทุกสังคมมักจะประกอบด้วยผู้คนที่แตกต่างกันหลากหลายที่มา ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ท่ามกลางความหลากหลายที่ถูกกล่าวถึงนี้ ยังมีความหลากหลายหนึ่งที่ถูกลืมเลือนไป นั่นคือ ความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศภาวะ และเพศวิถี ทั้งที่ผ่านมามีหลักฐานมากมายที่แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยรับรู้ถึงการมีอยู่ของเพศบุคคลอื่นนอกเหนือจากชายและหญิง รวมทั้งเพศวิถีแบบอื่นที่ไม่ใช่เพศวิถีแบบรักต่างเพศระหว่างชายหญิงมาช้านานแล้ว ซึ่ง สุไลพร ชลวิไล ถึงหลักฐานอันประกอบด้วยข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์ และวรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา กฎมณเฑียรบาลและกฎหมาย บันทึกและเอกสารทางประวัติศาสตร์ วรรณคดี และภาพจิตรกรรมฝาผนัง แต่ด้วยอคติที่สังคมมีต่อบุคคลกลุ่มนี้ ทำให้ที่ผ่านมามีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นนี้ในเชิงประวัติศาสตร์ค่อนข้างน้อยมาก การพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความดำรงอยู่ของบุคคลกลุ่มนี้ ทำให้นักวิชาการด้านเพศวิถีศึกษามองวิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคมวางอยู่บนรากฐานการแบ่งเพศออกเป็น 3 เพศ คือ หญิง ชาย และกระเทย อันนำมาซึ่งการรังเกียจกีดกันเพศอื่นที่ไม่ใช่ชายหญิง ดังนั้นแม้บุคคลที่มีเพศเป็น “อื่น” อย่าง “กระเทย” และ/หรือบุคคลที่มีสัมพันธ์ทางเพศกับเพศเดียวกัน จะอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าชายและหญิง หรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมด้วยอิทธิพลความเชื่อทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม แต่พวกเขาก็ยังพอมิพื้นที่ให้แสดงตัวตนได้ในระดับหนึ่งของสังคม โดยไม่ถูกกดดัน ลงโทษหรือทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง (สุไลพร ชลวิไล, 2562)

จากการรับรู้เพศ 3 เพศในอดีต ปัจจุบัน “เพศอื่น” ในสังคมได้มีแค่กระเทยเท่านั้น แต่ยังมีเพศอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นผลมาจากการยอมรับในความแตกต่างที่ยังไม่สุดโต่ง บวกกับการออกมาปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะ และการนิยามความหมายในความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น ๆ นอกเหนือจากคำว่า “กระเทย” ที่ในอดีตยังถูกใช้ในความหมายที่แตกต่างไปจากปัจจุบันที่หมายถึง “บุคคลที่เกิดมาพร้อมกับอวัยวะเพศทั้งสองแบบหรือมีอวัยวะเพศที่ไม่ชัดเจนเป็นเพศใดเพศหนึ่ง” (Peter Hegarty & Annette Smith, 2022) แต่ในปัจจุบันได้นิยามว่าเป็น “บุคคลที่เกิดมาพร้อมกับอวัยวะเพศชาย แต่มีจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกเป็นเพศหญิง หรือมีความปรารถนาที่อยากจะเป็นเพศหญิง” (พิมพ์วิทย์ บุญมงคล และคณะ, 2551) ทุกวันนี้อัตลักษณ์ทางเพศอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่แค่ชายและหญิงที่ส่งมีความคุ้นเคย นอกจากกระเทยแล้วยังมี “เกย์” “ทอม” “ดี” “หญิงรักหญิง” “ไบ” (สุไลพร ชลวิไล, 2550) ขณะที่อัตลักษณ์ที่ยังไม่เป็นที่คุ้นเคย เช่น อินเทอร์เน็ต เคียวร์ ทรานส์ และนอน-ไบนารี ซึ่งไม่แน่ว่าในอนาคตอาจมีอัตลักษณ์อื่น ๆ เพิ่มเติมขึ้นมาอีก และเพื่อที่จะกล่าวถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความหลากหลายทั้งหมดนี้ด้วยคำเรียกเพียงคำเดียว ซึ่งในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมาจึงมีการใช้คำว่า “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” มาใช้พร้อม กับการขยายตัวขององค์กรเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนกลุ่มนี้ ขณะที่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีความพยายามนำเอาคำทับศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “แอลจีบีทีไควเอนพลัส” (LGBTIQN+) (ชนตตรี ทินนาม และคณะ, 2564) ใช้แทนคำว่า “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” มากขึ้น เนื่องจากเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง ไปที่กลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพศเดียวกันและบุคคลข้ามเพศมากกว่าคำดังกล่าว อีกทั้งเป็นการสร้างความไหลลื่นของเพศที่ไม่ว่าจะมีอัตลักษณ์ทางเพศแบบใดก็ตาม ก็สามารถที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพศใดก็ได้ และสามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองเป็นแบบใด เมื่อไหร่ก็ได้

สำหรับเรื่องการเลือกใช้คำนิยามตัวตนนั้นเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเชิงอำนาจในการกำหนดนิยามความหมายให้กับอัตลักษณ์นั้น ๆ ผลที่ตามมาจากการถูกให้ความหมายดังกล่าว เป็นคำที่มีความหมายส่งเสริมให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจ หรือลดทอนคุณค่า ศักดิ์ศรี คำดูหมิ่นเหยียดหยาม ล้อเลียน การตีตราและการเลือกปฏิบัติ แต่ไม่ว่าจะใช้คำเรียกว่าอะไรก็ตาม เมื่อย้อนกลับไปในอดีตที่ผ่านมากลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังคงถูกด้อยค่า ตีตราและเลือกปฏิบัติต่อการดำรงชีพทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ทำงานที่เป็นสังคมแห่งชายเป็นใหญ่นั้นเอง

ความหลากหลายทางเพศในที่ทำงาน

ในช่วง 4 - 5 ปีที่ผ่านมา หนึ่งในประเด็นที่สังคมไทยและสังคมโลกได้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางอย่างมากคือ “ความเท่าเทียมทางเพศ” ไม่ว่าจะเป็นผ่านสื่อหรือช่องทางออนไลน์ หรือทางการเรียกร้องสิทธิด้วยการเดินขบวนต่าง ๆ และเมื่อหากจะกล่าวถึงสังคมไทยเองก็จะเห็นว่ากลุ่มคนหลากหลายทางเพศเริ่มออกมาแสดงตัวตนและสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตน รวมถึงได้รับการยอมรับมากขึ้นกว่าเดิม “การยอมรับ” ที่ว่านี้เป็นที่ยอมรับกันในระดับไหน ความเท่าเทียมทางเพศระหว่างกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศกับกลุ่มต่อต้านได้พัฒนาไปไกลถึงในระดับองค์กรและการทำงานแล้วหรือยัง

จากสัดส่วนการเลือกปฏิบัติของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยจากข้อมูลของ World Bank เมื่อปี 2018 มีการทำแบบสำรวจประชากรชาวไทย 3,502 คน แบ่งเป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศ 2,302 คน และกลุ่มต่อต้าน 1,200 คน พบว่า ยังมีการเลือกปฏิบัติทั้งในด้านของการทำงาน ไปจนถึงการเข้าถึงบริการของรัฐและการศึกษา โดยกลุ่มคนข้ามเพศเป็นอันดับต้น ๆ ที่โดนเลือกปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มหญิงชอบหญิงและชายชอบชาย เมื่อเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก จะพบว่า 77% ของกลุ่มคนข้ามเพศถูกปฏิเสธการรับเข้าทำงานเพราะเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามลงมาด้วยกลุ่มหญิงชอบหญิง 62% และกลุ่มชายชอบชาย 49% และยังมีข้อมูลน่าสนใจอีกหลายอย่าง เช่น 40% ของกลุ่มคนข้ามเพศมักจะเจอประสบการณ์โดนล้อเลียน และ 24.5% ของกลุ่มหลากหลายทางเพศถูกสถานการณ์บังคับให้ปิดบังตัวตน (International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2018)

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของ องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID, 2020) ที่บอกไว้ว่า กลุ่มคนข้ามเพศต้องเผชิญกับปัญหาการเหยียดเพศมากที่สุด เพราะตามกฎหมายไม่สามารถเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อจาก “นาย” เป็น “นางสาว” ได้ ประกอบกับค่านิยมของสังคมก่อนหน้านี้ ทำให้โอกาสในการเข้าถึงโอกาสการทำงานในระดับสูงของกลุ่มคนข้ามเพศยังเป็นภาพที่ไม่ค่อยเห็นมากนัก และจากรายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นของการที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทยที่ถูกเหยียดเพศในสถานที่ทำงานยังบอกว่า “ผู้สมัครงานที่เป็นบุคคลข้ามเพศมักจะถูกให้ทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาโดยแบบทดสอบนี้ไม่ได้ใช้กับผู้สมัครคนอื่น ๆ ในองค์กรเอกชน สาวประเภทสองและทอมบ่อยครั้งจะถูกถามคำถามเกี่ยวกับความชอบทางเพศของเจ้าตัวระหว่างการสัมภาษณ์งานและถูกปฏิเสธงานในที่สุด”

ดังที่กล่าวมานี้ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธเข้าทำงาน การโดนจำกัดโอกาสที่จะได้รับการเลื่อนตำแหน่งไปในตำแหน่งที่สูงตามความรู้ ความสามารถ การถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับเพศสภาพที่มีความหลากหลาย ทั้งหมดเรียกว่า “การเลือกปฏิบัติ” และ “การตีตรา” ซึ่งการเลือกปฏิบัติและการตีตราต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ในลักษณะนี้จะส่งผลเสียอย่างไรกับองค์กรบ้าง

ในช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมา มีการกล่าวถึงและมีค่านิยมขึ้นมา คือ “Workforce Diversity” หรือความหลากหลายในองค์กร บริษัทชั้นนำหลายแห่งทั่วโลกเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับความหลากหลายของพนักงานในองค์กรมากขึ้น เพราะเชื่อว่าการผสมผสานที่ลงตัวของบุคลากรที่มาจากพื้นฐานที่แตกต่างกัน อันจะสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรได้อย่างมหาศาล ตามรายงานของ แม็คคินซี (McKinsey, 2020) พบว่า Workforce Diversity มีส่วนช่วยลดต้นทุนแฝงและเพิ่มกำไรให้กับบริษัทจริง จากการสำรวจในสหรัฐฯ พบว่าองค์กรที่มีบุคลากรหลากหลายทั้งทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ทำกำไรได้มากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศถึง 35% ซึ่งประสิทธิภาพงานบางส่วนหนึ่งมาจากการไม่ต้องปิดบังตัวตน หลบซ่อน และมีอิสระในการคิดการแสดงออก ตลอดจนแฟลกซ์ (Alex Flagg, 2002) ยังระบุว่าองค์กรที่มีนโยบายและบรรยากาศสนับสนุนให้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวเองจะช่วยลดความเครียด และยกระดับสุขภาพจิตของพนักงาน รวมถึงส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและหัวหน้าเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งทั้งหมดก็สะท้อนกลับมาในรูปแบบของชิ้นงาน

และผลกำไร อีกทั้ง การเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะการปฏิเสธเข้าทำงาน ทำให้องค์กรสูญเสียแรงงานขนาดใหญ่ที่เต็มไปด้วยประสิทธิภาพ และหากองค์กรหันมาใช้นโยบาย Workforce Diversity จะช่วยกระตุ้นภาพรวมเศรษฐกิจได้มากขึ้น (Danielle Agugliaro, 2021) โดยในปัจจุบันมีองค์กรระดับยักษ์ใหญ่ที่สนับสนุนความเท่าเทียมของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น IKEA, Microsoft, AstraZeneca แล้วยังมีบริษัทอีกมากมายที่หลายคนน่าจะคุ้นหูกัน คือ Apple Visa Adobe Coca-Cola ที่มีนโยบายสนับสนุนกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในองค์กรเช่นกัน

องค์กรเหล่านี้ เป็นภาพตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของการเป็นองค์กรที่สนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศ และประสบความสำเร็จไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่นำประเด็นในความหลากหลายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเลือกผู้ที่จะเข้ามาเป็นพนักงานหรือแรงงานที่มีค่าขององค์กร ทำให้ลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ที่หลากหลายทางเพศ แต่กระนั้นแล้วก็ยังมียังอีกหลากหลายมุมมองขององค์กรที่มีการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ดังจะกล่าวในประเด็นต่อไป

การตีตราต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ

กัฟฟ์แมน (Erving Goffman) ได้อธิบายว่าการตีตรา คือ “ภาวะที่บุคคลหรือกลุ่มชนในสังคมหนึ่งกำหนดว่าอะไรคือความแตกต่างของบุคคล ลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ควรเป็นอย่างไร ลักษณะใดที่มีความแตกต่างไปจากที่คนส่วนใหญ่ประสงค์จะถือว่ามีความเบี่ยงเบน ส่งผลให้บุคคลสูญเสียชื่อเสียงไม่น่าไว้วางใจ หรือเกิดความอับอาย (Erving Goffman, 1963) ตลอดจนทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณค่าตัวตนลดลงในสายตาของสังคม บุคคลที่ได้รับตราบาปหรือถูกตีตราบาป จะเกิดความรู้สึกว่า “ตนมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไม่พึงประสงค์” (Undesirable difference) ทั้งนี้ คุณลักษณะที่จะถูกตีตราบาป ดังกล่าว ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่คนจำนวนมากในสังคมนั้น ๆ มีอำนาจเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งความหมายของตราบาปเน้นไปที่มุมมองของสังคมที่อ้างอิงจากบรรทัดฐานทางสังคม หล่อหลอมรวมกันเป็นความรู้สึกที่แยกแยะ “ความต่าง” (difference) หรือ “ความเบี่ยงเบน” (deviance) ส่งผลให้บุคคลเกิดการต่อต้านจากสังคม โดยผู้ที่ถูกตีตราบาปจะถูกมองจากคนในสังคมว่าเป็นผู้ที่มี “ลักษณะเด่นที่ทำให้เกิดการเสื่อมเสีย” (Spoiled Identity) สอดรับกับเฮเร็ก (Gregory M. Herek, 2007) ที่ระบุว่า การตีตราทางเพศนั้นเป็นการบั่นทอนคุณค่าของกลุ่มบุคคลที่เป็นคนกลุ่มน้อยทางเพศ (Sexual minorities) ผ่านการมีทัศนคติในแง่ลบและมองว่ามีสถานะที่ต่ำกว่าอันเนื่องมาจากพฤติกรรม อัตลักษณ์ รูปแบบความสัมพันธ์ และชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับขนบของกลุ่มคนที่รักต่างเพศ

รูปแบบและวิธีการตีตรา ประกอบด้วย 4 อย่างด้วยกัน คือ การตีตราตนเอง (internalized stigma) การตีตราที่รับรู้หรือรู้สึกว่าเป็นความปกติ (perceived or felt/normative stigma) การตีตราที่แสดงชัดเจน (enacted stigma) และการตีตราทางอ้อม หรือการตีตราผ่านประสบการณ์ของบุคคลอื่น (vicarious stigma) (กั้ววาท พงษ์แก้ว, 2563) โดยทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในสังคมอย่างมาก โดยเมื่อเกิดขึ้นในที่ทำงานแล้วนั้น ถือว่าเป็นการมองข้ามความรู้ ความสามารถของบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง

ในบางเหตุการณ์การตีตรามักจะมาในรูปแบบของการล้อเล่น แต่การล้อเล่นนั้นได้สร้างบาดแผลและผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ที่ได้รับฟังไปตลอดกาล ตลอดจนเป็นการให้ความหมายทางสังคมที่ส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลในทางลบ การรับรู้นี้อาจเป็นสิ่งที่สัมผัสได้หรืออาจจะสัมผัสไม่ได้บุคคลที่มีลักษณะพึงประสงค์จะรู้สึกอยู่เหนือกว่า (Superior) ส่วนบุคคลที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์จะรู้สึกต่ำต้อย (Inferior) กระบวนการตีตราบาปจึงเป็นผลจากการเปรียบเทียบทางสังคมทำให้เกิดการแบ่งแยกและการลดคุณค่า การตีตราจึงเป็นต้นทางของปัญหาการเลือกปฏิบัติที่ตามมาของแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งจะกล่าวในประเด็นถัดไป

ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันของการทำงานบ่อยที่สุด คือ การถูกกลั่นแกล้งและล้อในสถานประกอบการ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากระบบการบริหารงานและนโยบายขององค์กรจะไม่ยอมรับความต้องการในการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศของแรงงาน อันเป็นผลมาจากการยอมรับความเชื่อ ความรู้สึก และมุมมองทางลบที่มีต่อตนเองหรือกลุ่มคนที่ตนสังกัด จนกลายเป็นการตีตราตนเอง (internalized stigma) โดยวิธีการในการยุติการตีตราหรือการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นไม่จำเป็นที่จะโทษสังคมกระแสหลักหรือโครงสร้างทางสังคมที่เติบโตขึ้นมามีเป็นต้นเหตุแห่งการตีตรา หากแต่เป็นการสร้างคุณค่าและคุณประโยชน์ให้กับตัวเองก่อน แล้วสังคมก็จะยอมรับเอง เป็นการแสดงให้เห็นว่าไม่ควรนำปัจจัยเชิงโครงสร้างมากำหนดอาชีพการทำงาน หรือมีพฤติกรรมอันไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม (กังวาล พองแก้ว, 2563)

ล่าสุดเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้มีกระแสข่าวการจะทะเบียนสมรสของข้าราชการตำรวจชายกับพนักงานบริษัทเอกชนชาย โดยมีความเห็นชอบจากทั้งสองครอบครัวและกลุ่มเพื่อน (ทีเอ็นเอ็น ออนไลน์, 2566) และมีการเผยแพร่ข่าวออกไปในหลากหลายช่องทางในสื่อออนไลน์ มีผู้แสดงความเห็นที่แตกต่างกันออกไป ทั้งร่วมยินดีและให้การยอมรับ แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ตีตราในเรื่องของเพศวิถีต่ออาชีพข้าราชการตำรวจด้วยการแสดงความคิดเห็นเชิงลบอยู่ไม่น้อย เพียงเพราะว่าโครงสร้างทางสังคมที่กำหนดให้ข้าราชการชายต้องมีครอบครัวเป็นรักต่างเพศเท่านั้น ซึ่งนั้นสามารถบ่งชี้ได้ว่า แม้จะมีการเปิดกว้างในประเด็นเพศวิถีที่มีความหลากหลายแต่ก็ยังถูกตีตราและมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมต่ออาชีพ

นอกเหนือจากการทำงานแล้วนั้น กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศต่างก็มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นของตนเอง ซึ่งได้แสดงออกและถ่ายทอดออกมาด้วยการแต่งกาย ภาษา และบุคลิกภาพ จนทำให้หลายคนมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมต่ออาชีพและการงานที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศทำอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนงานภาครัฐ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐขาดสิทธิ์ของความหลากหลายในหลายมิติที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีนอกเหนือจากชายจริงและหญิงแท้

การเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า การเลือกปฏิบัตินั้นเป็นผลพวงมาจากการตีตราของกลุ่มคนที่ไม่เหมือนกับที่สังคมกำหนดไว้ ดังนั้นการเลือกปฏิบัติ จึงกล่าวได้ว่าเป็นการแบ่งแยก การกีดกัน หรือความลำเอียงบนพื้นฐานของเหตุ ซึ่งมีผลลบบ้าง หรือลดทอนการยอมรับ การได้รับ หรือได้ใช้สิทธิและเสรีภาพทั้งปวงอย่างเท่าเทียมกันโดยบุคคลทุกคน ซึ่งแรงงานที่มีความแตกต่างไปจากบรรทัดฐานแบบเดิม ๆ อย่างกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็ได้รับผลกระทบในประเด็นนี้เช่นกัน

บุษกร สุริยสาร กล่าวว่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่ได้การยอมรับอย่างแท้จริงในสังคมไทย เหตุเพราะอคติที่เรื้อรัง และการขาดความเข้าใจในสังคมไทยต่อวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่าง การถูกเลือกปฏิบัติในวงกว้างหลากหลายแง่มุมในการจ้างงานและอาชีพ ส่งผลให้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในไทยไม่ได้รับสิทธิพื้นฐานและขาดโอกาสในการจ้างงานและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพในการประกอบอาชีพที่สามารถทำได้ (บุษกร สุริยสาร, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นได้ว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดทั้งในระดับสังคมและระดับปัจเจกต่อการเลือกปฏิบัติ ด้วยที่ว่าเป็นกลุ่มที่สังเกตได้ง่ายและมีการเปิดเผยตัวคนมากยิ่งขึ้น บางคนอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ การแต่งกายและทัศนคติอย่างชัดเจน จึงมักถูกเลือกปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งก็อาจจะมีบางกลุ่ม เช่น ชายขอบชาย หญิงขอบหญิง ที่ยังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นเพศเดิม เพื่อลดปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีองค์กรที่ให้ความสนใจเรื่องสิทธิของบุคคล กลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางเพศออกมาเรียกร้องสิทธิทางกฎหมาย แม้ว่าในข้อกฎหมายที่กล่าว

ข้างต้น มีการรับรองเกี่ยวกับความเสมอภาคแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยแต่ยังคงเกิดประเด็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดปัญหาในประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสังคมไม่เปิดใจยอมรับอย่างเต็มที่และจริงจัง อันนำไปสู่ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลชายขอบไร้สิทธิเสรีภาพในสังคม ไม่มีความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นและไม่สามารถเรียกร้องสิทธิประโยชน์ใด ๆ ในสังคมได้เหมือนคู่รักต่างเพศทั่วไป ซึ่งการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศนั้น เพราะบ่อยครั้งที่การปฏิบัติต่อกันและกันนั้นในสังคมอาจจะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อกันโดยไม่เจตนา แต่ก็ส่งผลทางร่างกายและจิตใจต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่น้อย

เมื่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา ก็คือ การสร้างการยอมรับจากสังคม ด้วยที่ล่าสุดท้ายแล้วสิ่งที่จะทำให้การเลือกปฏิบัติจากที่ทำงานจะหมดไป คือ การพิสูจน์ตนเองให้คนรอบข้างเห็นว่าแม้ตนเองจะเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็ยังสามารถประสบความสำเร็จได้เหมือนกับชายและหญิง

ความเท่าเทียมกันทางเพศของแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศ

นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับความเป็นเพศของบุคคลในสังคม ดังที่กล่าวมาแล้วยังพบว่า การให้คุณค่าในประเด็นทางเพศนั้นยังถูกเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพหรือการค้าแรงงาน กล่าวคือ การกำหนดคุณลักษณะให้กับอาชีพต่าง ๆ รวมถึงการให้คุณค่าในการกำหนดลักษณะของบุคคลในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของสังคมไทยนั้นยังมิให้การยอมรับถึงความหลากหลายทางเพศ ในบางสาขาอาชีพความหลากหลายทางเพศยังคงถูกตั้งคำถามและถูกปิดกั้นในการเข้าถึงการประกอบอาชีพนั้น ๆ ด้วยคำถามที่ว่า ความหลากหลายทางเพศมีความเหมาะสมกับสาขาอาชีพนั้น ๆ หรือไม่ เพราะการจำแนกก่อนหน้านี้ได้มีการจำแนกเพศไว้สำหรับงานในลักษณะต่าง ๆ เพียง 2 เพศ คือ หญิงและชายเท่านั้น โดยการพิจารณาเรื่องความเหมาะสมนั้นสมาชิกในสังคมเป็นผู้นิยามและให้ความหมายไปในทิศทางที่สมาชิกในสังคมส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่มีคุณลักษณะบางประการที่ไม่เข้าพวกถูกเบียดขับและถูกสร้างความแปลกแยก (Alienation) และสร้างความเป็นอื่น (Otherness) ให้กับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งต้องยอมรับว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนล้วนเป็นผู้ซึ่งที่มีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ บางคนมีความรู้ ความสามารถสามารถทำประโยชน์มากมายให้กับประเทศชาติ แต่ต้องกลับทนต่อการหยามเหยียดเนื่องจากเพศวิถีของตน ปัญหาดังกล่าวทำให้บางสาขาอาชีพยังคงเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย (ธนาศาน สุภาชี, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ในโลกปัจจุบันวาระสนิยมทางเพศเป็นสิ่งที่หลากหลายแปรเปลี่ยน และเลื่อนไหลได้ ไม่ได้มีเพียงรสนิยมทางเพศแบบผู้หญิงคู่กับผู้ชายเท่านั้นที่ถือว่า “ถูกต้อง/เป็นปกติ” เรื่องดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงความคิดความเชื่อที่เลื่อนลอย หากแต่ได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ด้วยการที่ได้ประกาศถอดถอนลักษณะกลุ่มรักร่วมเพศออกจากกลุ่มที่ผิดปกติทางจิตมาตั้งแต่ปี 2535 และในบัญชีจำแนกโรคและปัญหาสุขภาพฉบับทบทวนครั้งที่ 10 (ICD-10) ได้บอกชัดเจนว่า “การมีรสนิยมทางเพศตามแบบฉบับของตนไม่ถือเป็นความผิดปกติ” โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แวดวงจิตเวชได้พัฒนาปรับปรุงความรู้อย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งยังมีความยืดหยุ่นและเปิดรับมิติของการมีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ดังนั้น การให้ความรู้ชุดใหม่ที่ดีทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศมาใช้ จนส่งผลทางบวก ทำให้คนทั่วไปลดการมองคนแต่งกายข้ามเพศและคนรักเพศเดียวกันอย่างผิด ๆ ว่า เป็นคนผิดปกติหรือเจ็บป่วยทางจิต หรือเป็นปัญหาทางเพศที่เป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรง เพราะเป็นการบ่มเพาะให้เกิดความไม่ชอบหรือแม้กระทั่งเกลียดกลัวคนกลุ่มนี้ใน

ทางอ้อมผ่านการผลิตซ้ำความเชื่อฝังหัวที่ผิด ๆ (แม้ว่าจะไม่จงใจก็ตาม) จนทำให้คนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศบางคนไม่กล้าที่จะเปิดเผยตนเอง รวมไปถึงไม่มั่นใจว่าจะใช้ชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัยได้มากน้อยเพียงใดทั้งในการใช้ชีวิตและการทำงาน ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวจะแก้ไขได้นั้น ต้องแก้ไขที่กฎหมายแม่ที่เป็นร่มใหญ่ของกฎระเบียบทั้งหมด คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อส่งผลให้ปัญหาอื่นแก้ไขได้ง่ายขึ้น และลดความกังวลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และท้ายที่สุดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งที่มีอาชีพประจำและอาชีพอิสระ อันเป็นแรงงานที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้มีความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่องและทัดเทียมกับอารยประเทศ ตลอดจนสร้างความเท่าเทียมในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผาสุกต่อไป ข้อเสนอแนะ จากการอภิปรายเกี่ยวกับการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะในสังคมไทยนั้นยังมีปรากฏการณ์ ดังกล่าว ให้เห็นอยู่ไม่น้อยทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งนั่นเป็นการขัดแย้งกับโครงสร้างทางสังคมที่มองว่าสังคมมีเพียงสองเพศคือหญิงและชาย แม้ว่าการตีตราและการเลือกปฏิบัตินั้นจะมีความรุนแรงน้อยลงกว่าก่อนแก้ก็ตาม แต่นั่นก็ได้สร้างบาดแผลหรือรอยร้าวให้กับผู้ที่ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติ ดังนั้นหากจะให้เกิดความเท่าเทียมกัน และยอมรับในอัตลักษณ์ในแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน องค์กรควรที่จะยอมรับศักยภาพในการทำงาน ทั้งความรู้ ความสามารถ และตัวตนของบุคคลมากกว่าเรื่องเพศ เพราะนั่นจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างไร้ขีดจำกัด อีกทั้ง ยังทำให้ระบบการทำงานทุกภาคส่วนมีความกลมกลืนกันอย่างลงตัว อันจะสามารถรองรับอำนาจทางทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า และมีความหลากหลายในการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรของตนเองได้ต่อไปอันไร้ขีดจำกัด

เอกสารอ้างอิง

- กั้วาฬ ฟองแก้ว. (2563). เรื่องราวแห่งการตีตรา: การศึกษาการตีตราและการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลข้ามเพศในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.
- ชนตตรี ทินนาม และคณะ. (2564). ยุทธศาสตร์สุขภาวะ LGBTIQ+ ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ทีเอ็นเอ็น ออนไลน์. (2566). ตร.ควงแผนหนุ่มจดทะเบียน ครอบครัว-เพื่อน ยอมรับในตัวตน. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.tnnthailand.com/news/social/138662/>
- ธนาศาน สุภาชี. (2563). การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อเพศวิถีในโลกแห่งการทำงานกรณีศึกษาอาชีพข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร . ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะสำหรับนักบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคล และคณะ. (2551). ภาษาเพศในสังคมไทย: อำนาจ สิทธิ และสุขภาวะทางเพศ. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- พิริยาภรณ์ อันทอง และศุภกร เอกชัยไพบูลย์. (2559). Checklist พิชิตธุรกิจยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สุไลพร ชลวิไล. (2550). เพศไม่นี่: ตัวตน เพศภาวะ เพศวิถี ในมิติสุขภาพ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุไลพร ชลวิไล. (2562). เพศแห่งสยาม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ.
- สุริชา เป้าอารีย์. (2565). สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3, ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/data/survey/uploads/FILE-1654933256095.pdf>

- Alex Flagg. (2002). Managing diverse workgroups successfully. USA: United Behavioral Health.
- Danielle Agugliaro. (2021). 31 Companies with Impactful Initiatives to Support Their LGBTQ Employees. Retrieved กุมภาพันธ์ 10, 2566, from <https://ripplematch.com/insights/companies-with-impactful-initiatives-to-support-their-lgbtq-employees-ce4be06a/>
- Erving Goffman. (1963). Stigma: Note on the Management of Spoiled Identity. Harmondsworth: Penguins Book.
- Gregory M. Herek. (2007). Confronting Sexual Stigma and Prejudice: Theory and Practice. Journal of Social Issues, 4 (2007), 905–925.
- International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. (2018). Economic Inclusion of LGBTI Groups in Thailand. Washington DC: The World Bank.
- McKinsey. (2020). Benefit of Workplace Diversity: The Value of LGBTQ Employees. Retrieved กุมภาพันธ์ 10 , 2566, from <https://www.peoplescout.com/insights/workplace-diversity-lgbtq-employees/>
- Peter Hegarty & Annette Smith. (2022). Public understanding of intersex: an update on recent findings International . Journal of Impotence Research, 14(2022), 1-6.
- USAID. (2020). Being LGBT in Thailand. Retrieved กุมภาพันธ์ 10 , 2566, from https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1861/Being_LGBT_in_Asia_Thailand_Country_Report_Thai_Language.pdf

โมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19*

THE MODEL FOR DEVELOPING CUSTOMER LOYALTY IN THE SPA AND MASSAGE BUSINESS AFTER THE SPREAD OF THE COVID-19 PANDEMIC

¹กิตติภัทท์ ปรีดาธรรม* และ²อติชาติ โรจนกร

Kittipat Preedatham and Atichat Rotjanakorn

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

¹Burapha Business School, Burapha University, Chonburi, Thailand

²บริษัท นูอโว พลัส จำกัด จังหวัดระยอง

²Nuovo Plus Company Limited, Rayong, Thailand

*Corresponding author Email: kittipat@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย 2) เพื่อพัฒนาโมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยทฤษฎีฐานราก เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากข้อคำถามที่ถูกพัฒนาจากทฤษฎีและได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และพบความอึดตัวของข้อมูลที่จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการ รวมไปถึงการพบปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จจากภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมบริการเอง และงานวิจัยนี้สามารถพัฒนาโมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีในผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพจำเป็นต้องมุ่งการพัฒนาไปที่คุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการ และคุณภาพของสถานประกอบการ ตามด้วยการพัฒนาความพึงพอใจในผู้รับบริการ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความน่าเชื่อถือ โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มอุตสาหกรรมบริการเป็นตัวผลักดันให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งผลที่ได้จากการพัฒนาโมเดลดังกล่าวจะก่อให้เกิดความจงรักภักดีในหมู่ผู้ใช้บริการทั้งในด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม ส่งผลให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำ แนะนำบริการให้กับบุคคลที่รู้จัก และปกป้องภาพลักษณ์สถานประกอบการอีกด้วย

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, จิตวิทยาบริการ, ความพึงพอใจของผู้รับบริการ, ความจงรักภักดีของผู้รับบริการ

* Received April 27, 2023; Revised May 16, 2023; Accepted June 22, 2023

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) to study the relationship between customer satisfactions, service quality, service psychology, and customer loyalty in the Thai spa and health massage industry. 2) To develop a model for enhancing customer loyalty in the Thai spa and health massage industry. The research methodology used is qualitative research with a grounded theory approach. Data was collected through in-depth interviews using questions developed from existing theories and approved by qualified experts. The main data source was a group of Thai spa and health massage business operators, with a sample size of 20 people. The research findings revealed correlations between customer satisfaction, service quality, service psychology, and customer loyalty. It also identified factors contributing to success from both the government and the service industry itself. This research aims to develop a model for enhancing customer loyalty in the Thai spa and health massage industry, especially after the spread of COVID-19. Business operators in the spa and health massage industry need to prioritize the development of service quality, focusing on process improvement and the quality of their establishments. This should be followed by efforts to enhance customer satisfaction through building good relationships and trust. Supportive factors from government agencies and industry associations play a crucial role in driving success. The results obtained from developing the aforementioned model will lead to the cultivation of customer loyalty in terms of attitudes and behaviors. This, in turn, will result in repeat visits, recommendations to others, and the protection of the business's reputation.

Keywords: Service Quality, Service Psychology, Customer Satisfaction, Customer Loyalty

บทนำ

อุตสาหกรรมบริการในประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพสูงสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ โดยตลาดธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 23% ของตลาด ความงามทั้งหมด (หนังสือพิมพ์รายวันข่าวหุ้นกระบอกเสียงอิสระแห่งตลาดทุนธุรกิจ, 2564) กระทรวงสาธารณสุขประเมินว่า ธุรกิจนวดแผนไทย สปา และการแพทย์ ที่รวมกันเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพนั้น มีมูลค่าตลาดราว 40,000 ล้านบาท จากจำนวนร้านสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย 10,000 แห่ง และสปาหรูหรารอีก 2,800 แห่งทั่วประเทศ (บริษัท สยามเวลเนสกรุ๊ป จำกัด (มหาชน), 2565)

โดยนับตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2547 คณะรัฐบาลเห็นชอบนโยบายพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคตและผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จากผลสำรวจแผนการท่องเที่ยวระดับโลกของวีซ่าในปี 2565 พบว่าประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่น่าเดินทางไปเยือนมากที่สุดในโลก เป็นอันดับที่ 4 และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับต้น คือ กิจกรรมสปาและนวดเพื่อสุขภาพ (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) ซึ่งภายหลังผ่านวิกฤตโควิด-19 คาดว่าในปี 2566 จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยถึง 28.9 ล้านคนอีกด้วย (ธนาคารที่เอ็มบีธนชาต, 2566) เกิดเม็ดเงินไหลเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าธุรกิจสปาและนวดไทยมีแนวโน้มที่จะเติบโตไปพร้อมกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่การขยายตัวของอุตสาหกรรมย่อมทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มจำนวนมากขึ้น จากข้อมูลในปี 2562 พบมีผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการใน

กลุ่มธุรกิจสปากับกระทรวงสาธารณสุขประมาณ 3,500 แห่ง ขณะที่ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจสปาทั้งหมดมีมากกว่า 40,000 แห่ง (Marketeer Team, 2020); (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2566) ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ใช้ยื่นขอใบอนุญาตประกอบการเพื่อเปิดสถานประกอบการตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริหารจัดการคุณภาพการบริการภายในของผู้ประกอบการเอง และมาตรฐานในการให้บริการที่ยังต่ำกว่ามาตรฐานที่ภาครัฐกำหนด

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการจำเป็นต้องคำนึงคุณภาพของมาตรฐานการบริการเพื่อสร้างความประทับใจให้เหนือกว่าคู่แข่งอยู่เสมอ โดยคุณภาพของการบริการส่งผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ (Arne, K. & Bart, L., 2014) จิตวิทยาบริการมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริการ (ยศวดี แคว้นชนะ, 2558) ความจงรักภักดีของผู้รับบริการต่อธุรกิจบริการเป็นตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากความพึงพอใจและคุณภาพการให้บริการมีผลต่อความจงรักภักดีของผู้รับบริการ (เชตริค ทอง เอกอฟเพย์, 2559) ด้วยเหตุนี้การจัดการการบริการคุณภาพของกิจการอย่างเป็นระบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนผู้ให้บริการประสบความสำเร็จ และสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนเพียงอย่างเดียว

หลังจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลนี้การมีความสามารถด้านคุณภาพเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะจูงใจหรือสร้างความประทับใจจนทำให้ผู้รับบริการกลับมาใช้บริการซ้ำ หรือนำบริการไปบอกต่อแก่ผู้อื่น และการมุ่งเน้นพัฒนาความสามารถด้านคุณภาพอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (Atichat, R., et al., 2020) ด้วยเหตุผลนี้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาแนวคิดอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการบริการ พร้อมทั้งแสวงหาปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จที่ยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการ และเพื่อพัฒนาโมเดลการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย โดยผลการศึกษา นำมาสู่การกำหนดข้อเสนอแนะเชิงวิชาการและเชิงธุรกิจที่สนับสนุนต่ออุตสาหกรรมบริการในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวและต่อยอดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย
2. เพื่อพัฒนาโมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยด้วยยุทธศาสตร์การวิจัยแบบทฤษฎีฐานราก จึงใช้การเลือกตัวอย่างตามโครงสร้างทฤษฎี (จำเนียร จวงตระกูล, 2561) นำข้อมูลที่ค้นพบมาอธิบายเพิ่มเติมทฤษฎีนั้น ๆ โดยทำการเลือกกลุ่มผู้ให้บริการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย แบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย จำนวน 5 กลุ่ม กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักภาคละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญที่เป็นผู้บริหารระดับสูงสุดหรือเจ้าของกิจการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง และทำการสัมภาษณ์จนกว่าไม่พบข้อสงสัยหรือไม่ มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นที่เรียกว่า “ข้อมูลอิ่มตัว” จึงหยุดการสัมภาษณ์ และพบความอิ่มตัวของข้อมูลที่จำนวน 20 คน

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบแนวทางการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเจาะลึกลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด โดยใช้แบบแนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ตามวิธีการของ จำเนียร จวงตระกูล โดยมีแบบแนวทางการสัมภาษณ์ในครั้งนี้มีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนัดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการบันทึกเสียง เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ใช้ฟังซ้ำ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ
4. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกบันทึกโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง และถอดข้อความเพื่อเรียบเรียงข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบทฤษฎีฐานราก ตามวิธีของ (Creswell, J. W., 2003); (จำเนียร จวงตระกูล, 2561) ประกอบด้วย

1. การกำหนดประเภทของข้อมูล โดยวิธีการลงรหัสเปิด
2. การเชื่อมโยงประเภทของข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า การลงรหัสรอบแกน
3. การสร้างเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับประเภทของข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า การลงรหัสแบบคัดเลือก
4. สรุปและการนำเสนอชุดข้อเสนอทางทฤษฎี

ผลการวิจัย

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาดูแลบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย พบว่า ผลการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 5 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อุตสาหกรรมธุรกิจบริการสปาได้มีการเจริญเติบโตขึ้นจากในอดีตเป็นอย่างมากมีเม็ดเงินไหลเข้าสู่ระบบเป็นจำนวนมาก จากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ทางผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพได้มีการขยายสาขา และเพิ่มการบริการด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาให้บริการที่นอกเหนือจากการนวดเพื่อผ่อนคลาย ทั้งผู้ให้บริการยังมีการพัฒนาฝีมือแรงงาน และปรับปรุงการให้บริการที่ดีขึ้น แต่หลังจากรัฐบาลได้อนุญาตให้ธุรกิจสามารถกลับมาเปิดให้บริการอีกครั้ง ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวด้วยการให้ความสำคัญกับมาตรการความปลอดภัยเพื่อให้การบริการมีคุณภาพ และถูกสุขอนามัย ด้วยรักษาความสะอาด และฆ่าเชื้อที่สถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงจำกัดจำนวนผู้รับบริการที่เข้ารับบริการในเวลาเดียวกันเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามมาตรการระยะห่างทางสังคมได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ

ประเภท (Category)	รหัส (Code)
1. ความคิดเห็นก่อนสถานการณ์โควิด 19	- การเติบโตอย่างต่อเนื่อง - เทคโนโลยีที่ทันสมัย
2. ความคิดเห็นหลังสถานการณ์โควิด 19	- การปิดตัวลงของกิจการ - มาตรฐานทางบริการแบบใหม่

2. ความคิดเห็นด้านของคุณภาพในการให้บริการ ผลการวิจัย พบว่า การให้ความสำคัญในด้านคุณภาพในการบริการมากที่สุด ซึ่งคุณภาพในการบริการส่งผลให้เกิดการอยากกลับมาใช้ซ้ำของผู้รับบริการ โดยจำแนกคุณภาพได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 คุณภาพด้านกระบวนการ คือ การบริหารจัดการในทุกขั้นตอนอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีประสิทธิภาพ เช่น การมีพนักงานบริการที่มีความความรู้ และความชำนาญในงานบริการนั้น ๆ เพื่อให้การบริการดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ

2.2 คุณภาพสถานประกอบการ หรือ ภาวลักษณะของสถานประกอบการ คือ การให้ความสำคัญกับการตกแต่งที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในร้าน มีความสะอาดสบาย โดยผู้รับบริการส่วนมากต้องการบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดี มีกลิ่นหอม สะอาด ไม่แออัด เงียบสงบ และมีความเป็นส่วนตัว ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นในด้านของคุณภาพในการให้บริการ

ประเภท (Category)	รหัส (Code)
1. คุณภาพกระบวนการ	- ทักษะและความชำนาญการ - การจัดการอย่างมีคุณภาพ - การแก้ไขปัญหาและการรับฟังความคิดเห็น
2. คุณภาพสถานประกอบการ	- บรรยากาศของสถานที่ - มาตรฐานความสะอาด - ความสามารถในการให้บริการ - ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง

3. การสร้างความพึงพอใจในงาน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความพึงพอใจในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพเป็นกระบวนการที่ต้องมีความตั้งใจ ความพยายามที่จะพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบบริการอย่างสม่ำเสมอจากผู้ให้บริการ โดยการสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจในผู้รับบริการ นั้นสามารถสร้างได้จากความสัมพันธ์ที่ดี และการสร้างจากค่านาเชื่อถือที่ผู้ให้บริการสามารถมอบให้ การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้รับบริการ ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และนำเสนอให้กับผู้รับบริการ ตั้งแต่การต้อนรับ การให้คำแนะนำ การให้บริการอย่างรวดเร็วและเหมาะสม การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสถานประกอบการ ด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการไว้อย่างชัดเจนหรือการให้บริการที่เป็นไปตามข้อตกลง ดังที่แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสร้างความพึงพอใจในธุรกิจสปา

ประเภท (Category)	รหัส (Code)
1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดี	- การตอบสนองต่อความต้องการ - การสร้างประสบการณ์ที่ดี
2. สร้างความน่าเชื่อถือ	- ให้บริการอย่างเป็นมาตรฐาน - การบริการอย่างมีความเป็นส่วนตัว

4. ความจงรักภักดีของผู้รับบริการที่มีต่อธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพมองว่าความจงรักภักดีของผู้รับบริการนั้นสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

4.1 ด้านทัศนคติ หลังจากที่ได้รับบริการได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการบริการทำให้รู้สึกมีความสัมพันธ์ในการได้รับการบริการ และมีทัศนคติที่ดีตามการได้รับบริการ หรือมีความชื่นชอบในการบริการ

4.2 ด้านพฤติกรรม การจงรักภักดีที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การกลับมาใช้บริการซ้ำเป็นประจำสม่ำเสมอ และมีการแนะนำสินค้าหรือบริการให้คนใกล้ชิด การกล่าวชมเชยให้ผู้อื่นฟัง ดังที่แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความจงรักภักดีของผู้รับบริการที่มีต่อธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ

ประเภท (Category)	รหัส (Code)
1. ด้านทัศนคติ	- การมีความผูกพัน - ประทับใจการบริการ
2. ด้านพฤติกรรม	- การกลับมาใช้ซ้ำ - การประชาสัมพันธ์บอกต่อ

5. ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ธุรกิจสปาประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย ได้แก่

5.1 หน่วยงานรัฐ การให้การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เห็นว่าปัจจุบันธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพมีความหลากหลายในการให้บริการ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนางานวิจัยด้านการให้บริการ ผลิตภัณฑ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ เพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดทางธุรกิจในอนาคต

5.2 การสนับสนุนของภาคอุตสาหกรรมบริการ โดยผู้ที่ประกอบธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อยื่นข้อเสนอหรือแนวปฏิบัติเชิงนโยบายให้กับภาครัฐ มีส่วนร่วมในการร่างและผลักดันนโยบายที่ส่งผลต่ออุตสาหกรรมบริการ การพัฒนานวัตกรรมบริการ โดยการนำอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในกระบวนการการบริการควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้วยการยกระดับการพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการให้มีความสามารถในการบริการสปาและนวดเพื่อสุขภาพ หรือมีคุณสมบัติในการให้บริการได้อย่างปลอดภัย สร้างความประทับใจ ดังที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ธุรกิจสปาประสบความสำเร็จ

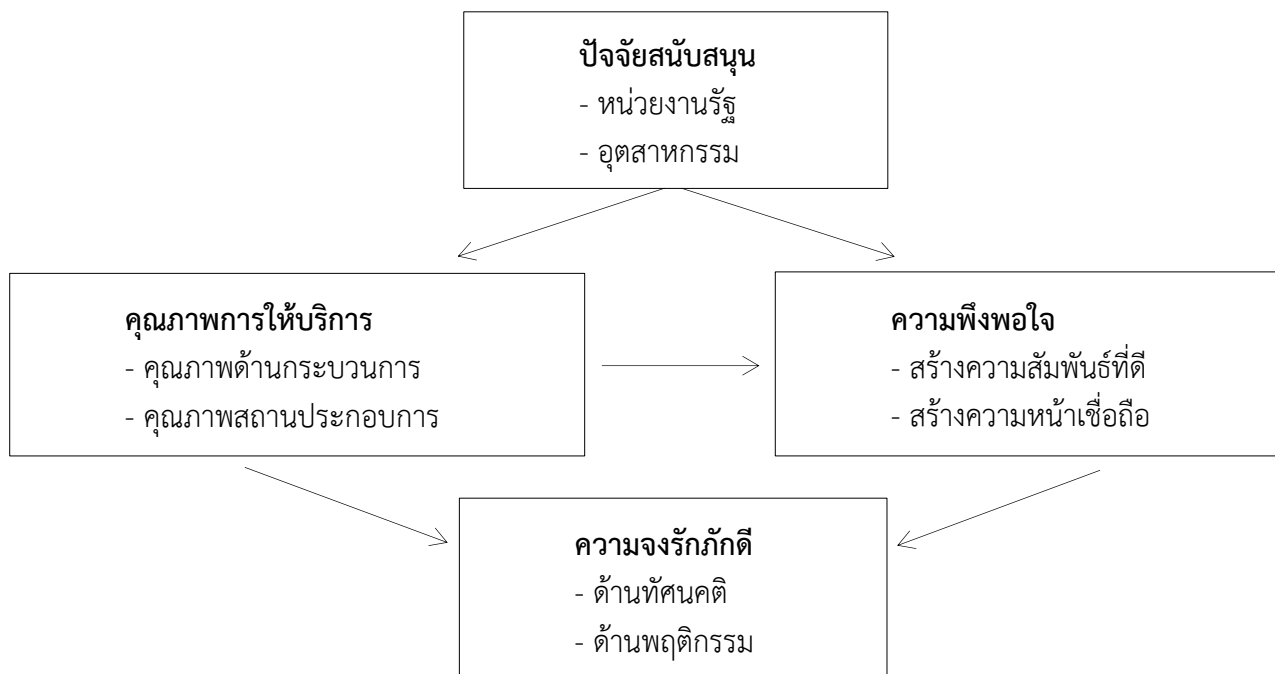
ประเภท (Category)	รหัส (Code)
1. หน่วยงานรัฐ	- การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างทัศนคติที่ดี - การส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - การสนับสนุนการจ้างงาน
2. อุตสาหกรรม	- การมีส่วนร่วมของเชิงนโยบาย - การพัฒนานวัตกรรม - การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาโมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย พบว่า โมเดลการสร้าง ความจงรักภักดีในอุตสาหกรรมธุรกิจสปา ได้แสดงถึง ปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะทำให้เกิดคุณภาพในการบริการที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจ และส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีในบริการนั่นเอง ดังนั้น เพื่อความสำเร็จและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้ให้บริการจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานที่จะส่งผลให้การบริการมีคุณภาพและทำให้เกิดความพึงพอใจจำเป็นต้องมีปัจจัยสนับสนุน 2 ข้อ ได้แก่

1. หน่วยงานรัฐที่ต้องให้การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าปัจจุบันมีการนวดที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งนวดเพื่อสุขภาพ สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อความสวยหรือแม้กระทั่งนวดทางการแพทย์ และความช่วยเหลือด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนางานวิจัยด้านการให้บริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดทางธุรกิจ ในอุตสาหกรรม ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานที่มั่นคงให้แก่พนักงานบริการ

2. ภาคอุตสาหกรรมบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ โดยผู้ที่ประกอบจำเป็นต้องรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายหรือเป็นตัวแทนในเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้ภาครัฐได้รับทราบการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวยังทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพสามารถทราบถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้ง การนำอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในกระบวนการบริการ เพื่อให้ธุรกิจสปาเป็นไปอย่างสะดวกสบายและพัฒนาศักยภาพด้วยการยกระดับการพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการให้มีความสามารถในการบริการสปา หรือมีคุณสมบัติที่บริการได้อย่างปลอดภัย

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการ

อภิปรายผล

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพการให้บริการ จิตวิทยาบริการ และความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย พบว่า เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ธุรกิจสปาต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ทำให้มีผลกระทบอย่างรุนแรง มีการใช้มาตรการ Social Distancing หรือเว้นช่องว่างระยะห่างทางสังคม ทำให้ผู้รับบริการทั้งชาวไทยและต่างชาติลดลง และผู้ประกอบการธุรกิจสปาหลายรายจำเป็นต้องปิดกิจการไป ดังนั้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทำให้วิธีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปให้มีสัญลักษณ์มากขึ้น มีการควบคุมเรื่องจำนวนคนเข้ารับบริการให้ไม่แออัดจนเกินไปเพื่อลดความเสี่ยง การรักษาความสะอาดอย่างเข้มงวด การสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดการให้บริการเพื่อความปลอดภัย รวมถึงการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนมาตรฐานสุขอนามัยและความปลอดภัยเพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกปลอดภัยในการใช้บริการ การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อในพื้นที่สปาเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การใช้สารฆ่าเชื้อที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดพื้นผิวและอุปกรณ์ และการจัดเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของผู้รับบริการ และพนักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ธนิต จิงดำรงกิจและศรีดาราทิเพียร ได้ให้ความเห็นว่า ธุรกิจร้านสปานวดเพื่อสุขภาพนับว่าเป็นธุรกิจที่เสี่ยงต่อการติดต่อของไวรัสโควิด-19 เป็นลำดับต้น ๆ เพราะผู้ประกอบการและผู้รับบริการต้องสัมผัสร่างกายและอยู่ใกล้ชิดกัน แถมยังเป็นสถานที่ที่มีผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมาก กลุ่มสถานประกอบการธุรกิจสปาจึงต้องเข้มงวดอย่างมากในการดูแลสภาพแวดล้อม โดยภาครัฐได้กำหนดมาตรฐานข้อปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการ ซึ่งผู้ประกอบการต้องผ่านการประเมินความพร้อมก่อนจึงสามารถกลับมาให้บริการได้ หลังจากช่วงก่อนหน้านี้ได้มีการล็อกดาวน์ ปิดการให้บริการเป็นการชั่วคราว เพื่อความเชื่อมั่นและความปลอดภัยต่อสุขอนามัยของผู้รับบริการ และจากข้อปฏิบัติด้านการจัดการสถานที่โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้มุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัย ลดการสัมผัส การคัดกรอง เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (ธนิต จิงดำรงกิจและศรีดาราทิเพียร., 2563) และกระทรวงสาธารณสุข ที่กล่าวว่า เพื่อป้องกันการติดโควิด-19 ทั้งผู้ประกอบการและผู้รับบริการ กรณีกิจการสปา นวดเพื่อสุขภาพ โดยต้องปฏิบัติตามหลักพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองขั้นสูงสุด ได้แก่ ทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสร่วม เช่น จุดชำระค่าบริการ เก้าอี้นวด และห้องสุขา ภายหลังมีผู้รับบริการทุกครั้งหรือทุก 2 ชั่วโมง มีการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล 1 - 2 เมตร มีม่านกั้นระหว่างเก้าอี้นวด เตียงนวด และมีระบบจ้องคิวล่วงหน้าเพื่อลดความแออัด มีมาตรการงดการนั่งรอรับบริการภายในร้าน (กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

การพัฒนาโมเดลการพัฒนาความจงรักภักดีของผู้รับบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในอุตสาหกรรมบริการไทย พบว่า การสร้างความพึงพอใจในงานบริการ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพ เอาใจใส่แนะนำสินค้าและบริการโดยทำตามแบบแผนที่ได้มีการพูดคุย มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ มีความสุภาพและบริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ มีการบริการอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความผ่อนคลายทางอารมณ์และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการสอดคล้องกับ ชูติมา แก่นจันทร์ ที่ได้กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค และภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าในสายตาของผู้บริโภคมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ นอกจากนี้ความพึงพอใจของผู้รับบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับบริการ ในขณะที่ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ชูติมา แก่นจันทร์, 2562)

การสร้างความจงรักภักดีของผู้รับบริการ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติผู้รับบริการ รู้สึกมีความสัมพันธ์ในการบริโภคสินค้า และมีทัศนคติที่ดีต่อการได้รับบริการหรือมีความชื่นชอบในการบริการ และด้านพฤติกรรมเป็นการจงรักภักดีที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การกลับมาใช้บริการซ้ำ เป็นประจำ สม่ำเสมอ และมีการแนะนำสินค้าหรือบริการให้คนใกล้ชิด การกล่าวชมเชยให้ผู้อื่นฟัง หรือการบอกปากบอกเมื่อผู้อื่นกำลังต่อ

ว่าตราสินค้าหรือบริการที่เราักดี สอดคล้องกับ SME Startup ที่กล่าวว่า ความจงรักภักดีของผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แบรนด์ประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาธุรกิจให้ก้าวหน้าได้ ความจงรักภักดีของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่แสดงความเชื่อใจที่มีต่อแบรนด์ หากไม่มีใครเชื่อว่าสินค้าดี และมีคุณภาพก็ไม่มีใครอยากซื้อ ส่งผลให้เราไม่ประสบความสำเร็จและยากต่อการเพิ่มฐานผู้รับบริการ (SME Startup, 2566)

ไม่เพียงแต่การพัฒนาตัวผู้ประกอบการเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีกลุ่มภายนอกที่จำเป็นต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดความสำเร็จในอุตสาหกรรมบริการสปาและนวดเพื่อสุขภาพ โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มหน่วยงานของรัฐ ในการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างทัศนคติที่ดี และสร้างความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนางานวิจัยด้านการให้บริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประสบความสำเร็จได้ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นสำคัญ (อดิชาติ โรจนกร, 2562) การสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับประโยชน์ของสปาและการนวดให้เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2564) การผลักดันให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดและการนวดเพื่อสุขภาพได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิสวัสดิการและระบบประกันสุขภาพ และผู้รับบริการสามารถเบิกค่าใช้จ่ายได้ เช่น การรักษา Office Syndrome ซึ่งช่วยเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศได้อย่างยั่งยืน

2. ภาคอุตสาหกรรมบริการในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ โดยผู้ที่ประกอบจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายหรือเพื่อเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และทำให้ทราบถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง รวมถึงมีการพัฒนานวัตกรรม โดยการนำอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในกระบวนการบริการ เพื่อให้ธุรกิจสปาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดข้อเสียน้อยที่สุด ควบคู่ไปกับการพัฒนาฝีมือแรงงานให้สามารถใช้อุปกรณ์สมัยใหม่เหล่านี้ได้ (ชาวสภาผู้แทนราษฎร, 2564); (อรรถพล ทองอุ่น, 2564) และการจัดทำโครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนา Big Data นวดไทยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์พัฒนารูปแบบมาตรฐาน คุณภาพของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพสถานพยาบาลในสังกัดภาครัฐและเอกชนและศูนย์เรียนรู้การแพทย์ภูมิปัญญาทรัพยากรบุคคลด้านนวดไทยสถาบันการศึกษาฝึกอบรมและใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการนวดไทย (อดิชาติ ธนารักษ์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรเร่งออกแนวนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้มากที่สุด การสร้างให้สปาและนวดเพื่อสุขภาพไทยเป็น Soft Power ด้วยการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้ประกอบการและพนักงานบริการ และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย ลดขั้นตอนทางกฎหมายที่ไม่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการขอใบอนุญาตสามารถขึ้นทะเบียนได้ง่ายขึ้น สำหรับผู้ประกอบการนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพ เอาใจใส่แนะนำสินค้าและบริการโดยทำตามแบบแผนที่ได้มีการพูดคุย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ มีความสุภาพและบริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ มีการบริการอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความผ่อนคลายทางอารมณ์และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ โดยเน้นหลัก 4M ได้แก่ 1) Man การเร่งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานตามที่ภาครัฐกำหนด รวมไปถึงการพัฒนาระดับทักษะให้ดีกว่าเดิม และการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน 2) Machine คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการให้บริการสปาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกสบายให้กับผู้รับบริการได้ และผู้ประกอบการเองยังสามารถนำข้อมูลการรับบริการเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนทางการตลาดต่อไป

3) Method คือ การจัดทำคู่มือและขั้นตอนการ เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานทุกครั้ง และ 4) Material คือ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในงานบริการที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการบริการประเภทนั้น รวมไปถึงการเลือกผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศเป็นสำคัญ รวมถึงภาคอุตสาหกรรมบริการเองจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการกำหนดนโยบายที่มีผลเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อธุรกิจสปา หรือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพต่อภาครัฐ สิ่งเหล่านี้จะทำให้อุตสาหกรรมบริการมีบทบาทในการกำหนดทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมเอง และยังสามารถทราบถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในอนาคตที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2566). รายงานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ: จำนวนสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาต. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก https://data.go.th/dataset/hss_11_38
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). ย้ำเตือน !!! ผู้รับบริการสปาและนวดเพื่อสุขภาพใส่ใจมาตรการ COVID Free Setting ป้องกันตนเองสูงสุด. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/sTSti>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). ธุรกิจ "สปา" แนวโน้มเติบโต 17% ต่อปี หลังวิกฤติโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2566 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/983284>.
- ข่าวสภาผู้แทนราษฎร. (2564). ประธานคณะ กมธ. การแรงงาน และนายทวิศักดิ์ ทักษิณ โฆษก คณะ กมธ. รับยื่นหนังสือจาก นายพิทักษ์ โยธา นายกสมาคมจรรยาบรรณเพื่ออนุรักษ์นวดแผนไทย. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=75770&filename=The_House_of_Representatives
- จำเนียร จวงตระกูล. (2561). ปัญหาการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ. ธุรการ บริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 1(2), 1-21.
- ชุติมา แก่นจันทร์. (2562). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ การรับรู้คุณค่า และภาพลักษณ์ต่อความเต็มใจที่จะจ่ายต่อสินค้าและบริการผ่านความพึงพอใจของผู้รับบริการของธนาคารออมสินเขตภาคตะวันตก. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชตริค ทอง เอกอพเพย์. (2559). คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความจงรักภักดีของผู้รับบริการสายการบิน Thai Lion Air การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธนาคารที่เอ็มบีธนาคาร. (2566). ttb analytics คาดรายได้การท่องเที่ยวไทยปี 2566 เพิ่มขึ้น 1 ล้านล้านบาทจากปีก่อน. เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/QofVH>
- ธนิต จี๋ดำรงกิจและศรีดารา ติเพียร. (2563). ร้านนวดต้องรู้ แนวคิดดีไซน์ใหม่ นวดปลอดภัยยุค New Normal. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก <https://today.line.me/th/v2/article/v3kVmo>
- บริษัท สยามเวลเนสกรุ๊ป จำกัด (มหาชน). (2565). รายงานประจำปี 2565 แบบ 56-1 ONE REPORT. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก https://www.siamwellnessgroup.com/ir/files/ONE_Report_Book_2022_TH_Final3.pdf
- ยศวุฒิ แววัฒนะ. (2558). การพัฒนาธุรกิจสปาไทยสู่ความยั่งยืน : วิธีการทางจิตวิทยาบริการ. Academic Journal Bangkokthonburi University, 4(1), 174-184.
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2564). สปาและนวดเพื่อสุขภาพ...ไปอย่างไรต่อ? เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_15May2021.html
- หนังสือพิมพ์รายวันข่าวหุ้นกระบอกเสียงอิสระแห่งตลาดทุนธุรกิจ. (2564). ลมหายใจ ธุรกิจสปา. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2566 จาก <https://www.kaohoon.com/column/481402>

- อติชาติ โจนกร. (2562). การพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยเพื่อผลการดำเนินการภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า. *Burapha Journal of Business Management*, Burapha University, 10(2), 40-64.
- อภิชาติ รัตนันท์. (2560). Big Data กับบริการทางการแพทย์และสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/smart-healthcare>
- อรรถพล ทองอ่อน. (2564). บทวิเคราะห์ธุรกิจ SMEs (Quick Study) สาขาสปาและบริการสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2566 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210817232409.pdf.
- Arne, K. & Bart, L. (2014). How technical and functional service quality drive consumer happiness: Moderating influences of channel usage. *Journal of Service Management*, 25(1), 30-48.
- Atichat, R. , et al. (2020) . Development of Dynamic Capabilities for Automotive Industry Performance under Disruptive Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology Market and Complexity*, 6(4), 1-20.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods Approach*. New Delhi: SAGE.
- Marketeer Team. (2020). สปา-นวด: ตลาดที่มีผู้เล่นหลักหมื่น กับอีก 1 รายในตลาด หลักทรัพย์. Retrieved มีนาคม 4 , 2566, from <https://marketeeronline.co/archives/138860>
- SME Startup. (2566). อยากให้ลูกค้ารักแบรนด์ ไม่เปลี่ยนใจ 5 วิธีนี้ทำได้แน่นอน!. Retrieved มีนาคม 4, 2566 , from <https://www.smethailandclub.com/startup-digitalmarketing/8860.html>

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3*

PARENTAL PARTICIPATION AFFECT EARLY CHILDHOOD EDUCATION MANAGEMENT PRIVATE SCHOOL NAKHON RATCHASIMA PROVINCE NETWORK 3

สุนันทา ซาอุมย์* และโสภณ เพ็ชรพวง

Sunanta Sauram and Sopon Pechrpuang

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, สมุทรปราการ

Faculty of Education and Liberal Arts, Suvaranbhum Institute of Technology, Samut Prakan, Thailand

*Corresponding author E-mail: sunanta3696813@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) ศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 2,687 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมการวางแผน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมตัดสินใจ และ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 2) การจัดการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 พบว่า ด้านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ ด้านมีส่วนร่วมตัดสินใจส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ได้ร้อยละ 28.50

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, การจัดการศึกษาปฐมวัย, โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา

Abstract

The purposes of this research were: 1) parental participation early childhood education 2) to study management of early childhood education 3) study parental participation affect early childhood education management private school Nakhon Ratchasima province Network 3 survey research. The population was 2,687 parents of early childhood students and the

* Received May 7, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 16, 2023

sample were 338 parents of early childhood students selected from simple random sampling, a tool for this research was the questionnaire. Statistics used in the research were mean and standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The finding were 1) Parental participation in early childhood education overall, at a high level. In descending order of averages as follows: participation in the operation participate in planning participate in performance appraisals participate in decision-making and participate in the benefits. 2) early childhood education overall was at a high level. Ranked in descending order of averages as follows: Relationship between teachers and children's families. organizing activities that promote children's development and learning integration of learning creating the right course assessment of children's development and learning and creating an environment conducive to children's learning. 3) The results of the analysis of parental participation data that affect early childhood education management of private schools Nakhon Ratchasima Province, Network 3 used to analyze 5 aspects, found that participation in receiving benefits and participation in decision-making, respectively, with a statistical significance at the .05 level, can jointly predict early childhood education management. of private schools Nakhon Ratchasima Province Network 3 got 28.50%

Keywords: Parental Participation, Early Childhood Education Management, Private Schools Nakhon Ratchasima Province

บทนำ

แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570 ได้กำหนดนโยบายด้านเด็กปฐมวัย ให้เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัยและต่อเนื่อง การพัฒนาเด็กต้องจัดให้เป็นระบบและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยบูรณาการชัดเจนระหว่างหน่วยงานราชการและที่ไม่ใช่ราชการ ระหว่างวิชาชีพที่สัมพันธ์กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และระหว่างระดับต่าง ๆ จากระดับชาติ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รัฐและทุกภาคส่วนต้องร่วมกันระดมทรัพยากรให้เพียงพอแก่การพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายใต้วิสัยทัศน์ “เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพ เป็นพื้นฐานของ ความเป็นพลเมืองคุณภาพ” ปรัชญาที่สำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เด็กทุกคนต้องได้รับการดูแล พัฒนา และเรียนรู้้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม สมอง และสติปัญญาให้สมกับวัย อย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียม ตามศักยภาพ ตามวัย และต่อเนื่อง โดยยึดหลักศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วม การเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และการกระทำทั้งปวงเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 17 โรงเรียน ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนมีความจำเป็นต้องเตรียมพร้อมเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ ในการที่ต้องการให้องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเอกชน ซึ่งผู้ที่เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนไม่ใช่ครูฝ่ายเดียว แต่ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพและสนับสนุนทรัพยากร ทั้งในด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และทรัพยากรการเงิน เพื่อให้การศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้เพียบพร้อมไป

ด้วยความรู้ ความคิด ทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ ตลอดจนพฤติกรรมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่พึงประสงค์ของสังคมด้วยเหตุผลที่การศึกษาช่วยพัฒนาคนจึงส่งผลถึงการพัฒนาสังคม และชุมชนในขณะเดียวกันชุมชนและสังคมต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยงานกำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2562 – 2565) จังหวัดนครราชสีมา (ฉบับทบทวน) พ.ศ. 2565 โดยยึดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และมุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่รอบด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล และความต้องการจำเป็นพิเศษ สร้างคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีอุปนิสัยใฝ่ดีมีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ผลจากการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ในปีการศึกษา 2565 พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ไม่อาจเข้าร่วมประชุมเมื่อได้รับเชิญจากโรงเรียน อาจเป็นเพราะสาเหตุสถานการณ์โรคระบาด ผู้ปกครองติดภารกิจ และมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้บางครั้งการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นไปได้น้อยมาก อีกทั้ง การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนยังไม่ต่อเนื่องผู้ปกครองรับข่าวสารไม่เป็นปัจจุบัน จึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนน้อย และอีกหนึ่งปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูโรงเรียนขาดทักษะงานด้านวิชาการ การจัดทำแผนการจัดการประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตร และการผลิตสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเรียนการสอนหรืองานธุรการที่เกี่ยวกับผู้เรียน ส่งผลในเรื่องของการจัดการศึกษา การจัดการประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็ก ทำให้เด็กที่ได้การศึกษาในโรงเรียนมีพัฒนาการที่ล่าช้า รวมถึงเยาวชนปัญญาที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 เพื่อจะได้ทราบว่าผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากหรือน้อยเพียงใดและเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการศึกษาไปปรับปรุงแก้ไข ปัญหาของผู้ปกครองที่ไม่มีเวลาในการดูแลเด็กและที่ยังไม่เข้าใจเรื่องการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสังคมอีกด้านหนึ่ง อันจะเป็นการทำให้ระบบการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติมีพัฒนาการที่พร้อมต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้สูงขึ้น และมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3
2. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ ระเบียบการวิจัย โดยใช้ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ปีการศึกษา 2565 จากโรงเรียนทั้งหมด 17 โรงเรียน จำนวน 2,687 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ปีการศึกษา 2565 มีโรงเรียนทั้งหมด 17 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie, R.V.& Morgan, D.W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน กำหนดสัดส่วนเป็นรายโรงเรียน แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมวางแผน 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) มีส่วนร่วมตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน 5) มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 5.1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 5.2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 5.3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 5.4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5.5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ 5.6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มีรูปแบบการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยสอบถามตามกรอบของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดคำถามปลายปิด (Closed Ended Question)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ซึ่งแบบสอบถามวัดระดับการจัดการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ การจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา จากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2. กำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำ

4. นำแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้วิจัยเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ (ตามภาคผนวก) ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องจากการดำเนินการ มีค่าเท่ากับ 0.60 - 1.00 จึงนำไปดำเนินการต่อไป

5. นำผลจากการทดลองใช้แบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมวางแผน 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) มีส่วนร่วมตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน 5) มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การจัดการศึกษา โดยหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 ระดับ

3. วิเคราะห์การจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ซึ่งแบบสอบถามวัดระดับการจัดการศึกษา มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 ระดับ

4. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่งผลต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่นำมาใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item objective congruence) และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 โดยรวมและรายด้าน (X_{tot}) n = 338

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย	ระดับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.	มีส่วนร่วมการวางแผน	4.45	.53	มาก	2
2.	มีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.52	.51	มากที่สุด	1
3.	มีส่วนร่วมตัดสินใจ	4.43	.55	มาก	4
4.	มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน	4.44	.46	มาก	3
5.	มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.32	.48	มาก	5
	รวม	4.43	.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, SD = .41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน มากที่สุด 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.52$, SD = .51) มีส่วนร่วมการวางแผน ($\bar{X} = 4.45$, SD = .53) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.44$, SD = .46) มีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.43$, SD = .55) และ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.32$, SD = .48) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 โดยรวมและรายด้าน (Y_{tot}) n = 338

ด้านที่	การจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3	ระดับการจัดการศึกษาปฐมวัย			
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.	การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	3.77	.68	มาก	4
2.	การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	3.62	.93	มาก	6
3.	การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.80	.82	มาก	2
4.	การบูรณาการการเรียนรู้	3.79	.87	มาก	3
5.	การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.69	.88	มาก	5
6.	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	3.92	.66	มาก	1
	รวม	3.77	.66	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, SD = .66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X} = 3.92$, SD = .66) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 3.80$, SD = .82) การบูรณาการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, SD = .87) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.77$, SD = .68) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 3.69$, SD = .88) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 3.62$, SD = .93) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis) ด้วยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวแปรการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 ในภาพรวม (Y_{tot})

ตัวแปรพยากรณ์ตามลำดับ การเข้าสมการ	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig
	$\hat{\beta}$	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.768	.322		8.590	.000*
มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X ₅)	.232	.074	.168	3.132	.002*
มีส่วนร่วมตัดสินใจ (X ₃)	.083	.037	.138	2.234	.026*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 5 ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีจำนวน 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X₅) และ มีส่วนร่วมตัดสินใจ (X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งตัวแปร 2 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 ได้ร้อยละ 28.50

สามารถเขียนสมการการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_{tot} = 2.768 + 0.232 (X_5) + 0.083(X_3)$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} Y_{tot} = 0.168 (X_5) + 0.138(X_3)$$

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมการวางแผน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีพันธกิจที่สำคัญประการหนึ่ง นั่นคือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 ก็ได้ปฏิบัติตามพันธกิจที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด เช่น มีการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อรับทราบนโยบาย แนวทางต่าง ๆ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครื่องข่ายที่ 3 จัดให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในโอกาส ต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การประกวดผลงานนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สายพิน ทับล่อม ได้สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ในโครงการหรืองานบางอย่างทั้งในระดับการแสดงความคิดเห็น พิจารณาตัดสินใจ การวางแผน การร่วมปฏิบัติงาน การติดตามผลและการร่วม

รับผิดชอบ ในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ และลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นจะมากหรือน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย ลักษณะพื้นฐานของบุคคลกลุ่มบุคคลอื่น ได้แก่ ความสนใจ ประโยชน์ที่ได้รับ โอกาส เวลา และกิจกรรมหรือโครงการที่จัดนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือสถานการณ์ในขณะนั้น (สายพิน ทับล่อม, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมศักดิ์ โทแสง ได้วิจัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพอกพิทยารักษ์มณฑลภิเชก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพอกพิทยาคม รัชมณฑลภิเชก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เกษมศักดิ์ โทแสง, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัชฌิมา ใหม่ขลิบ ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลไทรมา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลไทรมา จังหวัดนนทบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (มัชฌิมา ใหม่ขลิบ, 2563)

2. การจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีจัดการศึกษาให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการของตนเอง ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน โดยให้มีตัวแทนของชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบไปด้วย 6 ประการ ดังนี้ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรานุช กิจสมใจ ได้วิจัยเรื่องความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาการของเด็ก ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และด้านการจัดประสบการณ์ ส่วนด้านการจัดสภาพแวดล้อมและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางโดยมีความต้องการในเรื่องการฝึกเด็กให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัยอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ครูมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นแบบอย่างของนักเรียน และฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตัวเอง ส่วนการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาและรายได้รวมของครอบครัวแตกต่างกันมีความต้องการต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (อิสรานุช กิจสมใจ, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ บุญเสนอ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การบูรณาการการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก (อมรรัตน์ บุญเสนอ, 2562)

3. ผลจากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีจำนวน 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X_5) และ มีส่วนร่วมตัดสินใจ (X_3) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ได้ร้อยละ 28.50 อาจเป็นเพราะว่า ถ้าผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มวางแผน กำหนดโครงการ การตัดสินใจด้านต่าง ๆ เสนอข้อคิดเห็น เสนอวิธีดำเนินงาน การร่วมแก้ปัญหาระหว่างดำเนินงาน ส่งผลทำให้งานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำหนดแผนการดำเนินงาน เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง การได้รับผลสำเร็จที่เกิดจากการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นผลที่เกิดขึ้นกับเด็กซึ่งเป็นบุตรหลาน เป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของ จอมพงศ์ มงคลวนิช ได้สรุปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ 1) ทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายเป็นไปอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งความรู้และประสบการณ์ 2) ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมีให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องอันเกิดผลเสียแก่องค์กรได้ 3) เป็นการขจัดปัญหา มิให้การดำเนินนโยบายใด ๆ มีผลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินการต่อทุกฝ่ายได้ 4) ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดีทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 5) การรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อน กิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมาย โดยทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556) สอดคล้องกับแนวคิดมีส่วนร่วมการตัดสินใจของ ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง ได้สรุปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้เด็กที่โรงเรียน เช่น การได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา หรือสมาคมผู้ปกครอง มีโอกาสร่วมตัดสินใจในนโยบาย การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาควรคำนึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของสถานศึกษา พัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้ปกครองและผู้แทนผู้ปกครอง (ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยอนันท์ แก้วเงิน ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ระดับสูงมาก ($r = 0.95$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวม เรียงลำดับจากความสัมพันธ์สูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้การมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ($r = 0.99$) การมีส่วนร่วมดำเนินการมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = 0.88$) การมีส่วนร่วมประเมินผล มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r = 0.80$) และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = 0.64$) ทุกด้านเป็นความสัมพันธ์ทางด้านบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ชัยอนันท์ แก้วเงิน, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมการวางแผน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมตัดสินใจ และ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 2) การจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้ปกครอง สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3 ได้ร้อยละ 28.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้ปกครองและโรงเรียนควรมีจัดการเรื่องการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สามารถร่วมกันระดมทรัพยากร จัดสรรทรัพยากร ใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเต็มที่ และ ควรมีการประชุมร่วมกันตัดสินใจวางแผนจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และร่วมกันกำหนดนโยบายในการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพเด็ก เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาปัญหาการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนากิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความเหมาะสมของเด็ก 2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน เพื่อนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- เกษมศักดิ์ โทแสง. (2562). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพอกพิทยารักษ์มงคลาภิเชก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วี.พรินท์.
- ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน งานวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัชชีมา ใหม่ขลิบ. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลไทรมา จังหวัดนนทบุรี. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สายพิน ทับล้อม. (2559). การศึกษาสาเหตุในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพ ประชากรของผู้ใหญ่ในด้านกิจกรรมอนามัยแม่และเด็กและ การวางแผนครอบครัว. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2564-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา. (2565). ข้อมูลทั่วไป. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://nmapeo.go.th/info.php?id=601>
- อมรรัตน์ บุญเสนอ. (2562). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- อิสราณู กิจสมใจ. (2563). ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Krejcie, R.V.& Morgan, D.W. (1970). Educational and Psychological Measurement. Washington, DC: The Mid Atlantic Equity Center.

การใช้ภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติเพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ*

USING AUTOBIOGRAPHICAL FILMS TO ENHANCE ENGLISH LISTENING SKILLS

พรชิตา ธรรมสาร, สิริยากร บุญสวัสดิ์, จันทวรรณ สำราญสำรวจกิจ, ชนัญญา โสมณวัฒน์, ณัฐพัชร สายเสนา

Phonchita Thamsan, Siriyakorn Boonsawat, Jantarawan Samransamruajkit, Chanata Somanawattana, Natthapat Saisena

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จังหวัดกรุงเทพฯ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: chanata.s@chandra.ac.th

บทคัดย่อ

การฟังภาษาอังกฤษเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญต่อการเรียนภาษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะการฟังถือเป็น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนในสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้รับรู้ข่าวสารและความร่วมมือระหว่างกัน แต่นักศึกษาประสบปัญหาการฟังคำศัพท์ที่ไม่คุ้นชิน ฟังบริบทที่ยาวและเร็วเกินไป ไม่เข้าใจสำนวนและคำแสดงใน บริบทที่ได้ยิน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการฟังภาพยนตร์ภาษาอังกฤษแนวอัตชีวประวัติ โดยมีกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 30 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีการคัดเลือก แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบย่อย เพื่อนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าสถิติ Repeated Measures ANOVA ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับอัตชีวประวัติ ของบุคคลสำคัญผ่านการฟังภาพยนตร์มากที่สุด และผลการทดสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 3.10 มีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(3.64, 101.88) = 26.06, p < .001, \eta^2 = .48$) เมื่อนำผลสัมฤทธิ์มาเปรียบเทียบกับ พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 4.57 และการทดสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.03 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(3.39, 98.30) = 25.30, p < .001, \eta^2 = .47$) นักศึกษามีการ จดจำคำศัพท์เกี่ยวกับอัตชีวประวัติทั้ง 3 คนอย่างมีนัยสำคัญ มีการเรียนรู้ด้านประโยคทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน เนื่องมาจากรูปประโยคที่ได้ยินเป็นสำเนียงของคนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองทำให้สำเนียงที่ ได้ยินไม่คุ้นเคยและมีการรับรู้อัตชีวประวัติสูงขึ้น นักศึกษามีการใช้ความรู้เดิมกับความชื่นชอบบุคคลสำคัญ เหล่านั้นมาเติมเต็มความรู้ใหม่

คำสำคัญ: ทักษะการฟัง, ภาพยนตร์, อัตชีวประวัติ

Abstract

English listening skills are one of the most important skills for language learning in the 21st century. Listening skills are about building good relationships between people in different societies and cultures to get information and cooperate with each other. However, students struggle to hear unfamiliar vocabulary, listen to long and fast contexts, don't understand expressions and slang in the contexts they hear. The purpose of this article is to examine the effects of listening to autobiographical English-language films. The sample size was 30 freshman-

* Received April 15, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted July 8, 2023

year students in English program which derived from the purposive sampling. Pre-/Posttest, and quizzes were used to analyze the data by using Repeated Measures ANOVA The study found that students had the highest perception of autobiographies of important people through listening to movies, and there was a statistically significant difference in post-study test scores of 3.10 ($F(3.64, 101.88) = 26.06, p < .001, \eta^2 = .48$). When comparing the results, it was found that students had an average pre-test score of 4.57 and a post-test average score of 9.03, which was a statistically significant difference ($F(3.39, 98.30) = 25.30, p < .001, \eta^2 = .47$). Students had significant recognition of all 3 autobiographical terms. Students found it difficult to interpret unfamiliar sentences from a non-native speaker's accent; hence, there is no difference between pre-/posttest scores in listening sentences section. The perception of famous autobiographies was high due to the enrichment of previous knowledge and the passion of important people to fulfill new knowledge.

Keywords: Listening Skills, Movies, Bibliography

บทนำ

การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันมีความหลากหลายรูปแบบและรวดเร็ว จากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี ผ่านแอปพลิเคชัน ทำให้การติดต่อสื่อสารข้ามพรมแดนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและมีการโต้ตอบแบบทันที ทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารของผู้คนต่างวัฒนธรรม ต่างประเทศและเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว การฟังจึงเป็นทักษะสำคัญในการรับสารและประมวลสารเพื่อถ่ายทอดสารออกมาทันทีทันใดในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการคาดเดาบริบท มีการจับใจความสำคัญ (Worawattananukul, A. , 2016); (Cubalit, A. N., 2016); (ปริยานุช ทองเกลี้ยง, 2562) การฟังถือเป็นทักษะการรับรู้โดยตรง (receptive skill) ที่ผู้ฟังทำการรับสารที่ได้ยินและทำความเข้าใจภาษาใดภาษาหนึ่งโดยมีการสื่อความหมายและสร้างความหมายเพื่อให้เข้าใจตรงการได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนที่จะถ่ายทอดสารออกมาในรูปแบบต่าง ๆ (Sreena, S., & Ilankumaran, M., 2018) ซึ่งการฟังอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจ (เกริก กี่สวัสดิ์คอน และคณะ, 2565); (Harmer, J., 2015); (Richard, J. , 2015) ได้แก่ 1) การฟังจากล่างขึ้นบน (bottom up) เป็นการฟังที่เมื่อได้รับสารผ่านการได้ยินเรื่องที่สนใจ ผู้ฟังทำการถอดรหัสของเสียงและคำที่ได้ยินเพื่อให้เกิดความหมายโดยการบ่อนเสียงที่ได้ยินเข้าสู่กระบวนการเพื่อทำความเข้าใจสารและถอดรหัสเสียงที่ได้ยินออกเป็นหน่วยเสียง (phonemes) ทำการแปลงข้อมูลเป็นเสียงเชื่อมโยงและนำมาประกอบเป็นประโยคจนเป็นข้อความที่สมบูรณ์ 2) การฟังจากบนลงล่าง (top down) เป็นการฟังโดยอาศัยความรู้เดิม (schemata) เพื่อคาดเดาความหมายของสิ่งที่สื่อสารออกมา โดยใช้ความรู้พื้นฐานควบคู่กับการตีความหมายที่ได้ยินเพื่อชดเชยความรู้ที่ขาดหายไปเพื่อเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่ทำให้ผู้ฟังคาดเดาความหมายเป็นนัยว่าสิ่งที่กำลังได้ยิน ผู้พูดน่าจะกล่าวถึงสิ่งใดทำให้ผู้ฟังสามารถฟังสารได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้เดิม 3) การฟังแบบโต้ตอบ (Interactive processing) เป็นการฟังที่เกิดจากการประมวลผลโดยใช้ความรู้ทางภาษานวกกับความรู้เดิม เพื่อทำความเข้าใจสารที่ได้ยิน ผู้ฟังจะไปสืบค้นความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสารที่ได้ยินเพื่อเติมเต็มสารที่รับรู้และทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากนักศึกษาไทยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language) ทำให้มีโอกาสนในการใช้ทักษะการฟังได้น้อย ทำให้เกิดอุปสรรคในการฟัง เช่น ไม่ทราบความหมายของคำที่ได้ยิน ฟังบริบทที่ยาวเกินไปทำให้ไม่เข้าใจ ฟังเรื่องราวในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นชิน และฟังบริบทที่พูดยาวและเร็วเกินไป ทำให้ไม่สามารถจับประเด็นหรือตีความได้ถูกต้องและไม่เข้าใจบริบทเมื่อได้ยินสำเนียงของเจ้าของภาษาที่แตกต่างกัน (เกริก กี่สวัสดิ์คอน และคณะ, 2565)

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยกลวิธีการฟังเพื่อเข้ามาเติมเต็มเพื่อให้ผู้ฟังรับสารได้อย่างเข้าใจ สามารถตีความสารที่ได้ยินและปรับปรุงความเข้าใจของสารที่ได้ฟัง ซึ่งกลวิธีการฟัง สามารถจำแนกออกเป็น 3 วิธี (เกริก กี่สวัสดิ์คอน และคณะ, 2565); (Richard, J. , 2015) ดังนี้ 1) Metacognitive Strategies เป็นกลวิธีที่ผู้ฟังเรียนรู้สารที่ได้อินด้วยตนเอง ผู้ฟังมีการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายในการฟังและทำการประเมินผลลัพธ์ในสารที่ได้อินเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง เกิดการรับรู้จนตระหนักรู้ (Awareness) และทำให้บรรลุเป้าหมายของการฟังสารที่ได้อินนั้น ๆ 2) Cognitive Strategies เป็นกลวิธีการเรียนรู้สารที่ได้อิน ทำความเข้าใจสาร และทำการจดจำสารข้อมูลที่ได้ยินในระยะยาว เช่น ทำการท่องจำคำที่ได้ยิน ทำการฟังซ้ำ ๆ จากนั้น ทำการอนุมานสารที่ได้อินควบคู่กับการจินตนาการสารที่ได้อิน โดยทำการคาดเดาความหมายของสาร ตีความสารที่ไม่เข้าใจผ่านจินตนาการและการแปลจากภาษาต่างประเทศเพื่อเติมเต็มสารที่เป็นข้อความใหม่ที่ไม่คุ้นชินให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และ 3) Socio-Affective Strategies เป็นกลวิธีทางสังคมและอารมณ์ที่ผู้ได้อินสารประเมินความเข้าใจโดยการถามผู้อื่นเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม ยกตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น กลวิธีดังกล่าวสามารถลดความวิตกกังวลของผู้ฟัง และเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

ดังนั้น ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อาจารย์ผู้สอนจึงใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการฟังเพลงภาษาอังกฤษ การใช้เกมต่าง ๆ การชมรายการโทรทัศน์หรือออนไลน์ที่มีการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ การเพิ่มพูนทักษะการฟังผ่านการเรียนรู้โดยธรรมชาติ (โสภิต สุวรรณเวลา, 2563) นอกจากนี้ การฟังภาพยนตร์ผ่านการได้ยินเสียงเจ้าของภาษาและผ่านบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะการฟัง (Ismaili, M., 2013) และอีกทั้ง ยังมีงานวิจัยของ Anyarat Worrawattananukul ที่พบว่า การฟังภาษาอังกฤษผ่านการชมภาพยนตร์มีการสื่อสารผ่านภาพและเสียงที่ทำให้ตีความและเข้าใจผ่านอารมณ์ น้ำเสียง คำ และสถานการณ์ในชีวิตจริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทได้ดีขึ้นและเกิดการเรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงใช้ภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติมาเป็นสื่อกลางในการเพิ่มพูนทักษะการฟังให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เปิดรับภาษาและเกิดแรงจูงใจในการเพิ่มพูนทักษะการฟังและนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ นอกห้องเรียน (Worrawattananukul, A. , 2016)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการเพิ่มพูนทักษะการฟังคำศัพท์ ประโยค และอัตชีวประวัติผ่านการชมภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง จำนวน 69 คน (ระบบบริการการศึกษา สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ 2) เป็นนักศึกษาที่ชื่นชอบการชมภาพยนตร์และสามารถเข้าชมภาพยนตร์ตลอดการจัดกิจกรรมและ 3) เป็นนักศึกษาที่สามารถทำแบบทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าชมภาพยนตร์ตลอดการจัดกิจกรรม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทักษะการฟังและภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเปรียบเทียบการเพิ่มพูนทักษะการฟังคำศัพท์ ประโยค และอัตชีวประวัติ

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (Pre/Posttest) และแบบทดสอบย่อย (Quiz) จำนวน 3 ชุด และภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติ

1. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (Pre/Posttest) เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ เพื่อประกอบการวัดการรับรู้ระดับคำศัพท์ ระดับประโยค และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตชีวประวัติ ซึ่งนำมาจากบทสนทนา ในภาพยนตร์เรื่อง Ronaldo, Steve Jobs และ Pamela, a love story โดยกำหนดเวลาทำแบบทดสอบ 45 นาที

2. แบบทดสอบย่อย (Quiz) เป็นแบบทดสอบวัดทักษะการฟังภาษาอังกฤษหลังจากการชมภาพยนตร์เรื่อง Ronaldo, Steve Jobs และ Pamela, a love story ในแต่ละสัปดาห์ที่ แบบทดสอบย่อยมีจำนวน 15 ข้อ เพื่อวัดการรับรู้ระดับคำศัพท์ ระดับประโยค และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตชีวประวัติ โดยกำหนดเวลาทำแบบทดสอบ 45 นาที

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบย่อยมีการตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่าน และนำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนวิชาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษจำนวน 20 คน

3. ภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติ ได้แก่ เรื่อง Ronaldo (2015), Steve Jobs (2015) และ Pamela, a love story (2021) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกภาพยนตร์ ดังนี้

- 3.1 เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนออัตชีวประวัติของบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก
- 3.2 เป็นภาพยนตร์ที่ใหม่ไม่เกินกว่า 10 ปี
- 3.3 มีสำเนียง (accent) และความเร็วในการพูดภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน
- 3.4 เป็นบุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ทำการชี้แจงกิจกรรมให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อรับทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งแจกใบตอบรับการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (pretest) ในสัปดาห์ที่ 2 โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 45 นาที

3. นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง เข้าชมภาพยนตร์แนวอัตชีวประวัติในสัปดาห์ที่ 3 - 5 สัปดาห์ละ 1 เรื่อง โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการชม เมื่อชมภาพยนตร์จบ จึงทำแบบทดสอบย่อย (quiz) โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบย่อย 45 นาที

4. ทำการทดสอบหลังเรียน (posttest) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์จากการชมภาพยนตร์ตลอดทั้ง 3 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 45 นาที

5. คณะผู้วิจัยทำการรวบรวมผล ศึกษา วิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Approach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อทำการหาค่าและแปลผลทางสถิติ รวมทั้งวิเคราะห์ เปรียบเทียบผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ Repeated Measures one-way ANOVA เพื่อศึกษาพัฒนาการการเพิ่มพูนทักษะการฟังผ่านภาพยนตร์ (วนิดา วาดีเจริญ และคณะ, 2560)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคะแนนการสอบ Pretest, First quiz, Second quiz และ Posttest ในส่วน Vocabulary, Sentence และ Bibliography ของผู้ร่วมวิจัย จำนวน 30 คน จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาคะแนนรวมของการทดสอบพบว่ามีค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ดังนี้

ตารางที่ 1 Means, Standard Deviations, Repeated Measures One-way ANOVA Statistics for Study Variables

Variable	Pretest		First quiz		Second quiz		Third quiz		Posttest		ANOVA		
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F ratio	Df	η^2
Vocabulary	2.07	1.34	2.33	1.15	2.60	1.48	4.27	1.08	3.03	1.22	17.86**	2.82, 81.82	.38
Sentence	2.23	1.14	2.03	1.59	3.60	1.19	3.73	1.14	3.00	1.58	12.17**	3.86, 111.91	.30
Bibliography	0.28	1.03	3.03	1.21	2.10	1.37	3.00	1.36	3.10	2.01	26.06**	3.64, 101.88	.48
Total	4.57	2.53	7.43	3.21	8.37	2.74	11.00	2.59	9.03	4.05	25.30**	3.39, 98.30	.47

** $p < .001$

คะแนนการสอบ Pretest ($M = 4.57$, $SD = 2.53$) คะแนนการสอบ First quiz ($M = 7.43$, $SD = 3.21$) คะแนนการสอบ Second quiz ($M = 8.37$, $SD = 2.74$) คะแนนการสอบ Third quiz ($M = 11.00$, $SD = 2.59$) และคะแนนการสอบ Posttest ($M = 9.03$, $SD = 4.05$) จากการทดสอบด้วย repeated measures one-way ANOVA พบว่า คะแนนรวมของการสอบ Pretest, First quiz, Second quiz และ Posttest มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{(3.39, 98.30)} = 25.30$, $p < .001$, $\eta^2 = .47$)

ตารางที่ 2 Mean Difference of Total score between Four Tests by Using the Bonferroni Test

Test	Pretest	First quiz	Second quiz	Third quiz	Posttest
Pretest	0.00				
First quiz	-2.87*	0.00			
Second quiz	-3.80*	-0.93	0.00		
Third quiz	-6.43*	-3.57*	-2.63*	0.00	
Posttest	-4.47*	-1.60	-0.67	1.97	0.00

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ* $p < .05$

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Bonferroni จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ First quiz, Second quiz, Third quiz และ Posttest อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Second quiz มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest และน้อยกว่า Third quiz อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Second quiz มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest และน้อยกว่า Third quiz อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Third quiz มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest, First quiz และ Second quiz อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Posttest มากกว่าคะแนนการสอบ Pretest อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาผลการทดสอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ First quiz, Second quiz, Third quiz และ Posttest สูงกว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest แสดงว่า ผู้ร่วมวิจัยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบในส่วน Vocabulary,

Sentence และ Bibliography สูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Posttest พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Posttest ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ First quiz, Second quiz และ Third quiz อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างฝึกทักษะการฟังผ่านการชมภาพยนตร์เพียงครั้งละหนึ่งเรื่องจึงทำการทดสอบย่อยภายหลังจากการชมภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ เสร็จสิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบค่าเฉลี่ยของค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Posttest กับ ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Pretest ก็พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Posttest มากกว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ Pretest อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเป็นการรวบรวมคำศัพท์ประโยค และข้อความเกี่ยวกับอัตชีวประวัติของบุคคลสำคัญทั้งสามเรื่องจึงมีความซับซ้อนในการรับรู้มากขึ้นทำให้คะแนนสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนสอบย่อย รวมถึงผู้เรียนมีทักษะการรับรู้การจดจำคำศัพท์ สำนวน รูปประโยคและการรับรู้เรื่องอัตชีวประวัติของบุคคลทั้งสามเรื่องมากขึ้น ทำให้คะแนนสอบก่อนเรียนและสอบหลังเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบ repeated measures one-way ANOVA ของคะแนนการสอบ Pretest, First quiz, Second quiz, Third quiz และ Posttest ในส่วนของ Vocabulary, Sentence และ Bibliography พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบในส่วนของ Vocabulary ($F_{(2.82, 81.82)} = 17.86, p < .001, \eta^2 = .38$), Sentence ($F_{(3.86, 111.91)} = 12.17, p < .001, \eta^2 = .30$) และ Bibliography ($F_{(3.64, 101.88)} = 26.06, p < .001, \eta^2 = .48$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกับการทดสอบคะแนนรวม และเมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Bonferroni เฉพาะคะแนนการสอบ Posttest กับคะแนนการสอบ Pretest, First quiz, Second quiz และ Third quiz พบว่า ในส่วนของ Vocabulary ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Posttest มากกว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Posttest น้อยกว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Third quiz อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการสอบ Third quiz มีการเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวข้องกับอัตชีวประวัติเพียงบุคคลเดียวและเป็นบุคคลที่ผู้เรียนคุ้นเคยจากผลงานที่มีชื่อเสียง แตกต่างจากการสอบ Posttest ที่จะมีการเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวข้องกับอัตชีวประวัติจำนวนสามคน ในส่วนของ Sentence ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Posttest ไม่แตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest, First quiz, Second quiz และ Third quiz อาจเนื่องมาจากการทดสอบย่อย 1 (First quiz) เป็นเรื่องราวของ Ronaldo เกี่ยวกับนักฟุตบอลชื่อดังที่มาจากประเทศสเปน ทำให้การบรรยายในเรื่องมีทั้ง 2 ภาษา ซึ่งอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสับสนระหว่างประโยค ทำให้ยากต่อความเข้าใจ สำหรับในส่วนของ Bibliography ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Posttest มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบ Pretest และ Second quiz อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนมีระดับการรับรู้อัตชีวประวัติสูงขึ้น ผ่านความรู้เดิมที่มีอยู่ควบคู่กับการชมภาพยนตร์ก่อนการทำการสอบ Quizzes และ สันนิษฐานได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบในกีฬาฟุตบอล

อภิปรายผล

นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษมีการพัฒนาทักษะการฟังด้านคำศัพท์ ประโยคอย่างต่อเนื่อง ในผลการวิจัยของ ชยกร สุตะโคตร และวิจิตร วงศ์อนุสิทธิ์ ที่ทำการศึกษาการชมภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพิ่มพูนทักษะการฟังคำประเภท content words เช่น nouns, principle verbs, adjectives, adverbs และ คำประเภท function words เช่น คำสันธาน คำนำหน้านาม คำสรรพนาม เป็นต้น (ชยกร สุตะโคตร และวิจิตร วงศ์อนุสิทธิ์, 2560) และอีกทั้งยังมีงานวิจัยของ Anyarat Worrawattananukul ที่กล่าวว่า การชมภาพยนตร์สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟังคำศัพท์ ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น รวมถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกทั้งการชมภาพยนตร์สนุกและเป็นวิธีที่ง่ายต่อการเรียนภาษาอังกฤษ (Worrawattananukul, A. , 2016) นอกจากนี้ นักศึกษามีกระบวนการฟังแบบ Bottom-up

และ Top-down process จะสังเกตได้จากการชมภาพยนตร์ที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้จัก เช่นเรื่อง Pamela กลุ่มตัวอย่างจะใช้กระบวนการฟังจาก Bottom-up เพราะภาพยนตร์เรื่องนี้จะพูดเร็วและใช้คำสแลงเยอะ เป็นกระบวนการประมวลผลการฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เมื่อผู้ฟังมีความสนใจกับภาษาที่ได้ยิน โดยทำการถอดคำของเสียงที่ได้ยินเพื่อให้ได้ความหมาย โดยฟังจากเสียงที่ได้ยินและทำความเข้าใจในการฟังจากนั้นถอดเสียงที่ได้ยินจากหน่วยเสียงทำให้เป็นข้อความที่สมบูรณ์ และทำการเชื่อมต่อกับไวยากรณ์ เช่น ความหมายของคำ วลี โครงสร้างประโยค การเน้นเสียง การพูดซ้ำเพื่อเข้าใจความหมาย การเน้นน้ำหนัก (stress) คำประเภตกำนาม คำกริยา ทำให้เราเข้าใจความหมาย จนกลายเป็นความหมายที่ผู้ฟังเข้าใจ ส่วนกระบวนการ Top-Down จะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างใช้ในเรื่อง Steve Jobs และ Ronaldo เนื่องจากตัวละครอดีตชีวิตประวัติดังสองเรื่องเป็นบุคคลที่ผู้เรียนรู้จักเป็นอย่างดี เช่น กีฬาฟุตบอล หรือการใช้ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีออกแบบโดย Steve Jobs ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจะใช้ความรู้เดิมผนวกกับสิ่งที่ได้ยินซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการการฟังของ เกริก กีสวัสดิ์คอง และคณะ และ Richard กล่าวว่า การฟังแบบ bottom-up ช่วยให้ผู้ฟังจดจำกับลักษณะของคำหรือภาษาที่ได้ยิน เช่น ความหมายของคำ วลี โครงสร้างประโยค การเน้นเสียง สำเนียง ทำให้เข้าใจความหมาย จนกลายเป็นสิ่งที่ผู้ฟังเข้าใจ และ top-down ผู้ฟังจะใช้ความรู้เดิมหรือความรู้พื้นฐานในการคาดเดาความหมายของข้อความที่ได้ยิน ว่าได้ยินอะไรบ้าง เพื่อจับใจความเรื่องราวได้ง่ายยิ่งขึ้น (เกริก กีสวัสดิ์คอง และคณะ, 2565); (Richard, J. , 2015)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ เสนอแนะให้อาจารย์ผู้สอนหรือนักวิจัยสามารถนำวิธีการชมภาพยนตร์เพื่อไปประกอบกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการพูด การอ่านและการเขียน อาจารย์ผู้สอนควรผสมผสานการชมภาพยนตร์กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจมากขึ้น และอาจารย์ผู้สอนสามารถนำประเภทภาพยนตร์แนวอื่น ๆ ที่ผู้เรียนสนใจ เช่น แนว Fantasy, Action หรือแนว Comedy เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- เกริก กีสวัสดิ์คอง และคณะ. (2565). การใช้กลวิธีในการฟังและปัญหาที่เกิดจากการทำความเข้าใจการบรรยายเชิงวิชาการของนักศึกษาไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(3), 15-28.
- ชยกร สุตะโคตร และวิจิตร วังศ์อนุสิทธิ์. (2560). การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้คลิปภาพยนตร์ต่างประเทศ. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(26), 103-109.
- ปริญญ์ ทองเกลี้ยง. (2562). ผลการใช้แบบฝึกประกอบภาพยนตร์ที่มีต่อทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระบบบริการการศึกษา สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (2566). รายชื่อนักศึกษาและแผนการเรียน. เรียกใช้เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://reg.chandra.ac.th/registrar/studentset.asp?facultyid=3&acadyear=2565&semester=1>
- วนิดา วาตีเจริญ และคณะ. (2560). ระเบียบวิธีวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

- โสภิต สุวรรณเวลา. (2563). ผลการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านภาษาอังกฤษโดยการชมภาพยนตร์และการฟังเพลงของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8, 116-127.
- Cubalit, A. N. (2016). Listening Comprehension Problems of Thai English Learners: Proceedings of the Third International Conference on Language, Literature & Society. Sri Lanka: International Center for Research and Development.
- Harmer, J. (2015). The practice of English language teaching. (5th ed.). Slovakia: Pearson.
- Ismaili, M. (2013). The effectiveness of using movies in the EFL classroom – A study conducted at South East European University. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 2(4), 121-132.
- Richard, J. . (2015). Key issues in language teaching. Dubai: Cambridge University Press.
- Sreena, S., & Ilankumaran, M. (2018). Developing productive skills through receptive skills – A cognitive approach. International Journal of Engineering & Technology, 7(4), 669-673.
- Worawattananukul, A. . (2016). APIU learners' attitudes toward using English movies for developing listening comprehension skills. ใน research paper Master of Arts (English for careers). Thammasat University.

**การออกแบบแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย
กรณีศึกษาชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท***
**DESIGNING THAILAND'S CENTRAL TOURISM ATTRACTIONS,
CASE STUDY OF KHUNGSAMPHAO COMMUNITY, MANOROM, CHAINAT**

ชัยณรงค์ อริยะประเสริฐ และวัฒนพันธุ์ ครุฑแสน*

Chainarong Ariyaprasert and Watanapun Krutasaen

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn university, Bangkok, Thailand

*Corresponding author Email: Krutasaen_W@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ “ศิลปะและการออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน” เพื่อกระตุ้นและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนได้ด้วยตนเอง ตามนโยบายรัฐที่เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวและการบริโภคในประเทศ ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวและโซ่อุปทาน สู่วิสาหกิจเพื่อจัดกิจกรรม งานวิจัยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริมณฑล และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั่ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท จากนั้น ได้ออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท และวิธีคิดสรรพื้นที่ด้วยการออกแบบตารางวิเคราะห์ปัจจัยด้านระยะทาง ความสะดวก และราคาที่ดิน รูปแบบการคมนาคมแต่ละภูมิภาค วิเคราะห์ความหลากหลายของวิถีเดินทาง โดยใช้การสัมภาษณ์ของคนในชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เพื่อให้ได้ข้อสรุปของคนชุมชนนี้ ในเรื่องทิศและตำแหน่งของกรณีศึกษาที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดการจัดกิจกรรม สาธิตและปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะสตรีตอาร์ตตกแต่งสถานที่เป็นจุดเช็คอินส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เทศบาลตำบลคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท และประมวลสรุปการออกแบบเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางในประเทศไทย ทั้งนี้ ด้านรูปแบบศิลปะตกแต่งสถานที่เป็นจุดเช็คอินด้วยสตรีตอาร์ตของจังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยยังได้นำเสนอรายละเอียดการทดลองออกแบบสร้างสรรค์การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์อาหารเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับสถานที่ท่องเที่ยว โดยแสดงวิธีคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท โดยอาศัยการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติมอีกด้วย

คำสำคัญ: การออกแบบ, แหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย, ชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

* Received April 29, 2023; Revised May 14, 2023; Accepted June 19, 2023

Abstract

This academic paper presents the design of a tourist attraction as part of the thesis. "Art and Design Participatory Activities for Rural Tourist Attractions" to stimulate and propel the community economy by themselves. According to the government policy that focuses on promoting tourism and domestic consumption. The researcher reviews relevant literature, such as the theory of the components of tourist attractions and supply chains. to how to find space for organizing activities Research on Cultural Tourism Management in the Central Region and the development of creative tourism for the preservation / extension of Lao Khrang culture, Ban Kut Jok, Chainat Province. Then, designed and created the activities of Khung Samphao Community, Manorom District, Chainat Province and the area selection method by designing a table to analyze the factors of distance, convenience and land price. Modes of transportation in each region Analyze a variety of modes of travel. By using interviews with people in Kung Sam Phao Community, Manorom District, Chainat Province. to obtain the conclusions of this community in the direction and location of the appropriate case study. The researcher presents the details of the demonstration activities and the practice of creating street art to decorate the venue as a check-in point to promote community tourism. Khung Samphao Subdistrict Municipality, Manorom District, Chainat Province and compiling a summary of the design to be a tourist attraction in the central region of Thailand In terms of art forms, the venue is a check-in point with street art from Chainat province. The researcher also presents details of creative design experiments using local ingredients to create food to create interest in tourist attractions. It shows the way of thinking and the creative process that is beneficial to Khung Sampao Community, Manorom District, Chainat Province. through engagement with other stakeholders to further support slow tourism as well.

Keywords: Design, Central Thailand, Khung Samphao Community, Manorom District, Chainat Province.

บทนำ

เดิมที จุดหมายของการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค มุ่งเน้นการค้นพบความหมายของการเดินทางที่ได้รับความประทับใจจากประสบการณ์ จากพื้นที่เป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะตัว จุดหมายปลายทางธรรมชาติหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่ง (Dickman, S., 1996) อธิบายว่าองค์ประกอบในการสร้างภาพลักษณ์ที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มี 5 องค์ประกอบ (5A) ได้แก่ 1) การสร้างสิ่งดึงดูดใจ (attractions) 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (accessibilities) 3) การบริการที่พัก (accommodations) 4) รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว (activities) และ 5) การมีสิ่งอำนวยความสะดวก (destination amenities) โดย (Dickman, S., 1996) มีความเห็นสอดคล้องกับ Middleton and V.T.C. ว่าองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมายังแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นคือองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ (Middleton and V.T.C., 1994) แต่จุดหมายปลายทางที่หมู่นักท่องเที่ยวนิยม ที่มีผู้แนะนำและจัดอันดับอยู่ในกระแสหรือสื่อหลักเกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหา เช่น สภาพแวดล้อม ความแออัด ทั้งผู้ท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ โครงสร้างเศรษฐกิจภายในชุมชนต้องพึ่งพาภาคการท่องเที่ยวและการบริการ ทำให้ต้องพึ่งพาภายนอก ส่งผลต่อการลดทอนคุณภาพจัดการระบบนิเวศ ลดทอนคุณค่าภาพลักษณ์โดยรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ

ภาวการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลก เกิดมาตรการล็อกดาวน์ของรัฐให้ประชาชนอยู่กับบ้านทุกประเทศ การเปลี่ยนแปลงพลิกผันรวดเร็วและรุนแรงเหล่านั้นสร้างหายนะต่อประเทศที่พึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวอย่างมหาศาลรวมทั้งประเทศไทยด้วย (สุรียา หมานมานะ, 2563) กระแสและแนวโน้มของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปจากโลกาภิวัตน์ Globalization สู่แนวโน้มของท้องถิ่นโลกาภิวัตน์ Localization เพิ่มมากขึ้นจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้การพัฒนาด้านรูปแบบและประสิทธิภาพ เกิดกติกา การจัดระเบียบทางสังคม กฎหมายและผังแม่บทเพื่อการใช้พื้นที่อนาคตรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนเก่าแก่กลุ่มแม่น้ำหลายแห่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงชุมชนริมแม่น้ำภาคกลางของไทย (โกลม จันทวงศ์, 2560) ทำให้โอกาสในการพัฒนาชุมชนเก่าแก่เริ่มน้ำก่อนการกำหนดกฎหมายและผังแม่บทเป็นไปได้ยาก

ชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนริมแม่น้ำ ที่เก่าแก่ในภาคกลางของประเทศ มีเขตติดต่อกับอำเภอดุสิต จังหวัดอยุธยา ซึ่งต่างตั้งอยู่ตรงจุดบรรจบของแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสะแกกรัง คู้สำเภาเคยเป็นเมืองท่าสำคัญมีความเจริญรุ่งเรืองมากในอดีต มีผู้คนเดินทางสัญจรและขนส่งสินค้าโดยทางเรือเป็นหลัก ต่อมาความสำคัญลดลงเป็นลำดับ จนเงียบเหงาซบเซา หลังจากการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา รวมถึงการเปิดการใช้ถนนพหลโยธินและถนนสายเอเชีย

ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะพลิกพื้นที่ชุมชนคู้สำเภา กลับมามีชีวิต และมีความสำคัญอีกครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในประเทศเป็นหลัก เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะกระจายตัว ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ รายได้หมุนเวียนในหลายรูปแบบ โดยการออกแบบสตอรี่อาร์ต สะท้อนเรื่องราววิถีชุมชน เชื่อมโยงโซ่อุปทานที่เพียงพอต่อการทำให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ และนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมในหลายมิติหลากหลายกิจกรรม กระทั่งเกิดความสำเร็จภายในชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากขึ้นในอนาคต

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาของชุมชน สำนวณภูมิทัศน์วัฒนธรรม และศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เรื่องที่ดินของชุมชนคู้สำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท (กรมธนารักษ์, 2560) พระมหาบุญไทย ปุณณมโน (ด้วงวงศ์) และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทล บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทล เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสอดคล้องกับงานวิจัยนี้เพื่อสร้างแนวการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (พระมหาบุญไทย ปุณณมโน (ด้วงวงศ์) และคณะ, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุติภา บำรุงศิลป์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท มาปรับใช้ในงานวิจัย (รุติภา บำรุงศิลป์ และคณะ, 2565) ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว 2 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการหรือตลาดนักท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว 2) อุปทานทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมในการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม และลักษณะเฉพาะบางอย่าง ซึ่งรวมไปถึงอาหาร ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ (มนทิรา สังข์ทอง, 2563) งานวิจัยของ คณพศ สิทธิเลิศ ได้กล่าวว่า กระบวนการค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อร้อยโซ่อุปทานเข้าด้วยกันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้พื้นที่ภาคกลางเป็นกรณีศึกษาเพื่อการออกแบบและพัฒนานี้ ผู้วิจัยได้สร้างตารางเปรียบเทียบคุณลักษณะจากศึกษาบทความของ (คณพศ สิทธิเลิศ, 2554) และงานวิจัยของ

Zhang et al. กล่าวว่า เป้าหมายหลักการท่องเที่ยว คือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจโดยรวมสูงสุดจากการเดินทางท่องเที่ยวในหนึ่งเส้นทาง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถทำงานอย่างสอดคล้องประสานกัน (Collaboration) อย่างลงตัว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Zhang et al., 2009) เพื่อเป็นงานที่ศึกษาการทำวิจัยนี้

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยทำการ การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหา แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลสรุปผลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทำการสร้างการออกแบบการแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ซึ่งตรงตามความต้องการของผู้สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยนำการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มาใช้งานจริง หลังจากนั้น ทำการทดสอบและเปิดงานให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าชมแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แล้วทำการสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. การออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมในพื้นที่ และวิถีชีวิตในพื้นที่ด้วยการออกแบบตารางวิเคราะห์ปัจจัยด้านระยะทาง ความสะดวก และราคาที่ดิน รูปแบบการคมนาคมแต่ละภูมิภาค วิเคราะห์ความหลากหลายของวิถีเดินทาง โดยใช้การสัมภาษณ์ของคนในชุมชนจังหวัดชัยนาท เพื่อให้ได้ข้อสรุปของจังหวัดชัยนาท ในเรื่องด้านทิศและตำแหน่งของกรณีศึกษาที่เหมาะสม

2. ออกแบบนำเสนอรายละเอียดการจัดกิจกรรมสาธิตและปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะสตรีตอาร์ต ตกแต่งสถานที่เป็นจุดเช็คอินส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เทศบาลตำบลคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท โดยร่วมกับอาจารย์คณะมัณฑนศิลป์ และคณะศิลปนิพนธ์ สตรีตอาร์ต โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างผู้อาศัยในชุมชน รวมถึงเยาวชนผู้มีทักษะที่สนใจจากภายในและภายนอก ศิลปินสตรีตอาร์ตรับเชิญเข้าร่วมโครงการ ด้วยเทคนิคการทำจิตรกรรมตกแต่งผนัง (Mural painting) ร่วมสร้างสรรค์ศิลปะบนกำแพงหรือสตรีตอาร์ต (Street Art) รวม 12 จุด จำนวน 20 ภาพซึ่งแต่ละภาพสะท้อนถึงเรื่องราววิถีชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม โดยได้รับอนุญาตให้สร้างในพื้นที่และความเห็นชอบจากการมีส่วนร่วมของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ในชุมชน

3. ออกแบบเมนูอาหาร ผลิตภัณฑ์ อาหาร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การออกแบบดังกล่าว จะสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้พื้นที่นี้สร้างทั้งโอกาสและผลกระทบใหม่ ๆ โดยอาศัยชุมชนมีส่วนร่วมและทางร้านอาหารในชุมชนคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้ชุมชนคุ้มสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาทได้สร้างรายได้เป็นอย่างดี

[illegible][illegible]

ภาพที่ 3 ภาพแสดงการออกแบบออกแบบเมนูอาหาร ผลิตภัณฑ์ อาหาร โดยอาศัยความร่วมมือกับเชฟที่มีชื่อเสียง และกลุ่มธุรกิจร้านอาหารให้เกิดเป็นเมนูอาหารที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น

วิจารณ์และสรุปผล

ผลจากการออกแบบในงานนี้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าสนใจ มีการจัดทำเป็นคลิปนำเสนอลงในเพจชุมชนของจังหวัดหลายเพจ ชุมชนต้นตัวมีการจัดงานตลาดร้อยปีคึกคักสำเภา ช่วงสุดสัปดาห์ของต้นเดือนมีนาคม ผลที่ไม่ได้คาดคิดที่เกิดขึ้น คือ การขอใช้พื้นที่หน้าที่พักอาศัยบางหลังจัดกิจกรรมแสดงดนตรี การสอนและปฏิบัติศิลปะจากกลุ่มเด็กและครูในชุมชนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย รวมถึงการแบ่งปันพื้นที่บ้านเก่าของบรรพบุรุษให้ใช้เป็นพื้นที่หน้าร้านชั่วคราวสำหรับจำหน่ายของที่ระลึกในงาน และที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชนได้จัดประชุมเพื่อติดตามผลความสำเร็จในกิจกรรมตลาดที่เกิดขึ้น โดยได้ข้อสรุปให้วางแผนจัดงานช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ในทุก ๆ ต้นเดือน แต่ได้เผชิญกับภาวะโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม 2563 จึงยังไม่ได้เปิดตลาดอีก และ ณ ปัจจุบันได้เปิดชุมชนเป็นปกติ หลังปลายปี 2565 เป็นต้นมา โดยอยู่ระหว่างการบูรณาการภาคีเครือข่ายสร้างการมีส่วนร่วมภายในและภายนอกชุมชนให้มากยิ่งขึ้นเพื่อปรับรูปแบบกิจกรรมสอดคล้องกับแนวคิดวิถีชีวิตปกติใหม่ (New Next Normal) ให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนนี้ไปต่อได้หลังภาวะการระบาดโควิดที่ผ่านมาอย่างยั่งยืน

สรุป

บทความเรื่อง การออกแบบแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคึกคักสำเภา อำเภอนิรมย์ จังหวัดชัยนาท สรุปได้ว่าผู้วิจัยสรุปผลงานวิจัย ได้ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้มีการออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมหลายพื้นที่ และวิเคระห์พื้นที่ด้วยการออกแบบตารางวิเคราะห์ปัจจัยด้านระยะทาง ความสะดวก และราคาที่ดิน รูปแบบการคมนาคมแต่ละภูมิภาค วิเคราะห์ความหลากหลายของวิถีเดินทาง โดยใช้การสัมภาษณ์ของคนในชุมชนจังหวัดชัยนาท เพื่อให้ได้ข้อสรุปของจังหวัดชัยนาท ในเรื่องด้านทิศและตำแหน่งของกรณีศึกษาที่เหมาะสม โดยได้ตอบรับผลเป็นอย่างดี 2) ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดการจัดกิจกรรมสาธิตและปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะสตรีตอาร์ตตกแต่งสถานที่เป็นจุดเช็คอินส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เทศบาลตำบลคึกคักสำเภา อำเภอนิรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ทางคนในชุมชนมีความสนใจเป็นอย่างมาก และเป็นจุดท่องเที่ยวที่ดี 3) ผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นมาสร้างสรรค์อาหาร วิถีคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ของจังหวัดชัยนาท โดยทำให้ร้านขายอาหารในชุมชนได้เกิดการสร้างรายได้ และนักท่องเที่ยวได้ชิมของอร่อยในชุมชนคึกคักสำเภา อำเภอนิรมย์ จังหวัดชัยนาท จากการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม โดยที่สรุปมาทั้ง 3 ข้อดังกล่าวมานี้เป็นการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนคึกคักสำเภา อำเภอนิรมย์ จังหวัดชัยนาท เท่านั้น และในอนาคตอยากให้ทุกจังหวัดในประเทศไทยได้มีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนด้วยการแบ่งปันคุณค่าด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างเศรษฐกิจชุมชน และเป็นจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้ระดับสากล โดยมีอ้างอิงปัจจัยองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว (5A) ดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) ความสะดวกในการเดินทางที่ดี (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี (Amenities) 4) การบริการที่พักที่ดี (Accommodation) 5) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดี (Activities)

เอกสารอ้างอิง

- กรมธนารักษ์. (2560). การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี. วารสารรัชต์ภาคย์, 2(11), 30-33.
- โกมล จันทวงศ์. (2560). การอภินิหารชุมชนท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 7(1), 115-131.
- คณพศ สิริเลิศ. (2554). โลจิสติกส์กับการท่องเที่ยวยุคปัจจุบัน. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 11(3), 80-95.
- ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 8(1), 45-61.
- พระมหาบุญไทย ปุณณมโน (ดั่งวงศ์) และคณะ. (2565). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทล. วารสารพุทธมณฑล ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 7(1), 65-79.
- มณฑิรา สังข์ทอง. (2563). รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 11(3), 26-42.
- สุริยา หนานมานะ. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2564 จาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bamrasjournal/article/view/240349/163932>
- Dickman, S. (1996). Tourism: An Introductory Text, 2nd ed. Australia: Hodder Education.
- Middleton and V.T.C. (1994). Marketing in Travel Tourism. Oxford: Butterworth Heineman.
- Zhang et al. (2009). Supply-chain considerations in marketing underdeveloped regional : A case study of Chinese to Goldfields region of Victoria. Tourism Management, 141(5), 1-247.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดชัยนาท*

IMPROVING THE AGING QUALITY OF LIFE IN WANG MAN SUB-DISTRICT, WAT SING DISTRICT, CHAINAT PROVINCE

ปัตถนะ สิงห์ขอม*, ปิยจิตร สังข์พานิช, ณัฐพัชร สายเสนา, ธวัช คำทองทิพย์, สุรชาติภย์ รัฐปัตย์

Patthana Singasorn, Piyajit Sangpanich, Natthapat Saisena, Tawat Khamthongthip, Suthathip Ratthapat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: patthana.s@chandra.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดชัยนาท 2) สำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ และ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุ การวิจัยเป็นแบบผสมวิธีประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 8 หมู่บ้าน หาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณของ Yamane และได้ระดับความเชื่อมั่น 90% จำนวน 88 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบคุณภาพด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดชัยนาท พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาม 6 มาตรการหลัก คือ 1) การช่วยเหลือจากหน่วยงานในเวลาที่ต้องการความช่วยเหลือ 2) การสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ พบว่า ด้านสุขภาพ คือ ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ด้านสังคม คือ การทำประโยชน์แก่หมู่บ้านตนเอง ด้านจิตวิญญาณ คือ เข้าร่วมกิจกรรมรดน้ำหัวเสาพระพุทธรูป ด้านเศรษฐกิจ คือ ดำเนินชีวิตโดยคิดคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตาม 4 องค์ประกอบของชีวิตได้แก่ “การใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ในยุค New Normal” เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักพุทธธรรม คือ “อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นฐาน” ได้แก่ การเห็นชอบ การคิดดี การพูดดี การทำดี การทำงานสุจริต การมีความเพียร การมีสติ และการมีสมาธิ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, พุทธบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the quality of life of the elderly in Wang Man Subdistrict, Wat Sing District, Chai Nat Province, 2) to survey the population data of the elderly, and 3) to create an integrated Buddhist quality of life development model of the elderly. This is a mixed methods research consisting of quantitative and qualitative research. The sample was elderly people in Wang Man Subdistrict, Wat Sing District, Chai Nat Province from 8 villages.

* Received April 28, 2023; Revised May 29, 2023; Accepted July 8, 2023

Yamane's calculated sample size was determined and a 90% confidence level was achieved for 88 people. Research tools include questionnaires, semi-structured interviews, quantitative data analysis for frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative studies used the instrument of semi-structured questionnaires and collected data with group discussions and in-depth interviews. Analyze data with content analysis and quality check with triangular techniques. The research found that 1) the life quality according to the 6 main measures, they mostly were supported good help from the officers in charge of the aging in trouble, informed news about the religious activities, provided the occupational groups for the aging, respected by the relatives and family members, provided the information area for the aging such as community hall, public broadcast tower, 2) for supporting the development of the aging's quality of life found that they ate the food which is good for health, did the useful things for their village, participated in the religious activities, and applied sufficiency economy for earning a living, and 3) the model of the aging quality of life created in form of the activity titled "The Way of Life through Simple Path in the New Normal" by applying eightfold path; right view, right resolve, right speech, right conduct, right livelihood, right effort, right mindfulness, and right samadhi to daily life was implemented.

Keywords: Quality of Life, The Aging, Integrated Buddhism

บทนำ

องค์การสหประชาชาติให้คำนิยามว่า ประเทศใดที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2547 ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 66,558,935 คน จำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11,136,059 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 % ในส่วนของตำบลวังหมัน อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดชัยนาท มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,780 คน และมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 887 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 นับว่า ตำบลวังหมัน เป็นสังคมผู้สูงอายุด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่ต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลง ในทางเสื่อมลงทุกด้านอันส่งผลต่อการเกิดปัญหาสุขภาพกาย จิตใจ เกิดโรคเรื้อรัง ไม่สามารถทำงานได้เหมือน ในอดีต มีรายได้น้อยลงกว่าเดิม ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง มีบทบาททางสังคมลดลง ต้องพึ่งพาคนอื่นมากขึ้น ทำให้รู้สึกไม่มีความสุข รู้สึกไร้ค่าการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมลงเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะ ซึมเศร้า (นริสา วงศ์พนารักษ์ และสายสมร เฉลยกิตติ, 2557)

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามยุคสมัย รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพเปลี่ยนแปลงไปและมีอายุยืนยาวมากขึ้น และข้อมูล การเติบโตของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ พบว่า มีอัตราที่สูงขึ้นมากและเป็นไปในทางเดียวกัน ทุกประเทศทั่วโลก เมื่อจำนวนผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย การเปลี่ยนแปลง ของผู้สูงอายุในวัยชราทำให้ร่างกายเสื่อมสภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้เกิดปัญหา สุขภาพตามมา เป็นเหตุทำให้ผู้สูงอายุในสังคมมีสามกลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เล็กน้อย และกลุ่มผู้สูงอายุ ที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง ดังนั้น การศึกษา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของไทย นโยบายการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ ผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีปัญหาเกี่ยวกับ

ความเสื่อมในด้านต่าง ๆ และหากต้องเผชิญกับการอยู่โดยลำพังจะยิ่งทำให้เกิดความเครียด มีผลต่อสุขภาพจิต (ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง, 2540) จากการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเสื่อมทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์และด้านสังคม เช่น ผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้รับ จากผู้รับมาเป็นผู้ตาม บทบาทและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุลดน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตัวอ่อนมีคุณค่าลดลง รวมไปถึงการขาดองค์กร หรือระบบที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้สภาพสังคมมีการขยายตัวและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตของบุคคลจึงเปลี่ยนไปเพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคม โครงสร้างครอบครัวแต่เดิมเป็นครอบครัวขยาย กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น คนหนุ่มสาวสมัยใหม่เมื่อแต่งงานมักจะแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก ทำให้พ่อแม่ที่เป็นผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง (กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ, 2535) ดังนั้น คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ต้องอาศัยปัจจัยด้านจิตใจเป็นเครื่องชี้วัด เพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น และในการศึกษาด้านวิทยาการของผู้สูงอายุ มักใช้ความพึงพอใจในชีวิตเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (Lawton, M. & Brody, E., 1969) นอกจากนี้ บริบูรณ์ พรพิบูลย์ ได้กล่าวถึงความสุขของผู้สูงอายุว่า ควรประกอบด้วย 3 ประการ คือ มีสุขภาพดี มีความพอใจในการดำรงชีวิต มีความสุขตามสภาพของตนเอง และสามารถเลือกแนวทางในการหาความสุขได้ 2 ทาง คือ การหาความสุขในทางโลกและการหาความสุขในทางธรรม (บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2558)

ตำบลวังหมันมีพื้นที่ตั้งอยู่ในอำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท ซึ่งมีจำนวน 7 ตำบล เป็นตำบลที่มีความยากจนที่สุดในอำเภอดงสิงห์ ประกอบไปด้วย 8 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4,461 คน 1,493 ครัวเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร โดยปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นหลัก เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และเลี้ยงสัตว์ ในปี พ.ศ. 2561 ชาวบ้านวังหมันมีรายได้ต่อครัวเรือน โดยเฉลี่ย 202,843.07 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ยเป็นรายบุคคล จำนวน 76,229.31 บาทต่อปี ปัจจุบันตำบลนี้ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว เพราะมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 887 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 จากประชากรทั้งหมด จำนวน 2,780 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมัน, 2563) จากการลงพื้นที่ที่ตำบลวังหมัน พบว่า ในอดีตตำบลแห่งนี้ เคยเป็นสถานที่อุดมสมบูรณ์ ด้านการเกษตร ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันดังที่กล่าวข้างต้น แม้ว่าจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมดังกล่าว ผู้สูงอายุบางกลุ่มสามารถดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีความสุขด้วย รัฐสวัสดิการและการรับจ้างตามสถานการณ์ (ผู้สูงอายุตำบลวังหมัน, 2563) ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการพัฒนาชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังหมัน ในมิติด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะมิติทางสังคม เพื่อนำศักยภาพในมิติทางสังคมมาใช้แก้ไขปัญหา ทั้งด้านเศรษฐกิจและสุขภาพต่อไป ด้วยกรอบแนวคิด การพัฒนามิติทางสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้เสนอแผนงานวิจัย “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท” ภายใต้แผนงานนี้มีโครงการย่อย จำนวน 2 โครงการ คือ 1) การสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิดการได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหา เทคนิคการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ผู้สูงอายุเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท โครงการย่อยทั้ง 2 โครงการเป็นการศึกษา และพัฒนาต่อยอดทุนทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ ซึ่งถือเป็นศักยภาพที่สำคัญในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนโครงการให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 802 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท, 2562)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 8 หมู่บ้าน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 88 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสำรวจข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

2.2 แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.3 แบบสัมภาษณ์ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท โดยมีกิจกรรม ดังนี้

- สัมภาษณ์เจาะลึกผู้สูงอายุ พยาบาลที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ และ อสม. ในชุมชนเกี่ยวกับสภาพคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

- สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารใน อบต. ที่รับผิดชอบ พยาบาลจากเทศบาล ฯลฯ เกี่ยวกับสภาพคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

- สำรวจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท ที่เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ระยะที่ 2 ขั้นลงมือทำ ในกระบวนการดำเนินการวิจัยหรือระหว่างการจัดกิจกรรมของขั้นตอนนี้จะต้องมีการดำเนินการใน 4 องค์ประกอบ คือ

- การเตรียมการ ทั้งในแง่การประสานงานกลุ่มคน การจัดเตรียมทีมงาน วัสดุอุปกรณ์ วางแผนขั้นตอนต่าง ๆ และการแบ่งหน้าที่ของทีมนักวิจัย ส่วนนี้จะมีความสำคัญในแง่ของ ความพร้อมในการจัดการกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมว่าจะได้ผลตามที่คาดหวังหรือตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

- การปฏิบัติการ เป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ และการปรับเปลี่ยนกิจกรรมดำเนินงานตามเงื่อนไขที่พบในขณะปฏิบัติการ ซึ่งอาจมีกิจกรรมที่หลากหลาย มีรายละเอียดและหลายขั้นตอน

- การบันทึกกระบวนการ ทั้งในการเขียนรายงาน การวิเคราะห์ และสรุปผลของกิจกรรมและของการวิจัย รวมทั้งข้อมูลการสรุปกิจกรรม การสังเกตการณ์ การบันทึกเทป การบันทึกภาพ และการสรุปกระบวนการทั้งหมด

- การสรุปบทเรียน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลและนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนหน่วยงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงบูรณาการแก่กัน

ระยะที่ 3 ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดตามแผนปฏิบัติการ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

- ประชุมสมาชิกผู้สูงอายุเพื่อเลือกกิจกรรมที่มีความจำเป็นและผู้สูงอายุต้องการ แล้วชี้แจงรายละเอียดให้ผู้สูงอายุทราบในทุกกิจกรรม

- ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ โดยการกำหนดหน้าที่ และผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจำแนกกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

ระยะที่ 4 ประเมินผลการดำเนินงาน

โดยการประเมิน Outputs และ Outcomes ซึ่งมีขั้นตอน คือ ประเมินทุกกิจกรรม โดยวิธีการสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลใน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในเบื้องต้นไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยในแต่ละครั้งที่ทำการเก็บข้อมูลจะบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดหรือทฤษฎีเพื่อหาข้อสรุป

4.3 นำข้อมูลที่วิเคราะห์ในข้อ 1 และ 2 มาจัดทำเป็นฐานข้อมูลผู้สูงอายุ และกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุด้วย

4.4 ประชุม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน นักวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลของผู้สูงอายุ เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำฐานข้อมูลและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุ 8 หมู่บ้าน ในตำบลวังหมัน ของชุมชนตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาม 6 มาตรการหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น 2) การอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 3) การทำงานและการหารายได้ 4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ และ 6) การสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย พบว่า ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวังหมันโดยส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือเป็นประจำจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานในเวลาที่ตกทุกข์ได้ยากหรือต้องการความช่วยเหลือ ด้านการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ พบว่า ตำบลวังหมันมีการประชาสัมพันธ์วันสำคัญทางศาสนาเพื่อให้ผู้สูงอายุไปทำบุญหรือฟังเทศน์ที่วัดมากที่สุด ด้านการทำงานและการหารายได้ พบว่า โดยส่วนมากตำบลวังหมันมีการส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวังหมันได้รับการเคารพและความเข้าใจจากญาติ และคนในครอบครัวมากที่สุด ด้านการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ พบว่า ทุกหมู่บ้านในตำบลวังหมัน มีการจัดสถานที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และด้านการสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย พบว่า ตำบลวังหมันมีผู้สูงอายุทุกคนมีบ้านเป็นของตนเอง ไม่ได้เช่าหรืออาศัยผู้อื่นอยู่

2. การสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตาม 4 องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านจิตวิญญาณ และด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคไขมันและความดัน เบาหวาน เป็นต้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพ โดยเข้ารับการรักษา

สุขภาพประจำปี ออกกำลังกายเป็นประจำ ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ แต่ไม่นิยมกินยาบำรุง/สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ รวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพของชุมชน ด้านสังคม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำประโยชน์ต่อสังคมในหมู่บ้านตัวเอง ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถระดับหมู่บ้านตัวเอง มีผู้สูงอายุบางคนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกสัปดาห์ นาน ๆ ครั้งเข้าร่วม และเข้าร่วมกิจกรรมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นบางโอกาส แต่ไม่นิยมเป็นสมาชิกชมรม ด้านจิตวิญญาณ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้ง และเข้าร่วมบางโอกาส แต่ผู้สูงอายุบางส่วนสวดมนต์ไหว้พระ ตักบาตรเป็นประจำทุกวัน เข้าร่วมกิจกรรม งดเหล้าวันเข้าพรรษา ปฏิญาณตนและรักษาศีล 5 ตลอดช่วงเข้าพรรษา และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงดำเนินชีวิตโดยคิดคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด คิดคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า แต่ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเกษตรเพื่อการพัฒนาอาชีพและรายได้

3. การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ตาม 4 องค์ประกอบของชีวิตพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ “การใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ในยุค New Normal” เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท โดยใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นฐาน ได้แก่ 1) เห็นชอบ 2) คิดดี 3) พูดดี 4) ทำความดี 5) ทำงานสุจริต 6) มีความเพียรพยายาม 7) มีสติ และ 8) มีสมาธิ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ สังคม จิตวิญญาณ และเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 4 ฐานตามองค์ประกอบของชีวิต แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสนับสนุนการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินชีวิตในแต่ละด้าน สรุปผลกิจกรรมและการกำกับติดตามประเมินผลการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม 2) ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ขั้นสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 4) ขั้นเลือกกิจกรรม/เทคนิค 5) ขั้นตอนออกแบบการวัดประเมินผล 6) ขั้นดำเนินการฝึกอบรม และ 7) ขั้นการวัดและการประเมินผล ซึ่งมีกิจกรรมย่อย คือ กิจกรรม “ตามหาคนมรรคง่าย” กิจกรรม “สนทนากาการฝึกสติ” และกิจกรรม “ลูกโป่งแห่งสติ” ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า

3.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ตัวแทนผู้สูงอายุจาก 8 หมู่บ้าน ของตำบลวังหมัน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้สูงอายุ ดูแลเรื่องกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งส่วนงานที่ตนรับผิดชอบ และส่วนงานที่ดำเนินการร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวิทยากรในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรม ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 4.45$) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

3.2 หลังจากจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ใช้ชื่อว่า “การใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ในยุค New Normal” เป็นเวลา 1 เดือน ได้ดำเนินการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลงานด้านผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน เพื่อติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุไปใช้ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ด้านสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุตำบลวังหมัน ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว รวมถึงสภาพร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายของหมู่บ้าน จึงรักษาสุขภาพให้แข็งแรงด้วยการทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างมีวินัย ซึ่งตรงกับหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยมรรค คือ ไม่รับประทานอาหารหมู่ใดหมู่หนึ่งมากเกินไป การปฏิบัติเช่นนี้ ชื่อว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการปฏิบัติตามหลักอริยมรรค คือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) มีความเห็นอันเป็นธรรม ถูกธรรม ชอบธรรม ใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาให้เข้าใจ ปัญญาจะทำหน้าที่เป็นตัวนำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สามารถแยกแยะได้ออกเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม รู้สิ่งไหนควรหรือไม่ควร เป็นธรรมหรืออธรรม เมื่อมีความเห็นอัน

เป็นธรรม ถูกธรรม ชอบธรรม เป็นไปตามธรรมแล้ว เมื่อกระบวนการทางด้านความเห็นความคิดกระทำหน้าตัวอย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมจะส่งผลออกมาทางการกระทำที่ถูกต้อง ถูกธรรม เรียกว่า สัมมากัมมันตะ คือ ทำดี ทำถูกต้อง ไม่เกิดโทษ หรืออันตรายต่อสุขภาพ

3.2.2 ด้านสังคม ผู้สูงอายุตำบลวังหมัน ส่วนใหญ่ใส่ใจกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ การเข้าวัดทำบุญเป็นประจำทุกวันพระ รวมถึงการร่วมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุต่าง ๆ ที่หมู่บ้านจัดขึ้น ทำให้จิตใจสดใส คลายความกังวล และเกิดความสุขใจ การปฏิบัติเช่นนี้ นับว่าเป็นการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยมรรค คือ สัมมาสังกัปปะ (คิดดี) สัมมาวาจา (พูดดี) สัมมากัมมันตะ (ทำดี) สัมมาสติ (สติดี) สัมมาสมาธิ (สมาธิดี) อธิบายความว่า เมื่อกระบวนการทางด้านความถูกต้อง กระทำหน้าตัวอย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมจะส่งผลออกมาทางวาจา คือ มีการสื่อสารที่ต้องดีงาม จะไม่เป็นไปเพื่อความทุกข์ เมื่อกระบวนการทางด้านวาจากระทำหน้าตัวอย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมจะส่งผลออกมาทางการแสดง ออกทางกาย คือ มีการกระทำที่ถูกต้อง ถูกทางและถูกธรรม

3.2.3 ด้านจิตวิญญาณ ผู้สูงอายุตำบลวังหมัน ส่วนใหญ่ใส่ใจการทำบุญ จึงมีการทำบุญ ตักบาตรพระสงฆ์ทุกเช้า การเข้าวัดทำบุญเป็นประจำทุกวันพระ หรือร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นกิจกรรมประจำที่สร้างความสุขทางใจให้กับผู้สูงอายุ ทำให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น การปฏิบัติตนเช่นนี้นับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยมรรค คือ สัมมาวายามะ (มีความเพียรพยายาม) สัมมาสติ (มีสติ) และ สัมมาสมาธิ (มีสมาธิ) ในทางพระพุทธศาสนา นับว่าจิตของเราเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำไป ใช้งาน เราจะสามารถทำงานได้เก่ง เราต้องมีจิตที่มีสมรรถภาพเป็นพื้นฐานก่อน เราจะใช้ปัญญาคิดค้นอะไร ต่าง ๆ ให้ได้ผล ตลอดจนจะก้าวหน้าไปด้วยดีในการพัฒนาชีวิต จิตของเราต้องมีสมรรถภาพเช่นเดียวกัน สมรรถภาพของจิตนี้เน้นที่ตัวสมาธิ คือ จิตจะต้องมีสมาธิจึงจะทำงานได้ดี นอกเหนือ จากสมาธิแล้ว จะต้องมีความเพียรพยายาม ความกล้าสู้ ความเอาใจใส่ รับผิดชอบ ความเข้มแข็งของจิตใจ ความอดทน เป็นต้น “หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เชื่อฟังหม่อม ทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะ ทางสายกลาง ตนได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันเป็นประจำ แตกต่างตามบริบท เช่น มีสติไม่ว่าจะทำอะไร จะคิดก่อนพูดเสมอ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบริหารจัดการชีวิตให้อยู่ได้อย่างมีความสุข เช่น ใช้จ่ายให้น้อยกว่ารายได้ที่มี ทำสิ่งต่างๆตามกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาที่มี” (ต้อย คตพระอินทร์, 2565)

3.2.4 ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุตำบลวังหมัน ส่วนใหญ่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด ไม่ใช้จ่ายเกินรายได้ที่ตนเองมี ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างรู้คุณค่า เข้าร่วมกลุ่มอาชีพ สร้างรายได้เสริมของหน่วยงานระดับหมู่บ้านและตำบล การปฏิบัติตนเช่นนี้ นับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยมรรค คือ สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพของผู้ที่ปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาก็จะถูกต้อง และไม่ขัดต่อหลักแห่งศีลธรรม ซึ่งรวมทั้งการทำงานและการเลือกอาชีพและการใช้จ่ายทรัพย์ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสม คุ่มค่า เป็นอาชีพที่ทำไปเพื่อเลี้ยงกายและเลี้ยงใจให้มีสุขภาพดีพอ ๆ กัน กล่าวคือ ให้ร่างกายแข็งแรงพอที่จะต้านทานโรคภัยไข้เจ็บ และจิตใจแข็งแรงพอจะต่อต้านการรุกรานของกิเลส ร่างกายสมบูรณ์ไร้โรคภัยเบียดเบียน ใจสมบูรณ์ไร้กิเลสสามารถทน (สัมมากัมมันตะ) ผู้ปฏิบัติต้องหมั่นเจริญ อบรม และทำให้มาก นั่นคือ สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ ได้แก่ การสร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น และ เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

อภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาม 6 มาตรการหลัก ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวังหมันโดยส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือเป็นประจำจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานในเวลาที่ต้องการได้ยาก หรือต้องการความช่วยเหลือ ด้านการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ พบว่า ตำบลวังหมันมีการประชาสัมพันธ์วันสำคัญทางศาสนาเพื่อให้ผู้สูงอายุไปทำบุญหรือฟังเทศน์ที่วัดมากที่สุด ด้านการทำงานและการหารายได้ พบว่า โดยส่วนมากตำบลวังหมันมีการส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวังหมันได้รับการเคารพและความเข้าใจจากญาติและคนในครอบครัวมากที่สุด ด้านการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ พบว่า ทุกหมู่บ้านในตำบลวังหมัน มีการจัดสถานที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และด้านการสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย พบว่า ตำบลวังหมันมีผู้สูงอายุทุกคนมีบ้านเป็นของตนเอง ไม่ได้เช่าหรืออาศัยผู้อื่นอยู่ โดยภาพรวม ผลการศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลวังหมัน แตกต่างจากงานวิจัยของ ภักธริธา ผลงาม ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน: กรณีศึกษาใน อำเภอมือง จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเลย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี ร้อยละ 52.50 มีเพียงร้อยละ 1.25 เท่านั้น ที่มีคุณภาพชีวิตในระดับดี เมื่อศึกษาคุณภาพชีวิตเป็นรายด้าน สำหรับคุณภาพชีวิตเป็นรายข้อ องค์ประกอบด้านสุขภาพข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ พอใจกับการนอนหลับของตนเอง ($\bar{X}=2.89$) องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพทางสังคม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ ($\bar{X}=2.90$) องค์ประกอบด้านจิตใจ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย ($\bar{X}=2.77$) และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ ($\bar{X}=2.82$) (ภักธริธา ผลงาม, 2561)

2. การสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตาม 4 องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคไขมันและความดัน เบาหวาน เป็นต้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพ โดยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ออกกำลังกายเป็นประจำ ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ แต่ไม่นิยมกินยาบำรุง/สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ รวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพของชุมชน ด้านสังคม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำประโยชน์ต่อสังคมในหมู่บ้านตัวเอง ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีรู้ความสามารถระดับหมู่บ้านตัวเอง มีผู้สูงอายุบางคนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกสัปดาห์ นาน ๆ ครั้งเข้าร่วม และเข้าร่วมกิจกรรมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นบางโอกาส แต่ไม่นิยมเป็นสมาชิกชมรม ด้านจิตวิญญาณ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้ง และเข้าร่วมบางโอกาส แต่ผู้สูงอายุบางส่วนสวดมนต์ไหว้พระ ตักบาตรเป็นประจำทุกวัน เข้าร่วมกิจกรรม จดเล้าวันเข้าพรรษา ปฏิญาณตนและรักษาศีล 5 ตลอดช่วงเข้าพรรษา และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงดำเนินชีวิตโดยคิดคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด คิดคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า แต่ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเกษตรเพื่อการพัฒนาอาชีพและรายได้ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาวุธ อมรวิสิน และคณะ ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัด

เลยด้านสุขภาพ โดยมีการตรวจร่างกายประจำปี มีกิจกรรม การออกกำลังกาย เช่น เดินแอโรบิก และ มี อสม. แนะนำการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การรับประทานอาหารเช้าที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ เช่น การกินผักผลไม้ กินเนื้อปลา การกินเนื้อสัตว์ใหญ่และอาหารรสจัด ส่วนในด้านสังคมมีการจัดงานวันผู้สูงอายุและแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและ กิจกรรมตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (อาวุธ อมรทวิสิน และคณะ , 2562)

3. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ตาม 4 องค์ประกอบของชีวิต ได้แก่ “การใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ในยุค New Normal” เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท โดยใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นฐาน โดยแบ่งเป็น 4 ฐาน ตามองค์ประกอบของชีวิต แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสนับสนุนการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การดำเนิน ชีวิตในแต่ละด้าน สรุปผลกิจกรรมและการกำกับติดตามประเมินผลการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งมีกิจกรรมย่อย คือ กิจกรรม “ตามหาคนมรรคง่าย” กิจกรรม “สนทนากาพย์กสิกรรม” และกิจกรรม “ลูกโป่งแห่งสติ” ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เรื่อง “ใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ยุค New Normal” พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ตัวแทนผู้สูงอายุจาก 8 หมู่บ้าน ของตำบลวังหมัน ผู้ดูแล ผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน รพ.สต. และหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับงานด้านผู้สูงอายุ ดูแลเรื่องกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งส่วนงานที่ตนรับผิดชอบ และ ส่วนงานที่ดำเนินร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวิทยากรใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรม ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 4.45$) และด้าน ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม ($\bar{X} = 4.39$) สอดคล้องกับ อภินันท์ สนน้อย และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้สูงอายุควรพัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเอง ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัว ควรช่วยเหลือ ผู้สูงอายุให้ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการกิจกรรมเพื่อสุขภาพ ดูแล ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบริการสาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน (อภินันท์ สนน้อย และคณะ, 2559) ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธริรา ผลงาม ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการส่งเสริมสุข ภาวะผู้สูงอายุในชุมชน: กรณีศึกษาในอำเภอมือง จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลรูปแบบกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการประเมินผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยผลผลิต (Output) ได้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้าน วัฒนธรรม และกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ส่วนผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้จากโครงการ 1) ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มทำ กิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม 2) ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การพูดคุยจากการพบปะ และได้เรียนรู้ในเรื่องสุขภาพที่อบรม ซึ่งได้ตอบสนองความต้องการตาม ความจำเป็นในการดำเนินชีวิต 3) ผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบ อาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ลดภาระการพึ่งพิงครอบครัว ชุมชน และภาครัฐ สามารถพึ่งตนเอง และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี 4) ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ 5) ผู้สูงอายุมีความ พึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการประเมินจากแบบสอบถาม และเกิด Impact ต่อผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุ มีสุขภาพที่ดีจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสุขภาพ ไม่เจ็บป่วยตามฤดูกาล 2) มีสินค้าประจำกลุ่มซึ่งนำไปจำหน่าย ทุกวันเสาร์ที่ถนนคนเดินและขายในร้านค้าของชุมชน 3) มีรายได้ประจำจากการขายสินค้าและค่าจ้างทำบายศรี อย่างต่อเนื่อง (ภัทธริรา ผลงาม, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาข้างต้นได้สะท้อนถึงการพัฒนาคูณภาพชีวิตของชุมชน ซึ่งจากการศึกษาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ทุกหมู่บ้านในตำบลวังหมัน มีการจัดสถานที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุรวมทั้งจัดกิจกรรมให้ได้พบปะพูดคุย ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่อยู่โดยลำพัง ไม่มีบุตรหลานดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีการสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างในการหารายได้เสริม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เรื่อง “ใช้ชีวิตแบบมรรคง่าย ยุค New Normal” พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุร่วมกับ องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดระบบบริหารจัดการให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ เช่น มีคณะกรรมการ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ สถานที่ตั้งมีการก่อตั้งชมรมที่ชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับชมรมและการดำเนินกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ควรมอบหมายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกชมรมอย่างชัดเจน มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรนำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาปัญหาและความบกพร่องจากการดำเนินงานมาวางแผนเพื่อที่จะแก้ปัญหาและปรับปรุงส่วนที่ยังขาดต่อไป ในส่วนของข้อเสนอแนะครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุให้เข้มแข็งในเขตรับผิดชอบ ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สภาพปัญหาของผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลในเขตรับผิดชอบตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท และความต้องการในการมีคูณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในสังคมชนบท เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณและส่งเสริมพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคูณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ. (2535). การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในวิธีการดำเนินงานวางแผนพัฒนาคูณภาพชีวิตตามเกณฑ์จำเป็นพื้นฐานในระดับหมู่บ้าน. กรุงเทพมหานคร: โครงการมหาวิทยาลัยโครงการนำพระทัยจากในหลวงเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง. (2540). พฤติกรรมการดูแลตนเองและคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ด้อย คตพระอินทร์. (25 กันยายน 2565). หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาคูณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการของผู้สูงอายุ. (ปัตตะนะ สิงห์หอม, ผู้สัมภาษณ์)
- นริสา วงศ์พนารักษ์ และสายสมร เถลยกิตติ. (2557). ภาวะซึมเศร้า: ปัญหาสุขภาพจิตสำคัญในผู้สูงอายุ. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 24-30.
- บริบูรณ์ พรพิบูลย์. (2558). โลกยามชราและการเตรียมตัวเพื่อเป็นสุข. เชียงใหม่: โรงพิมพ์พระสิงห์การพิมพ์.
- ผู้สูงอายุตำบลวังหมัน. (20 สิงหาคม 2563). สภาพคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. (ปัตตะนะ สิงห์หอม, ผู้สัมภาษณ์)
- ภทธีรา ผลงาม. (2561). การส่งเสริมคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเลย. วารสารประชากรศาสตร์, 34(2), 56-75.

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท. (2562). ผู้สูงอายุที่มาเข้ารับบริการ. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 จาก <https://cnt.hdc.moph.go.th/hdc/reports>
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมัน. (2563). สภาพทั่วไป. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.wangmun-chainat.go.th/social.php>
- อภิรักษ์ สมน้อย และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 8(2), 153-169.
- อาวุธ อมรทวิสิน และคณะ. (2562). การพัฒนาศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดเลย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 25(4), 111-125.
- Lawton, M. & Brody, E. (1969). "Assessment of older people: self-maintaining and instrumental activities of daily living". Journal Gerontologist, 9(3), 179-186.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.

**ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2***
ACADEMIC AFFAIRS EFFICIENCIES OF SCHOOLS

UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

องอาจ พรหมคง* และธีรพงศ์ แก่นอินทร์

Aongart Promkong and Theeraphong Kaenin

คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Aongartpromkong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 335 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ .989 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ค่าความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของ Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตัวแปรเพศ และประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาครูบางส่วนเห็นว่าผู้บริหารยังขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระยังไม่ดีพอ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การดำเนินงานวิชาการ, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

* Received May 9, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted June 5, 2023

Abstract

This research aims to 1) Investigate the efficiencies of school academic affairs as perceived by teachers 2) To make comparisons of the efficiencies of school academic affairs as perceived by teachers in relevance to their gender, work experience, age, educational degree, school size, and their administrator's gender 3) To examine problems and suggestions regarding school academic affairs, the thesis is Quantitative Research, The study sample consisted of 335 school teachers under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, obtained by using Krejcie and Morgan's, and stratified random sampling. The study instrument was a five-point rating scale questionnaire with the overall reliability coefficient of .989. The data analysis was performed using percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and Fisher's Least Significant Difference (LSD) test. The findings revealed that 1) The overall efficiencies and every aspect of school academic affairs as perceived by teachers were found at high levels. When considering in each aspect of school academic affairs; the first mean score was the education measurement and evaluation and the transferring academic performance, the second mean score was the development of learning process and the educational supervision and the third mean score was the research to improve the quality of education 2) The comparison results revealed that there were significant differences at .05 level in teachers' genders and work experiences, but there were no differences in administrators' ages, degrees, and work experiences. 3) Problems indicated that some teachers perceived their administrators as being unable to integrate local wisdom, engage parent and community networks in learning management; their integration of learning content, both within and between learning areas, was less than satisfactory.

Keywords: Efficiencies, Academic Affairs, Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำเป็นต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพทางด้านวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาขอให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา

การมีส่วนร่วมจาก ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุก ๆ ฝ่ายกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ กระบวนการบริหารเป็นการบริหารจัดการวางตัวบุคลากรให้ทำงานได้ตรงตามความรู้ความสามารถ กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร และครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร จัดการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง ส่วนกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ รู้ทันสถานการณ์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็น ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ กระบวนการดังกล่าวนี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง และการกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดดำเนินงานทางวิชาการ การผลิตสื่อและอุปกรณ์การศึกษา การวัดและประเมินผล การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การจัดแหล่งหรือศูนย์สารสนเทศ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และการนิเทศภายในเพื่อให้งานวิชาการมีคุณภาพ การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง งานบริหารวิชาการ ว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, 2553)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั่นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่า ระดับประเทศ และระดับสังกัด และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2563 กับ 2564 จำแนกรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2564) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ตามความพร้อมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เรียน เช่น รูปแบบ Online รูปแบบ On Hand รูปแบบ On Demand ซึ่งผู้เรียนต้องปรับตัวตามรูปแบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนกำหนด จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เป็นตามที่กำหนด ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายกับรูปแบบการเรียนการสอน รวมทั้งขาดความสนใจใฝ่เรียนรู้ผู้วิจัยในฐานะมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เห็นด้วยว่างานวิชาการ ถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาและสำคัญที่สุด ต้องเอาใจใส่อย่างเต็มที่เต็มความสามารถและเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ตามขอบข่ายงานวิชาการ 7 ด้าน โดยวิเคราะห์สังเคราะห์ห้วงรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งมี 17 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้ได้คุณภาพ และได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,596 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 335 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ตัวแปรเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน และตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ จำแนกเป็น 7 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1970) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก) ซึ่งมีคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไปและ มีประสบการณ์บริหารองค์กรมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่า IOC โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่า IOC ที่ได้มีค่าตั้งแต่ .80 ขึ้นไป

2. นำแบบสอบถามมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งรายด้านและทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ .989

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เป็นเครื่องมือฉบับที่สมบูรณ์พร้อมเก็บข้อมูล

4. จัดทำแบบสอบถามแบบ Google Form ที่สมบูรณ์แล้วส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วย Google form แล้วทำ QR Code สำหรับไว้สแกนเพื่อความสะดวกในการเข้าตอบแบบสอบถาม จากนั้นส่งผ่านระบบสนับสนุนการบริหารจัดการ (Amss) ของสำนักงานเขตพื้นที่ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test Independent)

2. ทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ซึ่งถ้าพบว่า มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบ LSD เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาความหมายสรุปประเด็น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี เพศของผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยอายุของผู้บริหารสูงกว่า 41 ปี ขึ้นไป ระดับการศึกษาของผู้บริหารระดับปริญญาโท ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่อยู่ในขนาดสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไป

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = .461) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .447) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = .455) และด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = .506) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .529) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการในการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม รองลงมา คือ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสมภายใต้บริบทของสถานศึกษา และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่ม

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การอนุมัติผลการประเมินและตัดสินผลการเรียนผ่านระดับชั้นเรียนและจบการศึกษา รองลงมา คือ การจัดให้มีการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ทุกชั้นปี และการจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการวัดผล ประเมินผล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการให้ความรู้แก่ครูในการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การพัฒนาครูด้านการวิจัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมา คือ การส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระให้มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์วิจัยและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู

2.5 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาของบทเรียน รองลงมา คือ การส่งเสริมให้ครูผลิต จัดหาพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน และการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การติดตาม ประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การจัดระบบนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา รองลงมา คือ การมีผู้บริหารหรือหัวหน้างานวิชาการเข้าเยี่ยมชั้นเรียนและนิเทศการสอนของครู และการส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศมาพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน แก่ไขและดำเนินไปในทิศทางที่ดีระหว่างกันภายในสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การแนะนำ การสังเกตการณ์สอน

2.7 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน รองลงมา คือ การจัดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. และการดำเนินการพัฒนางานตามแผนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในงานประกันคุณภาพภายใน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน มีดังนี้

3.1.1. ครูจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 มีความเห็นว่าการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมีปัญหาเรื่อง การบูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มของสถานศึกษาไม่ดีพอ

3.1.2. ครูจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.65 มีความเห็นว่าการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมีปัญหาเรื่อง ผู้บริหารยังขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู มีดังนี้

3.2.1. ครูจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เสนอแนะว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรบูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระวิชา

3.2.2. ครูจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.39 เสนอแนะว่าผู้บริหารควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น ต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรวรรณ อังศุवालวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง พบว่า ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงาน

วิชาการผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (จิรวรรณ อังศุขาลวงค์, 2557)

ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูนา จารง ที่ได้ศึกษาเรื่อง ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (มูนา จารง, 2560)

ด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวรรณ อังศุขาลวงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีระดับต่ำสุด (จิรวรรณ อังศุขาลวงค์, 2557)

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การทำงานของครู เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหาร และขนาดของโรงเรียน อภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรเพศของครู พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเพศชายมีความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติและมีความถนัดด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานวิชาการ การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร ละหารเพชร ที่ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศิวพร ละหารเพชร, 2562)

2.2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน of ครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีทัศนะต่อประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีประสบการณ์การดำเนินงานวิชาการ ด้วยการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยสนับสนุนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร สิ้นศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วราพร สิ้นศิริ, 2564)

2.3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรเพศของผู้บริหาร พบว่า ครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีเพศที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารเพศชายและผู้บริหารหญิงมีประสิทธิผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้บริหารทุกท่านได้รับการพัฒนาและแต่งตั้งก่อนให้ดำรงตำแหน่ง จึงมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาการ การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาบีตะ ราเย็น ที่ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดตรัง พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตามตัวแปรเพศของผู้บริหารในภาพรวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ฮาบีตะ ราเย็น, 2562)

2.4 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรอายุของผู้บริหาร พบว่า ครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีอายุแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งระดับเขตพื้นที่ ฯ ระดับศูนย์เครือข่าย มีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน มีการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนแนวคิดต่างๆ มาพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ ตามบริบทของโรงเรียน การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญา ใจดี ที่ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูและผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูและผู้บริหารไม่แตกต่างกัน (ปริญา ใจดี, 2562)

2.5 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรระดับการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีระดับการศึกษาแตกต่างกันปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีบริบทการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนใกล้เคียงกัน การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร สินศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูที่มีผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน (วราพร สินศิริ, 2564)

2.6 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงานของผู้บริหาร พบว่า ครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งระดับเขตพื้นที่ ฯ ระดับศูนย์เครือข่าย มีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน มีการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูนา จารง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2 พบว่า ทัศนะของครูต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน (มูนา จารง, 2560)

2.7 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมทางด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีสนับสนุนและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกที่ทันสมัย การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์สิน ไชยอัษฎาพร ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ครูที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วรวิทย์สิน ไชยอัษฎาพร, 2563)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามทัศนะของครู มีดังนี้ 1) ครูจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เสนอแนะว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรบูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระวิชา 2) ครูจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.39 เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของ

โรงเรียน 3) ครูจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 เสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการจัดอบรมการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนให้แก่ครูไม่น้อยกว่าปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนพบว่า ครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงานต่างกันและครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการแตกต่างกัน ส่วนครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการไม่แตกต่างกัน จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการ 2) ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ 3) พัฒนาครูด้านการวิจัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแก่ครูในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน 4) กำกับติดตามช่วยเหลือครูในการทำวิจัย 5) ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและเผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู และมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน 2) ควรศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนระดับดีมากนี้ไว้และควรวิจัยศึกษาด้านที่มีค่าต่ำสุดเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- จิรวรรณ อังศุवालวงศ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2553). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344746>
- ปริญญา ใจดี. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูและผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- มุนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- วรพร สิ้นศิริ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วริทธิ์สิน ไชยอัษฎาพร. (2563). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. (2564). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพมหานคร: ฟีนีქซ์.
- ฮาปีเตะ ราเย็น. (2562). สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูปฐมวัยใน โรงเรียนเอกชน จังหวัดตรัง. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัย เทคโนโลยีภาคใต้.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational Measurement and Psychology*, 30(3), 607- 610.
- Likert. (1970). *New Partterns of Management*. New York: McGraw-Hill.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2*

THE ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PROMOTING
INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF THE EDUCATIONAL
INSTITUTIONS OF SMALL SCHOOLS AS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER
THE OFFICE OF NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2

วิรินญา ยางกลาง* และวรสิทธิ์ รัตนวราหะ

Wirinya yangklang and Worasit Rattanawaraha

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Vongchavalitkul University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wirinya_yang@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่มีสถานภาพและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 204 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวม 172 คน โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี 2) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ประกันคุณภาพภายใน, โรงเรียนขนาดเล็ก

* Received April 29, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 12, 2023

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the role of school administrators in promoting quality assurance within the educational institutions of small schools according to teachers' opinions under the office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2 and 2) to compare the role of school administrators in promoting quality assurance within the educational institutions of small schools according to teachers' opinions under the office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2 classified by status and working experience. The sample group was 172 persons from academic heads or academic teachers and teachers. The tool was a five-rating Likert's scale questionnaire. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The findings were as follows: 1) The role of school administrators in promoting quality assurance within the educational institutions of small schools as whole and in each aspect were in at high level. The first score was the aspect of self-assessment report of schools, then followed by the aspect of quality development according to the educational development plan and the aspect of the development of educational development plan and annual action plan respectively. 2) The comparison of the role of school administrators in promoting quality assurance within the educational institutions of small schools according to teachers' opinions under the office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2 classified by status and working experience in overall showed significant difference at 0.05 level.

Keywords: Administrators, Internal Quality Assurance, Small Schools

บทนำ

แนวทางการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 26 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของท้องถิ่น ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา เป็นผลให้บัญญัติหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ มาตรา 48 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศใช้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) กระทรวงศึกษาธิการได้มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และได้ยกเลิกไปแล้ว ซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทยสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่ถึงแม้แต่ละสถานศึกษาจะแตกต่างกันตามบริบท แต่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และมีเป้าหมายของการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) ตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีคุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้เรียนรู้ 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มุ่งส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนให้ได้มีโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน แต่เนื่องจากระบบการบริหารของโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประสบปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน เกิดความลำบากในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่มีสถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 102 โรงเรียน (204 คน)
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 86 โรงเรียน (172 คน) โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 172 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (ไพศาล หวังพานิช, 2562)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเภทและลักษณะเครื่องมือ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) แบบสอบถามที่สร้างจัดเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ

2. วิธีการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยและวิธีสร้างเครื่องมือ กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตของแบบสอบถาม และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยการร่างคำถามให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำไปแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบโครงสร้างเนื้อหา และภาษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปทดลองใช้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายด้านและภาพรวมทั้งฉบับ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.983

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.09	0.37	มาก	4
2. ด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี	4.19	0.35	มาก	3
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	4.31	0.33	มาก	2
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.98	0.35	มาก	6
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	3.77	0.62	มาก	7
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	4.42	0.36	มาก	1
7. ด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	4.03	0.44	มาก	5
ภาพรวม	4.10	0.23	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.42) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.31) และ ด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ($\bar{X}$ = 4.19) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.77)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สถานภาพ				t	Sig
	ครูวิชาการ (n=82)		ครูผู้สอน (n=83)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.04	0.39	4.13	0.34	1.49	0.13
2. ด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี	4.21	0.35	4.18	0.35	0.53	0.59
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	4.25	0.36	4.36	0.29	2.14*	0.03
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.95	0.37	4.00	0.34	0.83	0.40
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	3.63	0.68	3.91	0.51	3.01*	0.00
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	4.38	0.36	4.45	0.36	1.29	0.19

7. ด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	3.92	0.50	4.14	0.34	3.30*	0.00

รวม	4.05	0.26	4.16	0.18	3.24*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน					
	ต่ำกว่า 10 ปี (n = 36)		10 – 20 ปี (n = 74)		21 ปีขึ้นไป (n = 55)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.03	0.38	4.13	0.37	4.06	0.35
2. ด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี	4.20	0.28	4.20	0.36	4.18	0.38
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	4.33	0.35	4.29	0.33	4.32	0.32
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.89	0.41	4.04	0.32	3.95	0.35
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	3.47	0.62	3.87	0.58	3.83	0.62
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	4.40	0.41	4.42	0.33	4.41	0.38
7. ด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	3.84	0.53	4.08	0.37	4.09	0.42
ภาพรวม	4.02	0.27	4.14	0.20	4.11	0.22

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรก คือ ประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 20 ปี ($\bar{X}$ = 4.14) รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.11) และประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}$ = 4.02) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.29	0.14	1.07	0.34
	ภายในกลุ่ม	162	22.38	0.13		
	รวม	164	22.68			
2. ด้านการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี	ระหว่างกลุ่ม	2	0.01	0.00	0.06	0.94
	ภายในกลุ่ม	162	20.74	0.12		
	รวม	164	20.75			
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.06	0.03	0.27	0.75
	ภายในกลุ่ม	162	18.62	0.11		
	รวม	164	18.68			
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.57	0.28	2.26	0.10
	ภายในกลุ่ม	162	20.61	0.12		
	รวม	164	21.18			
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	4.15	2.07	5.63*	0.00
	ภายในกลุ่ม	162	59.66	0.36		
	รวม	164	63.82			
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.01	0.00	0.03	0.96
	ภายในกลุ่ม	162	22.09	0.13		
	รวม	164	22.10			
7. ด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	ระหว่างกลุ่ม	2	1.67	0.83	4.48*	0.01
	ภายในกลุ่ม	162	30.27	0.18		
	รวม	164	31.95			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.36	0.18	3.48*	0.03
	ภายในกลุ่ม	162	8.41	0.05		
	รวม	164	8.77			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และด้านการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมร เพ็ชรอด ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มปางสีดาและกลุ่มเจ้าพ่อพระปรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (อมร เพ็ชรอด, 2556) และสอดคล้องกับ สุครไทย กรมลี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (สุครไทย กรมลี, 2561)

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา มากชุมแสง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอปะคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ 0.01 (รจนา มากชุมแสง, 2556) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุทัยวรรณ นรินรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ไม่แตกต่างกัน (อุทัยวรรณ นรินรัตน์, 2559)

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุครไทย กรมลี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (สุครไทย กรมลี, 2561) แต่ไม่สอดคล้องกับ อมร เพ็ชรอด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มปางสีดาและกลุ่มเจ้าพ่อพระปรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (อมร เพ็ชรอด, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยได้นำผลของการวิจัยมาเป็นแนวทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน พัฒนาเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้มีการนำผลที่ได้มาพัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และนำผลมาพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอก 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัจจัยที่เอื้อต่อการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546. เล่ม 120 ตอนที่ 74 ก หน้า 3 (1 สิงหาคม 2546).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก หน้า 22 (2 เมษายน 2553).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3 (23 กุมภาพันธ์ 2561).
- ไพศาล หวังพานิช. (2562). Research Methodology. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2566 จาก https://ict.up.ac.th/sathienh/files/222322_01_62.pdf
- รจนา มากชุมแสง. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนในอำเภอปะคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุครไทย กรมลี. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ใน สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมร เพ็ชรอด. (2556). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มปางสีดาและกลุ่มเจ้าพ่อพระปรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุทัยวรรณ นรินรัตน์. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

รู้เท่าทันเมลาโทนิน : ประโยชน์และผลกระทบต่อสุขภาพ*

UNDERSTANDING MELATONIN : HEALTH BENEFITS AND EFFECTS

นภดล พิมสาร*, ขวลิต ลิ้มลิขิตอักษร, นราธิป บวขสันเทียะ

Nopphadol Pimsarn, Chavalit limlikidaksorn, Narathip Buachsantia

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

*Corresponding author E-mail: nopphadol.1992@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการรักษาหรือแก้ไขปัญหานอนไม่หลับของเมลาโทนิน โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูลทางวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ ผลจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า เมลาโทนิน เป็นฮอร์โมนที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมการนอนหลับของมนุษย์ การรับประทานเมลาโทนินมีประสิทธิผลในการรักษาอาการนอนไม่หลับและเพิ่มประสิทธิภาพในการนอนหลับทั้งในวัยเด็กและวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ อีกทั้งยังไม่มีรายงานการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงจากการใช้เมลาโทนินในปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ได้สรุปว่า เมลาโทนินอาจมีความปลอดภัยเมื่อใช้งานในระยะเวลาสั้น ๆ หรือไม่ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเมลาโทนิน คือ ยังไม่มีการติดตามและประเมินผลการรับประทานเมลาโทนินอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จึงไม่อาจสรุปได้ว่าเมลาโทนินมีความปลอดภัยอย่างชัดเจน ในต่างประเทศ มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เมลาโทนินในรูปแบบผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร แต่ในประเทศไทย เมลาโทนิน จัดอยู่ในกลุ่มของยา ซึ่งมีการกำกับดูแลภายใต้พระราชบัญญัติยาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับยา จึงจำเป็นต้องสั่งจ่ายโดยแพทย์ในสถานพยาบาลเท่านั้น ดังนั้น การรับประทานเมลาโทนินเพื่อรักษาอาการนอนไม่หลับ จึงควรอยู่ในการดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด และไม่ควรซื้อผลิตภัณฑ์เมลาโทนินเพื่อรับประทานด้วยตนเอง เนื่องจากอาจเกิดผลข้างเคียงต่อร่างกายได้ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งสร้างการรับรู้และตระหนักถึงข้อจำกัดของการรับประทานเมลาโทนินให้แก่ประชาชน เนื่องจากมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเมลาโทนินผ่านช่องทางออนไลน์เป็นจำนวนมาก

คำสำคัญ: เมลาโทนิน, การนอนหลับ, ประสิทธิภาพ, ประโยชน์, ผลกระทบ

Abstract

The purpose of this article is to examine the efficacy of melatonin in the treatment or resolution of insomnia. By using the method of reviewing literature from national and international academic databases. The results of the literature review showed that melatonin is a hormone involved in the regulation of sleep in humans. Oral melatonin has proven effective in the treatment of insomnia and the improvement of sleep efficiency in children and adolescents, young adults and the elderly. To date, no serious adverse effects linked to melatonin use have been reported. Most research has found that

* Received April 28, 2023; Revised May 29, 2023; Accepted June 27, 2023

melatonin appears to be harmless if taken for short periods of time or intermittently. However, one of the limitations of melatonin research is the lack of monitoring and evaluation of melatonin intake. So it is not possible to conclude that melatonin is harmless. In foreign countries, melatonin products are distributed in a dietary supplement format. In Thailand, however, melatonin is classed as a medicine. It is regulated by the Drugs Act and other drug-related statutes. This should only be prescribed by a physician within a medical setting. Hence, taking melatonin to treat insomnia. Consequently, it should be under the close supervision of a physician. And should not purchase melatonin products to eat on their own because there can be adverse effects on the body. In addition, relevant organizations should accelerate public education and awareness of melatonin limits because there are so many melatonin supplements sold online.

Keywords: Melatonin, Sleeping, Effectiveness, Health benefits, Effects

บทนำ

การนอนหลับนับเป็นหนึ่งในวัฏจักรของชีวิตมนุษย์ทุกคน ซึ่งมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะใช้เวลาไปกับการนอนหลับแตกต่างกัน โดยเมื่อแรกเกิด ทารกจะใช้ระยะเวลาอนมากกว่า 16 - 18 ชั่วโมงต่อวัน โดยไม่ต่อเนื่องกัน และเมื่อถึงช่วงวัยเด็ก เวลานอนในแต่ละวันจะลดลงเหลือประมาณ 11 ชั่วโมงต่อวัน จากนั้นเมื่อก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เวลานอนในแต่ละวันก็จะลดลงเหลือเพียง 9 - 10 ชั่วโมงต่อวัน จนถึงช่วงวัยผู้ใหญ่และวัยชรา จำนวนชั่วโมงการนอนก็จะลดลงไปอีกกว่า 1 - 2 ชั่วโมงต่อวัน อย่างไรก็ตาม ชั่วโมงที่มนุษย์ใช้ไปกับการนอนหลับในแต่ละวันนั้นใช้เวลาถึง 1 ใน 3 ของชีวิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนอนหลับได้อย่างชัดเจน (Gaudreau, H. et al., 2001); (George, N. M., & Davis, J. E., 2013); (Patel, A. K. et al., 2022)

ถึงแม้ว่าการนอนหลับจะเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปแล้วว่ามีสำคัญต่อการดำรงชีวิตมากเพียงใด แต่การเปลี่ยนแปลงของโลกที่มุ่งเน้นกระแสนิยมสมัยใหม่ ธุรกิจและการบริการมุ่งเน้นเพียงการแข่งขัน มนุษย์เป็นผู้ผลิตที่สำคัญและเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนกลไกทางสังคม ทุกหน่วยของสังคมมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้เกิดระบบชนชั้น ความสูงต่ำทางการศึกษา การเงิน รสนิยม และตำแหน่งทางสังคม การลงทุนทางวัตถุย่อมสำคัญและเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ ระบบการศึกษาที่เน้นตอบสนองต่อผลการเรียนอันพึงประสงค์ การแข่งขันรับรางวัล ดาว คະแนน ถูกปลูกฝังให้เด็กแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อแย่ง “จุดยืน” ที่เหนือกว่าในสังคม ระบบคุณธรรมจริยธรรมที่ไม่สามารถวัดผลได้ถูกลดทอนความสำคัญ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อจำ สอบ ตอบได้ จนกลายเป็นพื้นฐานของระบบบริโภคนิยมในที่สุด การดำเนินชีวิตของครอบครัวในปัจจุบัน ก็ถูกหล่อหลอมด้วยมาตรฐานสากลของสังคมแบบทุนนิยมสมัยใหม่ที่ กำหนดไว้ว่าต้องพร้อมสรรพไปด้วยบ้าน รถยนต์ เงินในบัญชีธนาคาร ตำแหน่งทางหน้าที่การงาน การคิดเพื่อผลประโยชน์ของบริษัทและตนเองคือปณิธานอันสูงสุด ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตในอุดมคติ มนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงต้องทำงานเสมือนเป็นเครื่องจักรที่ไม่มีวันหยุดพัก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2557)

การดำเนินชีวิตโดยไม่สามารถจัดสรรเวลาให้เป็นระบบ และไม่สามารถแยกแยะเรื่องงาน เรื่องครอบครัว เรื่องส่วนตัวออกจากกันได้ จะส่งผลให้เกิด “ความเครียด” ทั้งต่อตนเองและต่อคนในครอบครัว โดยทั้งความเครียดและความสัมพันธ์ในครอบครัว ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออาการนอนไม่หลับ (Insomnia) และคุณภาพของการนอนหลับ (Sleep quality) (Ailshire, J. A. & Burgard, S. A., 2012) ซึ่งผลลัพธ์จากการประสบปัญหาการนอนไม่หลับ หรือคุณภาพในการนอนหลับลดลงนั้น ก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐศาสตร์ (Economic burden) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยคิดเป็นค่าใช้จ่ายรวมประจำปีสำหรับอาการนอนไม่หลับเพียงอย่างเดียว สูงถึง 6,500 ล้าน

เหรียญสหรัฐต่อปี และมีค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ยาเพื่อรักษาอาการนอนไม่หลับ สูงถึง 16.5 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ไม่เพียงเท่านั้น อาการนอนไม่หลับยังส่งผลต่อการขาดงานของบุคลากรในสถานประกอบการ ซึ่งทำให้สูญเสียรายได้ไปมากกว่า 970 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปีอีกด้วย (Daley, M. et al., 2009)

เมื่อไม่สามารถควบคุมปัจจัยสำคัญอย่างความเครียดที่เป็นสาเหตุหนึ่งของการนอนไม่หลับได้ ผู้ประสบปัญหาการนอนไม่หลับจึงใช้วิธีการแก้ไขที่ปลายเหตุ คือ การรับประทานยาเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนอนหลับให้ดีขึ้น โดยมีรายงานจาก National Health Interview Survey ว่าในช่วงปี ค.ศ.2017 - 2018 ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวนถึงร้อยละ 8.2 รับประทานยานอนหลับมากกว่า 4 ครั้งในหนึ่งสัปดาห์ (National Center for Health Statistics, 2019) โดยยานอนหลับที่นิยมใช้ ได้แก่ ยากลุ่ม Benzodiazepine (BZD) เช่น Alprazolam, Clonazepam, Diazepam, Flurazepam, Lorazepam, Midazolam, Temazepam, Triazolam ซึ่งผู้ที่รับประทานยานอนหลับจำนวน 4 ใน 5 จะเกิดผลข้างเคียงของการรับประทานยานอนหลับ เช่น อาการง่วงซึม มึนงง มีปัญหาต่อการจดจำหรือสมาธิ หรืออาจนอนหลับมากเกินไป อันเป็นผลจากการตกค้างของยานอนหลับในร่างกาย (Fitzgerald, T. & Vietri, J., 2015); (เชาวลิต มณฑล, 2555)

ด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงยานอนหลับและผลกระทบทางร่างกายจากการรับประทานยานอนหลับ จึงมีผู้ผลิตคิดค้นทางเลือกเพื่อบรรเทาอาการนอนไม่หลับและเพิ่มคุณภาพในการนอนหลับเป็นจำนวนมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในการรับประทาน และกลุ่มผลิตภัณฑ์ใช้ภายนอก โดยในกลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในการรับประทานนั้น มีการจัดจำหน่ายทั้งในรูปแบบของสมุนไพร (Herbal) เช่น รากวาเลอเรียน (Valerian root) เสาวรส (Passiflora edulis) โสมอินเดีย (Withania somnifera) เป็นต้น (Borrás, S. et al., 2021) และรูปแบบของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary supplements) เช่น เมลาโทนิน (Melatonin) โดยมีรายงานสนับสนุนถึงยอของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเมลาโทนินในสหรัฐอเมริกาที่มีอัตราการเติบโตของยอดขายจาก 62 ล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ. 2003 เพิ่มขึ้นเป็น 378 ล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ. 2014 แสดงให้เห็นความนิยมและจำนวนผู้ที่ประสบปัญหาการนอนหลับที่เพิ่มขึ้น (Grigg-Damberger, M. M., & Ianakieva, D. , 2017) บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรม จากฐานข้อมูลวิชาการทั้งในและต่างประเทศ และนำมาวิเคราะห์ถึงประสิทธิผลในการรักษาหรือแก้ไขปัญหานอนไม่หลับของเมลาโทนิน อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อผู้ที่ประสบปัญหาการนอนหลับและเลือกใช้เมลาโทนินเป็นทางเลือกในการรักษาอาการนอนไม่หลับ

เมลาโทนิน คืออะไร

เมลาโทนิน (Melatonin หรือ 5 methoxy-N-acetyltryptamine) เป็นฮอร์โมนหลักที่หลั่งจากต่อมไพเนียลในสมอง (Pineal gland) มีบทบาทในการควบคุมวงจรการหลับ - ตื่นของมนุษย์ โดยในตอนกลางคืนระดับของเมลาโทนินจะเพิ่มขึ้น จากนั้นจะเริ่มลดลงในตอนเช้านี้และตลอดทั้งวัน ระดับเมลาโทนินที่เพิ่มขึ้นในตอนกลางคืนจะกระตุ้นอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย ให้เข้าสู่ช่วงเวลาการเผาผลาญที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยปกป้องร่างกายจากการพัฒนาของโรคต่าง ๆ ดังนั้น การให้ร่างกายถูกแสงในเวลากลางคืนอาจส่งผลต่อการผลิตเมลาโทนินได้ (Slominski, A. T. et al., 2018); (Talib, W. H. et al., 2021); (เชาวลิต มณฑล, 2555)

ในประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนเมลาโทนินเป็นยาในชื่อการค้า Circadin มีเมลาโทนินขนาด 2 มก. ซึ่งเป็นยาเม็ดรูปแบบออกฤทธิ์ยาว (Prolonged-release melatonin tablets, PRM) เพื่อใช้รักษาอาการนอนไม่หลับปฐมภูมิ (Primary insomnia) ในระยะสั้น ในผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยรับประทานครั้งละ 1 เม็ด ก่อนนอน 1 - 2 ชั่วโมง และสามารถติดต่อกันได้นาน 13 สัปดาห์ตามอาการของผู้ป่วย ซึ่งต้องจ่ายโดยแพทย์และใช้ในโรงพยาบาลเท่านั้น (เชาวลิต มณฑล, 2555) นอกจากนี้ ข้อมูลจากการค้นหาในฐานข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยใช้คำสำคัญว่า “เมลาโทนิ” และ “Melatonin” พบว่า มีการขึ้นทะเบียนเป็นเภสัชเคมีภัณฑ์ จำนวน 7 รายการ ขึ้นทะเบียนเป็นเครื่องสำอาง จำนวน 15 รายการ และขึ้นทะเบียนเป็นเครื่องมือแพทย์ จำนวน 4 รายการ ซึ่งไม่พบการขึ้นทะเบียนเป็นอาหาร สอดคล้องกับข้อมูลของ ภัฏญสิริ อภินันทนกุล ที่อธิบายว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ FDA (Food and Drug Administration) ได้ขึ้นทะเบียนเมลาโทนิให้มีสถานะเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary supplement) อย่างไรก็ตามด้วยสถานะที่เป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ข้อกำหนดในการควบคุมคุณภาพจึงเข้มงวดน้อยกว่ายา และยังส่งผลให้สามารถจำหน่ายได้ทั่วไป ซึ่งต่างกับประเทศไทยที่เมลาโทนิขึ้นทะเบียนเป็นยาอันตราย ส่งผลให้สามารถจำหน่ายได้ในร้านยาหรือจ่ายตามที่แพทย์สั่งเท่านั้น (ภัฏญสิริ อภินันทนกุล, 2563)

ประสิทธิผลของเมลาโทนิ

วัยรุ่น

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพของ Goldman, R. D. et al. โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) พบรายงานการวิจัยที่ดำเนินการทดลองแบบสุ่มที่มีกลุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial : RCT) ในประชากรวัยรุ่นอายุ 14 - 19 ปีที่ประสบปัญหาการนอนหลับ โดยให้ intervention เป็นเมลาโทนิทุกวัน วันละ 1 มิลลิกรัม ในช่วงระหว่างเวลา 16.30 - 18.00 น. เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ซึ่งกลุ่มที่ได้รับเมลาโทนินอนหลับได้เร็วขึ้น ($P < .005$) และนอนหลับนานขึ้นในแต่ละคืน ($P < 0.05$) นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มที่ได้รับเมลาโทนิมีอาการง่วงนอนตอนกลางวันน้อยลง ($P < .05$) และความง่วงนอนตอนกลางคืนเพิ่มขึ้น ($P < .005$) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ได้รับยาหลอก (Placebo) (Goldman, R. D. et al., 2021)

อย่างไรก็ตาม Health Canada ได้แนะนำให้ใช้เมลาโทนิสำหรับปัญหาการนอนหลับในผู้ใหญ่เท่านั้น ดังนั้น การใช้เมลาโทนิกับวัยรุ่นจึงถือเป็นการใช้ที่นอกเหนือจากที่ระบุในฉลากยา หรือการใช้ยานอกข้อบ่งใช้ (off-label use) (Cummings, C., 2012) โดยสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทยแคนาดา (The Canadian Pediatric Society) ได้ให้ข้อมูลแนะนำขนาดของการใช้เมลาโทนิ โดยจำแนกเป็นทารก ควรใช้ในขนาด 1 มิลลิกรัม, เด็กโต ควรใช้ในขนาด 2.5 - 3 มิลลิกรัม, วัยรุ่น ควรใช้ในขนาด 5 มิลลิกรัม และควรให้เมลาโทนิในช่วงเวลา 30 - 60 นาที ก่อนเข้านอน (Goldman, R. D. et al., 2021)

ข้อมูลการวิเคราะห์ห่อภิณ (Meta-Analysis) การใช้เมลาโทนิเพื่อรักษาผู้ที่มีอาการนอนไม่หลับในระยะเริ่มต้น (Primary Sleep Disorders) โดยการทบทวนวรรณกรรมจำนวน 19 เรื่อง จำแนกเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ 16 เรื่อง ให้เมลาโทนิตั้งแต่ 0.3 - 5 มิลลิกรัม ต่อเนื่องตั้งแต่ 7 วัน - 126 วัน และกลุ่มเด็ก จำนวน 3 เรื่อง ให้เมลาโทนิตั้งแต่ 0.05 - 5 มิลลิกรัม ต่อเนื่องตั้งแต่ 7 วัน - 28 วัน แสดงให้เห็นว่า เมลาโทนิมีประสิทธิภาพต่อการนอนหลับของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเมลาโทนิจะนอนหลับเร็วกว่ากลุ่มที่ได้รับยาหลอก (Placebo) โดยเฉลี่ย 7 นาที (weighted mean difference (WMD)=7.06 minutes [95% CI: 4.37 to 9.75], $Z=5.15$, $p<0.001$) และมีระยะเวลาในการนอนหลับเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 8 นาที (WMD=8.25 minutes [95% CI: 1.74 to 14.75], $Z=2.48$, $p=0.013$) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเมลาโทนิมีการนอนหลับที่มีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มที่ได้รับยาหลอก (Ferracioli-Oda, E. et al., 2013)

นอกจากนี้ การรับประทานเมลาโทนิ ยังได้รับการยอมรับจากการประชุม The Congress on Sleep in Marseille ว่ามีประโยชน์ในการรักษาผู้ป่วยโรคทางจิตเวชที่ทรงตัวแล้วหรือมีอาการทุเลา เพื่อป้องกันและรักษาอาการนอนไม่หลับ การนอนหลับที่มีคุณภาพต่ำ หรือกลุ่มอาการระยะการนอนหลับล่าช้า ไม่เพียงเท่านั้น เมลาโทนิยังสามารถใช้เป็นการรักษาแบบเสริมเพื่อรักษาอาการความผิดปกติทางอารมณ์ในโรคไบโพลาร์ (Bipolar disorder) หรือโรคซึมเศร้า (Major depressive disorder) และเมลาโทนิยังอาจเป็นทางเลือกใน

การรักษาผู้ป่วยโรคไฟโบรไมอัลเจียหรือโรคปวดเรื้อรัง (Fibromyalgia) โรคลำไส้แปรปรวน (Irritable bowel syndrome: IBS) ได้อีกด้วย (Geoffroy, P. A. et al., 2019)

ผู้สูงอายุ

จากการศึกษาวิจัยโดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) ซึ่งทำการทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูล Medline ในช่วงปีค.ศ. 1990 - 2000 โดยใช้คำสำคัญ คือ "melatonin", "geriatrics" และ "(frail)-elderly" มีวรรณกรรมที่ได้รับการคัดเข้าจำนวน 12 เรื่อง ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบสรุปได้ว่า การใช้เมลาโทนินในปริมาณต่ำ ช่วยเพิ่มคุณภาพการนอนหลับในผู้สูงอายุที่นอนไม่หลับบางราย แต่ควรมีการทำการทดลองแบบสุ่มที่มีกลุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial : RCT) ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ก่อนแนะนำให้มีการใช้เมลาโทนินในผู้สูงอายุอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้งานวิจัยยังสนับสนุนว่าเมลาโทนินอาจทำงานได้ดีที่สุดสำหรับผู้ที่อายุมากกว่า 55 ปี ซึ่งมีอาการนอนไม่หลับ โดยการศึกษาวิจัยในผู้สูงอายุ 334 คน ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป พบว่าเมลาโทนินช่วยให้ผู้ที่มีอาการนอนไม่หลับระยะเริ่มต้น (Primary insomnia) นอนหลับเร็วขึ้น และสามารถนอนหลับได้ดีขึ้น อีกทั้ง ยังมีอาการตื่นตัวมากขึ้นในตอนเช้า และมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีอาการนอนไม่หลับระยะแรกอีกด้วย (Icahn School of Medicine at Mount Sinai, 2022)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมลาโทนินมีประสิทธิผลที่ดีในการเพิ่มคุณภาพของการนอนหลับทั้งในวัยเด็กและวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ แต่ในประเทศไทย การจัดจำหน่ายเมลาโทนินต้องดำเนินการในสถานพยาบาลเท่านั้น การนำเข้าเมลาโทนินในรูปแบบอาหารเสริมและจัดจำหน่ายในช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ นั้น ผิดกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2563) ด้วยเหตุนี้ การเลือกรับประทานเมลาโทนินจึงควรศึกษาข้อมูลและแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ การรักษาอาการนอนไม่หลับ หรือต้องการเพิ่มคุณภาพในการนอนหลับให้ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการรักษาอาการโดยตรง และเลือกซื้อยาในการรักษาอย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การรักษาเฉพาะบุคคลมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

ผลข้างเคียงและข้อควรระวังในการใช้เมลาโทนิน

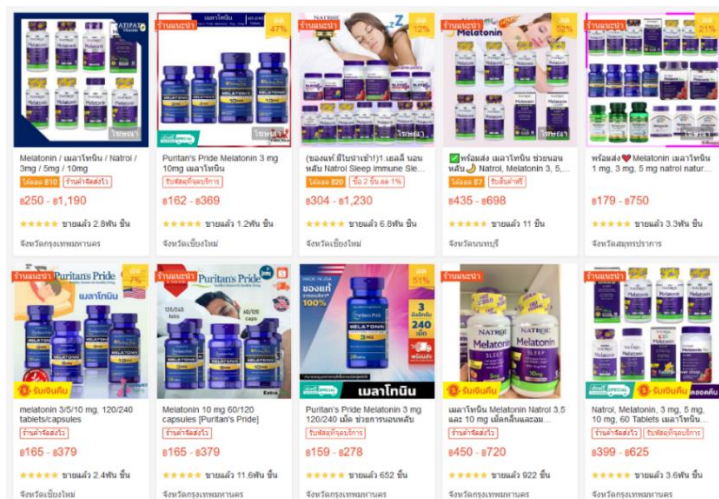
แม้ว่าเมลาโทนินจะมีประสิทธิผลในเชิงบวกต่อการรักษาอาการนอนไม่หลับ และสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนอนได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลข้างเคียงของการใช้เมลาโทนินในระยะยาว ดังนั้น ข้อควรระวังของเมลาโทนินจึงคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอื่น ๆ คือ ผู้ที่กำลังรับประทานยาเพื่อรักษาโรคอื่น ๆ ควรปรึกษาแพทย์ก่อนใช้เมลาโทนิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่เป็นโรคลมบ้าหมู และผู้ที่รับประทานยาลดความดันโลหิตจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังอาจมีความเสี่ยงที่จะเกิดอาการแพ้เมลาโทนิน และยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัยของการใช้เมลาโทนินในสตรีมีครรภ์หรือให้นมบุตร ไม่เพียงเท่านั้น เมลาโทนินอาจออกฤทธิ์ในผู้สูงอายุได้นานกว่าในคนอายุน้อย และอาจทำให้ง่วงนอนตอนกลางวันได้ อย่างไรก็ตาม การใช้เมลาโทนินในปริมาณปกติ อาจปลอดภัยสำหรับเด็กและวัยรุ่นสำหรับการใช้งานในระยะสั้น แต่ยังไม่มีการศึกษาที่เพียงพอเกี่ยวกับประสิทธิผลและผลข้างเคียงระยะยาวในเด็กและวัยรุ่น และเนื่องจากเมลาโทนินเป็นฮอร์โมน จึงเป็นไปได้ว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเมลาโทนินอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาของฮอร์โมนในเด็กและวัยรุ่นได้ นอกจากนี้ ยังอาจมีผลข้างเคียงที่ไม่รุนแรง เช่น อาการง่วงนอน ปวดศีรษะ วิงเวียนศีรษะ เป็นต้น (The National Center for Complementary and Integrative Health, 2022)

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ (Adverse Event: AE) จากการรับประทานเมลาโทนิน ในการรักษาความผิดปกติของการนอนหลับระดับปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) และมีการศึกษาวิจัยจำนวน 37 เรื่องที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้า ผลการศึกษาสรุปได้ว่า อาสาสมัครส่วนใหญ่ได้รับปริมาณเมลาโทนินต่อวันอยู่ที่ระหว่าง 0.15 มิลลิกรัม ถึง 12 มิลลิกรัม และ

โดยส่วนใหญ่ได้รับการติดตามประมาณ 4 สัปดาห์ เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่รายงานบ่อยที่สุด คือ ง่วงนอนตอนกลางวัน 1.66%, ปวดศีรษะ 0.74%, วิงเวียนศีรษะ 0.74% และภาวะตัวเย็นเกิน (Hypothermia) 0.62% โดยไม่มีรายงานการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่รุนแรงถึงชีวิต ทั้งนี้ ยังขาดหลักฐานจากระยะยาวจากการดำเนินการทดลองแบบสุ่มที่มีกลุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial : RCT) ที่ติดตามเกี่ยวกับความปลอดภัยของการรักษาด้วยเมลาโทนิอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน (Besag, F. M. C. et al., 2019)

การโฆษณาของเมลาโทนิในประเทศไทย

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ชี้แจงไว้ว่าในปัจจุบันยังไม่มี การอนุญาตให้เมลาโทนิเป็นส่วนประกอบในอาหารหรือเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร เนื่องจากเมลาโทนิเป็นฮอร์โมนที่หากได้รับติดต่อกันในระยะยาวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ โดยเมลาโทนิจัดอยู่ในกลุ่มของยา ซึ่งมีการกำกับดูแลภายใต้พระราชบัญญัติยาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัยยา แต่ในปัจจุบันมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเมลาโทนิเป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2563)

ภาพที่ 1 แสดงหน้าผลการค้นหาผลิตภัณฑ์ “เมลาโทนิ”

แหล่งที่มา เว็บไซต์ขายของออนไลน์แห่งหนึ่ง สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2565

จากการค้นหาผลิตภัณฑ์ “เมลาโทนิ” ในเว็บไซต์ขายของออนไลน์แห่งหนึ่ง พบผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเมลาโทนิที่มีผู้นำเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก และสามารถซื้อขายได้อย่างสะดวก รวดเร็ว อีกทั้ง ยังมีคำโฆษณาชวนเชื่ออีกหลายรูปแบบ เช่น สินค้าเป็นของแท้ 100% (ระวังสินค้าปลอมที่ขายในราคาถูก) ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพื่อการนอนหลับ แปรนด์เมลาโทนิอันดับ 1 มังสวิรัตและปราศจากเจลาติน ปราศจากยา 100% และ สารสกัดจากธรรมชาติ ไม่มีวัตถุแต่งกลิ่นรส สารให้ความหวาน หรือวัตถุกันเสียสังเคราะห์ ช่วยให้หลับได้เร็วขึ้น นอนหลับสนิทในคืนนี้ได้อย่างไร้ความกังวล นอนได้นานขึ้น ไม่ตื่นกลางดึก ช่วยให้ Relax ลดความกังวล ความเครียด ตื่นเช้ามาสมองปลอดโปร่ง ไม่มีอาการเมาค้าง รสสตรอเบอร์รี่ ทานง่าย หอม อร่อย และปลอด GMO เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 1

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างของการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพและข้อควรระวังของเมลาโทนิ ตลอดจนความรู้ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหารและยา ซึ่งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเร่งสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ผ่านกระบวนการณรงค์ ซึ่งการรณรงค์มีลักษณะและประเด็นสำคัญที่คล้ายคลึงกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจเป็นอย่างมาก แต่สิ่งที่

เพิ่มเติมกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจนั้น คือ กลุ่มเป้าหมายของการรณรงค์ เนื่องจากการรณรงค์เป็นการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรม ทักษะ การรับรู้ หรือเป้าประสงค์อื่น ๆ กับประชาชน หรือกลุ่มคนขนาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบด้าน มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะช่วยสร้างการรับรู้ สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนในด้านการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เมลาโทนิให้มากขึ้น

สรุป

เมลาโทนิ เป็นฮอร์โมนที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมการนอนหลับของมนุษย์ โดยในแต่ละประเทศมีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เมลาโทนิในรูปแบบผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และมีการพัฒนารูปแบบให้รับประทานได้ง่าย ทั้งรูปแบบเม็ด แบบละลายน้ำ เยลลี่ ฯลฯ แต่ในประเทศไทย เมลาโทนิ ไม่สามารถจัดจำหน่ายในรูปแบบผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องสั่งจ่ายโดยแพทย์ในสถานพยาบาลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ด้วยช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายจึงทำให้มีผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเมลาโทนิที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเข้ามาจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เป็นจำนวนมาก และสามารถโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตัดสินใจซื้อได้ผลิตภัณฑ์ได้อย่างง่ายดาย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่มีคุณภาพทางวิชาการซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติและข้อมูลสนับสนุนจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขทั้งในและต่างประเทศ เมลาโทนิมีประสิทธิภาพในการรักษาอาการนอนไม่หลับและเพิ่มประสิทธิภาพในการนอนหลับทั้งในวัยเด็กและวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ อีกทั้ง ยังไม่มีรายงานการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงจากการใช้เมลาโทนิในปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ได้สรุปว่า เมลาโทนิอาจมีความปลอดภัยเมื่อใช้งานในระยะเวลาดสั้น ๆ หรือไม่ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเมลาโทนิ ยังไม่มีการติดตามและประเมินผลการรับประทานเมลาโทนิเป็นระยะเวลาต่อเนื่องและยาวนาน จึงไม่อาจสรุปได้ว่า เมลาโทนิมีความปลอดภัยกับทุกเพศและทุกวัย การรับประทานเมลาโทนิเพื่อรักษาอาการนอนไม่หลับ จึงควรอยู่ในการดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด และไม่ควรรซื้อผลิตภัณฑ์เมลาโทนิเพื่อรับประทานด้วยตัวเอง เนื่องจากอาจเกิดผลข้างเคียงต่อร่างกายได้ ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ควรเร่งดำเนินการ คือ การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนถึงประสิทธิภาพและข้อควรระวังในการเลือกซื้อเมลาโทนิ เนื่องจากการกำกับดูแลการจัดจำหน่ายเมลาโทนิในช่องทางออนไลน์อาจไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาอาการนอนไม่หลับ หรือการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยรักษาอาการนอนไม่หลับให้กับประชาชน จะเป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อโฆษณา โดยอาจใช้รูปแบบการรณรงค์ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องให้กับประชาชนได้

เอกสารอ้างอิง

- เชาวลิต มณฑล. (2555). ประสิทธิภาพและความปลอดภัยของยาเม็ดเมลาโทนิชนิดออกฤทธิ์ยาวต่อการรักษาอาการนอนไม่หลับ. ไทยโภชนาการ, 7(1), 1-17.
- กัญญ์สิริ อภินันทนกุล. (2563). เมลาโทนิ (melatonin) ตัวช่วยนอนหลับยอดเยี่ยม. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2566 จาก <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/520/เมลาโทนิ/>
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2557). เด็กไทยวัยกึก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเทวศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2563). ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารผสม “เมลาโทนิ” ผิดกฎหมาย อย. เตือนใช้ระยะยาวเสี่ยงอันตราย. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2566 จาก https://oryor.com/media/newsUpdate/media_news/1895

- Ailshire, J. A. & Burgard, S. A. (2012). Family relationships and troubled sleep among U.S. adults: examining the influences of contact frequency and relationship quality. *J Health Soc Behav*, 53(2), 248-262.
- Besag, F. M. C. et al. (2019). Adverse Events Associated with Melatonin for the Treatment of Primary or Secondary Sleep Disorders: A Systematic Review. *CNS Drugs*, 33(12), 1167-1186.
- Borrás, S. et al. (2021). Medicinal Plants for Insomnia Related to Anxiety: An Updated Review. *Planta Med*, 87(10-11), 738-753.
- Cummings, C. (2012). Melatonin for the management of sleep disorders in children and adolescents. *Paediatr Child Health*, 17(6), 331-336.
- Daley, M. et al. (2009). The economic burden of insomnia: direct and indirect costs for individuals with insomnia syndrome, insomnia symptoms, and good sleepers. *Sleep*, 32(1), 55-64.
- Ferracioli-Oda, E. et al. (2013). Meta-analysis: melatonin for the treatment of primary sleep disorders. *PLoS One*, 8(5), 1-6.
- Fitzgerald, T. & Vietri, J. (2015). Residual Effects of Sleep Medications Are Commonly Reported and Associated with Impaired Patient-Reported Outcomes among Insomnia Patients in the United States. *Sleep Disorders*, 2015(607148), 1-9.
- Gaudreau, H. et al. (2001). Age-related modifications of NREM sleep EEG: from childhood to middle age. *J Sleep Res*, 10(3), 165-172.
- Geoffroy, P. A. et al. (2019). The use of melatonin in adult psychiatric disorders: Expert recommendations by the French institute of medical research on sleep (SFRMS). *Encephale*, 45(5), 413-423.
- George, N. M., & Davis, J. E. (2013). Assessing sleep in adolescents through a better understanding of sleep physiology. *The American journal of nursing*, 113(6), 26-32.
- Goldman, R. D. et al. (2021). Myths and Evidence Regarding Melatonin Supplementation for Occasional Sleeplessness in the Pediatric Population. *Pediatr Ann*, 50(9), e391-e395.
- Grigg-Damberger, M. M., & Ianakieva, D. . (2017). Poor Quality Control of Over-the-Counter Melatonin: What They Say Is Often Not What You Get. *J Clin Sleep Med*, 13(2), 163-165.
- Icahn School of Medicine at Mount Sinai. (2022). Melatonin. Retrieved January 10, 2023, from <https://www.mountsinai.org/health-library/supplement/melatonin>
- National Center for Health Statistics. (2019). QuickStats: Percentage of Adults Aged ≥18 Years Who Took Medication To Help Fall or Stay Asleep Four or More Times in the Past Week, by Sex and Age Group U. S., 2017-2018. *MMWR. Morbidity and mortality weekly report*, 68(49), 1150-1153.
- Patel, A. K. et al. (2022). Physiology, Sleep Stages. In *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.
- Slominski, A. T. et al. (2018). Melatonin: A Cutaneous Perspective on its Production, Metabolism, and Functions. *J Invest Dermatol*, 138(3), 490-499.

Talib, W. H. et al. (2021). Melatonin in Cancer Treatment: Current Knowledge and Future Opportunities. *Molecules*, 26(9), 1-46.

The National Center for Complementary and Integrative Health. (2022). The National Center for Complementary and Integrative Health. Melatonin: What You Need To Know. Retrieved January 10, 2023, from <https://www.nccih.nih.gov/health/melatonin-what-you-need-to-know>

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา*

MODEL-BASED LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOP MISCONCEPTIONS OF GRADE 11TH STUDENTS IN BIOLOGY

วิชชุดา พलयงนอก* และศิริรัตน์ ชาวนา

Witchuda Ponyangnok and Sirirat Chaona

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: witchuda.wp@aru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน 3) ศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน จำนวน 8 แผน รวม 24 คาบ และแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ แบบวินิจฉัยตัวเลือกลำดับชั้น (Two-tier diagnostic concept test) จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.83 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 84.81/81.37 เป็นไปตามสมมติฐาน 2) ผลคะแนนการเปรียบเทียบความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ ก่อนการจัดกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 51.85 และหลังการจัดกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 97.37 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 3) ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนลดลง

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน, ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, วิชาชีววิทยา, การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช

* Received May 9, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 12, 2023

Abstract

The objectives of this research article were to 1) to study the efficiency of the package with the 80/80 efficiency index on reproduction of flowering plants and transport of plants in grade 11th students using model-based learning activities. 2) compare the mean scores of scientific conceptual understanding and 3) study scientific conceptual understanding after using model-based learning activities. It was quantitative research. The research participants were 41 students in grade 11th who were studying in the Laboratory School of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. This study was a pre-experimental design using one group pretest-posttest design. Research instruments included eight teaching plans of reproduction in flowering plants and transport of plants for 24 periods and the students' scientific conceptual test, a two-tier diagnostic concept test using 30 items (reliability at 0.83). The finding research found that 1) the efficiency of model-based learning activities was 84.81/81.37 is by hypothesis. 2) Comparison scores for comprehension of scientific concepts Before the activity, students had an average understanding of science equal to 51.85 and after the activity, students had an average understanding of science equal to 97.37. When compared, the average score after the activity was significantly higher than before the activity at the 0.05 level. 3) Misunderstandings of grade 11th students in Biology about the reproduction of flowering plants and plant transport. After organizing learning activities using a model as a base Students have a more accurate understanding of science. and have decreased scientific understanding.

Keywords: Model-Based Learning Activities, Misconceptions, Grade 11 Students, Biology, The Reproduction of Flowering Plants and Plant Transport

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันและในโลกของอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดขั้นสูง ทั้งการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้มนุษย์มีความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในตัดสินใจ โดยการเลือกข้อมูลที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพหรือมีหลักฐานที่ถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ เป้าหมายที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือ ให้นักเรียนเข้าใจหลักการทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนที่เป็นกำลังของชาติให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการเรียนต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งความสามารถทางวิทยาศาสตร์มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพในอนาคตและสามารถรองรับความต้องการแรงงานได้อย่างหลากหลาย ดังนั้น การพัฒนาความสามารถทางวิทยาศาสตร์จึงต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Bao, L. et al, 2009) สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นมาจะเป็นความรู้ที่คงทน เนื่องจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า สืบเสาะ ลงข้อสรุปองค์ความรู้ด้วยตัวของตนเอง ครุมีบทบาทชี้แนะและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีรูปแบบที่หลากหลายให้กับนักเรียนวิชาชีววิทยาอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกี่ยวกับการศึกษาสิ่งมีชีวิต รวมถึงกลไกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน

สิ่งมีชีวิต จากผลการศึกษาของ ศิริพรรณ ศรีวรรณวงศ์ ได้พบว่า วิชาชีววิทยามีเนื้อหาที่ซับซ้อน ส่งผลให้นักเรียนใช้วิธีท่องจำเนื้อหาเพื่อสอบวัดผลการเรียนรู้ และความรู้จะไม่คงทน ซึ่งมีผลอย่างมากในการเรียนต่อยอดไปยังบทต่อไป นอกจากนี้ ผลจากการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาในระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า เนื้อหาวิชาชีววิทยามีความเป็นนามธรรมสูง และมีความซับซ้อน ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญหรือรวบรวมความคิดได้อย่างเป็นระบบ (ศิริพรรณ ศรีวรรณวงศ์, 2553) และอาจส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (misconception) เพราะผลจากการศึกษาของ ละมัย โชคชัย และคณะเกี่ยวกับสาเหตุของความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน พบว่า ตำราเรียนมีผลต่อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียนรู้ ถ้าหากนักเรียนมีแนวคิดพื้นฐานที่คลาดเคลื่อนจะส่งผลทำให้เข้าใจแนวคิดอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกันคลาดเคลื่อนไปด้วย เช่น นักเรียนเข้าใจว่าพืชดอกจะมีการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศโดยใช้รากเท่านั้น ไม่สามารถใช้ส่วนของลำต้นหรือใบได้ หรือมีความเชื่อว่าเมล็ดเป็นส่วนที่ตายแล้ว แต่เมื่อเราใส่ลงไปในดินและให้อาหารเมล็ดจะเริ่มมีชีวิตอีกครั้ง ส่วนในเรื่องการกระจายของเมล็ดพืช นักเรียนมักจะบอกว่าเป็นการกระจายของผล ซึ่งเห็นว่าเด็กมีความเข้าใจผิดคิดว่า ผลสามารถพัฒนาไปเป็นต้นพืชใหม่ได้เลย แต่ในแนวคิดที่ถูกต้อง เมล็ดต่างหากที่สามารถเจริญเติบโตกลายเป็นต้นใหม่ได้ ส่วนผลจะถูกย่อยสลาย (ละมัย โชคชัยและคณะ, 2557)

การสร้างแบบจำลอง (Modeling) ได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยแบบจำลองเป็นสิ่งสำคัญในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทั้งในการตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบและใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ แบบจำลองเป็นตัวแทนความคิดที่เป็นระบบ เน้นความสนใจเกี่ยวกับมุมมองที่เฉพาะของปรากฏการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ แบบจำลองสามารถแสดงมุมมอง หรือความคิดที่มีความซับซ้อนหรือในระดับที่แตกต่างกันของสิ่งที่สามารถมองเห็นได้หรือสิ่งที่เป็นามธรรม แบบจำลองจึงเป็นตัวแทนแสดงสิ่งที่เป็นามธรรม เพื่อให้สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ แบบจำลองทางความคิดที่นักวิทยาศาสตร์สร้างขึ้นจะแสดงออกมาภายนอกให้บุคคลอื่นรับรู้ได้ในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น วัตถุหรือสิ่งของที่เป็นรูปธรรม คำพูด สัญลักษณ์ ภาพวาดหรือลักษณะท่าทาง เรียกว่าแบบจำลองที่แสดงออก (Expressed models) (Gilbert, J.K. et al, 2000) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานให้ความสำคัญกับการใช้คำถามในการตรวจสอบความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนเน้นให้มีการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้นักเรียนได้สังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ ครูต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นกระบวนการสร้างการแสดงออก และการอภิปรายเกี่ยวกับแบบจำลอง เพื่อให้เกิดการทดสอบ การประเมิน และการปรับปรุงแก้ไขแบบจำลองที่สร้างขึ้น โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานในชั้นเรียนมี 5 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Gobert, J.D. & Buckley, B.C. ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนสนองต่องานที่ได้รับ ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิมเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องที่ศึกษาออกมา ซึ่งครูอาจจะใช้คำถามหรือใช้สถานการณ์ในการกระตุ้น 2) ขั้นสร้างแบบจำลอง ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นความรู้เดิมและข้อมูลใหม่ที่ได้เข้าด้วยกัน จากนั้นตรวจสอบข้อมูลหรือจัดกระทำข้อมูล แล้วลงมือสร้างแบบจำลองที่เป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ขึ้นมา 3) ขั้นตรวจสอบและประเมิน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำแบบจำลองที่สร้างขึ้นไปใช้และอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา จากนั้นให้นักเรียนประเมินว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้น สามารถอธิบายแนวคิดที่เป็นปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นได้หรือไม่ หรือมีความสอดคล้องเหมาะสมเพียงใด ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูจะพยายามใช้คำถามที่ให้นักเรียนสามารถประเมินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) ขั้นปรับปรุงแก้ไขแบบจำลอง หลังจากประเมินแบบจำลองแล้วหาก พบว่า แบบจำลองที่สร้างขึ้นดังกล่าวไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีพอแบบจำลองนั้นจะถูกปฏิเสธดังนั้นนักเรียนจะต้องกลับไปสร้างแบบจำลองใหม่ในขั้นที่ 2 โดยต้องทำการตรวจสอบข้อมูลใหม่และศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดมากขึ้น แต่ถ้าแบบจำลองที่สร้างขึ้นนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้แต่ยังไม่ดีพอ อาจจะมีการปรับปรุงและแก้ไขแบบจำลองนั้นให้ดียิ่งขึ้น และ 5) ขั้นขยายแบบจำลอง นักเรียนนำ

แบบจำลองไปสร้างเพิ่มเติมหรือนำไปรวมกับแบบจำลองอื่นเพื่อขยายแนวคิดให้กว้างขึ้นเพราะแนวคิดบางอย่างอาจไม่สามารถอธิบายได้จากแบบจำลอง (Gobert, J.D. & B.C. Buckley., 2002)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน และศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ทั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจทางชีววิทยาที่ถูกต้องและสมบูรณ์ และสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สำหรับรูปแบบการวิจัยเป็นแบบไม่เข้าขั้นการทดลอง (Pre-experimental design) ใช้กลุ่มเดียวในการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายมัธยม) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Specified sampling) โดยนักเรียนทั้งหมดเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนคะแนนความสามารถ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 8 แผน ใช้เวลาสอน 24 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน จากเอกสาร งานวิจัย บทความวิชาการ และหนังสือคู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรม ควบคู่กับศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 รายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ สาระที่ 4 ชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่ม 3 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำมาออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 8 แผน ดังนี้ 1.1) โครงสร้างของดอกและชนิดของผล 1.2) วัฏจักรชีวิตแบบสลับของพืชดอก 1.3) การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืชดอก 1.4) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างต่าง ๆ ของผลและเมล็ด 1.5) การลำเลียงน้ำ 1.6) การแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำ 1.7) การลำเลียง

ธาตุอาหาร และ 1.8) การลำเลียงอาหาร จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพด้านเนื้อหาและความถูกต้องของเนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ซึ่งพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีข้อที่ต้องปรับปรุงในส่วนของขั้นตอนและการเชื่อมโยงเนื้อหากับการจัดกิจกรรม และนำข้อควรปรับปรุงที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาแก้ไข และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบ แบบวินิจัยตัวเลือกสองลำดับขั้น (Two tier diagnostic concept test) แบบปรนัย จำนวน 2 - 4 ตัวเลือก ชนิดที่ให้นักเรียนให้เหตุผลในการเลือกตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผลการทดสอบ ของแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าค่าความยากง่าย (p) มีตั้งแต่ 0.50 - 0.96 อยู่ในค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ค่อนข้างง่าย และระดับง่าย และค่าอำนาจการจำแนก (r) ของแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เป็นรายข้อ ตั้งแต่ 0.20 - 0.75 และค่าความเชื่อมั่น 0.83

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ไปทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ กับนักเรียนก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1.30 ชั่วโมง 2) ทำการทดลองโดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน จำนวน 8 แผน ใช้เวลาสอน 24 คาบ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ที่สร้างขึ้นมีขั้นตอนในการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ตอบสนองต่องานที่ได้รับ 2.2) การสร้างแบบจำลอง 2.3) ตรวจสอบและประเมิน 2.4) การปรับปรุงแก้ไขแบบจำลอง และ 2.5) ขยายแบบจำลอง 3) หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเสร็จสิ้นทุกแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วให้นักเรียนทำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช เพื่อทดสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกัน กับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) 4) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ตรวจให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนจาก (Calik, M. et al, 2009) ซึ่งจัดคะแนนตามลำดับความเข้าใจ ดังนี้ 1) ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์ (Complete Understanding: CU) หมายถึงนักเรียนตอบคำถามถูกต้องและเลือกเหตุผลตรงตามความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ถูกต้องสมบูรณ์ ครบองค์ประกอบให้ 4 คะแนน 2) ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่สมบูรณ์ (Partial Understanding: PU) หมายถึง นักเรียนตอบคำถามถูกต้องและอธิบายเหตุผลตรงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 1 องค์ประกอบแต่ไม่ครบทุกองค์ประกอบให้ 3 คะแนน 3) ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่มีความคลาดเคลื่อนบางส่วน (Partial Understanding with a Specific Alternative Conception: PS) หมายถึง นักเรียนตอบคำถามถูกต้องและเลือกเหตุผลตรงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่มีบางคำตอบที่คลาดเคลื่อนให้ 2 คะแนน 4) ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อน (Alternative Conception: AC) หมายถึง นักเรียนตอบคำถามถูกต้อง แต่เลือกเหตุผลไม่ตรงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้ 1 คะแนน และ 5) ไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (No understanding: NU) หมายถึง นักเรียนไม่เขียนคำตอบหรือตอบผิดให้ 0 คะแนน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) โดยมีขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) คะแนนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลอง

เป็นฐานระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำคะแนนของนักเรียนขณะทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละกิจกรรมมาคำนวณเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก (E_1) 2) คะแนนจากการทำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืชเสริมจลิน์ โดยนักเรียนทำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และหาร้อยละ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง (E_2) ซึ่งผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2)

ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	E_1	E_2
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน	84.81	81.37

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานระหว่างเรียน เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียง มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.81 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.37 ซึ่ง พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 84.81/81.37 เป็นไปตามสมมติฐาน

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t-test	Sig.
ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน	41	51.85	2.43	37.60	0.01
หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน	41	97.37	5.46		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หมายเหตุ คะแนนเต็มของแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ 120 คะแนน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 51.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.43 และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 97.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.46 และเมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (t-test) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของ

ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช จากการวิเคราะห์ระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่คลาดเคลื่อน ไปจนถึงความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนลดลง โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนหรือมีกลไกกระบวนการที่เกิดขึ้นในพืช เช่น วัฏจักรชีวิตแบบสลับของพืชดอก การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืชดอก การลำเลียงน้ำ การแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) คะแนนจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานระหว่างเรียน เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียง มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.81 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.37 ซึ่ง พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 84.81/81.37 เป็นไปตามสมมติฐาน (ภุชญา โภคพันธ์, 2554)

2. จากผลการเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน จากผลคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมที่สูงขึ้น โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 51.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.43 สำหรับคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 97.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.46 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ross, P.A. et al. ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสง โดยการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสอนแบบบรรยายเกี่ยวกับปฏิกิริยาแสงและปฏิกิริยาแบบไม่ใช้แสง ขั้นตอนที่ 2 นักเรียนจะลงมือสร้างแบบจำลองของตนเองเกี่ยวกับคลอโรพลาสต์ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการสอนบรรยายแบบมีปฏิสัมพันธ์ และขั้นตอนที่ 4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนอภิปรายเป็นลักษณะโดะแกรมที่นักเรียนสร้างขึ้น พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงที่เป็นนามธรรม และในระดับ submicroscopic ที่เกี่ยวข้องกับอะตอมและโมเลกุลมากขึ้น (Ross, P.A. et al , 2005)

3. ผลการศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช จากการวิเคราะห์ระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน ก่อนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่คลาดเคลื่อน ไปจนถึงความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจมิติทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนลดลง โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนหรือมีกลไกกระบวนการที่เกิดขึ้นในพืช เช่น วัฏจักรชีวิตแบบสลับของพืชดอก การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืชดอก การลำเลียงน้ำ การแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฤทธา โภคพันธ์ ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ช่วยพัฒนาแบบจำลองทางความคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับแบบจำลองทางความคิดเชิงวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ส่งผลต่อความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานนักเรียนมีการพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และพัฒนาตนเองให้มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น (ฤทธา โภคพันธ์, 2554) การนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมาใช้ในเรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ดังนี้ 1) ตอบสนองต่องานที่ได้รับเป็นขั้นตอนเริ่มต้นกิจกรรม ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง ที่ศึกษาออกมา ซึ่งครูจะต้องใช้คำถามหรือใช้สถานการณ์ในการกระตุ้นความสนใจเดิมของนักเรียน โดยลักษณะคำถาม จะเป็นคำถามปลายเปิดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เช่น ถามว่า “ทำไม...ถึงเป็นอย่างนั้น” “เพราะเหตุใด...” เป็นต้น ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทราบความรู้เดิมของนักเรียนโดยใช้คำถามกระตุ้น เช่น ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 โครงสร้างของดอกและชนิดของผล “นักเรียนคิดว่าพืชที่มีดอกแต่ละชนิด มีลักษณะหรือส่วนประกอบของดอกแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร” ซึ่งคำตอบที่ได้จะมีความหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นกับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ของนักเรียนเอง หรือใช้การกระตุ้นความสนใจและความรู้เดิมของนักเรียนด้วยการนำสื่อตัวอย่างจริง ให้นักเรียนพิจารณาและแสดงความรู้เดิมของนักเรียนออกมา เช่น ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างต่าง ๆ ของผลและเมล็ด ครูแจกเมล็ดที่เป็นตัวแทนของพืชใบเลี้ยงเดี่ยวและพืชใบเลี้ยงคู่ที่นักเรียนเคยพบเห็นในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนพิจารณาและใช้คำถามในการกระตุ้นความรู้เดิมของนักเรียน ได้แก่ “นักเรียนคิดว่าเมล็ดเจริญและพัฒนามาจากโครงสร้างใดของดอก เพราะเหตุใด” เป็นต้น 2) การสร้างแบบจำลอง ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และข้อมูลใหม่ที่ได้เข้าด้วยกัน จากนั้นลงมือสร้างแบบจำลองที่เป็นตัวแทนความคิดของปรากฏการณ์บทเรียนที่ศึกษา โดยครูต้องใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การสร้างแบบจำลองในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ จะให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นักเรียนจะได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยนักเรียนทุกคนจะต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามต่าง ๆ ในใบกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมาย ครูต้องใช้เวลาแก่นักเรียนในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และให้อิสระทางความคิดในการสร้างแบบจำลองของนักเรียน โดยการวาดภาพ การเขียนคำอธิบาย หรือการใช้คำพูด เป็นต้น จากนั้นครูผู้สอนให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแบบจำลองที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งใช้คำถามทำไมนักเรียนจึงสร้างแบบจำลองเช่นนั้น เพื่อให้นักเรียนอธิบายเหตุผลหรือแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งในระยะแรก นักเรียนมักจะไม่นำแสดงความคิดเห็นออกมา เพราะกลัวว่าแบบจำลองของกลุ่มตนนั้นจะไม่ถูกต้องเหมือนกลุ่มอื่น หรือมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ จึงให้นักเรียนที่สมัครใจออกมานำเสนอก่อน เพื่อเริ่มต้นให้กลุ่มอื่นก่อน ซึ่งเมื่อกลุ่มที่สมัครใจนำเสนอแล้ว ครูควรแนะนำว่าต่อไปควรอธิบายอย่างไร หรือหากนักเรียนอธิบายยังไม่ตรงประเด็น ต้องใช้คำถามแนะแนวทางในการอธิบายของนักเรียนเพิ่มเติม จากนั้นครูควรให้นักเรียนกลุ่มอื่น ร่วมแสดงความคิดเห็นว่า “จากการนำเสนอแบบจำลองของเพื่อน นักเรียนคิดว่าอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด” ซึ่งการถามแลกเปลี่ยนแนวคิดจะช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และรู้สึกเป็นกันเอง ในการนำเสนอและการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นระหว่างนักเรียนด้วยกันกับครู และนักเรียนยังได้เปรียบเทียบมุมมองแนวคิดระหว่างภายนอกกลุ่มด้วย และหากนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน นักเรียนจะเกิดความไม่พอใจในความคิดของตนเอง และจะมีการค้นหาข้อมูลที่ถูกต้องในขั้นตอนต่อไป 3) ตรวจสอบและประเมิน เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอแบบจำลองที่สร้างขึ้น จะทำให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งในความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เพราะคำตอบของตนเองไม่ตรงกับคำตอบของเพื่อน นักเรียนจะเกิดความสงสัยและต้องการค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตรวจสอบว่าแบบจำลองของกลุ่มที่สร้างขึ้น จากนั้นครูจะให้นักเรียนศึกษาข้อมูล สืบค้นข้อมูล หรือตรวจสอบผ่านการลงมือทำปฏิบัติการ เช่น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 โครงสร้างของดอกและชนิดของผล ให้นักเรียนตรวจสอบแบบจำลอง โดยร่วมกันทำกิจกรรมปฏิบัติการ เรื่อง โครงสร้างของดอก ซึ่งเป็นการศึกษาส่วนประกอบของดอกชนิดต่าง ๆ จำนวนเกสรเพศผู้ เกสรเพศเมีย ตำแหน่งของรังไข่ เป็นต้น และสืบค้นข้อมูลจากใบความรู้เพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างแบบจำลองของตนเอง และมีการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่มอีกครั้ง ซึ่งครูต้องคอยชี้แนะให้นักเรียนเกิดแนวคิดหรือมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง นักเรียนจะเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู จากนั้นนักเรียนต้องร่วมกันประเมินว่าแบบจำลองเดิมที่นักเรียนร่วมกันสร้างขึ้นนั้น สามารถใช้อธิบายแนวคิดที่เป็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือคำถามในกิจกรรมนั้นได้หรือไม่ หรือมีความสอดคล้องกับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เพียงใด ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูจะเน้นการใช้คำถามที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปราย และครูต้องมีการทบทวนความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เรื่องที่ศึกษาอีกครั้ง เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินแบบจำลองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4) การปรับปรุงแก้ไขแบบจำลอง หลังจากทีนักเรียนร่วมกันประเมินแบบจำลองแล้ว หากพบว่า แบบจำลองที่สร้างขึ้นอธิบายปรากฏการณ์หรือความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาได้ไม่สอดคล้องกับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์หรือไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีพอ แบบจำลองนั้นจะถูกปฏิเสธ ครูต้องให้นักเรียนแก้ไขและปรับปรุงแบบจำลองใหม่ ตรวจสอบข้อมูลใหม่และศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดมากขึ้น โดยให้นักเรียนเกิดการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบจำลองที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ร่วมกันของนักเรียนภายในกลุ่มอีกครั้ง เกี่ยวกับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขแบบจำลอง หลังจากการปรับปรุงแก้ไขแบบจำลองนักเรียนจะมีการแสดงออกถึงความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ใหม่ที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์หรือสามารถตอบคำถามที่สอดคล้องกับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ได้ดีกว่าเดิม

5) ขยายแบบจำลอง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำแบบจำลองทางโมเดลทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่งเรียนผ่านมา โดยมีการปรับปรุงแก้ไขให้แบบจำลองถูกต้องสมบูรณ์แล้วมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ปรากฏการณ์หรือบริบทใหม่ที่เกี่ยวข้องกัน หรือนำไปรวมกับแบบจำลองทางความคิดอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ขยายแนวคิดให้กว้างขึ้นเพราะแนวคิดบางอย่างอาจจะใช้แบบจำลองเดียวอธิบายได้ไม่ดีพอ เช่น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืชดอก ครูให้นักเรียนเชื่อมโยงโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่าโครงสร้างเซลล์สืบพันธุ์เพศผู้และเพศเมียของพืชดอกเปรียบเทียบกับโครงสร้างใดของคนเรา” พบว่า นักเรียนพยายามคิดและใช้เหตุผลต่าง ๆ ในการอธิบายเปรียบเทียบ นอกจากนี้ในเรื่องการปฏิสนธิของพืชดอก ครูให้นักเรียนขยายความรู้จากความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์โดยให้นักเรียนเปรียบเทียบระหว่างการปฏิสนธิของพืชดอกและการปฏิสนธิของสัตว์ว่ามีกระบวนการเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และให้นักเรียนพยายามอธิบายเชื่อมโยงระหว่าง การปฏิสนธิของพืชดอกและสัตว์ ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ที่เป็นความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนลดลง เมื่อพิจารณาคำตอบของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่คลาดเคลื่อน ไปจนถึงความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนจะมี

ความคิด มุมมอง หรือการอธิบายให้เหตุผลตามความเข้าใจเดิม อาศัยความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งความเข้าใจที่มีอยู่เดิมนั้นอาจมีส่วนที่คลาดเคลื่อนไป โดยจะพบได้จากแบบวัดความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนเรียน เช่น การตอบคำถามความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เรื่องโครงสร้างของดอกและชนิดของผล ข้อ 5 คำถาม คือ พืชชนิดหนึ่ง ออกดอกเป็นดอกเดี่ยว สมบูรณ์เพศ มีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียจำนวนมากใน 1 ดอก เมื่อติดผล นักเรียนคิดว่าพืชชนิดนี้จัดเป็นผลไม้ชนิดใด เพราะเหตุใด คำตอบ คือ ผลกลุ่ม ซึ่งจะมียกเรียนบางส่วนตอบว่า “ผลเดี่ยว เพราะออกดอกเป็นดอกเดี่ยว รังไข่หน้าจะมีแค่อันเดียว ทำให้เจริญไปเป็นผลเดี่ยว” หรือ นักเรียนบางส่วนตอบว่า “ผลรวม เพราะในเมื่อมีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียมากกว่า 1 ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลรวม” เรื่องการแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำ ข้อ 14 คำถาม คือ สภาพแวดล้อมในข้อใดเหมาะสมต่อการเกิดกัตเตชันมากที่สุด เพราะเหตุใด คำตอบ คือ การเกิดกัตเตชันจะเกิดในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการคายน้ำทางปากใบ ส่วนใหญ่กัตเตชันจะเกิดตอนกลางคืนในบริเวณที่มีอากาศเย็น ลมสงบ หมอกลง (ความชื้นสูง) ซึ่งนักเรียนตอบคำถามและให้เหตุที่แสดงถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่า “กัตเตชันจะเกิดขึ้นในไม้พื้นล่างในป่าดิบชื้น โกลน้ำตกที่ลมสงบซึ่งเหมาะสมต่อการเกิดกัตเตชันเพราะอากาศชื้นมีปริมาณน้ำมากจึงต้องคายน้ำมาก” ข้อ 18 คำถาม คือ พืชที่มีลำต้นสูงมาก ๆ สามารถลำเลียงน้ำจากรากไปสู่ปลายยอดได้โดยวิธีการใด เพราะเหตุใด คำตอบ คือ แรงดึงจากการคายน้ำ (Transpiration pull) เพราะแรงดึงจากการคายน้ำเป็นวิธีการหลักในการลำเลียงน้ำ ไปยังที่สูงของพืช ซึ่งจะลำเลียงน้ำได้ปริมาณมากที่สุด และจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการคายน้ำเท่านั้น ซึ่งนักเรียนตอบคำถามและให้เหตุที่แสดงถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนบางส่วนว่า “พืชที่มีลำต้นสูงมาก ๆ สามารถลำเลียงน้ำจากรากไปสู่ปลายยอดได้โดยแรงโคฮีชันเพราะทำให้น้ำขึ้นได้สูงและต่อเนื่องกันตลอด หรือพืชที่มีลำต้นสูงมาก ๆ สามารถลำเลียงน้ำจากรากไปสู่ปลายยอดได้โดยแรงดันราก เพราะหากไม่มีแรงดันรากจะทำให้พืชส่งน้ำไปเลี้ยงปลายยอดไม่ได้” ดังนั้น แบบจำลองจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในด้านการคิดและการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากแบบจำลองช่วยส่งเสริมการสำรวจตรวจสอบ การสร้างความเข้าใจ และการสื่อสารความรู้ ซึ่ง Harrison, G.A. & Treagust, D.F. ได้มีแนวคิดที่ว่า แบบจำลองมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (inquiry) แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญ ต่อการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ เพื่อตรวจสอบสมมติฐานและอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ (Harrison, G.A. & Treagust, D.F., 2000) นอกจากนี้ Gilbert, J.K. et al. ได้สรุปบทบาทที่สำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ไว้ ดังต่อไปนี้ 1) เป็นตัวแทนของเอกลักษณ์ในการบรรยายปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น 2) ทำให้เอกลักษณ์ที่มีความเป็นนามธรรมมีความชัดเจนมากขึ้น 3) เป็นพื้นฐานสำหรับการตีความหมายจากผลการทดลอง 4) ทำให้คำอธิบายได้รับการพัฒนา 5) เป็นพื้นฐานที่ใช้สำหรับการทำนาย (Gilbert, J.K. et al., 2000)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) ซึ่งประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เป็นไปตามสมมติฐาน 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องการสืบพันธุ์ของพืชดอก และการลำเลียงของพืช ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผลการศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการลำเลียงของพืช ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน

ก่อนการจัดกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่คลาดเคลื่อน ไปจนถึงความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ นักเรียนมีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจมิติทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนลดลง โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนหรือมีกลไกกระบวนการที่เกิดขึ้นในพืช เช่น วัฏจักรชีวิตแบบสลับของพืชดอก การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืชดอก การลำเลียงน้ำ การแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำ เป็นต้น ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า 1) ครูต้องวางแผนออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม และต้องมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่ถูกต้องด้วย สามารถปรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงมิติทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน ให้มีความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับที่ถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถนำความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องนี้ ไปใช้เป็นพื้นฐานความรู้เชื่อมโยงในการศึกษาบทเรียนอื่น 2) ครูต้องชี้แจงและอธิบายรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ และมีการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างและแสดงแบบจำลองทางความคิดของตนเองออกมา เพื่อแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม เช่น การวาดภาพ คำพูดหรือคำอธิบาย แผนผังความคิด เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากการเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และความร่วมมือต่าง ๆ ของหลายท่าน ขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายมัธยม) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนคณะผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา โภคพันธ์. (2554). การพัฒนาแนวคิด เรื่องดาราศาสตร์และอวกาศ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ละมัย โชคชัยและคณะ. (2557). การพัฒนาแนวคิดเรื่องเซลล์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริพรรณ ศรีวรรณวงศ์. (2553). ความเข้าใจนิมิตวิทยาศาสตร์ เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อใช้ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อเปลี่ยนนิมิต. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Bao, L. et al. (2009). Learning and scientific reasoning. Education forum 323. Retrieved January 30, 2009, from <http://www.physics.ohio.state.edu/~lbao/Papers/BaoLearning-Scientific-Reasoning.pdf>
- Calik, M. et al. (2009). Investigating the effectiveness of an analogy activity in improving students' conceptual solution chemistry concepts. International Journal of Science and Mathematics Education, 7(4), 651-676.

- Gilbert, J.K. et al. (2000). *Developing Models in Science Education*. Springer Book: Springer Dordrecht.
- Gobert, J.D. & B.C. Buckley. (2002). Introduction to model-based teaching and learning in science education. *International Journal of Science Education*, 22(9), 891-894.
- Harrison, G.A. & Treagust, D.F. (2000). typology of school science models. *International Journal of Science Education*, 22(9), 1011- 1026.
- Ross, P.A. et al . (2005). *Modelling Photosynthesis to Increase Conceptual Understanding*. *International Journal of Science Education*, 40(2), 80-88.

การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544*

RECOURSE FROM OFFICIALS UNDER THE VICTIMS COMPENSATION ACT AND EXPENSES TO DEFENDANTS IN CRIMINAL CASE ACT 2001

ภรณ์วิรินทร์ อีวสกุล*

Ponvirin Aiwsakul

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

*Corresponding author E-mail: aiwsakul29@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาและปัญหาของการที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ย 2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายไทยและต่างประเทศกรณีที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ย 3) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคกรณีที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ย 4) เสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายกรณีที่กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม โดยใช้รูปแบบการวิจัยทางเอกสาร ซึ่งรวบรวมจากวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ เอกสารอื่น และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยได้บัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ แต่ไม่ได้บัญญัติให้กองทุนยุติธรรมเมื่อใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแล้วสามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ ส่วนฝรั่งเศสบัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส และตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและการกระทำความผิดอาญา เมื่อกองทุนชุดนี้ใช้ไปแล้วสามารถรับช่วงสิทธิเพื่อฟ้องผู้กระทำความผิดได้ และญี่ปุ่นบัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนในกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าทดแทนในคดีอาญา และกำหนดให้บุคคลเมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจากรัฐได้ เมื่อรัฐจ่ายให้แก่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไปแล้ว สามารถไล่เบี้ยจากตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้นควรให้ประเทศไทยมีกฎหมายเพื่อให้กองทุนยุติธรรมเมื่อใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแล้วมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

คำสำคัญ: เจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม, จำเลยในคดีอาญาถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน, การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐ

* Received April 26, 2023; Revised May 30, 2023; Accepted June 20, 2023

Abstract

This article aims to 1) study the background and problems of recourse by government agencies 2) study legal measures in Thailand and abroad in the case of recourse by government agencies 3) analyze problems and obstacles in the case of recourse by government agencies State Recourse 4) Propose guidelines for amending the law in case the Justice Fund has the right to recourse from government officials who commit crimes in the justice process. using a documentary research model collected from the thesis Research reports, articles, other documents, and internet searches both in Thailand and abroad that are relevant for study and analysis. by comparative study with the French Republic and Japan. The results showed that Thailand has stipulated the rules for paying compensation in the Victims Compensation Act. However, it does not prescribe that the Justice Fund, after having spent money on human rights violations, can take recourse from government officials who commit crimes in the justice process. France has stipulated the rules for paying compensation in the French Criminal Procedure Code. and establishing a fund to help victims of terrorism and criminal acts. Once the reimbursement fund can subrogate the right to sue the offender. And Japan stipulates compensation payment rules in the law on compensation in criminal cases. And require that a person, when damaged by a violation of a government official, can claim compensation from the state. When the state has already paid to the person accused of a criminal case can recourse from a judge or an official who violates Therefore, Thailand should have a law so that the Justice Fund, after spending money on human rights violations, has the right to recourse from government officials who commit crimes in the justice process.

Keywords: Government officials committing crimes in the judicial process, The defendant in the criminal case was subjected to human rights violations, Recourse from government officials

บทนำ

กระบวนการพิสูจน์ความจริงให้เกิดความยุติธรรมตามกฎหมายนั้นมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา “พนักงานอัยการ” ทำหน้าที่ฟ้องร้องคดีแทนตำรวจ “ศาล” ทำหน้าที่รับฟังพยาน ตรวจสอบหลักฐานที่คู่ความเสนอและพิจารณาตัดสินคดี (วรรณโชคไชยสะอาด, 2560) หากเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยประมาท ขาดความรอบคอบ เร่งแต่จะปิดคดี หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้ผู้กระทำความผิดเองและพนักงานอัยการเร่งสรุปคดีให้ทันระยะเวลาโดยไม่ได้ตรวจสอบหลักฐานให้ถี่ถ้วนจึงทำให้เกิดปัญหา เมื่อผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการศาลและจำเลยถูกตัดสินลงโทษโดยที่ไม่ได้กระทำความผิดแต่กลับถูกลงโทษเพียงเพราะพยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการรวบรวมส่งฟ้องต่อศาลโดยไม่ได้ตรวจสอบให้ละเอียดรอบคอบ ดังนั้น จะเห็นว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการละเมิดสิทธิมนุษยชนของจำเลย เมื่อจำเลยในคดีอาญาถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยมีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่รัฐ จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่มีความหละหลวม สะเพร่า ไม่รอบคอบ เร่งรีบในการทำงาน จนละเลยที่จะทำให้ความจริงปรากฏ (เอกพล บรรลือ, 2560)

ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายใดที่ใช้บังคับอยู่จะขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้ (ฉัตรกร วิทิตานนท์, 2553) โดยรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้การรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากมีบุคคลใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพให้ใช้สิทธิทางศาลได้และยังมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือหรือเยียวยาจากรัฐด้วย และยังเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลด้วย เนื่องจากชีวิตและร่างกายเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ในการใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องระมัดระวังไม่ให้กระทบถึงสิทธิของบุคคลอื่นด้วย ดังนั้น การกระทำใดที่จะกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายของบุคคลไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้สามารถกระทำได้ และก่อนที่ศาลจะพิพากษาคัดสินว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนกับว่าเขาได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้วไม่ได้ และการควบคุมหรือคุมขังตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้สามารถทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ดังนั้น เมื่อมีบุคคลที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำบุคคลดังกล่าวต้องตกเป็นจำเลยทั้งที่ตนเอง คือ ผู้บริสุทธิ์หรือเกิดจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้สิทธิและเสรีภาพของจำเลยได้รับผลกระทบและถือว่าบุคคลนั้นถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำให้มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ โดยมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ซึ่งต่อไปนี้ผู้เขียนจะขอเรียกแทนว่า “พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ” และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ซึ่งจะขอเรียกแทนว่า “พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ” ได้ให้การรับรองการช่วยเหลือหรือเยียวยาไว้แตกต่างกัน โดยจำเลยที่ถูกพนักงานอัยการดำเนินคดีและถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล หากต่อมาหลักฐานว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดและได้ถอนฟ้องในระหว่างการดำเนินคดี หรือศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด และเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีของศาล มีสิทธิได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ในส่วนของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ จะได้รับการช่วยเหลือก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเข้าหลักเกณฑ์และมีสิทธิได้รับ ค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และต้องถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน (ดาร์รัตน์ อุตศรี, 2561)

จะกล่าวถึงกรณีของจำเลยในคดีอาญาที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเท่านั้นโดยจำเลยที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจะได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมก็ต่อเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ กำหนดไว้และต้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วให้กองทุนยุติธรรมช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้กองทุนยุติธรรมเข้ามาดูแลช่วยเหลือประชาชนและเยียวยาเหยื่อหรือจำเลยที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง อีกทั้ง ยังเป็นหน่วยงานที่มีเงินทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ขอลปล่อยตัวชั่วคราว ช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน หรือดำเนินงานอื่น ๆ ของกองทุน เมื่อจำเลยถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน โดยที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดแต่กลับต้องถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนจนสูญเสียอิสรภาพในการดำเนินชีวิต ดังนั้น กองทุนยุติธรรมจึงต้องให้ความช่วยเหลือโดยการใช้จ่ายให้แก่จำเลยผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรมจะต้องพิจารณาถึงพฤติกรรม ข้อเท็จจริง ฐานะและโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่นด้วย เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้จำเลยต้องถูกคุมขังจนนำไปสู่การดำเนินคดี หากจำเลยเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ อีกทั้ง ยังถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน ให้กองทุนยุติธรรมใช้จ่ายให้แก่จำเลยตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ เมื่อได้ใช้จ่ายไปแล้วไม่มี

กฎหมายใดที่บัญญัติให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้จำเลยถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสิทธิในการไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมในกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้กับกฎหมายในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้กองทุนยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเมื่อได้ใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ไปแล้วให้มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและปัญหาของการที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศกรณีที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคกรณีที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายกรณีที่กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมจากวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ โดยให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และการที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นมาและปัญหาของการที่หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายใดที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะเพื่อให้สิทธิกองทุนยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเมื่อได้ช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากการถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนไปแล้วตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม ให้สามารถมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

จากการศึกษามาตรการของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นได้มีการกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้ โดยผู้เขียนขอแยก ดังนี้

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยในคดีอาญาซึ่งเป็นเหยื่อของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสได้ก่อตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อทดแทนความเสียหายให้กับผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ซึ่งกองทุนจะมีแหล่งเงินได้มาจากการหักเบี้ยประกันจากสัญญาประกันภัยต่าง ๆ เมื่อกองทุนได้จัดใช้ให้กับผู้เสียหายไปแล้ว กองทุนสามารถรับช่วงสิทธิจากผู้เสียหายเพื่อไปฟ้องทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดตัวจริงได้หากกองทุนขณะคดีเงินที่ได้ก็จะตกเป็นของกองทุน

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยในคดีอาญาผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ในกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law) ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้มีแนวคิดในการเรียกร้องค่าทดแทนโดยเป็นระบบการเรียกร้องค่าทดแทนในคดีอาญา ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นจำเลยจนต้องถูกดำเนินคดีอาญา โดยกฎหมายประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้บุคคลเมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐได้ เมื่อรัฐได้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทนแล้ว รัฐสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากตุลาการ หรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อไปได้ กรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังต่อศาล หากปรากฏชัดเจนต่อพนักงานอัยการว่าผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังไม่มีความผิด พนักงานอัยการต้องชดใช้ค่าเสียหายเพื่อทดแทนการควบคุมตัวหรือถูกกักขัง

การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถือเป็นวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ การที่จำเลยต้องถูกดำเนินคดีอาญาโดยตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยสาเหตุเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐและเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน ดังนั้น กองทุนยุติธรรมจึงต้องช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ เมื่อกองทุนยุติธรรมเข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยไปแล้วควรมีกฎหมายบัญญัติให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

อภิปรายผล

จากการศึกษากฎหมายในประเทศไทยที่ได้บัญญัติถึงเรื่องการไล่เบี้ยไว้พบว่าได้มีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ได้บัญญัติให้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำละเมิดในขณะปฏิบัติหน้าที่เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ถูกละเมิดไปแล้ว หน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่หน่วยงานของรัฐได้ต่อเมื่อได้มีการพิสูจน์แล้วว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อมาชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (ธนันท์ รอดสังวาลย์, 2558) แต่หากบุคคลใดที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม และผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากการถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน เมื่อกองทุนยุติธรรมได้ใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ไปแล้ว กรณีนี้กองทุนยุติธรรมไม่สามารถไปไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ได้ เนื่องจากกองทุนยุติธรรมไม่ได้เป็นหน่วยงานที่ชดใช้ค่าเสียหาย แต่เป็นเพียงกองทุนที่เข้ามาเพื่อดูแลช่วยเหลือเหยื่อเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นการชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน หากเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้สามารถไล่เบี้ยได้ หน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิไล่เบี้ยได้ จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยไม่มีกฎหมายใดที่ให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยได้โดยเฉพาะ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่าประเทศนี้ได้จัดตั้งกองทุนขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทดแทนเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการก่อการร้ายหรือจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยต้องเป็นผู้เสียหายจากผู้กระทำความผิดอาญาในฐานะทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ฐานลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง ทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น เมื่อกองทุนได้จ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว กองทุนสามารถเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เสียหายไปฟ้องทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดตัวจริงได้และเงินที่ได้จาก

คำพิพากษาที่จะตกเป็นของกองทุน (ปกป้อง ศรีสนิท, 2555) ซึ่งการบัญญัติถึงการรับช่วงสิทธิเป็นเรื่องที่ดีเพราะจะส่งผลให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือประชาชนคนอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน

จากการศึกษากฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดให้บุคคลเมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐหรือจากองค์กรสาธารณะได้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541) เมื่อรัฐได้จ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยไปแล้ว รัฐก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้ (กขพร รังษิโกตร, 2558) ซึ่งการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นส่งผลให้จำเลยถูกละเมิดสิทธิต้องถูกดำเนินคดีอาญาโดยที่ตนไม่ได้กระทำความผิด อีกทั้งยังกำหนดให้พนักงานอัยการที่สั่งไม่ฟ้องเนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้นั้นไม่มีความผิด ให้พนักงานอัยการขอใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ถูกควบคุมหรือถูกกักขังด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นทดแทนการถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขัง (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา, 2555) โดยประเทศญี่ปุ่นนั้นรัฐจะนำเงินภาษีของประชาชนมาเพื่อใช้ในการช่วยเหลือเยียวยาจำเลย (ณภัทร สรวัฑฒ์ และคณะผู้วิจัย, 2555)

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ศึกษากฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าเรื่องการรับช่วงสิทธิจากผู้เสียหายเพื่อไปฟ้องกับผู้กระทำความผิดตัวจริง และการที่รัฐใช้สิทธิไล่เบี้ยกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาด มีเพียง 2 ประเทศ เท่านั้นที่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้ ซึ่งก็คือ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มอบอำนาจให้กองทุนซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ เมื่อได้จ่ายเงินค่าทดแทนให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวไปแล้ว กองทุนสามารถเข้ารับช่วงสิทธิจากผู้เสียหายเพื่อไปฟ้องทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดตัวจริงได้ ในส่วนของประเทศญี่ปุ่นจะมีระบบที่แตกต่างจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส คือ รัฐสามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดหรือตุลาการได้ หรือในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังต่อศาล เนื่องจากมีหลักฐานว่าผู้นั้นไม่มีความผิด พนักงานอัยการต้องขอใช้ค่าทดแทนเพื่อการถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังเช่นกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายใดที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกรณีเมื่อกองทุนยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยซึ่งไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดไปแล้วให้มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมส่งผลให้จำเลยถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงควรมีกฎหมายเฉพาะที่ให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศทำให้เห็นถึงปัญหาของกฎหมายไทยในเรื่องการใช้จ่ายเงินให้แก่จำเลยในคดีอาญาซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ไปแล้วแต่ไม่มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ จนทำให้รัฐต้องรับภาระรับผิดชอบใช้จ่ายให้แก่จำเลย หากศึกษาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งทั้ง 2 ประเทศ นี้ได้มีการกล่าวถึงการเรียกเงินคืนจากผู้กระทำความผิดตัวจริงและการไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด อีกทั้ง ประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาด โดยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยได้มีเจตนาหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการกระทำ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ขอใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายไปแล้วก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐได้และประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาที่ได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเพียงใดตามที่ได้ใช้สิทธิร้องขอค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยการขอใช้ค่าทดแทนในคดีอาญาไปแล้ว ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกดำเนินคดีอาญาที่จะร้องขอตามกฎหมายอื่นซึ่งเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ

ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 โดยให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในกรณีที่กองทุนยุติธรรมเข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไปแล้วให้มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยเป็นเหตุให้จำเลยถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนยุติธรรมสามารถไล่เบี้ยได้ในกรณีที่ได้มีการพิสูจน์แล้วว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำโดยจงใจที่จะกระทำหรือการกระทำเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้กระทำความผิดแต่ต้องมารับโทษทางอาญา และควรแก้ไขปรับปรุงให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในกรณีที่จำเลยผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนใช้สิทธิยื่นคำร้องขอและได้รับการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 แล้วไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอหรือได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมายอื่น โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ เพิ่มบทบัญญัติมาตรา 28 บรรทัดสองแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เมื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องขอและได้รับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะยื่นคำร้องขอหรือได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมายอื่น” และเพิ่มบทบัญญัติหมวดที่ 5 แทนบทเฉพาะกาล และให้บทเฉพาะกาลเป็นหมวดที่ 6 แทน โดยให้หมวดที่ 5 มาตรา 40 แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เมื่อกองทุนยุติธรรมได้เข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแล้ว ให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ซึ่งกระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเป็นเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยหรือละเมิดสิทธิของจำเลยได้” มาตรา 41 แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐตามมาตรา 40 ได้ต่อเมื่อมีการพิสูจน์แล้วว่าเจ้าหน้าที่รัฐผู้ซึ่งกระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้กระทำโดยจงใจที่จะกระทำหรือการกระทำเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”

เอกสารอ้างอิง

- กขพร รังษิโกนดร. (2558). ปัญหาองค์กรผู้ใช้อำนาจในการวินิจฉัยสิทธิของจำเลยที่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณภัทร สรอัทธ์ และคณะผู้วิจัย. (2555). โครงการศึกษาแนวทางการจ่ายเงินค่าตอบแทนการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อในคดีอาญา : กรณีการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาร์รัตน์ อุดรศรี. (2561). ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธนาพันธ์ รอดสังวาลย์. (2558). ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิไล่เบี้ยของหน่วยงานของรัฐจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2555). การปฏิรูปกองทุนยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์пенไท.
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2560). “แพะรับบาป” ความอับยศของกระบวนการยุติธรรมไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/475355>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา. (2555). การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.moj.go.th/view/34463>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 18 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/download/article/article_20191021103453.pdf
- เอกพล บรรลือ. (2560). “ไม่มีอะไรเลวร้ายไปกว่าการเอาคนบริสุทธิ์ไปลงทัณฑ์ทางอาญา” ข้าแหวละปัญหาแพะในกระบวนการยุติธรรมไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://themomentum.co/momentum-feature-victim-in-thai-judgement/>

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2*

RELATIONSHIP BETWEEN PARTICIPATORY ADMINISTRATION AND EFFECTIVENESS
OF SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2

วิสนีย์ นูราช* และวิรัตน์ ธรรมาภรณ์

Wissanee Nurat and Wirat Thummarpon

คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author Email: wissanee.08122526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 โรงเรียน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้างานวิชาการ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการทดสอบที่ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน 3) ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=.628$, $r^2=.394$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า บุคลากรไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ไม่กล้าตัดสินใจเมื่อเกิดปัญหา หรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารไม่สร้างความเข้าใจให้บุคลากรทราบเกี่ยวกับภารกิจหรือนโยบายที่เร่งด่วน และมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และสร้างความเข้าใจการดำเนินงานนโยบายเร่งที่ด่วนให้บุคลากรทราบ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพของโรงเรียน

* Received April 29, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 5, 2023

Abstract

This study aims to 1) Investigate the participatory administration of school under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 2) The effectiveness of school under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 3) The relationship between participatory administration and effectiveness of school of school under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 4) Examine problems and suggestions concerning participatory administration of school administrators of school under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2. This research used quantitative research. The study sample consisted of 128 schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 whose sample size was based on Yamane's formula with 95% confidence, and informants were vice school directors or heads of academic affairs. The instrument was a five-point rating scale. The data were analyzed to find the percentage, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and t-test. The results revealed that 1) the overall and every aspect of participatory administration of school administrators was found at a good level ($\bar{X} = 4.34$), in order from most to least, including trust, autonomy, organizational commitment, and goal setting. 2) The overall and every aspect of effectiveness of schools was found at a good level ($\bar{X} = 4.35$) including organizational change and development, student learning achievement, developing students' positive attitude, problem solving within schools. 3) There was a high level of relationship between the participatory administration and the effectiveness of schools ($r=.628$, $r^2=.394$) at the significance level of .001. 4) The participatory administration problems indicated that school personnel lacked confidence of job performance, decision making when problems occurred, and administrators did not provide clarity on missions and quick policies. Suggestions were made that administrators should promote personnel training on their assign tasks, create employee performance manual, and build understanding on quick policies among personnel.

Keywords: Relationship, Participatory Administration, Effectiveness of Schools

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพผู้บริหารควรได้นำหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน ร่วมรับผิดชอบตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในความเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น สวอนสเบิร์ก ได้เสนอทฤษฎีกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 4) การไว้วางใจกัน (Swansburg, R., 1996) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการบริหารองค์กรอย่างยิ่งเนื่องจากผู้บริหารระดับสูงหรือผู้บังคับบัญชาได้เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร มีอิสระในการทำงาน ตลอดจน

สามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกผูกพันและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานขององค์กรส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จต่อไป

การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายนั้น ตัวชี้วัดที่จะเป็นเครื่องตัดสินในขั้นสุดท้ายว่าการบริหารองค์กรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ก็คือ ประสิทธิภาพองค์กร ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและองค์กร เป็นการแสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดขององค์กรไว้ ถ้าองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถดำรงอยู่ต่อไป แต่ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรนั้นก็ล่มสลายไป ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดเรื่องประสิทธิภาพ คือ ตัวชี้วัดที่เป็นเครื่องตัดสินในขั้นสุดท้ายถึงความสำเร็จในการบริหารองค์กร แต่การที่จะทำให้ประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้อาจต้องอาศัยกระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายและการที่จะสามารถทำให้บุคลากรในองค์กรมีการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สิ่งสำคัญ คือ ผู้บริหารอาจต้องใช้หลักการแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารจึงถือได้ว่า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษา เนื่องจากบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความกระตือรือร้นไปกับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสถานศึกษาทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (โคภิดา คล้ายหนองสรวง, 2558)

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเกิดจากความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารในการเพิ่มคุณภาพการผลิตนักเรียนและคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากขึ้นจากการใช้ทรัพยากรที่น้อยลงหรือคงที่ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการทำงาน แสดงให้เห็นถึงความรู้ และทักษะของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประสิทธิภาพมีความสำคัญในการช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์กร เพราะการจัดตั้งองค์กรย่อมมีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เริ่มตั้งแต่การวางแผนงาน กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่การบริหาร การปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อประเมินผลแล้วนำมาเปรียบเทียบกับผลงานที่ดำเนินงานได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ขององค์กรที่คาดหวัง ถ้าผลของงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังขององค์กร แสดงว่าองค์กรมีประสิทธิภาพ (วัชรเศวต วงษ์เฉลียง, 2564) ประสิทธิภาพจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา สถานศึกษาจะอยู่รอดและมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าการบริหารงานของสถานศึกษาสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้น้อยเพียงใด (ภารดี อนันต์นาวี, 2553)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความกระตือรือร้นไปกับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลจากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของสวอนสเบิร์ก (สนใจ ศรีเอี่ยม, 2549) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 4) การไว้วางใจกัน
2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามแนวคิดของมอท์ (ไศภิดา คล้ายหนองสรวง, 2558) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 2) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 3) การแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 188 โรง และกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรของ Yamane (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 โรง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ หัวหน้างานวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ขนาด โรงเรียน และศูนย์เครือข่ายการศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของสวอนสเบิร์ก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 4) การไว้วางใจกัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1967) คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของมอท์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 2) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 3) การแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert, Rensis, 1967) คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. กำหนดนิยามศัพท์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามให้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของโรงเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบเครื่องมือที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนและด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อ (Content Validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of item Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC 0.6 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้างานวิชาการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศรธรรมราช เขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบพิจารณาขั้นสุดท้าย แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ส่งให้ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศรธรรมราช เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบ AMSS++ พร้อมแนบ QR Code แบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความอนุเคราะห์มอบหมายให้หัวหน้างานวิชาการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนตอบแบบสอบถาม

2. ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถใช้ E-Mail ตอบแบบสอบถาม (1 User ต่อแบบสอบถาม 1 ฉบับเท่านั้น) และชี้แจงว่าคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ ไม่มีผลต่อโรงเรียนและการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ เพื่อนำไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentages) จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ

2. วิเคราะห์หาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, John W., 1993) ที่กำหนด ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ประสิทธิผลอยู่ในระดับดีมาก
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ประสิทธิผลอยู่ในระดับดี
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อยมาก

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' product moment correlation coefficient) แล้วนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2552)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 - 1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61 - 0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41 - 0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 - 0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 - 0.20	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก

4. วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการไว้วางใจกัน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .38) รองลงมา คือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .48) ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .45) และด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .53) ตามลำดับโดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อให้โรงเรียนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นอยู่ในระดับดีมาก ส่วนระดับดี เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) ผู้บริหารรับฟังบุคลากรที่เกี่ยวข้องเมื่อมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายหรือเมื่อพบปัญหา
- 2) ผู้บริหารใช้วิธีบริหารโดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงานและรับผิดชอบงานร่วมกัน และ
- 3) ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานและเป้าหมายที่วางไว้

1.2 ด้านความยึดมั่นผูกพันอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร และ 2) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พูดคุย ปรึกษาหารือและร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ส่วนระดับดีเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน 2) ผู้บริหารให้ข้อมูล แนะนำ

และฝึกฝนวิธีการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร และ 3) ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ

1.3 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 1 ข้อ คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์กับงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนระดับดีเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารให้อิสระแก่บุคลากรในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายและให้รายงานการปฏิบัติงานเมื่องานสำเร็จ 2) ผู้บริหารสร้างความชัดเจนและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 3) ผู้บริหารให้เสรีภาพแก่บุคลากรในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างเต็มที่

1.4 ด้านการไว้วางใจกันอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมากจำนวน 3 ข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร และบุคลากรมีความภาคภูมิใจในตน และปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสำเร็จของงาน 2) ผู้บริหารมอบงานให้บุคลากรโดยไว้วางใจว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน และ 3) ผู้บริหารยอมรับ และเชื่อถือในความรู้ความสามารถของบุคลากร

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .39) รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .29) ด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .33) และด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .47) ตามลำดับโดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมากจำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนมีความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา ส่วนระดับดีเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสม 2) นักเรียนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความ มั่นคงทางจิตใจ มีเหตุผลยอมรับกฎกติกาของสังคม และ 3) ครูมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดเชิงบวกของนักเรียน

2.2 ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 3 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ครูมีการปรับเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) ผู้บริหารและครูมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลง และ 3) คณะครูยอมรับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

2.3 ด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน อยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินหรือปัญหาเฉพาะหน้าของโรงเรียนที่เกิดขึ้นได้ และ 2) ผู้บริหารมีทักษะและมีความสามารถในการแก้ปัญหา ส่วนระดับดีเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นในโรงเรียน 2) ผู้บริหารกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งภายในโรงเรียนและ 3) ผู้บริหารสามารถใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ไขปัญห หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้

2.4 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 ข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) นักเรียนจบ

การศึกษาตามเกณฑ์ของหลักสูตร 2) นักเรียนที่จบชั้นสูงสุด สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น 3) นักเรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด และ 4) นักเรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($r=.459$), ($p=.000$) ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน ($r=.563$), ($p=.000$) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบ ($r=.588$), ($p=.000$) และด้านการไว้วางใจกัน ($r=.564$), ($p=.000$) ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .628 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า บุคลากรที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคจะไม่กล้าตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน หรือแผนการดำเนินงาน ผู้บริหารไม่สร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเมื่อต้องดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจหรือนโยบายที่เร่งด่วนซึ่งผู้ที่จะทราบรายละเอียดจะเป็นบุคลากรที่ผู้บริหารมอบหมายงานเท่านั้น เมื่อผู้บริหารไว้วางใจโดยมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานบุคลากรมักเกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากคิดว่าไม่มีความรู้ความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารยังไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียนได้เท่าที่ควร การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนต่างคนต่างปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรอื่นภายในโรงเรียนจะไม่ทราบรายละเอียดการดำเนินงาน หรือความก้าวหน้าในการดำเนินงานจะทราบแต่เพียงผู้บริหาร ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมกับผู้บริหารในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานภายในโรงเรียน

ส่วนข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนา เช่น เข้ารับการอบรม ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นแนวทางให้บุคลากรที่ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบได้รับทราบ และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้นด้วย จัดให้มีปฏิทินรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะและประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรภายในโรงเรียนทราบทำให้เกิดการรับรู้การดำเนินงานภายในโรงเรียน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนต้องแต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน และด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องจาก รูปแบบการบริหารงานของผู้บริหารสมัยใหม่มีความทันสมัยและเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตามนโยบายและแนวทางที่กำหนดร่วมกันในองค์กร โดยการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจหรือ การปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้งในองค์กร ทำให้มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของตนเองและส่วนรวม ทำให้เกิดการยอมรับ การเชื่อถือ บุคลากรมีความผูกพันและความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภาค ปิ่นกำลัง ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยมีเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความยึดมั่นผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและการไว้วางใจกัน (อมรภาค ปิ่นกำลัง, 2562) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ, 2560)

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์มีทักษะในการบริหารงานซึ่งจะต้องกระทำเพื่อให้คนหมู่มากอยู่ร่วมกันได้ และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จและได้ประสิทธิผล มีการวางแผนปฏิบัติงานที่เป็นระบบ และมีความตั้งใจในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ สำเภาแก้ว ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามลำดับ (ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทินกฤต ชัยสุวรรณ ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่าระดับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ทินกฤต ชัยสุวรรณ และคณะ, 2562)

3. ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบ และด้านการไว้วางใจกัน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวโน้มว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูบุคลากรได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมจนเกิดผลสำเร็จจากการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นผู้บริหารให้อำนาจในการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากร มีความไว้วางใจว่างานที่ได้มอบหมายให้ปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายตามที่คาดหวัง ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความสบายใจ มีแรงจูงใจ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งทำให้เกิดความรักความสามัคคี ความผูกพันกันในโรงเรียน ลดความขัดแย้งและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เมื่อบริบททุกอย่างในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่ดีจึงเกิดการพัฒนาและเป็นผลดีแก่โรงเรียน ทำให้เกิดคุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลที่สามารถกล่าวได้ว่า โรงเรียนมีประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา การวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ อาจจทอง ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ($r = .649$)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐาน (อนงค์ อาจทอง, 2557) และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน (วิบูลอร นิลพิบูลย์, 2563) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของพรเทพ เหมรณนธ์ ซึ่งได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน (พรเทพ เหมรณนธ์, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี 3) ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง 4) ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมพบว่า บุคลากรไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ไม่กล้าตัดสินใจเมื่อเกิดปัญหา หรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารไม่สร้างความเข้าใจให้บุคลากรทราบเกี่ยวกับภารกิจหรือนโยบายที่เร่งด่วน และมีข้อเสนอแนะ คือ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน 3) สร้างความเข้าใจการดำเนินงานนโยบายเร่งด่วนให้บุคลากรทราบ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีแนวโน้มว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นสาเหตุของประสิทธิผลของโรงเรียน จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนให้โรงเรียนมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน หรือองค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไป และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยการบริหารการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 2) ควรศึกษาหาปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2552). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทเนรมิตกิจ.
- ทินกฤต ชัยสุวรรณ และคณะ. (2562). ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 12(2), 35-45.
- ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.

- นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(2), 19-25.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พรเทพ เหมรณานนท์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนต์รี.
- วัชรเศวต วงษ์เฉลียง. (2564). ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิบูลย์ นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โศภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ ศรีเอี่ยม. (2549). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนงค์ อาจจงทอง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Best, John W. (1993). Research in Education. Boston MA: Allyn and Bacon.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Swansburg, R. (1996). Management and Leadership for Nurse Management. Boston: Jones and Bartlett.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Ro.

ผลการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด
โรงพยาบาลเกาะสมุย*
THE EFFECT OF SEPSIS GUIDELINE FOR PATIENTS WITH SEPSIS
IN KOH SAMUI HOSPITAL

นัตยา บุญสุข*

Nattaya Boonsuk

โรงพยาบาลเกาะสมุย

Koh Samui Hospital, Thailand

*Corresponding author E-mail: nattaya2510ice@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดแบบรุนแรงส่งผลให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเพิ่มขึ้น จึงเป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญของประเทศไทย การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดต่อการเกิดภาวะช็อก การเสียชีวิตและระยะเวลาอนโรงพยาบาล ผลของการใช้แนวปฏิบัติและความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วยส่วนบุคคล แบบสอบถามพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติ และแบบสอบถามความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.0 ดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 3 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนและร้อยละ และสถิติอนุมาน ได้แก่ Chi-Square และ Fisher's Exact Test ผลการวิจัยพบว่า ผลการดูแลผู้ป่วยหลังใช้แนวปฏิบัติพบว่าการเสียชีวิตลดลงจากร้อยละ 42.0 เหลือร้อยละ 18.1 พยาบาลวิชาชีพมีการใช้แนวปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ในการประเมินลักษณะการหายใจ และการให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย ร้อยละ 98.7 รองลงมา คือ การประเมิน consciousness และการ Record urine output (urine >0.5ml/kg/hr) ร้อยละ 97.3 และการเจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนให้ยาปฏิชีวนะ ร้อยละ 96 พยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติ ทำให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเนื้อหาครอบคลุมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วย และช่วยลดการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด, ผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด, ผลการดูแล

Abstract

Severe sepsis results in increased patient mortality, therefore is important public health problems in Thailand. Objectives of this descriptive research were to study the effect of sepsis guideline for patients with sepsis for shock, mortality and length of stay in hospital. The effect of using the guideline and the satisfaction of professional nurses on the use of the guideline in caring

* Received May 4, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted June 22, 2023

for patients with sepsis in Koh Samui Hospital. Research instruments as a guideline for managing sepsis patients, individual patient record forms, a survey of professional nurses in practice and their satisfaction with the implementation of the guideline. The content validity index was 1.0. Three -month period of the study research. Data were analyzed using descriptive statistics, such as number and percentage, and inferential statistics with the Chi -Square test. The results of the research revealed that, the mortality rate after implementing the guideline decreased from 42.0% to 18.1%. Professional nurses use the practice guidelines consistently and mainly to assess breathing and administration of antibiotics within 1 hour after diagnosis 98.7%, followed by consciousness assessment and recording urine output urine > 0.5ml/kg/hr. 97.3% and Blood cultures before administering antibiotics 96%. Professional nurses were satisfied with use the guideline, to take care of patients according to professional standards, there is a comprehensive content that can be used as a guideline for taking care of patients. And reduce the death of patients with sepsis.

Keywords: Sepsis Guideline, Patients With Sepsis, Outcomes of Care

บทนำ

ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด (Sepsis) เป็นภาวะที่ร่างกายมีการติดเชื้อ (Infection) ร่วมกับการทำงานผิดปกติของอวัยวะต่าง ๆ หลายระบบ (Multiple Organ Dysfunction) อย่างรุนแรง เป็นผลมาจากร่างกายมีการตอบสนองต่อการติดเชื้อ (Singer M, Deutschman CS, Seymour CW, et al., 2016) มีการทำลายเนื้อเยื่อและการทำงานของอวัยวะสำคัญล้มเหลว เกิดภาวะช็อกจากการติดเชื้อ จนกระทั่งเสียชีวิตได้ ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยประมาณ 49 ล้านคนและทำให้มีผู้เสียชีวิต 11 ล้านคนทั่วโลกทุกปี และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต 1 ใน 5 ทั่วโลก (World Health Organization, 2020) ประเทศไทยพบผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดประมาณ 175,000 ราย/ต่อปี เสียชีวิต ประมาณ 45,000 ราย/ต่อปี โดยอัตราการตายของผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดในปี 2562 - 2564 เท่ากับ 32.92 32.68 และ 32.47 ต่อแสนประชากร (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ซึ่งอุบัติการณ์เสียชีวิตจากภาวะการติดเชื้อในกระแสเลือดดังกล่าว ถือเป็นปัญหาสำคัญและเร่งดำเนินการแก้ไข

สมาคมเวชบำบัดวิกฤติแห่งสหรัฐอเมริกา (the Society of Critical Care Medicine: SCCM) ร่วมกับ The European Society of Intensive Care Medicine (ESICM) เล็งเห็นถึงความรุนแรงของปัญหา จึงได้พัฒนาและประกาศใช้แนวปฏิบัติในการดูแลและจัดการผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตด้วยภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดโดยเพิ่มความตระหนักถึงความรุนแรง ปรับปรุงการวินิจฉัยและการรักษา มุ่งเน้นการรับรู้อาการของภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดตั้งแต่ระยะแรก (Makic, M. B. F. & Bridges, E., 2018) และมุ่งเน้นกระบวนการจัดการภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดแบบเร่งด่วน โดยกำหนดเป้าหมายของการรักษาในระยะ 6 ชั่วโมงแรก (Early Goal Direct Therapy: EGDT) ได้แก่ การให้ยาปฏิชีวนะ การแก้ไขความบกพร่องของการไหลเวียน การควบคุมความดันในหลอดเลือดดำส่วนกลาง ความอิ่มตัวของออกซิเจนในหลอดเลือดส่วนปลายและค่าความดันโลหิตเฉลี่ยให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เป็นต้น (Dellinger, R. P. et al., 2013)

ประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดตัวชี้วัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อเป็นการพัฒนาระบบบริการสุขภาพในสาขาอายุรกรรมโดยกำหนดเป้าหมายในการลดอัตราการเสียชีวิตจากภาวะการติดเชื้อในกระแสเลือดแบบรุนแรงของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล น้อยกว่า ร้อยละ 26 (กองยุทธศาสตร์และ

แผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) ในด้านกระบวนการดูแลผู้ป่วยได้กำหนดตัวชี้วัด การได้รับการเจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนให้ยาปฏิชีวนะ อยู่ที่มากกว่าร้อยละ 90 และได้รับยาปฏิชีวนะหลังการวินิจฉัยโรคภายใน 60 นาที มากกว่าร้อยละ 90 (สำนักตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข, 2560) ผลลัพธ์ของการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดที่ดี จะส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยซึ่งสะท้อนคุณภาพ การให้บริการด้านสุขภาพผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด ของประเทศไทยพบอัตราการตายในเพศหญิง มากกว่าเพศชายร้อยละ 156.8 และ 118 แสนต่อประชากร (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ซึ่งเป็นอุบัติการณ์เสียชีวิตจากการติดเชื้อในกระแสเลือดดังกล่าว ถือเป็นปัญหาสำคัญ เพราะเป็นอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งเป้าหมายไว้ โดยอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากรยังขาดความเข้าใจในองค์ความรู้ การดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด และมีการปฏิบัติที่หลากหลายไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ขาดการประเมินไม่สามารถค้นหาผู้ป่วยได้รวดเร็ว (Early detection) การรายงานอาการแพทย์ไม่ทันเวลา รวมทั้งปัญหาระบบการดูแลต่อเนื่องในเรื่องการให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย การให้สารน้ำที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้ติดเชื้อในกระแสเลือดได้รับการรักษาล่าช้า จึงทำให้ผู้ป่วยมีอัตราการตายเพิ่มสูงขึ้น (จิตยา วาระนัง, 2562); (ประกาศิต เทนสิทธิ์ และคณะ, 2563); (Amland, R. C., & Hahn-Cover, K. E., 2016)

จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดของประเทศไทยพบอุบัติการณ์การเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ถือเป็นปัญหาสำคัญ โดยอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากรยังขาดความเข้าใจในองค์ความรู้การดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด และมีการปฏิบัติที่หลากหลายไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ขาดการประเมินไม่สามารถค้นหาผู้ป่วยได้รวดเร็ว (Early detection) การรายงานอาการแพทย์ไม่ทันเวลา รวมทั้งปัญหาระบบการดูแลต่อเนื่องในเรื่องการให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย การให้สารน้ำที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้ติดเชื้อในกระแสเลือดได้รับการรักษาล่าช้า ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอัตราการเสียชีวิตเพิ่มสูงขึ้น และการทบทวนอุบัติการณ์การเสียชีวิตของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลเกาะสมุย พบว่า ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด เป็น 1 ใน 5 อันดับของการเสียชีวิตที่สำคัญ ในปี พ.ศ 2562 -2564 ผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดเสียชีวิต ร้อยละ 26.10 34.43 และ 32.88 ตามลำดับ (งานทีมนำทางคลินิกอายุรกรรม โรงพยาบาลเกาะสมุย, 2564) สาเหตุของปัญหา คือ การขาดความรู้ของบุคลากร ทำให้มีการประเมินผู้ป่วยล่าช้า ไม่ได้ใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วย ส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาล่าช้า ได้รับยาปฏิชีวนะล่าช้า ได้รับสารน้ำไม่เพียงพอ เกิดภาวะช็อกและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด และศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ผลลัพธ์ด้านผู้ป่วย ได้แก่ อัตราการเสียชีวิต การเกิดภาวะแทรกซ้อน และระยะเวลานอนโรงพยาบาล ศึกษาการนำแนวปฏิบัติไปใช้ และความคิดเห็นต่อการใช้แนวปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดของโรงพยาบาลเกาะสมุยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดต่อการเกิดภาวะช็อก การเสียชีวิตและระยะเวลาอนโรงพยาบาล
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดของ พยาบาลวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากประชากรเข้าถึง 2 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้

1. เวชระเบียนผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ได้รับการวินิจฉัยว่า มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดที่เข้ารับการรักษ ในหอผู้ป่วยใน ก่อนใช้แนวปฏิบัติ ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 81 ราย
2. เวชระเบียนผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ได้รับการวินิจฉัยว่า มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดที่เข้ารับการรักษ ในหอผู้ป่วยใน หลังใช้แนวปฏิบัติ ตั้งแต่ เดือน มกราคม พ.ศ. 2566 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 94 ราย
3. พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเกาะสมุยที่มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้คัดกรองผู้ป่วย โดยใช้การประเมินคะแนนกลุ่มอาการตอบสนองต่อการอักเสบทั่วร่างกาย (Systemic Inflammatory Response Syndrome Score :SIRS Score) และคะแนนแจ้งสัญญาณเตือนอันตราย (Modified early warning signs score :MEWS score) แนวทางการวินิจฉัย เมื่อพบหรือสงสัยว่า มีแหล่งการติดเชื้อ แนวทางการรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยประกอบด้วย คำถามปลายปิด หรือให้เติมข้อเท็จจริงในช่องว่างที่เว้นไว้ จำนวน 10 ข้อ
2. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และหอผู้ป่วยใน ประกอบด้วย คำถามปลายปิด หรือให้เติมข้อเท็จจริงในช่องว่างที่เว้นไว้ จำนวน 6 ข้อ
3. แบบสอบถามพยาบาลวิชาชีพ ในการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในการดูแล จำนวน 13 ข้อ แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีข้อความแบบให้เลือกตอบว่า ปฏิบัติสม่ำเสมอ ให้คะแนน 5 ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ให้คะแนน 4 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ให้คะแนน 3 ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย ให้คะแนน 2 ไม่เคยปฏิบัติ ให้คะแนน 1
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อในกระแสเลือด จำนวน 6 ข้อ แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีข้อความแบบให้เลือกตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนนและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และนำไปปรับปรุงคำถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง และนำไปคำนวณความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index :CVI) ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.0 จึงนำไปใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2565 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลอัตราการเสียชีวิตผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดในการประชุมที่นำทางคลินิกซึ่งประกอบด้วย แพทย์อายุรกรรม เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยในและแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยที่เสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากการค้นหาผู้ป่วยได้ล่าช้าซึ่งเดิมใช้ SIRS Score และการประเมินผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด (Search Out Severity Score: SOS Score) เป็นเครื่องมือในการค้นหาภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ผู้วิจัยร่วมกับทีมนำทางคลินิกได้นำ NEWS Score มาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ร่วมกับการพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โดยการสืบค้นข้อมูลแนวทางการดูแลที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาลเกาะสมุย

ระยะที่ 2 เดือนมกราคม - มีนาคม 2566 ผู้วิจัยนำแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรมนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูง และได้รับการเห็นชอบให้นำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินและหอผู้ป่วยใน หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. นำแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ที่ได้พัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยการประชุมชี้แจงการใช้แนวปฏิบัติให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และหอผู้ป่วยใน
2. นำแบบเก็บบันทึกข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลตามคำแนะนำ
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยตรงและเก็บข้อมูลจากโปเวชระเบียนของโรงพยาบาลเกาะสมุย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง โดยนำแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดไปใช้ในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และหอผู้ป่วยในทั้งหมดในโรงพยาบาลเกาะสมุย เป็นระยะเวลา 3 เดือน หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด นำมาวิเคราะห์จำนวน 175 ฉบับ และแบบสอบถามการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วย ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดกับพยาบาลวิชาชีพในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน หอผู้ป่วยในทั้งหมดในโรงพยาบาลเกาะสมุย จำนวน 75 คน

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลผลการใช้แนวปฏิบัติ ข้อมูลความพึงพอใจต่อการใช้นโยบาย วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายโดยแจกแจงเป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบผลการดูแลผู้ป่วย ก่อนและหลังใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษา การเกิดภาวะช็อก การเสียชีวิตและระยะเวลานอนโรงพยาบาล วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Chi -square test

จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัยและเครื่องมือการวิจัย ให้คณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี พิจารณา ซึ่งผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามหนังสือ ที่ สฎ 0033.001/1878 ลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2566

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ ติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ก่อนใช้แนวปฏิบัติ		หลังใช้แนวปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	47	58.0	43	45.7
หญิง	34	42.0	51	54.3
อายุ				
< 45 ปี	13	16.0	15	16.0
45 - 59 ปี	16	19.8	25	26.6
60 - 74 ปี	28	34.6	23	24.5
≥ 75 ปี	24	29.6	31	33.0
โรคประจำตัว				
ไม่มี	20	24.7	21	22.3
มี	61	75.3	73	77.7

ส่วนที่ 2 ผลของการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดต่อการเกิดภาวะช็อก การเสียชีวิตและระยะเวลานอนโรงพยาบาล

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติส่งผลต่อการเกิดภาวะช็อกและระยะเวลานอนโรงพยาบาลไม่แตกต่างกัน แต่การเสียชีวิตของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้แนวปฏิบัติ ร้อยละ 42.0 และหลังใช้แนวปฏิบัติร้อยละ 18.1 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การเสียชีวิตมีความสัมพันธ์กับการใช้แนวปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลของการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดต่อการเกิดภาวะช็อก การเสียชีวิตและระยะเวลานอนโรงพยาบาล (n=175)

ผลการดูแลผู้ป่วย	การใช้แนวปฏิบัติ		χ^2	df	p
	ก่อนใช้	หลังใช้			
ไม่เกิดภาวะช็อก	42(51.9)	57(60.6)	1.033	1	.309
เกิดภาวะช็อก	39(48.1)	37(39.4)			
อาการทุเลา	47(58.0)	77(81.9)	10.896	1	.001
เสียชีวิต	34(42.0)	17(18.1)			
ระยะเวลานอนโรงพยาบาล			3.157	3	.368
≤ 10 วัน	52 (64.2)	62 (66.0)			
11 - 20 วัน	13 (16.0)	20 (21.3)			
21 - 30 วัน	6 (7.4)	7 (7.4)			
≥ 31 วัน	10 (12.3)	5 (5.3)			

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ

พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน หอผู้ป่วยใน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 94.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 26 - 35 ปี ร้อยละ 46.7 ระยะเวลาปฏิบัติงาน น้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 56.0 และส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=75)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	5.3
หญิง	71	94.7
อายุ (ปี)		
≤ 25	21	28.0
26 -35	36	48.0
36 -45	9	12.0
≥ 46	9	12.0
$\bar{X} = 31.77$ S.D. = 9.49		
ระยะเวลาปฏิบัติงาน (ปี)		
≤ 5	42	56
6 -10	14	18.7
11 -15	3	4.0
16 -20	2	2.7
21 -25	6	8.0
≥26	8	10.7
$\bar{X} = 9.23$ S.D. = 10.31		

ส่วนที่ 4 ผลการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดของพยาบาลวิชาชีพ

ผลการศึกษาการใช้แนวปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และหอผู้ป่วยใน พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีการปฏิบัติสม่ำเสมอและปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ในการประเมินลักษณะการหายใจ และการให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย ร้อยละ 98.7 รองลงมาคือ การประเมินความรู้สึกตัว (consciousness) และการ Record urine output (urine > 0.5ml/kg/hr) ร้อยละ 97.3 และการเจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนให้ยาปฏิชีวนะ ร้อยละ 96 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย จำแนกตามการใช้แนวปฏิบัติ

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ				
		สม่ำเสมอ	ส่วนใหญ่	บางครั้ง	ส่วนน้อย	ไม่เคย
1.	ประเมิน SIRS Score / NEWS Score ในผู้ป่วยทุกรายที่เข้ารับการรักษในแผนกหรือหน่วยงานของท่านตามแนวทางที่กำหนด	28	46.7	18.7	2.7	4
2.	รายงานแพทย์ทันทีเมื่อพบว่ามี SIRS 2 ข้อบ่งชี้หรือมี NEWS Score > 4 คะแนน	44.0	36.0	10.7	5.3	4

3.	NEWS Score ≥ 7 คะแนนได้รับการรายงานแพทย์เพื่อพิจารณาเข้า ICU	36.0	44.0	10.7	4.0	5.3
4.	แพทย์ดูแลรักษาตามแนวทางของโรงพยาบาลโดยอิงตาม standing order sepsis เป็นหลัก	44.0	44.0	5.3	6.7	0
5.	เจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนให้ยาปฏิชีวนะ	65.3	30.7	1.3	1.3	1.3
6.	ส่งต่อข้อมูลห้อง Lab sepsis fast tract	36.0	33.3	13.3	12.0	5.3
7.	ให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย	60.0	38.7	1.3	0	0
8.	ให้ LRS หรือ NSS $\geq 30\text{ml/kg}$ ใน 3 ชม. แรกในผู้ป่วยที่ไม่มีข้อห้าม	50.7	44	1.3	2.7	1.3
9.	Record V/S อย่างน้อยทุก 1 - 4 ชม. ผู้ป่วย HT ให้ monitor MAP และควรงดยาเมื่อ MAP < 65 หรือ SBP $< 90\text{ mmHg}$	58.7	33.3	2.7	1.3	2.7
10.	ประเมิน consciousness	80.0	17.3	1.3	1.3	0
11.	ประเมินลักษณะการหายใจ	82.7	16.0	1.3	0	0
12.	Record urine output (urine $> 0.5\text{ml/kg/hr}$)	64.0	33.3	1.3	1.3	0
13.	ในกรณีเกิด Septic shock ต้องใช้ Vasopressor และ titrate ทุก 15 นาที keep MAP $> 65\text{ mmHg}$ เมื่อ titrate 1 ครั้ง notify แพทย์ร่วมประเมิน	49.3	25.3	16	2.7	6.7

ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด

ผลการศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้แนวปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดทำให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ การใช้แนวปฏิบัติช่วยลดการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด และแนวปฏิบัติมีเนื้อหาครอบคลุมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ร้อยละ 96.94 และ 93.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ร้อยละของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย จำแนกตามความพึงพอใจ

ข้อ	ข้อความ	ความรู้สึก				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.	การใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดทำให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ	56	40	4	0	0
2.	แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมกับบริบทหน่วยงานของท่าน	46.7	40.0	12.0	1.3	0
3.	การประเมิน SIRS Score / NEWS Score มีความแม่นยำในการ Early detection การเกิดภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดได้อย่างรวดเร็ว	28.0	41.3	29.3	1.3	0

4	แบบประเมิน SIRS Score / NEWS Score มีความง่าย สะดวกในการนำไปใช้	44.0	44.0	12.0	0	0
5	แนวปฏิบัติมีเนื้อหาครอบคลุมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด	52.0	41.3	6.7	0	0
6	การใช้แนวปฏิบัติช่วยลด การเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด	54	40	5.3	0	0

อภิปรายผล

ผลของการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด โรงพยาบาลเกาะสมุย พบว่า หลังการใช้แนวปฏิบัติการเสียชีวิต ลดลงจากร้อยละ 42.0 เหลือร้อยละ 18.1 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากพบว่า มีการนำแนวทางการดูแลผู้ป่วยมาใช้ในการดูแลรักษาตั้งแต่การคัดกรอง (Early detection) การใช้เครื่องมือในการคัดกรอง ประเมิน SIRS Score / NEWS Score การวินิจฉัยการติดเชื้อในกระแสเลือด การดูแลรักษา การพยาบาล รวมถึงมีผู้รับผิดชอบรายการในการเก็บข้อมูลตัวชี้วัด สอดคล้องกับ ชะธินยา ศรีแก้ว ที่ได้ศึกษาผลลัพธ์ของการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด พบว่า หลังนำแนวปฏิบัติมาใช้ในการดูแลผู้ป่วย อัตราผู้ป่วยเกิดภาวะแทรกซ้อนและอัตราเสียชีวิตลดลง ส่วนการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดส่งผลต่อการเกิดภาวะช็อก และระยะเวลานอนโรงพยาบาลไม่แตกต่างกัน (ชะธินยา ศรีแก้ว, 2564) ตรงกันข้ามกับการศึกษาของ เนตรญา วโรจวานิช พบว่า การใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและการคัดกรอง สามารถดักจับอาการของภาวะติดเชื้อในเลือดที่มีความผิดปกติของการทำงานของร่างกายเกิดขึ้น (Severe Sepsis) ได้ทันเวลา ทำให้อัตราการเสียชีวิต ค่าใช้จ่ายในการรักษา และการนอนในโรงพยาบาล (Admit) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เนตรญา วโรจวานิช, 2561)

การนำแนวปฏิบัติไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และหอผู้ป่วยใน พบว่า มีการปฏิบัติตามสม่ำเสมอและปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ในการประเมินลักษณะการหายใจ และการให้ยาปฏิชีวนะภายใน 1 ชั่วโมงหลังการวินิจฉัย ร้อยละ 98.7 รองลงมา คือ การประเมินระดับความรู้สึกตัว (consciousness) และการวัดและบันทึกปริมาณปัสสาวะที่ออกจากร่างกาย (Record urine output) (urine > 0.5ml/kg/hr) ร้อยละ 97.3 และการเจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนให้ยาปฏิชีวนะ ร้อยละ 96 ส่งผลให้การเสียชีวิตลดลง สอดคล้องกับ ประไพพรรณ ฉายรัตน์ และสุพัตศิริ ทศพรพิทักษ์กุล ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิต ผลการวิจัยทำให้ได้แนวปฏิบัติของทีมสหสาขาวิชาชีพ ในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิตโดยการปรับระบบการคัดกรองให้ถูกต้อง รวดเร็วและเข้าระบบ Fast Tract Sepsis เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับยา ปฏิชีวนะตั้งแต่ผู้ป่วยมาถึงจุดคัดกรองเร็วขึ้นจาก 131 นาทีเป็น 41 นาที แต่ยังพบว่า ร้อยละของพยาบาลวิชาชีพในการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ในการประเมิน SIRS Score/NEWS Score ในผู้ป่วยทุกรายที่เข้ารับการรักษานในแผนกหรือหน่วยงานยังปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ (ประไพพรรณ ฉายรัตน์และสุพัตศิริ ทศพรพิทักษ์กุล, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดโรงพยาบาลเกาะสมุย เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติ พบว่า ผลการดูแลผู้ป่วยหลังใช้แนวปฏิบัติ คือ การเสียชีวิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตำแหน่งของการติดเชื้อ การเกิดภาวะช็อกและระยะเวลาอนโรพยาบาลก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติมีผลไม่แตกต่างกัน และพยาบาลวิชาชีพมีการนำแนวปฏิบัติไปใช้ปฏิบัติสม่ำเสมอและปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ และมีความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติ คือ ทำให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ช่วยลดการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด และแนวปฏิบัติมีเนื้อหาครอบคลุมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด จึงควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด พัฒนาสมรรถนะเฉพาะโรค ให้พยาบาลได้เพิ่มพูนความรู้ ที่ถูกต้องและทันสมัย มีการกำกับดูแลการใช้แนวปฏิบัติ ทบทวนอุบัติการณ์การเสียชีวิตอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการดูแลแบบสหวิชาชีพ นำผลการทบทวนมาปรับแนวปฏิบัติให้เหมาะสม และควรศึกษาวิจัยกระบวนการดูแลผู้ป่วยแบบมีส่วนร่วมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). อัตราตายผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดแบบรุนแรงชนิด community -acquired. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index/?id=1448>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). รายละเอียด ตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.snmri.go.th/wp-content/uploads/2021/11/รายละเอียดตัวชี้วัด-2565.pdf>
- ชะธินยา ศรีแก้ว. (2564). ผลลัพธ์ของการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด งานผู้ป่วยใน โรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการพยาบาลสุขภาพและการศึกษา, 4(1), 29 -40.
- งานทีมนำทางคลินิกอายุรกรรม โรงพยาบาลเกาะสมุย. (2564). ข้อมูลรายงานการติดเชื้อในกระแสเลือด. จังหวัดสุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาลเกาะสมุย.
- ทิตยา วาระนัง. (2562). ผลลัพธ์ของการใช้แนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิต โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงรายเวชสาร, 11(2), 1 -8.
- เนตรญา วโรจวนิช. (2561). ประสิทธิภาพการใช้แนวปฏิบัติทางการพยาบาลการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 12(1), 84 -93.
- ประกาศิต เทนสิทธิ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเสียชีวิตเร็วและซ้ำในผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลบุรีรัมย์ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์, 35(1), 101 -109.
- ประไพพรรณ ฉายรัตน์และสุพัฒศิริ ทศพรพิทักษ์กุล. (2560). ประสิทธิภาพของรูปแบบการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิต. Journal of Nursing and Health Care, 35(3), 224 -231.
- สำนักตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข. (2560). KPI 3 อัตราตายผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดแบบรุนแรง แผนการตรวจราชการ กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi-list/view/?id=1448>
- Amland, R. C., & Hahn -Cover, K. E. (2016). Clinical decision support for early recognition of sepsis. American Journal of Medical Quality, 31(2), 103 -110.
- Dellinger, R. P. et al. (2013). Surviving Sepsis Campaign international guidelines for management of severe sepsis and septic shock 2012. Intensive Care Med, 41(2), 165 -228.

- Makic, M. B. F. & Bridges, E. (2018). Managing Sepsis and Septic Shock: Current Guidelines and Definitions. *The American journal of nursing*, 118(2), 34 -39.
- Singer M, Deutschman CS, Seymour CW, et al. (2016). The third international consensus definitions for sepsis and septic shock (Sepsis -3). *Jama*, 315(8), 801 -810.
- World Health Organization. (2020). Global report on the epidemiology and burden of sepsis: current evidence, identifying gaps and future directions. Retrieved September 25, 2022, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240010789>

การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์กับภาพลักษณ์ของ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา*
INFORMATION EXPOSURE VIA PUBLIC INFORMATION MEDIA ONLINE AND
THE IMAGE OF BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY FROM THE PERSPECTIVE
OF BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY STUDENTS

สุกัญญา บุณเดชาชัย*, กฤติญา กวีจารุกรณ์, ณภาพฤกษ์ ไรจนสร้างสกุล

Sukanya Buranadechachai, Kittiya Kaweejarukorn, Napaket Rojanasangsakul

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkokthonburi University, Thailand

*Corresponding author E-mail Sukanya.bur@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีกับการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 396 ชุด มีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จากนั้นมีการใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายปิดและเปิด จำนวน 3 ตอน สถิติที่ใช้คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) มีการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในช่องทาง Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) 2) ความรู้สึกต่อภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.57$) 3) ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r = .600$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งนั่นสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อสื่อมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สื่อออนไลน์หรือสื่อใหม่มากขึ้น จึงทำให้สามารถเข้าใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างไร้พรมแดน อันส่งผลให้เกิดการเปิดรับสื่อได้ง่ายตามความประสงค์ของผู้รับสาร ซึ่งการเปิดรับสื่อในเวลาและสถานที่ที่ไม่จำกัดนี้ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรได้อย่างมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรนั้นก็เป็ผลมาจากการที่องค์กรนั้นมีการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

คำสำคัญ: การเปิดรับสื่อ, สื่อประชาสัมพันธ์, สื่อออนไลน์, ภาพลักษณ์

* Received April 20, 2023; Revised May 30, 2023; Accepted June 5, 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the public relations exposure through online media of Bangkokthonburi University in the perspective of students. 2) the image of Bangkok Thonburi University in the perspective of students. And 3) the relationship between the image of Bangkokthonburi University and exposure to online public relations. Is a quantitative research survey research type with sample consisted of 396 members. Using Multi-sampling random. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation. The results found: 1) There is an exposure to press releases via online media of Bangkok Thonburi University on the Facebook page of Bangkok Thonburi University. at the highest level ($\bar{x} = 4.62$). 2) The feeling towards the overall image of Bangkok Thonburi University was at a very good level ($\bar{x} = 4.57$). And 3) The overall image of Bangkokthonburi University had a positive correlation with perception of online public relations at a high level ($r = .600$), with a statistical significance of .01. Reflecting that when media has changed to online media or new media more therefore allowing access to use anywhere, anytime without borders. As a result, it can be easily exposed to the media according to the wishes of the recipients. Exposure to the media in this unlimited time and place results in a good image for the organization in a relatable way. The good image of the organization is the result of the organization that has used the media to promote the organization continuously.

Keywords: Media Exposure, Press Release, Online Media, Image

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนด้วยพลังความรู้ (brain base economy) การศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชาติ เนื่องจากการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมือง และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมตลอดจนถึงทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถในการแข่งขันลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว รัฐบาลจึงมุ่งให้การสนับสนุนการศึกษากับประชาชนที่มุ่งจะเข้าศึกษาต่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยเหตุนี้ทำให้ในปัจจุบันนี้ได้มีการเปิดเสรีทางการศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้เรียน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจำนวนประชากรส่งผลกระทบให้เหล่าสถาบันการศึกษาต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การเรียน การสอน คุณภาพอาจารย์ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการหรือการจัดบริการทางการศึกษา การเพิ่มจำนวนงานวิจัยที่มีผลต่อสังคมและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ และต้องยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อสร้างชื่อเสียงและคุณภาพให้กับสถาบัน (นุชนารถ อินทโรจน์และคณะ, 2553)

เพื่อให้รับกับกระแสการแข่งขันด้านการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น เพราะมหาวิทยาลัยจะสามารถดำรงอยู่ได้ก็ต้องมีนักเรียนเข้ามาเรียน สถานะการแข่งขันดังกล่าวของมหาวิทยาลัยคือการหาว่าทำอะไรที่จะให้มีภาพลักษณ์ที่ดีที่สุด ปรากฏต่อสายตาบุคคลภายนอกให้มากที่สุดเท่าที่จะปรากฏได้ ซึ่งต่างพยายามสร้างกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับตัวสถาบันการศึกษาให้เกิดเป็นภาพประทับใจอย่างแท้จริง (นิตยา ศรีพูล, 2554) ดังนั้น การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน ทั้งนี้เพราะ

การประชาสัมพันธ์เป็นงานสร้างและประสานความเข้าใจระหว่างองค์กรกับประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างขึ้นได้ โดยใช้หลักการและวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เป็นสื่อดิจิทัลและเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกัน เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์นับเป็นช่องทางที่มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารของคนในยุคปัจจุบันเนื่องจากเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกันได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นช่องทางที่ผู้คนนิยมใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ประสบการณ์ ความต้องการ และมุมมองต่อเรื่องต่าง ๆ ระหว่างกันโดยสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์มีหลายประเภท

ฝ่ายบริหารภาพลักษณ์องค์กร เป็นส่วนงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีภาระหน้าที่โดยตรงในการดูแลการสื่อสารภายในงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสร้างภาพลักษณ์ สร้างความร่วมมือที่ดีภายในองค์กร และในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในระบบการสื่อสารส่งผลให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ ได้อย่างรวดเร็ว สื่อมวลชนก็มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันสถานการณ์ การเปิดรับข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวในด้านลบ ยิ่งสามารถทำให้ข้อมูลนั้นเผยแพร่ไปรวดเร็วกว่าข่าวสารทั่วไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นฝ่ายบริหารภาพลักษณ์องค์กร จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ มีความรวดเร็ว และต้องเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อแข่งขันกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงสถาบันทางสายอาชีพ ที่ปัจจุบันมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยผลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในด้านบวกกับนักศึกษามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์กับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 25,753 คน (ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2565) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตร

ของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple Stage Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 394 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในมุมมองของนักศึกษา โดยคำถามจะเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ ประกอบด้วยภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา และภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน จำนวน 17 ข้อ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับนอยามศัพท์ที่กำหนดไว้ การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์และสถิติเพื่อการวิจัย โดยค่า IOC ตอนที่ 1 เท่ากับ 1 ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.93 และตอนที่ 3 เท่ากับ 0.92 จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.821

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีการศึกษาข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิและแบบทุติยภูมิ ซึ่งในส่วนของการวิจัยปฐมภูมินั้น ใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลได้รับผลกระทบเชิงลบใด ๆ ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเอกสารการวิจัยเพื่อขอให้คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ โดยการวิจัยนี้เสนอพิจารณาและได้ผ่านการรับรองเลขที่ 6/2565 แล้วจึงดำเนินการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ตัดสินใจเข้าร่วมและถอนตัวจากโครงการได้ตลอดเวลา โดยข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ทางการศึกษาเท่านั้น พร้อมเก็บเป็นความลับและนำผลการวิจัยเสนอในภาพรวมทางวิชาการเท่านั้น ซึ่งจะไม่เกิดผลกระทบหรือเกิดความเสียหายใด ๆ กับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการการศึกษาในการบรรยายลักษณะของข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยายใต้ตาราง

2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Analytical Statistics) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ออนไลน์กับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษาโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.10 มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 33.10 เรียนในระดับชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 33.10 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาที่เรียนกลุ่มละเท่า ๆ กัน คือ 33.30 และอาศัยอยู่ที่หอพัก ร้อยละ 72.50 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n = 396)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	133	33.60
หญิง	226	57.10
เพศทางเลือก	37	9.30
อายุ		
18 ปี	131	33.10
19 ปี	95	24.00
20 ปี	90	22.70
21 ปี	80	20.20
ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	131	33.10
ชั้นปีที่ 2	95	24.00
ชั้นปีที่ 3	90	22.70
ชั้นปีที่ 4	80	20.20
กลุ่มสาขาวิชา		
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	132	33.30
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	132	33.30
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	132	33.30
สถานที่พักอาศัย		
อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง (ที่ไม่ใช่บิดา - มารดา)	40	10.10
อาศัยอยู่กับครอบครัว (บิดา - มารดา)	69	17.40
อาศัยอยู่ที่หอพัก	287	72.50

ส่วนที่ 2 การเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในช่องทาง Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) สำหรับประเภทข่าวสารที่เปิดรับมากที่สุด คือ ข่าวสารเกี่ยวกับประกาศ หรือคำสั่งต่าง ๆ ข่าวสารเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม และข่าวสารเกี่ยวกับศิษย์เก่า ($\bar{x} = 4.83, 4.80, 4.64$) ตามลำดับ อีกทั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$) ส่วนการเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในด้านอื่น ๆ นั้นอยู่ในระดับมาก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

การเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ออนไลน์	ระดับการเปิดรับ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ช่องทางประชาสัมพันธ์ออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี			
เว็บไซต์ (web site) ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	4.23	.744	มาก
Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	4.62	.486	มากที่สุด
Line@ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	4.15	.774	มาก
Instagram มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	4.00	.708	มาก
YouTube มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	4.29	.752	มาก
E-mail นักศึกษา	4.12	.799	มาก
ช่องทางประชาสัมพันธ์ออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีภาพรวม	4.26	.292	มาก
ประเภทข่าวสารที่เปิดรับ			
ข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	4.21	.751	มาก
ข่าวเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน	4.21	.760	มาก
ข่าวเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยด้านกิจการนักศึกษา	4.09	.784	มาก
ข่าวเกี่ยวกับทุนการศึกษา	4.00	.708	มาก
ข่าวสารเกี่ยวกับการอบรม/สัมมนา	4.29	.752	มาก
ข่าวสารเกี่ยวกับศิษย์เก่า	4.64	.481	มากที่สุด
ข่าวสารเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม	4.80	.402	มากที่สุด
ข่าวสารเกี่ยวกับประกาศ หรือคำสั่งต่าง ๆ	4.83	.378	มากที่สุด
ประเภทข่าวสารที่เปิดรับภาพรวม	4.38	.222	มาก
วัตถุประสงค์ที่เปิดรับ			
เพื่อทราบข่าวสารทั่วไปของมหาวิทยาลัย	4.07	.784	มาก
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้	4.00	.708	มาก
เพื่อการบริหารงานนักศึกษา	4.29	.752	มาก
เพื่อความเพลิดเพลิน	4.64	.482	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ที่เปิดรับภาพรวม	4.25	.348	มาก

ส่วนที่ 3 ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้สึกต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์รายด้าน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความรู้สึกดีมากที่สุดต่อภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.64$) ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{X} = 4.63$) และภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.56$) สำหรับภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.44$) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	ระดับความรู้สึก		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ	4.56	.260	ดีมาก
ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ	4.64	.261	ดีมาก
ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา	4.44	.436	ดี
ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน	4.63	.262	ดีมาก
ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีโดยรวม	4.57	.250	ดีมาก

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์กับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r = .600$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์รายด้าน พบว่า ภาพลักษณ์ด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .558$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .474$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .459$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และภาพลักษณ์ด้านวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .402$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์กับการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์

ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	การเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ออนไลน์			
	$\bar{X}$	SD.	r	p-value
ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ	4.56	.260	.402**	<.001
ภาพลักษณ์ด้านการบริหารจัดการ	4.64	.261	.558**	<.001
ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา	4.44	.436	.474**	<.001
ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน	4.63	.262	.459**	<.001
ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีโดยรวม	4.57	.250	.600**	<.001

**p-value<.01

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์กับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. การเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษานั้นใช้ช่องทาง Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) แสดงให้เห็นว่าช่องทางที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คือ Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เนื่องจากเป็นสื่อหลักอีกช่องทางหนึ่งของทางมหาวิทยาลัย โดยช่องทางดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทุกที่ ทุกเวลาอย่างไร้พรมแดน มีความสะดวก รวดเร็ว สามารถค้นหาข้อมูลตามที่ตนเองมีความต้องการได้ตรงประเด็น อีกทั้งยังเป็นช่องทางแรกเมื่อค้นหาในระบบอินเทอร์เน็ตก็จะปรากฏขึ้นมาก่อน ทั้งนี้ ยังเป็นช่องทางที่ผสมผสานรูปแบบของสารไว้หลายรูปแบบทั้งภาพ เสียง ข้อความ ทำให้มีความน่าสนใจในการติดตาม

ตามที่ เวอร์ทาม และ เฟนวิกค์ (Wertime, K et al, 2011) ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่ว่าหมายถึง เนื้อหาที่อยู่รูปแบบดิจิทัล ที่มีความเป็นอิสระ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา คือ สามารถเข้าถึงได้ทุกเมื่อ 2) ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน คือ เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้นสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากที่ใดก็ได้ 3) ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด คือ สามารถปรับขนาดของเนื้อหาได้ตามความต้องการและความเหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลกหรือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้ 4) ความมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ คือ เนื้อหาดิจิทัลนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับช่องทางที่จะนำเสนอและผู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และ 5) ความเป็นอิสระจากยุคของการตลาดที่สร้างเนื้อหาไปสู่ผู้บริโภค

ที่ริเริ่มและควบคุมเนื้อหาเอง คือ เจ้าของช่องทางสามารถนำเนื้อหาเข้าไปยังช่องทางที่ตนเองเป็นเจ้าของได้เลย ซึ่งทั้งหมดนี้มีเนื้อหาครบทุกรูปแบบตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นช่องทางนี้จึงเป็นที่นิยมและมีการเข้าถึงมากที่สุด

อีกทั้ง Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีนั้นมีเนื้อหา ข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นแหล่งรวมทั้งหมด จึงทำให้มีผู้เข้าถึงได้มากกว่าช่องทางอื่น สอดรับกับ ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์ ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของสื่อใหม่นั้น เป็นสื่อที่ตอบสนองความต้องการสารสนเทศได้ตามกาล ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในงานเผยแพร่ และรวบรวม ข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า (ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์, 2551) ซึ่งนักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นก็ย่อมที่จะเลือกเข้าถึง ช่องทาง Facebook เพจมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้ง่ายขึ้นเอง นอกจากนี้ Facebook เพจมหาวิทยาลัย กรุงเทพธนบุรีได้จัดทำขึ้นนั้น ก็สามารถตอบโจทย์ในเรื่องประโยชน์การใช้งานของทุกคนเรื่องการสามารถโต้ตอบ ข้อสงสัยของผู้เข้าถึงที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งการตอบข้อสงสัยนั้นอาจจะมาจากบุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้นโดยตรง สอดคล้องกับประโยชน์ที่ได้จากสื่อใหม่ของ (จิตาพร ชนะชัย, 2550); (ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์, 2551) ที่ระบุว่า สื่อใหม่นั้นเป็นสื่อที่สามารถติดต่อกันได้ 2 ทาง มีการโต้ตอบกันอย่าง ทันทีทันใดของผู้ใช้โดยตรง ซึ่งจุดนี้ถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของการสื่อใหม่ที่ตอบโจทย์ในเรื่องประโยชน์ต่อนิสิตที่ ต้องการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและทันท่วงทีนั่นเอง

สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสาร องค์การกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต วิทยาเขตบางแสน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัย บูรพามีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่ คือ Facebook เพจมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากเป็นสื่อ หลักของมหาวิทยาลัยนั่นเอง (ญัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ, 2562)

2. ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในมุมมองของนักศึกษาอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีนั้นมีภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจและภาพในความคิดของตนเองต่อสถาบันการศึกษา ที่ตนเองได้ศึกษาเล่าเรียนในทิศทางที่ดีและบวก ซึ่งนักศึกษานั้นมีประสบการณ์ทางด้านต่าง ๆ โดยตรงต่อ มหาวิทยาลัย สอดรับกับคำจำกัดความของภาพลักษณ์ของ โรบินสัน (Robinson, J. P., 1972) ที่ระบุว่าภาพลักษณ์ นั้นเป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กร สถาบัน ซึ่งภาพนั้นอาจได้มาจาก ประสบการณ์โดยตรงและนักศึกษาก็เกิดความประทับใจในภาพที่ตนเองได้สัมผัส ดังจะเห็นได้จากภาพลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.57$) ทั้งนี้ทั้งนั้นภาพลักษณ์ในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ($\bar{x} = 4.64$) ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{x} = 4.63$) และภาพลักษณ์ ด้านวิชาการ ($\bar{x} = 4.56$) สำหรับภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.44$) นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีมุมมองที่ดี ไปในทิศทางบวกต่อสถานศึกษา สิ่งสนับสนุนการจัดการศึกษาและบุคลากรในสถาบันการศึกษา ที่อยู่พื้นที่การบริการการศึกษาของตนเอง รวมถึงมีมุมมองที่เป็นบวกต่อภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยเช่นกัน ย่อมแสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มองมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีว่า เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ทั้งทางด้านคุณภาพการศึกษา บุคลากรด้านต่าง ๆ รวมถึงสิ่งสนับสนุนการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีนั้นเป็นการบ่งบอกว่ามีชื่อเสียงที่ดี ดังที่ มานิตย์ รัตนสุวรรณ ระบุไว้ว่า ภาพลักษณ์นั้นบางทีอาจ เรียกว่าชื่อเสียงก็ได้ (มานิตย์ รัตนสุวรรณ, 2546)

โดยรวมแล้วภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมุมมองของนักศึกษา เป็นภาพในความคิดที่เกิด จากการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ สอดรับกับ แอนเดอร์สันและรูบิน (Anderson, P. M. & Rubin, L. G., 1986) ที่ระบุว่า ภาพลักษณ์นั้นเป็นการรับรู้ของผู้บริโภคต่อองค์กรที่มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อสิ่งที่ สนใจเพื่อพัฒนาไปสู่ทัศนคติที่ดี

3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยบูรพกับการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกที่ระดับความสัมพันธ์มาก ($r = .600$) โดยความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์รายด้านกับการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ออนไลน์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกที่ระดับความสัมพันธ์ปานกลางทุกด้าน คือ ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ($r = .558$) ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา ($r = .474$) ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($r = .459$) และภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ($r = .402$) ซึ่งสอดคล้องกับ เกรกอรี และวิทซ์แมน (Gregory & Wiechmann, 2001) ได้กล่าวถึง การสร้างภาพลักษณ์ว่าเกิดจากการรับรู้ (Perception) คือ เข้าใจในความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมากำหนดเป็นภาพลักษณ์ขององค์กรหรือหน่วยงาน ดังนั้น หากต้องการให้พนักงานภายในองค์กรมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร นักประชาสัมพันธ์ต้องหาวิธีสื่อสารกับบุคลากรเหล่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้ง กลุ่มเป้าหมาย (Focus) คือ การค้นหาใครเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ องค์กรต้องการสื่อสารภาพลักษณ์นั้น ๆ รวมถึงการสร้างสรรค์ (Creativity) การสร้างสรรค์งานโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด ตลอดจนความสม่ำเสมอ (Consistency) คือ การรักษาความต่อเนื่องในการสร้างภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ในสิ่งที่ได้กระทำจริงหรือการปรับความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวลือ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ จึงจะเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

โดย วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ และรุ่งศักดิ์ วัฒนา ได้กล่าวถึง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร คือ การจัดการกิจกรรมทางวิชาการที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการจัดการศึกษาที่โดดเด่น แตกต่างจากสถาบันการศึกษาอื่น มีการให้บริการทางวิชาการที่เป็นเลิศสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐและคณะ, 2554) โดยการจัดหลักสูตรที่ได้มาตรฐานและมีหลากหลายสาขาวิชาและเป็นที่ต้องการของตลาด การกำหนดอัตราค่าเล่าเรียนที่มีความเหมาะสมกับสาขาวิชาที่เรียนและรายได้ของประชาชนผู้รับบริการ การกำหนดช่องทางในการจัดส่งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษามีหลายช่องทางโดยมีการจัดส่งประกาศการรับสมัครเรียนและประกาศผลการคัดเลือกถึงโรงเรียนนักเรียนที่อยู่ห่างไกล และการให้โควตานักเรียนเรียนดีและมีความสามารถพิเศษเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย รวมถึงการจัดการกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อและการจัดนิทรรศการทางวิชาการ เพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดประชุมวิชาการเพื่อเผยแพร่กิจกรรมทางการเรียนการสอน โดยเน้นหลักสูตรใหม่ที่ทันสมัย และการนำเสนอกิจกรรมทางวิชาการผ่านสื่อต่าง ๆ

นอกจากนั้น ต้องมีการจัดการเรียนการสอน มีวิธีการและขั้นตอน ในการบริหารจัดการและวิพากษ์หลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การจัดการแผนการเรียนโดยคำนึงถึงความพร้อมของอาคารสถานที่ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์เป็นสำคัญ รวมถึงการจัดอาคารสถานที่ มีอาคารสำนักงาน อาคารเรียนรวม อาคารหอประชุม อาคารอบรมสัมมนา และห้องปฏิบัติอื่น ๆ ที่มีภูมิทัศน์ภายในสะอาด เรียบร้อยและสวยงาม ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอนครบถ้วน ส่วนภูมิทัศน์ภายนอกอาคารต่าง ๆ เช่น ที่จอดรถยนต์ กว้างขวาง สถานที่พักผ่อนร่มรื่น มีสนามกีฬาทุกประเภท และสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของนักศึกษา บุคลากรขององค์กร หน่วยงานภายนอก รวมถึง ประชาชนผู้รับบริการ ให้บริการที่หลากหลายสะดวก สบาย และมีความปลอดภัย

มีการบริหารจัดการที่ดีจากภาพหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ กิจกรรมหรือภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายและสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมนักศึกษา เป็นภาพหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาให้มีความโดดเด่นเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของนักศึกษาผู้รับบริการ อีกทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นความสามารถในการติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาร่วมกับชุมชนได้ และสื่อสารให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรกับชุมชน ด้วยการจัดอบรมวิชาชีพ

การจัดอบรมวิชาชีพพระยาสันและระยะยาวสำหรับบุคลากรในชุมชนที่ว่างงานให้มีความรู้ การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เน้นความหลากหลายวิชาชีพ รวมถึงบุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมเพื่อเป็นการกระจาย และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว การจัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร โดยเปิดโอกาสให้แสดงออก และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์อย่างยุติธรรม

ทั้งนี้ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่ง ภัฏญา ศิริสกุล และคณะ ได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นการจัดการด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับกลุ่มผู้ที่สนใจเลือกเข้ามาศึกษาต่อ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียจากการ ดำเนินงานของสถาบันการศึกษาโดยมุ่งหวังให้ทั้ง 2 ฝ่าย ต่างมีความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างกันในระยะยาว อีกทั้งมีผลกระทบต่อความสำเร็จของสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทัศนคติ ความเชื่อถือ ภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถานศึกษา (ภัฏญา ศิริสกุล และคณะ, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นองค์การทางด้านการบริการ องค์การทางด้านการศึกษา ล้วนแล้วต่างก็ให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ด้วยที่ว่าภาพลักษณ์ที่ดี นั้นจะส่งเสริมให้เกิดภาพจำที่ดีต่อองค์กร ซึ่งภาพลักษณ์นั้นเปรียบได้ดังชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาที่เกิดมาจาก ภาพในความคิดหรือภาพจากความนึกคิด ที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น ดังนั้น ภาพลักษณ์ของสถาบันจึงเป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ที่มีต่อสถาบันการศึกษา มีความรู้สึกประทับใจต่อหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มี ผลต่อความสำเร็จของสถาบันการศึกษา เพราะถ้าหากสถาบันการศึกษาได้รับความสนใจจากสาธารณชนในด้าน บวกที่มากขึ้นก็จะได้รับ โดยเฉพาะองค์การทางด้านการศึกษาก็คงเช่นกัน ที่ผู้เรียนต่างก็ให้ความคาดหวังที่สูงต่อ การศึกษา เมื่อพิจารณาถึงการวัดหรือการประเมินภาพลักษณ์แล้วนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลหรือ ความสัมพันธ์ เช่น เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจาก การวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของสารที่มี การนำเสนอ กระบวนการสื่อสารของผู้ส่งสารกับการรับรู้ การเข้าใจ การเข้าถึง และกระบวนการตอบกลับของสาร จากผู้รับสาร เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงสารที่ส่งไปนั้นมีความหมายไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนนำ ผลที่ได้ไปใช้งานในการวางแผนหรือกลยุทธ์ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของการสื่อสารองค์กรให้สำเร็จ ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ อีกทั้งนำผลที่ได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาและให้ได้ประโยชน์และตอบสนองความ ต้องการของมหาวิทยาลัยกรุงเทพบุรีอย่างชัดเจน ควรขยายกลุ่มประชากรในการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่อื่น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ภัฏญา ศิริสกุล และคณะ. (2552). หลักการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์. (2551). บทบาทนักประชาสัมพันธ์กับการประชาสัมพันธ์ในสื่อใหม่ ตอนที่1. ใน เรื่อง พัฒนาเทคนิคศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ. (2562). การเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารองค์กรกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย บุรพา ในมุมมองของนิสิต วิทยาเขตบางแสน. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <http://www.huso.buu.ac.th/Conference/HUSO62/proceeding/319/2natwi.pdf>
- จิตาพร ชนะชัย. (2550). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้อ่านนิตยสาร CLEO. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- นิตยา ศรีพูล. (2554). ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนะของประชาชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นุชนารถ อินทโรจน์และคณะ. (2553). ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในทัศนะประชาชน จังหวัดปทุมธานี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มานิตย์ รัตนสุวรรณ. (2546). โฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์.
- วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐและคณะ. (2554). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคข้าวกล้องของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(3), 137-151.
- Anderson, P. M. & Rubin, L. G. (1986). Marketing communications. Cornell University: Prentice Hall.
- Gregory & Wiechmann. (2001). Modeling corporate identity: a concept explication and theoretical explanation", Corporate Communications. An International Journal, 6(4), 173-182.
- Robinson, J. P. (1972). Mass communication and information diffusion. In F. G. Kline & P. J. Tichenor (Eds.). In Current perspectives in mass communication research. London: Sage.
- Wertime, K et al. (2011). DigiMarketing: The essential guide to new media and digital marketing. London: John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis 3rd Edition. New York: Harper & Row Ltd.

การบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยสื่อดิจิทัลสังคมออนไลน์*

LOCAL GOVERNMENT MANAGEMENT WITH DIGITAL SOCIAL MEDIA

เสกศักดิ์ อยู่ดี*, พระมหาดิกรัศมี ฐิตจาโร (วุฒิยา), ภัชลดา สุวรรณวล

Seksak Yoodee, PhramahaDilokrassame Thitajaro (Vutiya), Patchlada Suwannual

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surathani Buddhist College, Thailand

*Corresponding author E-mail: seksakyoodee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอการบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยสื่อดิจิทัลสังคมออนไลน์ จากการที่มีความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่ได้ตามลำพังต้องมีความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันสังคมปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารทำให้คนต้องคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อให้ออกทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเต็มไปด้วยการด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจเท่าทันคู่แข่งหรือเหนือกว่า จึงมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างทักษะและทัศนคติให้แก่พนักงานของแต่ละองค์กรเพื่อให้เติบโตไปพร้อมกับองค์กร สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเสมือนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำงาน ที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมช่วยบริหารงานแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางสื่อดิจิทัล เป็นการช่วยเพิ่มช่องทางความสะดวกในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ สามารถลดทรัพยากรมนุษย์ด้วยการใช้โปรแกรมที่มีคุณภาพแทนการใช้แรงงานจากพนักงาน ลดต้นทุนด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณและเอกสาร นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางในการสร้างความโปร่งใสการตรวจสอบข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนในการบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การปกครองส่วนท้องถิ่น, สื่อดิจิทัล, สังคมออนไลน์

Abstract

This academic article aims to management presentation local governance with digital social media from having changes in today's world that occur rapidly in terms of progress. information technology making each country unable to stay shut down alone, there must be cooperation and dependence on each other at the same time society nowadays, it is full of information, causing people to think, analyze, distinguish and making quick decisions in order to keep up with social events that are more complex filled with new innovations that have changed from the original. Organizations need to adapt in order to keep up with their

* Received April 26, 2023; Revised June 5, 2023; Accepted June 27, 2023

competitors or outperform them. Therefore, it is necessary to use digital technology to enhance skills and attitudes to employees of each organization in order to grow with the organization be able to work efficiently. It is like a change in the form of work that is important in the development of technology to be used in the operation of local government organizations with the aim of benefiting in order to develop the use of digital media technology to benefit the organization and benefit people who are closest to local government organizations to open opportunities for the public to participate in the administration of the work and express their opinions through digital media channels It helps to increase the convenience of dissemination information to keep up with events can reduce human resources as well the use of quality programs instead of labor from employees reduces the cost of things such as budgets and documents It is also a way to create transparency, fast data validation is the creation of credible to the people in the management of local government as very well.

Keywords: Management, Local Government, Digital Media, Society Online

บทนำ

การเผชิญความท้าทายกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่ลำพังต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปรีวรรต ธงวัชและคณะ ได้กล่าวถึงว่าการดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศ มีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันมากขึ้นมีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารทำให้คนต้องคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (ปรีวรรต ธงวัชและคณะ, 2562) Step straining ออนไลน์, ม.ป.ป. กล่าวไว้ว่า ในยุคดิจิทัลที่มีความท้าทาย และเต็มไปด้วยการดัดแปลงนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้ธุรกิจเท่าทันคู่แข่ง หรือเหนือกว่า และองค์กรจะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างทักษะและทัศนคติให้แก่พนักงานของแต่ละองค์กรเพื่อให้เติบโตไปพร้อมกับองค์กร และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเราเรียกว่า Digital Transformation ซึ่งข้อดีของ Digital Transformation มีอยู่หลายประการ เช่น การใช้โปรแกรมเพื่อวิเคราะห์ผลด้านทรัพยากรมนุษย์ จะทำให้พนักงานไม่เสียเวลาไปกับงานเอกสารบางอย่างที่นานจนเกินไป รวมไปถึงการวิเคราะห์ผลบางอย่างที่ต้องใช้เวลา พนักงานสามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยการใช้โปรแกรมที่หน่วยงานติดตั้งเอาไว้ให้ และการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อติดต่อสื่อสาร การจัดเก็บข้อมูลเป็นระเบียบ ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลได้ไวขึ้น การสื่อสารภายในองค์กรที่สะดวกและรวดเร็ว ด้วยการใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือระบบแชทภายในองค์กร ความโปร่งใสในการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถลดทรัพยากรมนุษย์ด้วยการใช้โปรแกรมที่มีคุณภาพแทนการใช้แรงงานจากพนักงาน สามารถลดต้นทุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณของพนักงานและเอกสาร

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดว่า “เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประกาศใช้และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมให้ทำเป็นประกาศพระบรมราช

“โครงการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา” นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นแผนแม่บทหลัก ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ ปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) หมายถึง ประเทศไทยที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็ม ศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จะมีเป้าหมายในภาพรวม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริการ

2. สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชน

3. เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบ อาชีพในยุคดิจิทัล

4. ปฏิรูปกระบวนการทัศน์การทำงานและการให้บริการของภาครัฐ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์ จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มุ่งเน้นการพัฒนาระยะยาวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการจัดท่ายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงกำหนดภูมิทัศน์ดิจิทัล เพื่อ กำหนดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายใน 4 ระยะ เพื่อให้วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลบรรลุผล นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจึง ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ด้าน คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ รวมไปถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นเหมือนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำงานที่สำคัญ จนบางคนรู้สึกเหมือน เป็นการเพิ่มภาระงานให้มากขึ้น ทำให้การทำงานที่ต้องมีเทคโนโลยีเข้ามาควบคุมกลายเป็นสิ่งที่ยากลำบากใน การทำงานมากยิ่งขึ้น จนอาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งก็ต้องอาศัยหลักการยอมรับการเปลี่ยนแปลง (นันทะ บุตรน้อย และคณะ, 2563) เพื่อให้ ทุกคนในองค์กรได้เปิดใจยอมรับกับเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงาน

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ต้องอาศัยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการ บริหารจัดการในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานรวมทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน และต่างหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินไทย โดยได้ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเน้นให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้

ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ระบบสาธารณูปโภค ระบบสาธารณสุข การตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้มีความทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด จึงกล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด และหลายนโยบายของรัฐบาลก็ได้มุ่งกระจายงานมาสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการในหลาย ๆ ด้านด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอส่วนกลาง เพราะเชื่อว่าจะสามารถดำเนินการได้ทั่วถึง รวดเร็วทันต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล ราชะนาคร, 2552)

จะเห็นได้ว่าการใช้สื่อดิจิทัลในการบริหารจัดการขององค์กรมีความสำคัญ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นให้มีความทันสมัย เท่าเทียม เท่าทัน และสอดคล้องกับบริบททางสังคมปัจจุบัน

การบริหารจัดการ

คำว่า การบริหาร (Administration) และคำว่าการจัดการ (Management) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administratiae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรือ อำนาจการ (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือ มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือ ผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของ คำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ ส่วนคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะ ถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (By Product) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะ ทั้งหลาย (Public Services) แก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุกวันนี้หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (management administration) เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมากขึ้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2559)

นอกจากนี้ยังมีความหมายของ “การบริหาร” ที่บางครั้งเรียกว่า “การบริหารจัดการ” ไว้ 2 แนวทาง โดยความหมายแรกเป็นการนำ “ปัจจัยที่มี ส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย ซึ่งในที่นี้ “การบริหารหรือการ บริหารจัดการ” หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติใด ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ และหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง ของหน่วยงาน และบุคคล) ที่เกี่ยวข้อง กับคน สิ่งของ และหน่วยงาน เช่น 1) การบริหารคน (Man) 2) การบริหารเงิน (Money) 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การบริหารงานทั่วไป (Management) 5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) 6) การบริหารคุณธรรม (Morality) 7) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) 8) การบริหารเวลา (Minute) และ 9) การบริหารการวัดผล (Measurement) เป็นต้น ความหมายที่สอง เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” มาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการให้ ความหมาย ในที่นี้ “การบริหารหรือการบริหารจัดการ” หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติใด ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ และหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง ของหน่วยงาน และหรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1) การบริหารนโยบาย (Policy) 2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) 3) การบริหารคุณธรรม (Morality) 4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5) การวางแผน (Planning) 6) การจัดองค์การ (Organizing) 7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8) การอำนาจการ (Directing) 9) การประสานงาน (Coordinating) 10) การรายงาน (Reporting) และ 11) การงบประมาณ (Budgeting) (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2559)

การบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่น

ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ และอลงกต สารกาล ได้กล่าวถึงในบทความ ว่าด้วยแนวคิดการบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ การบริหารจัดการการปกครอง (Governance) คือ การวางแผนทางและจัดความสัมพันธ์ในการปกครองของภาครัฐใหม่ เพื่อให้ระบบ การเมืองเปิดกว้างและกระจายอำนาจมากขึ้น ส่งเสริมให้ตัวแสดงนอกภาครัฐสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงจากอำนาจที่รวมศูนย์อยู่ที่ รัฐบาล ให้กระจายออกไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้ท้องถิ่นปกครองตนเองได้ และลดขนาดของภาครัฐให้เล็กลงเพื่อความคล่องตัว ดังนั้น แนวคิดการบริหารจัดการการปกครอง (Governance) จึงถูกผลักดันให้นำไปใช้กับระบบท้องถิ่นมากขึ้น จึงนำไปสู่แนวคิดการบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น (Local governance) (ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ และอลงกต สารกาล, 2560) ทั้งนี้ มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ได้อธิบายถึงสาระสำคัญแนวคิดการบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ และถูกนำไปศึกษาต่ออย่างแพร่หลายใน วารสารวิชาการ อาทิ ธเนศวร์ เจริญเมือง ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local governance) คือ กระบวนการวางแผนทางจัดความสัมพันธ์ บริหารจัดการ ในงานปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบริการสาธารณะด้วยระบบการเมืองที่เปิด กว้างกระจายอำนาจ และส่งเสริมให้ตัวแสดงทั้งภาครัฐและที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2551)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้จำนวนมากส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้าง ก็คือ สำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

โกวิทย์ พวงงาม นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (โกวิทย์ พวงงาม, 2550)

โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง นิยามว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น มีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงินและการคลังและกำหนดนโยบายของตนเองรวมทั้งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรดังกล่าวในกรณีประเทศไทย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล พัทธา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงหมายถึง การที่องค์กรหนึ่งมีพื้นที่อาณาเขตของตนเอง มีประชากรและมีรายได้ตามที่หลักเกณฑ์กำหนด โดยมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานปกครองตนเอง อาทิ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชุมชนหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น การมีสภาท้องถิ่น เป็นต้น หรือหมายถึง การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยมีความเป็นอิสระ

ตามสมควรไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย (โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2547)

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การกระจายอำนาจของราชการส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอิสระต่างหากจากการปกครองของราชการส่วนกลางที่ให้อำนาจ แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2547)

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น 1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง 2) มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการ ที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายรัฐธรรมนูญ 3) มีอิสระในการปกครองตนเอง 4) มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม 5) มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ 6) มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง 7) มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ 8) มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท 9) มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ (พิเชษฐ คามจันทร์, 2553)

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง กล่าวคือเป็นองค์กรที่รับมอบภารกิจบางอย่างจากรัฐ มาดำเนินการจัดทำเองโดยภารกิจที่จัดทำนั้นเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับท้องถิ่น และเป็นกิจการที่ท้องถิ่นสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐ เนื่องจากเป็นกิจการที่มี ลักษณะเฉพาะ ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้าใจปัญหาและจัดทำภารกิจได้ดีกว่าส่วนกลาง มีอิสระในการบริหารจัดการโดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางและมีขอบเขตขึ้นอยู่กักรัฐเป็นผู้กำหนด อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจหน้าที่เป็นเกณฑ์สามารถแบ่งได้ เป็น 2 ประเภท คือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (Service Public) และอำนาจหน้าที่ ในการควบคุมตรวจสอบ (Police) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือ การใช้หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้กับประชาชนโดยตรง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเองตามภารกิจ หน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

สื่อดิจิทัล

ภัทรวดี เจริญภูมิ ได้กล่าวถึงประเภทของสื่อดิจิทัลไว้ว่า สื่อดิจิทัลมีหลายประเภทสำหรับการนำไปใช้งานให้เหมาะสมกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

เว็บไซต์ (Website) ทำหน้าที่ของสื่อที่กระจายข้อมูลเข้าไปสู่ผู้ใช้บริการที่มีความต้องการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และสามารถดัดแปลงหรือเรียกดูข้อมูลที่ต้องการได้ในเวลาอันรวดเร็ว

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ในยุคอิเล็กทรอนิกส์นี้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ได้กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยคุณสมบัติที่รวดเร็ว ประหยัด เข้าถึงผู้บริโภค และยากต่อการสูญหาย ซึ่งทำให้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมในการทำการตลาดทางตรง

บล็อก (Blog) มาจากศัพท์คำว่า Web Log คือ การบันทึกบทความของตนเอง (Personal Journal) ลงบนเว็บไซต์ โดยเนื้อหาของ Blog นั้นจะครอบคลุมได้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวส่วนตัวหรือเป็นบทความเฉพาะด้านต่าง ๆ

บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Service) คือ การที่ผู้คนสามารถทำความรู้จักและเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ตัวอย่างของเว็บประเภทที่เป็น Social Network Service เช่น Digg.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เรียกได้ว่าเป็น Social Bookmark ที่ได้รับความนิยมอีกแห่งหนึ่งและเหมาะมากที่จะนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

โปรแกรมสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต (Search) เป็นสื่อที่ใช้สำหรับการทำการตลาดผ่านโปรแกรมการสืบค้นข้อมูลได้รับความสนใจ เนื่องจากนักการตลาดตระหนักว่าผู้บริโภคที่ค้นหาข้อมูลผ่านโปรแกรมสืบค้นเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสนใจในสิ่งที่ต้องการ

วิดีโอออนไลน์ (VDO Online) เป็นหนึ่งในส่วนผสมสำคัญในการทำ Content Marketing ในยุคดิจิทัล และช่วยในเรื่องของการสร้างเนื้อหาที่สามารถ Engage กับ User รวมทั้งสามารถสื่อสารผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียได้แทบจะทุกช่องทาง เช่น Youtube Instagram Dailymotion เป็นต้น (ภัทรวิทย์ เจริญมณี, 2558)

นอกจากนั้น กันยารัตน์ สมเกต ได้แบ่งประเภทสื่อดิจิทัลตามวัตถุประสงค์ของการใช้ ไว้ดังนี้

1. เผยแพร่ตัวตน (Identity Network) ใช้สำหรับนำตัวตนและเผยแพร่เรื่องราวของตนเองทางอินเทอร์เน็ต สามารถสร้างอัลบั้มรูปของตนเอง สร้างกลุ่มเพื่อน และสร้างเครือข่ายขึ้นมาได้

2. เผยแพร่ผลงาน (Creative Network) สามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้

3. การเป็นแหล่งรวมความสนใจตรงกัน (Interested Network) คือ เป็นการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน

4. การร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) เป็นการร่วมกันพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software) หรือส่วนต่างๆ ของซอฟต์แวร์ เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นสารานุกรมออนไลน์ขนาดใหญ่ที่รวบรวมความรู้ ข่าวสาร และเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้มากมายหรือปัจจุบันสามารถใช้กูเกิ้ลแมพ (Google Maps) สร้างแผนที่ของตัวเองหรือจะแบ่งปันแผนที่ให้คนอื่นได้ใช้ด้วย จึงทำให้มีสถานที่สำคัญหรือสถานที่ต่าง ๆ ถูกปักหมุดเอาไว้พร้อมกับข้อมูลของสถานที่นั้น ๆ ไว้แสดงผลจากการค้นหา

5. ความเป็นโลกเสมือน (Gaming Virtual Reality) ตัวอย่างโลกเสมือน เช่น เกมออนไลน์เซคคอนด์ไลฟ์ (Second Life) เป็นโลกเสมือนจริง สามารถสร้างตัวละครโดยสมมติให้เป็นตัวเราเองขึ้นมาได้ใช้ชีวิตอยู่ในเกมส์ อยู่ในชุมชนเสมือน (Virtual Community) สามารถซื้อขายที่ดินและหารายได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

6. การเข้าถึงระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม (Peer to Peer) เป็นการเชื่อมต่อกันระหว่างผู้ใช้กลุ่มหนึ่งกับผู้ใช้อีกกลุ่มหนึ่งโดยตรง (กันยารัตน์ สมเกต, 2555)

สังคมออนไลน์

ความหมายและคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีที่เรียกว่า เว็บ 2.0 (Web 2.0) คือ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทำงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่อนุญาตให้แต่ละบุคคลเข้าถึง แลกเปลี่ยน สร้างเนื้อหา และสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ และการเข้าร่วมเครือข่าย ออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการนำมาใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ หรือการสื่อสารของหน่วยงานราชการ ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ การสื่อสารของสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ 1) มีรูปแบบการทำงานในลักษณะออนไลน์ 2) สามารถที่จะใช้สร้างและเพิ่มเติมเนื้อหาได้ สื่อสังคมออนไลน์สามารถที่จะใช้งานได้ผ่าน

เครื่องมือ อุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ มือถือ แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตหรือเครือข่าย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางการสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งที่หน่วยงานราชการจะนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ได้เช่น หน่วยงานของรัฐสามารถนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภา การเสนอกฎหมาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการนิติบัญญัติ เป็นต้น สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารถึงกันได้ทันทีและสามารถ สื่อสารถึงกันแบบการสื่อสารสองทางได้ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่า สื่อสังคมออนไลน์จะสามารถสื่อสารแบบสองทางได้แต่ พบว่า ปัจจุบันรัฐสภาส่วนใหญ่นำมาใช้เป็นสื่อในการสื่อสารทางเดียวมากกว่า

ภัทรา เรืองสวัสดิ์ ให้ความหมายว่า เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Site: SNS) คือ เว็บไซต์ที่ให้ปัจเจกบุคคลได้กระทำการต่าง ๆ ดังนี้ 1) สร้างข้อมูลส่วนตัวบนพื้นที่สาธารณะหรือกึ่งสาธารณะภายในระบบที่มีขอบเขต 2) เชื่อมต่อรายการต่าง ๆ ของผู้ใช้ที่ยอมให้มีการแบ่งปันข้อมูลไปยังบุคคลต่าง ๆ ที่ติดต่อสื่อสารกัน 3) สามารถเข้าชมและกีดขวางรายการเชื่อมของบุคคลอื่นภายในระบบได้ธรรมชาติ และการตั้งชื่อของการเชื่อมต่อเหล่านี้จะมีความหลากหลาย (ภัทรา เรืองสวัสดิ์, 2553)

การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่น

อิทธิพล จันทรรัตนกุล และคณะ ได้นำเสนอบทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการใช้อินเทอร์เน็ต มีดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นช่องทางที่เพิ่มความสะดวกในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งใช้ชี้แจงแก้ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับองค์กร เพราะมีความสะดวกสามารถ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง และครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ ในระยะเวลาที่รวดเร็ว ปรากฏให้เห็นได้ทั้งข้อความเสียงภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และสามารถสร้างได้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย ได้แก่ การรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา การแจ้งข้อมูลความเคลื่อนไหวขององค์กรเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2. ด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ ได้แก่ 1) ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านบริการของหน่วยงาน ภาครัฐ เพราะทำให้ประชาชนได้รับบริการของรัฐเร็วขึ้น สะดวกขึ้น ง่ายขึ้น 2) ช่วยเป็นช่องทางในการเผยแพร่ นโยบาย การกิจ และกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อความเข้าใจอันดีของ ประชาชนและป้องกันการเกิดความเข้าใจผิด 3) สร้างภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพ ทันสมัย ให้กับข้าราชการ และหน่วยงานภาครัฐ 4) สร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ในระบบการทำงานของภาครัฐ เนื่องจากประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของภาครัฐได้ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้จ่ายเงินภาษี เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่ความไว้วางใจของประชาชนและสังคมต่อหน่วยงานภาครัฐ

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ช่วยทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถทราบข้อมูลต่าง ๆ เช่น ความต้องการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรค ฯลฯ ของประชาชน จากการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อออนไลน์ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น Facebook, Twitter, YouTube, Line เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้สะดวกขึ้น จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ภาครัฐเปิดเผยให้สาธารณชนทราบตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ของหน่วยงาน

4. ด้านการให้บริการประชาชน ช่วยให้หน่วยงาน ภาครัฐสามารถให้บริการประชาชนได้ อย่างสะดวก รวดเร็วขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการ ลดค่าใช้จ่าย และภาระด้านเอกสาร จากกระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลถึงกัน เช่น การนำ Mobile Application มาใช้สำหรับ ให้บริการข้อมูลภาครัฐในด้านการติดต่อกับภาครัฐ ด้านการติดต่อทำธุรกรรมของหน่วยงาน ด้านการจองคิว ออนไลน์ ติดตามสถานะบริการ การปहुมุดจุดสำหรับให้บริการสถานที่ราชการ รวมถึงแสดงความคิดเห็น ร้องเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

5. ด้านการช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพ ได้แก่ 1) ช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการและประชาชน ในด้านการขออนุมัติ ขออนุญาตในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ 2) เป็นช่องทางเปิดเผยข้อมูลและข่าวสารอันเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพทำให้ประชาชน ได้รับทราบและช่วยส่งเสริม กิจการพาณิชย์ในด้านต่าง ๆ 3) เป็นช่องทางในการประสานงาน และการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ พัฒนาฝีมือแรงงานให้กับประชาชน เช่น การอบรมด้านอาชีพออนไลน์การใช้ YouTube สร้างการเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เป็นต้น (อิทธิพล จันทรรัตนกุล และคณะ, 2564)

สรุป

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสื่อดิจิทัลอย่างรวดเร็ว และในขณะเดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย จึงทำให้เกิดเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการบริหารจัดการให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในภาครัฐ รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันกับสถานการณ์จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสื่อดิจิทัล จึงจำเป็นต้องก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงโดยการนำสื่อดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น เป็นการยกระดับในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยสื่อดิจิทัลสังคมออนไลน์ ยังเป็นการสร้างให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในองค์กร และยังเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและรวดเร็ว จึงนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบการบริหารจัดการได้อย่างเสมอตลอดจนถึงทำให้การบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นเกิดความไว้วางใจจากประชาชนและสังคมมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะจากบทความวิชาการนี้ 1) ควรมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการพัฒนาบริการขององค์กรในรูปแบบดิจิทัลให้ครอบคลุมผู้รับบริการทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือหน่วยงานด้วยกัน โดยเพิ่มสัดส่วนของจำนวนบริการที่ให้บริการกับประชาชน หรือหน่วยงาน ที่ผ่านช่องทางดิจิทัลให้มากขึ้น ให้หน่วยงานภายใต้สังกัดจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมบุคลากร/เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ได้รับการอบรมและได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพทางด้านดิจิทัลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเครือข่าย ด้านซอฟต์แวร์ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านฐานข้อมูล ด้านการบริหารโครงการ 2) ควรส่งเสริมให้สามารถรับ/ส่งเอกสารติดต่อราชการกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างเป็นทางการในรูปแบบดิจิทัล โดยไม่ต้องใช้เอกสารกระดาษ โดยอาจพิจารณาแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับ ให้สอดคล้องกับการไม่ต้องใช้กระดาษเป็นเอกสารหลักฐานหรือเอกสารสั่งการเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน และลดการใช้กระดาษ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรขยายช่องทางดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์ เช่น มีช่องทางที่ผู้ใช้บริการสามารถสอบถามข้อมูลหรือข้อสงสัย หรือแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะมายังองค์กรและมีช่องทางให้องค์กรแจ้งกลับ มีการสำรวจความพึงพอใจการใช้บริการเว็บไซต์ มีช่องทางให้ผู้ใช้บริการลงทะเบียนเพื่อรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางอีเมล มีความเคลื่อนไหวของเนื้อหาในเว็บไซต์มีลิงก์หรือแอ็พพลิเคชันไปยังสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ สมเกต. (2555). Social Network. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก <http://www.thaigoodview.com/library/contest2553/type1/tech03/26/sort.html>
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2547). คู่มือมิติใหม่องค์การปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: เสนาธรรม.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, กอบกุล รายนาค. (2552). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่ดี. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2566 จาก https://issuu.com/thaireform_library/docs/name674794
- ธเนศวร เจริญเมือง. (2551). ทฤษฎีและแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น (ภาคแรก). กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). รัฐกับการปกครองท้องถิ่นในสารานุกรมชุดการปกครองท้องถิ่นไทย. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- นันทะ บุตรน้อย และคณะ. (2563). ผลกระทบของการปรับเปลี่ยน สู่การ เป็นองค์กรดิจิทัลต่อการพัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/colak_kujournals/article/view/246201/168826
- ปวิรรต ธงวัชและคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(2), 39-50.
- พิเชษฐ ความจันท. (2553). ความคิดเห็นของประชาชนตำบลห้วยโพธิ์/อำเภอเมือง/จังหวัดกาฬสินธุ์เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภัทรวิทย์ เจริญภูมิ. (2558). การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการค่ายมวย (Boxing Gym) เพื่อการออกกำลังกายในเขตกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก <https://stepstraining.co/strategy/how-to-implement-hr-digital-transformation-to-the-organization>
- ภัทรา เรืองสวัสดิ์. (2553). รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2559). แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2566 จาก <http://www.wiruch.com>
- ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ และอลงกต สารกาล. (2560). ว่าด้วยแนวความคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น บนฐานเครือข่ายความร่วมมือ. วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 1(2), 82-103.
- อิทธิพล จันทรรัตน์กุล และคณะ. (2564). บทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการใช้อีสื่อสังคมออนไลน์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8 (1), 222-234.

**แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4***

**GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF WHOLE LANGUAGE CURRICULUM
FOR EARLY CHILDHOOD IN SICHON EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT
SCHOOL NETWORK GROUP 2 UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4**

ศุภางค์ยิธีรา ปานจันทร*, ธีระพงษ์ สมเข้ใหญ่, กษมา ศรีสุวรรณ

Supangthira Panjan, Teeraphong Somkhaoyai, Kasama Srisuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6403202008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย 3) เพื่อนำเสนอแนวทางไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาสภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน การศึกษาแนวทางโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และการนำเสนอแนวทางโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ได้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษา โดยไม่บังคับหรือสอนให้ท่องจำ แต่จะส่งเสริมให้เด็กกล้าใช้ภาษาได้ด้วยตัวเอง ซึ่งภายในชั้นเรียนจะจัดให้มีมุมที่มีการส่งเสริมเรื่องภาษาอย่างชัดเจน เด็กเกิดความคุ้นเคยกับตัวหนังสือและได้รับประสบการณ์ทางภาษา ทำให้เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเข้าใจในความหมายของคำนั้น ๆ ซึ่งทำให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กดีขึ้น 2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) ขั้นศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (2) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย (3) ขั้นเลือกเนื้อหาสาระ (4) ขั้นจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (5) ขั้นคัดเลือกการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (6) ขั้นจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ (7) ขั้นกำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมินผล 3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ในการดำเนินงาน

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรภาษาธรรมชาติ, เด็กปฐมวัย

* Received May 10, 2023; Revised May 28, 2023; Accepted June 12, 2023

Abstract

This research aims to 1) To study the conditions of early childhood whole language learning management 2) To study guidelines for the development of whole language curriculum in the early childhood level 3) to present guidelines for the development of natural language curriculum at the early childhood level in Sichon Educational Quality Development School Network 2 under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. The study was a qualitative research regulation. data were collected through in-depth interviews by 15 key informants, study and outline guidelines through in-depth interviews by 5 experts, and 7 competent persons in a group discussion. The results of the study revealed that: 1) The Conditions of whole language learning management at the early childhood level There is an environment and atmosphere for children to get used to using the language. Without forcing or teaching them to memorize but will encourage children to dare to use the language by themselves in which the class will provide a corner that clearly promotes language. Children become familiar with the letters and gain experience with the language. The child is able to learn the language by himself from the environment around him and understand the meaning of that word, which makes the child's reading and writing ability better. 2) Guidelines for whole language curriculum development in the early childhood level consist of the following curriculum development steps: (1) The study of needs analysis (2) Goal setting step (3) Content selection step (4) The content collection stage (5) Selection stage for organizing learning experience (6) The learning experience stage (7) The stage defines what to be evaluated and how to evaluate it. 3) The results of the presentation of guidelines for development of whole language curriculum for early childhood In Sichon Educational Quality Development School-Network Group 2 under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. Experts in group discussions have the opinion that It is feasible, appropriate and beneficial. in operation

Keywords: Curriculum Development, Whole Language Curriculum, Early Childhood

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม สร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนทุกวัย (การแสวงหาความรู้ตามอัธยาศัย กศน, 2563) ซึ่งวัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเรียนเป็นวัยที่มีอายุอยู่ในช่วง 2 - 6 ปี เริ่มเข้าใจลักษณะการสื่อสารและสามารถใช้ภาษาได้มากขึ้นจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่และการมีความสามารถดังกล่าว กระตุ้นให้เด็กต้องการแสดงความสามารถที่มีอยู่ แสดงความรู้สึกรักคิดของตนจากการพูดคุย การแสดงออก ความเฉลียวฉลาด ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคนด้วย (บ้านจอมยุทธ, 2543) วิธีหนึ่งในการเริ่มต้นสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เริ่มจากหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก (รัตติรัตน์ คล่องแคล่ว, 2551) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นช่วงที่มีพัฒนาการทางภาษามาก การพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ต้องพัฒนาไปพร้อมกัน การจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็นรายวิชา การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัด

ได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการ พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ

หลักสูตรการสอนแบบภาษาธรรมชาติ (Whole Language) เป็นแนวการสอนแบบสอนภาษาโดยรวม ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งเกิดจากหลักการและแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิจัยทางภาษา ไม่ว่าจะเป็น ดิวอี้, เพียเจต์, ไวทอลล์กี ฯลฯ นั้น ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการคิดและภาษาของเด็กปฐมวัยในทางด้านสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กปฐมวัย ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ การที่เด็กเรียนรู้ภาษาได้จากสิ่งแวดล้อมรอบด้านในชีวิตประจำวันและการเลียนแบบ โดยการสอนภาษาธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จะไม่เน้นให้เด็กต้องท่องตัวอักษรได้ ไม่เน้นการท่องจำเพื่อให้อ่านออกเขียนได้เหมือนการเรียนการสอนทั่วไป แต่จะพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กัน จะส่งเสริมให้เด็กกล้าใช้ภาษาได้ด้วยตัวเอง ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของเด็ก จึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองควรศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ซึ่งครูก็ควรเป็นผู้ที่สื่อสารให้ผู้ปกครองรับทราบ การที่ครูกระตุ้นให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และแนวทางที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ จะทำให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกันกับทางโรงเรียน เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเข้าใจในความหมายของคำ นั้น ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันนั้น สามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นทั้งโรงเรียนหรือบ้าน (Young City, 2018)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา) สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ จาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” ผู้อำนวยการการเรียนรู้ ผู้ให้คำปรึกษา หรือให้ข้อเสนอแนะการเรียนรู้และปรับระบบการวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4, 2563) มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่เน้นส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครบทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาเป็นหลัก โดยการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัยของแต่ละโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 นั้นมีการนำเรื่องหลักสูตรพหุปัญญาและหลักสูตรวิทยาการคำนวณมาใช้ในบางโรงเรียน จากการสำรวจ พบว่ายังไม่มีโรงเรียนใดในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ใช้หลักสูตรภาษาธรรมชาติสำหรับผู้เรียนในระดับปฐมวัย (ฐานิส หริภินทร, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางภาษาธรรมชาติ จะเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่สามารถพัฒนาการทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กัน แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงอาจสรุปได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อสาร เช่น การถามตอบง่าย ๆ การเล่านิทาน การช่วยกันแต่งนิทาน โดยมีครูเป็นแบบอย่างที่ดีชัดเจนให้เด็ก ๆ เช่น อ่านนิทานให้ฟัง เล่านิทานให้ฟัง หรือถามคำถามที่เด็กได้แสดงออกง่าย ๆ เด็กก็จะทำตามได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ วิจัยเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน หัวหน้างานวิชาการปฐมวัย 4 คน ครูผู้สอน 3 คน

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลฝ่ายปฐมวัย 1 คน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย 1 คน หัวหน้างานวิชาการปฐมวัย 1 คน ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการจัดทำแนวทาง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4, 2563)

ขั้นที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เก็บข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน หัวหน้างานวิชาการปฐมวัย 2 คน ครูผู้สอน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลฝ่ายปฐมวัย 1 คน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยนำรายละเอียดจากการสนทนากลุ่ม นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จัดทำฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษา โดยไม่บังคับหรือสอนให้ท่องจำ แต่จะส่งเสริมให้เด็กกล้าใช้ภาษาได้ด้วยตัวเอง ซึ่งภายในชั้นเรียนจะจัดให้มีมุมที่มีการส่งเสริมเรื่องภาษาอย่างชัดเจน มีมุมต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกภาษาอย่างรอบด้าน เด็ก ๆ มีความกระตือรือร้น และสนใจในการทำกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ ได้อ่านนิทาน เขียน วาดภาพ ตามจินตนาการของตนเอง เด็กเกิดความคุ้นเคยกับตัวหนังสือและได้รับประสบการณ์ทางภาษา ทำให้เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเข้าใจในความหมายของคำนั้น ๆ ซึ่งทำให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย คือ สื่อ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็น

โรงเรียนขนาดเล็ก เด็กไม่รู้วิธีการใช้งาน ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา คือ ครูจัดทำสื่อจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีภายในสถานศึกษาหรือขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง โรงเรียนใกล้เคียง เพื่อจัดทำสื่อต่าง ๆ รวมถึงแนะนำและวิธีการใช้สื่อในมุมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้รู้วิธีการใช้งานที่ถูกต้อง ครูต้องผลิตสื่อที่กระตุ้นความสนใจของเด็กและให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในมุมด้วย เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่นจนเด็กสามารถคิดและเกิดเป็นความรู้ภายในตนเองได้ เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายสมบูรณ์จากประสบการณ์จริงในสิ่งแวดล้อม ซึ่งการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่การสร้างหัวข้อที่จะเรียนร่วมกัน เรียนรู้โดยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้น เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนอย่างมีความหมาย เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการ และการประเมินผลงานของตนเอง การอ่านและการเขียนของเด็กบางคนเป็นสิ่งที่มีความหมายแต่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ บางโรงเรียนมีเด็กสัญชาติเมียนมาร์ ซึ่งยังฟังและพูดภาษาไทยได้ไม่ค่อยดีนัก และในบางโรงเรียน เด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 เด็กจะไม่มีกรนอนพักผ่อนกลางวัน ลดการทำกิจกรรมหลัก แต่มุ่งเน้นการเขียนการอ่าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูควรอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำทุกวัน และควรจัดให้เด็กมีโอกาสนั่งและเขียนทุกวัน ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กอ่านหรือเขียนเพื่อเป็นกำลังใจแก่เด็กและเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและการเขียน ส่งเสริมให้เด็กอ่านจากสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ให้ช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน ครูเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของการสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือ เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน การชี้คำขณะอ่าน การถ่ายทอดความคิดโดยการเขียน หรือในลักษณะที่ครูเป็นนักอ่านหรือนักเขียน ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ต้องให้เด็กได้เรียนรู้แบบร่วมมือและต้องให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวภาษาธรรมชาติ ทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กง่ายและสนุก กิจกรรมทุกอย่างล้วนเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำและสร้างองค์ความรู้อย่างอิสระ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กพบเห็นอยู่ตลอดเวลา เด็กเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา เด็กเพลิดเพลินเกี่ยวกับนิทานสนุกสนาน ไม่เครียด ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีการใช้ภาษาไปพร้อมกันทุกทักษะ เช่น การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน โดยไม่แยกเป็นทักษะย่อย ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและการเขียนรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องง่าย ๆ มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก พร้อมทั้งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การจัดมุมประสบการณ์ บางมุมประสบการณ์ไม่มีตัวหนังสือกำกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ภายในมุม และเรื่องความคาดหวัง ทั้งจากโรงเรียน หรือจากตัวผู้ปกครองเอง แทนที่ครูจะได้จัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะในทุก ๆ ด้าน แบบค่อยเป็นค่อยไปให้กับเด็ก ครูกลับต้องจัดประสบการณ์ที่เน้นการอ่านเขียนอย่างจริงจัง การเร่งให้เด็กเรียน ต้องอ่านให้ออก เขียนให้ได้ ในตอนที่เด็กยังไม่พร้อม ทำให้มีแรงกดดันอย่างหนักกับตัวเด็กเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดมุมประสบการณ์ ทุกมุมประสบการณ์ต้องมีตัวหนังสือกำกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ภายในมุม มีมุมสำหรับการเขียน การจัดป้ายนิเทศที่มีตัวหนังสือกำกับรูปภาพด้วย ควรใช้คำที่เหมาะสมกับวัยเด็ก กิจกรรมที่จัดควรให้เด็กได้กล้าแสดงออกมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิสิ่งที่เด็กเขียน เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาให้กับเด็ก การที่เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมและฝึกหัดภาษา โดยผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เด็กจะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เกี่ยวกับตัวอักษรด้วยการสำรวจค้นคว้าอย่างอิสระจากการใช้ภาษาในการเขียน

และการจัดประสบการณ์ที่เน้นการอ่านเขียน แบบเรียน แบบฝึกหัดควรเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละวัย ควรมีสีสันสดใส รูปภาพประกอบตรงกับคำ (รติรัตน์ คล่องแคล่ว, 2551)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ขั้นศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ
- 2.2 ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย
- 2.3 ขั้นเลือกเนื้อหาสาระ
- 2.4 ขั้นจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ
- 2.5 ขั้นคัดเลือกการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 2.6 ขั้นจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้
- 2.7 ขั้นกำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมินผล

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

จากการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ กรอบแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย มีองค์ประกอบจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน ดังนี้ คือ

- 3.1 การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ
- 3.2 กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามช่วงอายุของเด็ก
- 3.3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู

อภิปรายผล

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า ในสภาพปัจจุบันสถานศึกษาได้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษา โดยไม่บังคับหรือสอนให้ท่องจำ แต่จะส่งเสริมให้เด็กกล้าใช้ภาษาได้ด้วยตัวเอง ทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับตัวหนังสือและได้รับประสบการณ์ทางภาษา เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเข้าใจในความหมายของคำนั้น ๆ ซึ่งทำให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 คือ สื่อ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เด็กไม่รู้วิธีการใช้งาน ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาที่ คือ ครูจัดทำสื่อจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีภายในสถานศึกษาหรือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อจัดทำสื่ออื่น ๆ รวมถึงแนะนำและวิธีการใช้สื่อในมุมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้รู้วิธีการใช้งานที่ถูกต้อง ครูผลิตสื่อที่กระตุ้นความสนใจของเด็กและให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในมุมด้วย

กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามช่วงอายุของเด็กปฐมวัย คือ เด็กจะเรียนรู้ที่ละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่นจนเด็กสามารถคิดและเกิดเป็นความรู้ภายในตนเองได้ เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติ เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่การสร้างหัวข้อที่จะเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้น การตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการและการประเมินผลงานของตัวเอง การอ่านและการเขียนของเด็กบางคนเป็นสิ่งที่มีความหมายแต่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ บางโรงเรียนมีเด็กสัญชาติเมียนมาร์ ซึ่งยังฟังและพูดภาษาไทยได้ไม่ค่อยดีนัก และในบางโรงเรียน เด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนปิดภาคเรียนที่ 2 เด็กจะไม่มีภาระนอพักผ่อนกลางวัน ลดการทำกิจกรรมหลัก แต่มุ่งเน้นการเขียนการอ่าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูควรอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำทุกวัน และควรจัดให้เด็กมีโอกาสอ่านและเขียนทุกวัน ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กอ่านหรือเขียนเพื่อเป็นกำลังใจแก่เด็กและเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและการเขียน ส่งเสริมให้เด็กอ่านจากสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ให้ช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน ซึ่งครูเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของการสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือ ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวภาษาธรรมชาติ ทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กง่ายและสนุก กิจกรรมทุกอย่างล้วนเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำและสร้างองค์ความรู้อย่างอิสระ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กพบเห็นอยู่ตลอดเวลา เด็กเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา เด็กเพลิดเพลินเกี่ยวกับนิทานสนุกสนาน ไม่เครียด ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีการใช้ภาษาไปพร้อมกันทุกทักษะ ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและการเรียนรู้ว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องง่าย ๆ มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก พร้อมทั้งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การจัดมุมประสบการณ์ บางมุมประสบการณ์ให้มีตัวหนังสือกำกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ภายในมุม และเรื่องความคาดหวัง ทั้งจากโรงเรียน หรือจากตัวผู้ปกครองเอง แทนที่ครูจะได้จัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะในทุก ๆ ด้านแบบค่อยเป็นค่อยไปให้กับเด็ก ครูกลับต้องจัดประสบการณ์ที่เน้นการอ่านเขียนอย่างจริงจัง การเร่งให้เด็กเรียนต้องอ่านให้ออกเขียนให้ได้ ในตอนที่เด็กยังไม่พร้อม ทำให้มีแรงกดดันอย่างหนักกับตัวเด็กเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดควรให้เด็กได้กล้าแสดงออกมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิสิ่งที่เด็กเขียน เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาให้กับเด็ก และการจัดประสบการณ์ที่เน้นการอ่านเขียนแบบเรียน แบบฝึกหัดควรเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละวัย ควรมีสีสันสดใส รูปภาพประกอบตรงกับคำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราภรณ์ กุณแสงคำ ได้ศึกษา แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ 2) กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามช่วงอายุของเด็ก 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู (พัธราภรณ์ กุณแสงคำ, 2563)

2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 4 ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ 2) กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามช่วงอายุของเด็ก 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการปฐมวัย และตัวแทนครู ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญ ได้ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ขั้นศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นเลือกเนื้อหาสาระ ขั้นจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ ขั้นคัดเลือกการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ขั้นจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และขั้นกำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย หงส์ภู ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นของทาบา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จำนวน 15 คน ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จำนวน 4 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จำนวน 103 คน พบว่า 1) หลักสูตรปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จังหวัดสมุทรปราการ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 3 สาระ ได้แก่ สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว สาระการเรียนรู้บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก และสาระการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก 2) การประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตรปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จังหวัดสมุทรปราการสามารถนำไปใช้ได้ (อรทัย หงส์ภู, 2558)

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการศึกษา พบว่าการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้น ดังนี้ คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) เลือกเนื้อหาสาระ 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมินผล โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายและกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ต่อไป ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 นำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัยไปใช้ในเครือข่ายของตนเอง และให้มีการติดตามและประเมินผล เพราะสถานศึกษาควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย โดยมีองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย คุณา อาเบต อัล-เราะห์มาน ได้ศึกษา การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 5 ปี โดยใช้หลักสูตรภาษาธรรมชาติ ศึกษาด้านการเจริญเติบโตที่แตกต่างกันในวัยเด็กและผลของการเจริญเติบโตด้านบุคลิกภาพของเด็กและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยครู นักเรียน และพ่อแม่ มีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนี้ใช้กับนักเรียนอนุบาล จำนวน 26 คน จาก Al-Woroud เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนอนุบาล จำนวน 26 คน จาก Rowa เป็นกลุ่มควบคุมของโรงเรียนอนุบาลในกรุงเยรูซาเล็มของปี 2011/2012 นักเรียนทุกคนอายุประมาณ 5 ปี โดยตั้งสมมติฐานว่าผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 5 ปี เมื่อผ่านการใช้หลักสูตรภาษาธรรมชาติ

และไม่ผ่านการใช้หลักสูตรภาษาธรรมชาติ แล้วนักเรียนอนุบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\alpha = 0.05$) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ถูกต้องและได้มาตรฐาน ในการทดสอบการวิจัย อยู่บนพื้นฐานของวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม นอกจากนี้การสัมภาษณ์ครู ผู้บริหารผู้ปกครองและนักการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลมีการสังเกตรายงานที่เขียนโดยครู การสัมภาษณ์ Pre-test และ Post-test โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์แบบกราฟิก ได้รับการทำการวาดผลจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอนุบาลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอนุบาลกลุ่มทดลองและการควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังนี้ 1.1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีการจัดโครงการอบรมแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย เน้นความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อหรือพัฒนาสื่อให้กับผู้บริหารและครูผู้สอน 1.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโครงการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัยให้เพียงพอ 1.3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีรูปแบบการดำเนินงานหลักสูตรเพื่อติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 2.1) สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ของสถานศึกษาต่อไป 2.2) กลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 นำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเอง 2.3) การติดตามและประเมินผลการนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ต่อไป 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย 3.2) ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อัตนระดับปฐมวัย เพื่อต่อยอดไปจากหลักสูตร 3.3) ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรภาษาธรรมชาติระดับปฐมวัยเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด 3.4) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติตามช่วงอายุของเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: ศุภสมาคมราชวาท. การแสวงหาความรู้ตามอัธยาศัย กศน. (2563). ความสำคัญของการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2565 จาก <http://www.clarissaforoaklandschools.com>
- ฐานิส หริภินทร. (3 สิงหาคม 2564). การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยของแต่ละโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สิชล ๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๔. (ศุภกมล ฐิตธิรานันท์, ผู้สัมภาษณ์)
- บ้านจอมยุทธ. (2543). จิตวิทยาพัฒนาการมนุษย์ จิตวิทยาพัฒนาการวัยเด็กตอนต้น (Early Childhood). เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2564 จาก https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-1/concepts_of_developmental_psychology/01_11.html
- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 6 (30 เมษายน 2562).

- พัชรภรณ์ กุณแสงคำ. (2563). แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. วารสาร ศึกษาศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4(3), 46-47.
- รติรัตน์ คล่องแคล่ว. (2551). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวทางภาษาแบบธรรมชาติ ที่มีต่อทักษะการพูดภาษาไทยของเด็กปฐมวัยไทยอีสาน. ใน ปริญญาธิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. (2563). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2663 – 2565. นครศรีธรรมราช: สำนักพิมพ์เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.
- อรทัย หงส์ภู. (2558). การพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลป้อมแพลงไฟฟ้า จังหวัดสมุทรปราการ. วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 7(1), 95-96.
- Young City. (2018). Teaching natural language teaching (Whole Language) for early childhood. Retrieved August 19, 2021, from <https://www.youngciety.com/article/journal/whole-language.html>

การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียน โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์)*

ASSESSMENT OF THE MORAL AND INTEGRITY DEVELOPMENT PROJECT FOR STUDENTS OF WATMAISUKONTARAM (PINRATANARAS) SCHOOL

สมบัติ เดชบำรุง*, เปรมชัย สโรบล, สุชาติ เสวตบดี, ฐิตาภรณ์ เพ็งหนู

Sombat Dejbamrung, Pramchai Sarobol, Suchat Savetbodi, Thidaporn Pengnoo

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University

*Corresponding author E-mail: wrslocal9@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของโครงการ 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการ 3) ประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และนักเรียน จำนวน 140 คน รวมจำนวน 150 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการ เปิดตารางเครจซี่ และมอร์แกน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบาย ของโรงเรียน 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การบริหารภายในโรงเรียนเป็นระบบเอื้อต่อการ ดำเนินกิจกรรมในโครงการ 3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ส่งเสริมให้ทุกคน มีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต และ 4) ด้านผลผลิต ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตสาธารณะ ด้านวินัย และ ด้านทักษะกระบวนการคิด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การพัฒนา, คุณธรรม, ความสุจริต, นักเรียน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) the content to assess; consistency between policy principles, objectives, goals and activities of the project. 2) to evaluate the primary factors; the availability of personnel, materials, facilities, budget and management system. 3) to evaluate the implementation process; operational steps of the planning and evaluation of the project activities. And 4) to evaluate the productivity; the effects of the project on the subject, honestly

* Received May 10, 2023; Revised May 28, 2023; Accepted July 30, 2023

5 features; thinking skill, disciplined, honest, self- sufficiency of economy and public mind. This research is evaluation research. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a sample of 10 teachers and 140 students. Simple random sampling was employed to select the participants. The research instruments included questionnaires, statistics including percentage, average and standard deviations. The research findings revealed as follows: 1) Overall, the opinions were at a high level. When considering each item, it was found that most of them were at a high level. The item with the highest mean was The objectives of the program are consistent with school policy. 2) Overall, the opinions were at a high level. When considering each item, it was found that most of them were at a high level. The item with the highest mean was School administration is a system that facilitates project activities. 3) Overall, the opinions were at a high level. When considering each item, it was found that most of them were at a high level. The item with the highest mean was to encourage everyone Participate in and see the value of the development of students to create the characteristics of an honest school. and 4) Overall, there was a high level of practice. Considering the items found the highest average as self- sufficiency of economy and the lowest average as thinking skill.

Keywords: Assessment, Moral, Integrity, Development, Students.

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ได้ระบุความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) หลักการดังกล่าว สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564 และ 2565) เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้ ต่อเนื่องตลอดชีวิตที่มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้นการที่จะปลูกฝังจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริตให้กับเยาวชนนั้น จะต้องปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง ปัจจุบันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย เป็นปัญหาที่หนักหน่วง และทำลายประเทศในทุก ๆ ด้าน พฤติกรรมคอร์รัปชันฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน และยังเป็นปัญหาที่สะท้อนวิกฤตการณ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม (เอกสารประกอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “โรงเรียนสุจริต” : สพฐ.) การป้องกันการคอร์รัปชันจึงน่าจะเป็นอีกมาตรการที่สำคัญ โดยต้องเริ่มต้นที่จิตสำนึกของแต่ละบุคคลที่จะต้องมีความเข้มแข็ง ยึดมั่นในความสุจริต รังเกียจพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชัน และพร้อมที่จะต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง ซึ่งการที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมในการรักความดี รู้สึกไม่ยอมรับพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชัน และการโกงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องนี้ จะเป็นรากฐานสำคัญเพื่อทำให้เด็กเติบโตขึ้น เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม เป็นการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่ได้ผลดีที่สุด โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ และการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชน เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง สิทธิหน้าที่ที่

พึงกระทำต่อสังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และทัศนคติที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากกลุ่มเด็ก และเยาวชนแล้วค่อย ๆ ขยายเข้าสู่สังคม

โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างนิสัย ความประพฤติ การปฏิบัติที่ถูกต้อง หัวใจสำคัญของการศึกษา คือ การทำให้คนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การสร้างลักษณะความสุจริต จึงเป็นเรื่องสำคัญที่โรงเรียนจะต้องให้การดูแล เอาใจใส่ ควบคู่ไปกับการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความสุจริต ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา เชื่อว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนพึงประพฤติปฏิบัติ และต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกิจนิสัยควบคู่กับการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้างนิสัยสุจริต ให้กับเด็ก เป็นเรื่องที่ต้องทำต่อเนื่องเป็นเวลานาน ตลอดเวลาที่ได้ศึกษาเล่าเรียน โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราชวร) ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมทุกอย่างที่จัดก็ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมให้เกิดความสุจริตไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างจริงจัง โดยได้พยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งองค์กรอิสระในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดรัดกุม ไปจนถึงสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้น จึงเกิดมีการเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา “เชิงรุก” หรือ การแก้ปัญหาที่ “ต้นเหตุ” ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของโครงการ “โรงเรียนสุจริต” ขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (เอกสารประกอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และ ธรรมาภิบาล “โรงเรียนสุจริต” : สพฐ.) ได้จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา “โรงเรียนสุจริต” (Upright School) ซึ่งเป็นโครงการที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นถึงความสำคัญของการคิด อย่างมีเหตุผล คุณค่าความดี การรู้ผิดชอบชั่วดี การภูมิใจในการทำความดี และรังเกียจการโกง รวมถึงการเติบโตไปเป็นคนเก่งที่ไม่โกง การเรียนการสอนแบบดังกล่าว เริ่มขึ้นจากการฝึกสอนเด็ก ในเรื่องง่าย ๆ เช่น การเคารพกฎ กติกาสังคมพื้นฐาน การรู้จักต่อแถว ไม่พูดปด เพื่อปลูกฝังให้เด็กเมื่อเติบโตไปจะได้สามารถเคารพกฎของสังคมที่ ใหญ่ขึ้นได้

โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราชวร) ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริต เพื่อ ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสุจริตบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ได้ดำเนินโครงการ ได้รับความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และ ชุมชนเป็นอย่างดี ได้รับคำชมเชยจากผู้ปกครองในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนมาโดยตลอด จึงเห็นได้ว่านโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการดำเนินโครงการพัฒนา คุณธรรมความสุจริต สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการ ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาป้องกันการทุจริต “โรงเรียนสุจริต” ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 5 ประการ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และทุกชั้นปีอย่างทั่วถึง มีระบบ การบริหารงานที่ชัดเจน ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุน งบประมาณอย่างเพียงพอ คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความสุจริต ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตาม หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผลการวิจัยในครั้งนี้ จะสามารถสะท้อน ผลสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลใน

สถานศึกษาป้องกันการทุจริต “โรงเรียนสุจริต” ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการในปีการศึกษาต่อไป และสามารถเผยแพร่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สถานศึกษาอื่น ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปณิกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการปลูกฝัง ให้มีจิตสำนึกในความสุจริต และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความสอดคล้อง ระหว่างนโยบาย สพฐ. กับ วัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการ และความจำเป็นที่คาดหวังของสังคม
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการเกี่ยวกับสภาพความพร้อมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ
3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรม และบรรยากาศปฏิสัมพันธ์
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านคุณลักษณะสุจริต 5 ประการ คือ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงประเมิน (evaluation research) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ มีจำนวน 232 คน ได้แก่

1. ครูผู้สอน มีจำนวน 12 คน
2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ จำนวน 150 คน ได้แก่

1. ครูผู้สอน จำนวน 10 คน
2. นักเรียน จำนวน 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การประเมินโครงการในครั้งนี้ ใช้เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) สำหรับครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ทำงาน และวิทยฐานะเป็นแบบสำรวจ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธารามฯ สอบถามในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิต เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

- 4 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) สำหรับนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ อายุ และระดับชั้นเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) สอบถามในด้านกระบวนการดำเนินงาน และผลผลิต มีลักษณะเป็นแบบจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1967) โดยกำหนดค่าคะแนนของแต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ประเมินดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้กับ ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 จำนวน 150 ชุด แบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน จำนวน 10 ชุด และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน จำนวน 140 ชุด และ เก็บแบบสอบถาม ได้ครบทุกชุด จำนวน 150 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์การปฏิบัติการประเมินโครงการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง การปฏิบัติงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต นำเสนอในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) โดยภาพรวม

ด้าน ที่	รายการ ประเมิน	จำนวนทั้งหมด			ครูผู้สอน			นักเรียน			ลำดับ
		n=150			n=10			n=140			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	
1	ด้านบริบท				4.26	0.10	มาก	-	-	-	1
2	ด้านปัจจัยเบื้องต้น				3.92	0.10	มาก	-	-	-	
3	ด้านกระบวนการดำเนินงาน	4.15	0.06	มาก	3.99	0.09	มาก	4.31	0.03	มาก	4
4	ด้านผลผลิต	4.16	0.05	มาก	4.18	0.08	มาก	4.14	0.03	มาก	3
	รวม	4.12	0.08	มาก	4.00	0.09	มาก	4.23	0.03	มาก	2

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน และนักเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.16$) และด้านกระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านปัจจัยเบื้องต้น ($\bar{X} = 3.92$)

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านบริบท (n = 10)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
	ด้านบริบท				
1	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.63	0.18	มากที่สุด	2
2	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	4.75	0.11	มากที่สุด	1
3	วัตถุประสงค์ของโครงการมุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี	4.50	0.18	มากที่สุด	3
4	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน	4.13	0.09	มาก	4
5	วัตถุประสงค์ของโครงการเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ในปัจจุบัน	3.94	0.06	มาก	6
6	โครงการมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน	4.00	0.00	มาก	5
7	โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง/ชุมชน	3.88	0.09	มาก	7
	รวม	4.26	0.10	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านบริบท ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ (2) วัตถุประสงค์ของ

โครงการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ (7) โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง/ชุมชน ($\bar{X} = 3.88$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (n = 10)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านปัจจัยเบื้องต้น					
8	บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต	3.88	0.09	มาก	4
9	บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอกับการดำเนินงานโครงการ	3.31	0.10	ปานกลาง	6
10	งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ	3.15	0.11	ปานกลาง	7
11	สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีคุณภาพ	3.94	0.06	มาก	3
12	โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินการของโครงการ	3.81	0.10	มาก	5
13	การบริหารภายในโรงเรียนเป็นระบบเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ	4.88	0.09	มากที่สุด	1
14	การจัดระบบตรวจสอบการดำเนินงานโครงการเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร	4.50	0.18	มากที่สุด	2
รวม		3.92	0.10	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านปัจจัยเบื้องต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ (13) การบริหารภายในโรงเรียนเป็นระบบ เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ($\bar{X} = 4.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ (10) งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการเพียงพอ ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านกระบวนการดำเนินงาน (N = 10)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านกระบวนการดำเนินงาน					
15	การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.13	0.09	มาก	2
16	การจัดกิจกรรมตามคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตสอดแทรกในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน	3.88	0.09	มาก	7
17	ส่งเสริมให้มีการนำคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตมาเป็นหลักในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา	3.75	0.11	มาก	10
18	ใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมตามคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต	3.88	0.09	มาก	7
19	การวัดผลประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามสภาพจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย	3.94	0.06	มาก	5
20	การจัดอาคารสถานที่และภูมิทัศน์เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ	3.94	0.06	มาก	5
21	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมตามโครงการ	4.06	0.06	มาก	4

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
22	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานักเรียนตามโครงการอย่างต่อเนื่อง	3.81	0.10	มาก	9
23	ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง	4.13	0.09	มาก	2
24	ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต	4.50	0.18	มากที่สุด	1
รวม		3.99	0.09	มาก	

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านกระบวนการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ (24) ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต ($\bar{X} = 4.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ (17) ส่งเสริมให้มีการนำคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตมาเป็นหลักในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของนักเรียน ด้านกระบวนการดำเนินงาน (n = 140)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านกระบวนการดำเนินงาน					
1	การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.79	0.024	มาก	9
2	การจัดกิจกรรมตามคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตสอดแทรกในการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน	3.81	0.023	มาก	8
3	การส่งเสริมให้นักเรียนนำคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตมาเป็นหลักในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา	4.13	0.042	มาก	6
4	การใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต	4.62	0.034	มากที่สุด	3
5	การวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมของโครงการตามสภาพจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย	3.75	0.025	มาก	10
6	การจัดอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ	4.59	0.044	มากที่สุด	5
7	การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม/โครงการ	3.94	0.014	มาก	7
8	การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานักเรียนตามโครงการอย่างต่อเนื่อง	4.62	0.037	มากที่สุด	3
9	การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง	4.97	0.010	มากที่สุด	1
10	การส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะสุจริต	4.85	0.021	มากที่สุด	2
รวม		4.31	0.027	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของนักเรียน ด้านกระบวนการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการประเมินในข้อ 4 , ข้อ 6 , ข้อ 8 , ข้อ 9 และข้อ 10 อยู่ในระดับมากที่สุด รายการประเมินในข้อ 1 , ข้อ 2 , ข้อ 3 , ข้อ 5 และข้อ 7 อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อที่ (9) การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.97$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ

ข้อที่ (5) การวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมของโครงการตามสภาพจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านผลผลิต (n = 10)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ทักษะการคิด	4.31	0.027	มาก	5
2	วินัย	3.89	0.10	มาก	4
3	ความซื่อสัตย์	4.40	0.08	มาก	2
4	อยู่อย่างพอเพียง	4.85	0.08	มากที่สุด	1
5	จิตสาธารณะ	3.94	0.06	มาก	3
รวม		4.18	0.08	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.40$) ด้านจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.94$) ด้านวินัย ($\bar{X} = 3.89$) และด้านทักษะกระบวนการคิด ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของนักเรียน ด้านผลผลิต (n = 140)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ทักษะการคิด	3.89	0.029	มาก	4
2	วินัย	3.87	0.031	มาก	5
3	ความซื่อสัตย์	4.09	0.024	มาก	3
4	อยู่อย่างพอเพียง	4.16	0.022	มาก	2
5	จิตสาธารณะ	4.68	0.027	มากที่สุด	1
รวม		4.14	0.027	มาก	

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของนักเรียน ด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีวินัย ($\bar{X} = 3.87$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน และนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริบท ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านปัจจัยเบื้องต้น มีประเด็นที่สามารถนำมาสู่การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความสอดคล้อง ระหว่างนโยบาย สพฐ. กับ วัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการ และความจำเป็นที่คาดหวังของสังคม พบว่า ในภาพรวมมีผล การประเมินอยู่ในระดับมาก โดยข้อวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามโครงการโรงเรียนสุจริต และมีความสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของ โรงเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียน วัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่น รัตนราษฎร์) มีวิสัยทัศน์ นโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วีระ ปรางค์รัตนศิลา ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยใช้ รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผลการศึกษา พบว่า บริบทของโครงการมี ความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (วีระ ปรางค์รัตนศิลา, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยันต์ ไม่กลาง ที่ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนโนนสูงศรีธานี โดยการ ใช้นวัตกรรม ศรีธานีโมเดล ผลการประเมิน พบว่า บริบทของโครงการตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบ โครงการ คณะกรรมการสถานศึกษา และครูมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชัยยันต์ ไม่กลาง, 2561)

2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการเกี่ยวกับสภาพความพร้อมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก และรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารภายในโรงเรียน เป็นระบบ เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียน มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน เห็นได้ จากผลการประเมินมาตรฐานภายนอกรอบที่สี่ จากสถาบันมาตรฐานการศึกษา จำกัด (สมศ.) ได้ผลการประเมิน ด้านการบริหารงาน ระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข ที่ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการ ประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาบาววิทยา ด้วยรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิป (CIPP Model) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าในภาพรวม 10 ข้อ อยู่ในระดับมาก (ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข, 2562) และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงศักดิ์ เขาวนวุฒิกุล ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการประเมิน พบว่าการประเมินปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเพียงพอ อยู่ในระดับมาก (ยงศักดิ์ เขาวนวุฒิกุล, 2562)

3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้การจัดการกิจกรรม และบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียน ให้เกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต รองลงมา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างทั่วถึงและการ จัดการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมี โครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน ส่งเสริมการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรร มาภิบาลในสถานศึกษาป้องกันการทุจริต “โรงเรียนสุจริต” ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของโรงเรียนสุจริตในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ทุกชั้นเรียนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยันต์ ไม่กลาง ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนโนนสูงศรี ธานี โดยการใช้นวัตกรรม ศรีธานีโมเดล ผลการประเมิน พบว่า กระบวนการดำเนินงานของโครงการตามความ

คิดเห็นของผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชัยยันต์ ไหมกลาง, 2561) และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงศักดิ์ เชาวนวุฒิกุล ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการประเมินพบว่า การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยภาพรวมกระบวนการดำเนินงานมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ยงศักดิ์ เชาวนวุฒิกุล, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ ปรางค์รัตนศิลา ที่ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ผลการประเมินพบว่าด้านกระบวนการดำเนินงาน ของโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก (วีระ ปรางค์รัตนศิลา, 2560)

4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับผลที่เกิดกับผู้เรียนด้านคุณลักษณะสุจริต 5 ประการ คือ มี ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ ด้าน อยู่อย่างพอเพียง รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตสาธารณะ ด้านวินัย และ ด้านทักษะกระบวนการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นอัตลักษณ์ ของสถานศึกษาอย่างจริงจัง คือ อยู่อย่างพอเพียงและได้เป็นโรงเรียนต้นแบบสถานศึกษาพอเพียง Best Practice ปีการศึกษา 2558 ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ เช่น กิจกรรมเรือนทองคำ ดำเนินการเกี่ยวกับขยะ นำ กลับมาใช้ใหม่ เป็นประจำทุกปี นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hideki Maruyama ที่ศึกษาวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนคุณธรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้อื่นของญี่ปุ่น คือ ความสำคัญ ของมารยาท และการสื่อสารกับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์ (Hideki Maruyama, 2013) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กฤษพงศ์ อยู่เย็น ที่ได้ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านสี่สูก ห้วยโง้ง ผลการประเมินพบว่า ผลผลิตด้านการดำเนินกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านสี่สูก ห้วยโง้ง จำนวน 7 กิจกรรม สรุปได้ว่า ในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (กฤษพงศ์ อยู่เย็น, 2561) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงศักดิ์ เชาวนวุฒิกุล ทำการศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 การประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์หรือผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยภาพรวมมีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก (ยงศักดิ์ เชาวนวุฒิกุล, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมความสุจริตของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) พบว่า ด้านบริบท (Context : C) ครูผู้สอนประเมินด้านบริบท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการมีความสอดคล้องกับ ความต้องการ ของผู้ปกครอง/ชุมชน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input : I) ครูผู้สอนประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ การบริหารภายใน โรงเรียนเป็นระบบ เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด คือ งบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานโครงการเพียงพอ ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process : P) ครูผู้สอน และนักเรียนประเมินด้าน กระบวนการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่า ของการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ส่งเสริมให้มีการนำคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตมาเป็นหลักในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และ ด้านผลผลิต (Product : P)ครูผู้สอน และนักเรียน ประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตสาธารณะ ด้านวินัย และด้านทักษะกระบวนการคิด ดังนั้นควรมีการติดตามประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการนิเทศ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาโครงการต่อไป และควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้ชุมชน สังคมรับทราบ และเห็นความสำคัญของโครงการ และมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการ รวมทั้งควรนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสำหรับการจัดกิจกรรมในโครงการให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน และควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษพงศ์ อยู่เย็น. (2561). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านสี่สุขห้วยโง้ง. สกลนคร: โรงเรียนบ้านสี่สุขห้วยโง้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- ชัยยันต์ ไม้กลาง. (2561). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนโนนสูงศรีธานี. นครราชสีมา: โรงเรียนโนนสูงศรีธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ยงศักดิ์ เขาวนุฒิกุล. (2562). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.
- วีระ ประจักษ์รัตนศิลา. (2560). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียน พญาไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.
- ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข. (2562). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา. โรงเรียนตาเบาวิทยา. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- Hideki Maruyama. (2013) . Moral Education in Japan. Retrieved March 2023, 20, from <http://www.nier.go.jp/> English.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale, in Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

**การพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
: คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น***
**DEVELOPMENT OF STUDENTS BASED ON INDIVIDUAL DIFFERENCES
: EDUCATION ADMINISTRATION QUALITY OF THE LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION**

สมใจ เดชบำรุง*, สุชาติ เสวตบดี, เปรมชัย สโรบล, วิโรจน์ สุรสาค

Somchai Dejbamrung, Suchat Savetbodi, Pramchai Sarobol, Wirot Surasakhon

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wrslocal9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สามารถประสานความร่วมมือทั้งภายใน และภายนอกองค์กร 2) ด้านการสนับสนุนองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ อัตราค่าจ้าง อาคารสถานที่ สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษา มีเครือข่ายความร่วมมือ และสามารถระดมทรัพยากรในการพัฒนาผู้เรียนจากทุกภาคส่วน 3) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา 4) ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษามีแผนปฏิบัติการ และแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีการวิเคราะห์ผู้เรียนและทดสอบความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถตามความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และได้รับประสบการณ์ตรงด้านการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ ครูวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย 5) ด้านคุณภาพครูและบุคลากร สถานศึกษามีครูและบุคลากรเพียงพอครบทุกวิชาเอก ครูมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สามารถจัดการเรียนรู้ และวัดประเมินผลผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูสามารถแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ถูกต้องตามความถนัด และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาผู้เรียน, ความแตกต่างระหว่างบุคคล, การบริหารจัดการศึกษา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this academic article were to present important factors in education administration of the Local Administrative Organization to develop students based on individual differences. There are five issues: 1) Administrator: The administrator must have leadership, vision, and creativity, adhere to good governance and ability to collaborate with both internal and external organizations to develop students based on their individual differences. 2) Organization Supporting: The local government should provide schools with support financial resources, teachers, buildings and facilities, instructional materials, school equipment, technology and innovations, and learning resources for educational institutions and has a network of cooperation and able to mobilize resources suitable to students' development from all sectors. 3) Participatory Administration: The administrators of local government decentralize the administration of educational institutions. School committees, teachers, parents and communities participate in educational management. 4) Academic Administration: The school have action plans and guidelines for academic administration according to individual difference. School offers a variety of curricula that are designed to meet in line with the needs of the students. Set guidelines for learning management, focusing on learners. and organize a variety of student development activities The students were analyzed and the aptitude of the students was tested individually. Encourage and support learners to develop their abilities according to their aptitudes to their fullest potential. and gained direct experience in working in the workplace Teachers measure and evaluate a variety of real conditions. And 5) Teachers and Staff: The school had enough teachers and staff in key subject areas in schools. Teachers have knowledgeable and aware of individual differences and individual learning styles. They can organize and evaluate students according to individual differences. Also teachers can suggest guidelines for students to develop themselves according to their aptitudes and develop themselves according to their full potential.

Keywords: Student development, Individual difference, Education Administration, the Local Administrative Organization.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา สิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดำเนินการ ให้ประชาชน ได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ จัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน ให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้บัญญัติแนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้อง

กับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ในท้องถิ่น และรัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และสามารถจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ สู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล อันจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่น สามารถนำความเป็นเลิศนั้น ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ เป็นไปตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษา ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ก็มีนโยบายส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้สถานศึกษาในสังกัดเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิโรจน์ สุรสาคร, 2564)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท และมีศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development : SBMLD) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดความสนใจสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาตามนโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ก็ประสบปัญหาด้านงบประมาณ เนื่องจากโรงเรียนต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นกว่าปกติ เพราะต้องจัดหาครู วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ในสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ที่จะเรียนรู้ หรือฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ สถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งประสบความสำเร็จ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด มีนโยบายให้การสนับสนุน ทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณ รวมทั้งกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา และให้อิสระแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ทำให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สถานศึกษาบางแห่งก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ และไม่ได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจ มาจากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากนโยบายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ที่ผู้บริหารท้องถิ่นอาจไม่เข้าใจ หรือไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเท่าที่ควร หรือปัญหาจากการขาดความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของทุกฝ่าย (วิโรจน์ สุรสาคร, 2564) ผู้เขียนในฐานะที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้ดำเนินการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความ

แตกต่างระหว่างบุคคล จึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหา ความต้องการ แนวทางในการบริหารสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้เขียนหวังว่าบทความวิชาการนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะบังเกิดดีต่อผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติต่อไป

การพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

มนุษย์เรามีความคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ เช่น ต่างก็มีความต้องการ มีความรู้สึก มีอารมณ์ แต่ในขณะที่เดียวกันบุคคลแต่ละคนก็มีความแตกต่างจากคนอื่น ๆ ได้หลายประการ เช่น มีรูปร่างต่างกัน มีสีของตา สีของผมต่างกัน แม้แต่คู่แฝดยังมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีผู้ใดจะมีความเหมือนกัน ไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง มนุษย์ทุกคนในโลกนี้จึงมีความแตกต่างกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในวงการศึกษาก็ย่อมรับว่า การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เชื้อชาติ ปัญญา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมอื่น ๆ การจัดการเรียน การสอนจึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กัน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวเองตั้งแต่วัยเด็กว่าชอบหรือถนัดในด้านใด และส่งเสริมศักยภาพของเด็ก ๆ ให้เติบโต ในสายอาชีพที่ถนัดได้อย่างมั่นคง ระบบการศึกษาที่เน้นให้เด็กได้รู้จักตนเอง ได้ค้นพบศักยภาพของตนเองตั้งแต่วัยเรียน จึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ยุคใหม่ปรารถนา ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เด็กได้ค้นพบตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักการศึกษาทั้งหลาย ควรสร้างและจัดให้แก่เด็กทุกคน ซึ่งในการที่สถานศึกษา จะสามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัด ความต้องการ ตามศักยภาพ และอัจฉริยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล จำเป็นจะต้องศึกษาองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิโรจน์ สุรสาคร, 2564)

สาเหตุที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาเชื่อว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม และไม่ว่าจะสรุปว่าสิ่งใดมีอิทธิพลมากกว่ากัน จะเป็นพันธุกรรมก็บอกได้ไม่ชัดเจน จะเป็นสิ่งแวดล้อมก็ยังไม่ขาดเสียทีเดียว ถ้าความดีหรือความเลวเกิดจากพันธุกรรม สิ่งที่เราควรทำคือ ควรปรับปรุงชาติพันธุ์ของเราให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น แต่ถ้าเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เราควรปรับปรุงก็ได้แก่สิ่งแวดล้อมรอบตัวเราทำให้ดีขึ้น ความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจสรุปได้ว่าเป็นผลของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมเท่า ๆ ซึ่งพอสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. พันธุกรรม (Heredity) หมายถึง สิ่งที่สืบทอดมาจากพันธุ์ เป็นการถ่ายทอดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อมาของบรรพบุรุษจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง พันธุกรรมเป็นตัวกำหนดลักษณะการเจริญเติบโต มีผลต่อความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ นักวิทยาศาสตร์พบว่า สิ่งที่สามารถได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม จากบรรพบุรุษ ได้แก่ ลักษณะกาย ความบกพร่องทางกายและโรคบางชนิด ความพิการทางสมองและปัญญาอ่อน ความผิดปกติทางจิต บุคลิกภาพ และสติปัญญา เป็นต้น (Sukhachan's KM, 2021)

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อมทำให้คนเราแตกต่างกันนอกจากลักษณะต่าง ๆ ที่คนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม สภาพการณ์ และสิ่งต่าง ๆ ที่เราสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของสิ่งมีชีวิต นอกเหนือจากพันธุกรรม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ สุขภาพอนามัย โรคภัยไข้เจ็บ และอุบัติเหตุ เป็นต้น (Sukhachan's KM, 2021)

ความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ

บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้แล้วแต่อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่เกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านร่างกาย เซวปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งนักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนใหญ่จะมุ่งประเด็นศึกษาไปที่รายละเอียดของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถสรุปความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็น 4 ด้าน คือร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (กฤตวรรณ คำสม, 2557)

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านร่างกาย ความสูง ความต่ำของร่างกาย ผิวเนื้อหยาบ ผิวเนื้อละเอียด ผนึก ผนาง ผนเหี้ยด ผน หยิกผนหยักสก จมูกโด่ง จมูกแบน ปากเล็กปากแบน ปากหนา ตาชั้นเดียว ตาสองชั้น รวมทั้งบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาบางคน พยายามที่จะหาความสัมพันธ์ของลักษณะต่าง ๆ ของร่างกายกับลักษณะของจิตกริยา และสรุปเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมาว่า คนที่รูปร่างหน้าตาลักษณะอย่างนี้ ก็จะมีแบบแผนของพฤติกรรม มีลักษณะของอารมณ์ การติดต่อในสังคมเป็นอย่างนั้น (เดโซ สนวนนท, 2529)

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านทางอารมณ์ ความแตกต่างทางอารมณ์ คือ ความแตกต่าง ของบุคคล ในความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ขณะเกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง การมีอารมณ์ ของมนุษย์เริ่มตั้งแต่อารมณ์กลัว อารมณ์โกรธ อารมณ์รัก พอใจ ยินดี ตื่นเต้น การแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ต้องแสดงออกอย่างเหมาะสม อารมณ์เป็นได้ทั้งตัวสร้างสรรค์และตัวทำลาย อารมณ์ขันทำให้จิตใจเบิกบาน อารมณ์เศร้าหมอง หดหู่ ทำให้คนเกิดความตึงเครียดวิตกกังวล ดังนั้นบุคคลจึงควรแสดงออกทางอารมณ์ อย่างเหมาะสม สมเหตุสมผล พองาม หรือรู้จักที่จะควบคุม ยับยั้งพอเหมาะพอควรไม่แสดงอารมณ์ จนกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ หรือเก็บอารมณ์จนกลายเป็นคนเฉยเมยไปไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ โดยทั่วไปบุคคล ควรจะแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมตามโอกาสอันควร (นวรรตน์ หัสดี, 2562)

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านทางสังคม ความแตกต่างทางด้านสังคม คือ ความแตกต่าง ของบุคคล ในความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก และของสังคมอื่น ๆ ด้วยมนุษย์ตั้งแต่เกิดมาต้องอยู่ในระบบของสังคม ตั้งแต่สังคมครอบครัว สังคมเพื่อนบ้าน โตขึ้นก็เป็นสังคมโรงเรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมทั้งสิ้น (นวรรตน์ หัสดี, 2562)

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านทางเซวปัญญา ความแตกต่างทางเซวปัญญา คือ ความแตกต่างของบุคคลในความสามารถที่ เกี่ยวกับการคิดและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในเชิงนามธรรม และรูปธรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้นักจิตวิทยาปัจจุบันเชื่อว่า ความความสามารถทางสติปัญญาเป็นผลพวงมาจากพันธุกรรม และสามารถเสริมได้ภายหลังให้บุคคลเกิดพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ (นวรรตน์ หัสดี, 2562) โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้เสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence Theory) มีแนวคิดว่สติปัญญาของมนุษย์ มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ได้แก่ 1) ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะฉลาดในเรื่องภาษา สามารถอ่าน เขียน เล่าเรื่อง และจดจำคำ วัน เดือน ปี ได้ดี เรียนรู้ผ่านการอ่าน การจดบันทึก ฟังการสอน และผ่านการอภิปรายถกเถียงได้ดีที่สุด มีทักษะการอธิบาย การสอน การปราศรัยหรือพูดจูงใจ 2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะเก่งคณิตศาสตร์ ตรรกะ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการคิดเชิงเหตุผล สามารถในการคำนวณที่ซับซ้อน 3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะมีความสามารถในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ดี สามารถเห็นภาพ ทิศทาง และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ มีความจำทางสายตาที่ดี 4) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily - Kinesthetic Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะมีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว เรียนรู้ได้ดีถ้าได้ลงมือปฏิบัติ มักแสดงท่าทางประกอบการพูด การสื่อความหมาย ชอบกิจกรรมที่มีการ

เคลื่อนไหวร่างกาย 5) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) ผู้มีสติปัญญานี้ จะเรียนรู้ได้ดีผ่านการฟัง การใช้ดนตรี จังหวะ และเสียงเพลง จะช่วยให้เรียนรู้ และการทำงานได้ดี 6) ปัญญาด้านการเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่นได้ดี ช่างสังเกต ได้รับความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี ชอบทำงานเป็นกลุ่ม สามารถเรียนรู้ได้ดี ผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ชอบการได้อภิปรายถกเถียง 7) ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะมีความเข้าใจความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ มองตนเอง และควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ดี มักเป็นคนเก็บตัว ชอบทำงานคนเดียว และมีความรับผิดชอบในตัวเอง สามารถเรียนรู้ได้ดีที่ผ่านเรื่องราว และสิ่งที่ตนเองสนใจ 8) ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะสามารถเข้าใจธรรมชาติ ช่างสังเกต เข้าใจปรากฏการณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ เรียนได้ดีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ นอกสถานที่ หรือผ่านการ และ 9) เซาว์ปัญญาด้านการดำรงอยู่ของชีวิต (Existential intelligence) ผู้มีสติปัญญาด้านนี้ จะสามารถเข้าใจสังขารธรรมการดำรงอยู่ของชีวิต มีความเชื่อและปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา ชอบคิด ช่างสังเกต และสนใจเรื่องของโลกและจักรวาล (เทพพิทักษ์ พัฒนาช่วย, 2562)

นอกจากที่กล่าวมา ยังมีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความถนัดตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของคนที่มีความพรสวรรค์ในเรื่องของศิลปะ บางคนก็มีความถนัดทางด้านดนตรี บางคนก็ถนัดทางด้านเครื่องดนตรี กลไกต่าง ๆ การวาดรูป เหล่านี้เป็นความถนัดตามธรรมชาติ แต่ก็มีนักจิตวิทยาอีกหลายกลุ่ม ที่เชื่อว่าความถนัดตามธรรมชาติ อาจมีผลจากพันธุกรรม หรืออาจเป็นปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่าพรแสวง คือทำเองไม่ใช่พรสวรรค์ คือการฝึกหัดบ่อย ๆ นั่นเอง อย่างไรก็ดี ความถนัดทางธรรมชาติก็อาจจะทำให้ คนแตกต่างกันได้ (มัทนียา กายแก้ว, 2559)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

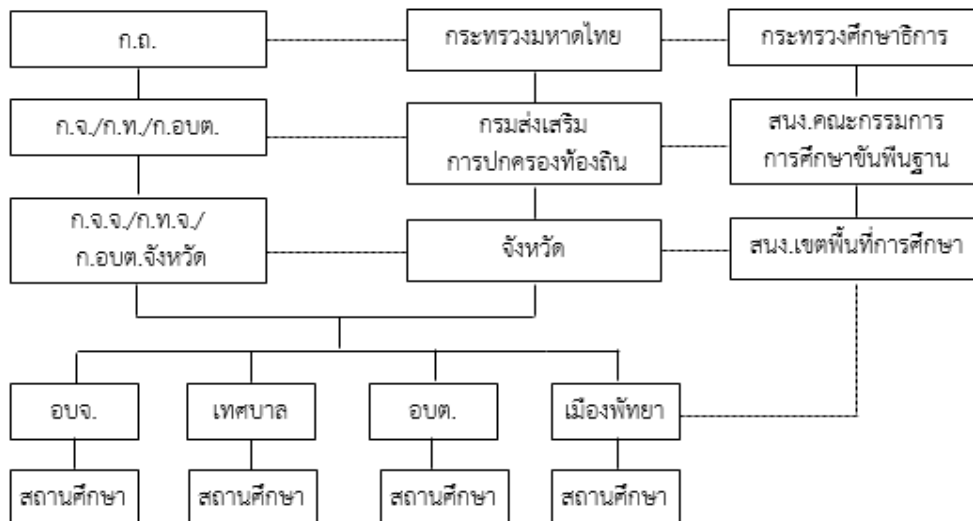
การจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลของผู้เรียน เป็นรายบุคคล สำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) ในบริบทของการจัดการศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผู้สอนต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทำความเข้าใจ ในความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน อันนำไปสู่การจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หรือจัดกลุ่ม ตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน แนวคิดทางการศึกษาแนวใหม่จึงเน้นในเรื่อง การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน ผู้เรียน (อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และศศิณัฐ์ สรรคบุรานุรักษ์, 2558)

สรุปได้ว่า มนุษย์เรามีแตกต่างกันได้หลายประการ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ความคิดและอารมณ์ แม้แต่คู่แฝดยังมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีผู้ใดจะมีความเหมือนกันไปเสียทุกอย่าง จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรศึกษา และทำความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงหลักของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งได้แก่ความแตกต่างในด้านความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมประสิทธิภาพ และคุณภาพของการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่

การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารจัดการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) ได้กำหนดโครงสร้างสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษา เพื่อให้เป็นหน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดจำนวนบุคลากรด้านการศึกษาตามความเหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจที่ดำเนินการในปัจจุบัน และที่จะดำเนินการในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงในเชิงระบบการจัดการศึกษาท้องถิ่น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารงานบุคคลทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และตามมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กำหนดโดยคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ.ท. และ ก.อบต.) ซึ่งมีความสอดคล้องกับระเบียบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการบริหารงานวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดแนวการบริหารงานวิชาการตามความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการบริหารงบประมาณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในสังกัด เป็นเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษา การพัฒนาบุคลากรครู การก่อสร้างปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนสถานที่ สนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ โครงการพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ ในด้านการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ตามภาระหน้าที่การบริหารงานสถานศึกษา 4 ด้าน ตามที่กฎหมายกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เช่นเดียวกับสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development : SBMLD) ตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา โดยในปี 2555 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องดำเนินการตามนโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. 0893.3/ว 3337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2555 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management For Local Development : SBMLD) และจัดสรรงบประมาณสนับสนุน โดยมีหนังสือแจ้งจังหวัดเพื่อประชาสัมพันธ์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีโรงเรียนในสังกัดที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการ ฯ จัดส่งแบบแสดงความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งสถานศึกษาที่ได้รับการพิจารณาเข้าร่วมโครงการ จะได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเป็นเงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) (วิโรจน์ สุรสาคร, 2564)

การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากติดขัดเรื่อง การใช้จ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ซึ่งมีข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ สถานศึกษาไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ สถานศึกษาบางแห่งก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดเท่าที่ควร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยรายได้และการจ่ายเงินของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ที่ได้บัญญัติถึง “สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดการศึกษาในหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน โดยรายวิชาเพิ่มเติมมีลักษณะต่อเนื่องกันเป็นหลักสูตรหรือแผนการเรียนรู้ ได้แก่ หลักสูตรความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ หลักสูตรความเป็นเลิศทางด้านดนตรี หลักสูตรความเป็นเลิศทางด้านกีฬา หลักสูตร ความเป็นเลิศทางด้านศิลปะ หลักสูตรความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพ หรือด้านอื่น และบัญญัติรายจ่ายของสถานศึกษาไว้อย่างครอบคลุมภาระกิจของสถานศึกษาที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ ทำให้สถานศึกษาสามารถใช้จ่ายงบประมาณได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น จึงเห็นได้ว่ากระทรวงมหาดไทย มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพ ตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจุบันมีสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาลักษณะพิเศษตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายได้และการจ่ายเงินของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 จำนวน 152 แห่ง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดให้สถานศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายได้และการจ่ายเงินของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564 จำนวน 113 แห่ง และตามประกาศ

กระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายได้และการจ่ายเงินของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2565 จำนวน 49 แห่ง

ผู้เขียนให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษา ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และมีความสนใจในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้ดำเนินการตามนโยบายของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น ตามโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development : SBMLD) ตลอดจน การปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารองค์กร 2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์กร 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม 4) ปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ และ 5) ปัจจัยด้านคุณภาพครูและบุคลากร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารองค์กร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนโยบายและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ การศึกษา 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อระดมทรัพยากรและเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ อำไญย ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) พบว่า ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และการบริหารจัดการที่ดี และการสร้างความสัมพันธ์กับ ชุมชนของผู้บริหาร ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา (ภาณุ อำไญย, 2564) และสอดคล้องกับ อร่าม วัฒนะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วน จังหวัดผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา (อร่าม วัฒนะ, 2561)

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์กร ประกอบด้วย 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ จัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ให้แก่สถานศึกษา 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับสถานประกอบการ สถาบันทางการศึกษาอื่น และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามความสนใจของผู้เรียน และ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากร จากทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับ วิโรจน์ สุรสาคร ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยสนับสนุน องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วิโรจน์ สุรสาคร, 2564)

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา 2) คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน 3) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และหน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมสนับสนุนวิทยากร สื่อ

และแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลatha เพชรใส ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0 พบว่า องค์ประกอบหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกระจายอำนาจ 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 4) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล 5) ด้านการบริหารจัดการตนเอง และ 6) ด้านการพัฒนาทั้งระบบ (สมลatha เพชรใส, 2562)

4. ปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีการวางแผนปฏิบัติการ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) สถานศึกษามีหลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน 3) สถานศึกษากำหนดแนวปฏิบัติให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) สถานศึกษากำหนดให้มีการวิเคราะห์ผู้เรียนและทดสอบความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถตามความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ 5) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงด้านการประกอบอาชีพ ในสถานประกอบการ และ 6) สถานศึกษากำหนดให้มีการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างหลากหลายวิธี และเน้นการทดสอบภาคปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 สรรคบุรณารักษ์ ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลในบริบทของการจัดการศึกษา พบว่า ครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน (อติยศ สรรคบุรณารักษ์ และศศิณัฐ สรรคบุรณารักษ์, 2558)

5. ปัจจัยด้านครูและบุคลากร ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีครู และบุคลากรเพียงพอ ครบทุกวิชาเอก 2) ครูมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจรูปแบบวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล 3) ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และฝึกทักษะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ 4) ครูดำเนินการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 5) ครูสามารถแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามความสนใจ และความถนัด ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับ เทียมใจ กำจัดภัย ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี พบว่า ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตามความสามารถ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสอดคล้องกับ Gentry ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างเพื่อรองรับนักเรียนที่แตกต่างกันตามความต้องการ และรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า ครูควรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของครู อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในห้องเรียน (Gentry, 2012)

สรุป

การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยหลายด้าน แต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารองค์กร 2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์กร 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม 4) ปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ และ 5) ปัจจัยด้านคุณภาพครูและบุคลากร โดยที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี

ความสำคัญมากที่จะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ควรประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ขอรับการสนับสนุนจัดสรรงบประมาณ อัตราค่าจ้างครูและบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ สถานศึกษาอื่น และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา ประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การสนับสนุนวิทยากร สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ ของผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการวางแผนปฏิบัติการ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีหลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน กำหนดแนวปฏิบัติให้ครูวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนและทดสอบ ความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถตามความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการ มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างหลากหลายวิธี สถานศึกษาควรสรรหาครูให้เพียงพอครบ ทุกวิชาเอก เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร ให้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รูปแบบวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ ฝึกทักษะ และแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามความสนใจ และความถนัดได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวรรณ คำสม. (2557). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- เดโช สนวนานนท์. (2529). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เทพพิทักษ์ พัฒน์ช่วย. (2562). พหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน ของ Howard Gardner. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/347259/>
- นวรรตน์ หัสดี. (2562). ความแตกต่างระหว่างบุคคล. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2566 จาก <https://pubhtml5.com/oect/nety/>
- ภานุ อ่ำใหญ่. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD). เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2566 จาก <https://www.donsakwit.ac.th /index.php?option=com>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. (2552). คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พระนครศรีอยุธยา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน.
- มัทนียา กายแก้ว. (2559). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรจน์ สุรสาคร. (2564). การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินทติ้งกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สมลทา เพชรใส. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(6), 3111-3123.
- อดิยศ สรรคบุรณรักษ์ และศศิณัฐ สรรคบุรณรักษ์. (2558). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(1,2). 39-48.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Gentry. (2012). Differentiated Instructional Strategies to Accommodate Students with Varying Needs and Learning Styles. Mississippi: Jackson State University.
- Sukhachan's KM. (2021). Individual Differences. Retrieved January 15, 2022, from <https://www.sukhachan.com/sharedstories/educational-psychology/individual-differences/>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิด รายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณา ตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลัง เสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้**

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษ หนึ่งหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอ รูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียด ของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้ สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

ตัวอย่าง**ไทย:**

3.1) หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช

3.2) คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช

3.3) โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช

3.4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1, นครศรีธรรมราช

3.5) นักวิชาการอิสระ, นครศรีธรรมราช

Eng:

3.1) Master of Buddhism Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

3.2) Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

3.3) Muang Nakhon Si Thammarat School, Nakhon Si Thammarat, Thailand

3.4) Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1, Nakhon Si Thammarat, Thailand

3.5) Independent Scholar, Nakhon Si Thammarat, Thailand

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 1 Tab และ หัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้น กระชับรัดกุมได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับเข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุงค์สรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น วารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ ทั้งนี้วารสารขอปฏิเสธการอ้างอิงหรือข้อมูลการอ้างอิงที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเว็บไซต์ (URL) เนื่องจากไม่สามารถระบุฐานข้อมูลชัดเจน เพื่อสามารถสืบค้นภายหลังได้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง “....โดยการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้....” เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทนต์ อากาศโร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน เผยแพร่ปีเดียวกัน แต่ผลงานต่างกัน ให้กำหนดลำดับของเอกสารอ้างอิงโดยใช้ตัวอักษรอิงตามลักษณะภาษาของเอกสารอ้างอิง ต่อท้ายปีที่เผยแพร่แทน เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2560 ก) (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2560 ข) (Kemp, S., 2020 A) (Kemp, S., 2020 B) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าอ้างอิง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สัจฉิน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนธิทอจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควัฒ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วพลี, ผู้สัมภาษณ์)

(9) กฎหมาย, ระเบียบ, พระราชบัญญัติ หรือ ประกาศ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

-:ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง**เอกสารอ้างอิง**

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6).กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัง 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาจุฬานาครธรรม์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะ.....
ผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด) 300 คำ.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) เนื้อความตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

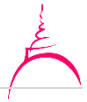
(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง.....
กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

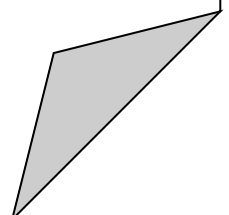
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบอบองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบ.....
โมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการ.....
วิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

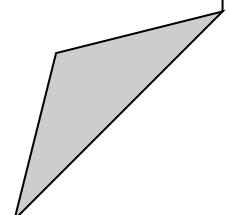
กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) **ตัวอย่าง** ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุตำแหน่ง, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

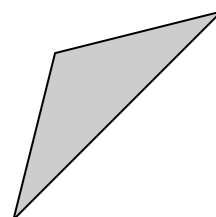
คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

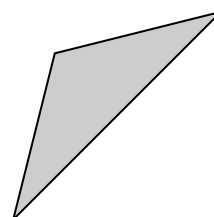
(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 – 5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

